

Bestuurlijke en financiële organisatie lagere overheden

In de periode 1945-1999

concept-RIO

april 2004 / juli 2006

samengesteld door:

J. Velsink

F. Siero

S. Aarts

R. van Abel

PROJECT INVOERING VERKORTING OVERBRENGINGSTERMIJN

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten van een onderzoek, gehouden in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT), zijn weergegeven. PIVOT is een project-organisatie die in mei 1991 door de Algemene Rijksarchivaris in het leven is geroepen. De aanleiding daarvoor vormde de (voorgenomen) verkorting van de overbrengingstermijn conform de nieuwe Archiefwet van vijftig naar twintig jaar. Vanuit het oogpunt van democratisering van het openbaar bestuur moet deze termijnverkorting positief worden beoordeeld. Immers: eerder overgedragen archieven worden ook eerder openbaar en toegankelijk voor het publiek. Voor de Rijksarchiefdienst betekent deze termijnverkorting echter dat, wanneer er geen maatregelen worden genomen, zij overstroomd worden met archiefmateriaal. De neerslag van dertig jaar overheids-handelen zou immers bij de invoering van de nieuwe wet ineens moeten worden overgebracht naar de depots van de archiefdiensten. Voor de centrale rijksorganen wordt de omvang van deze stroom van gegevensbestanden geschat op ongeveer 600 strekkende kilometer over de periode 1943-1973 en over de periode 1973-1990 op nog eens eenzelfde hoeveelheid. Omdat een dergelijke hoeveelheid archiefmateriaal niet beheersbaar en hanteerbaar is en de opslag ervan te kostbaar, heeft de Rijksarchiefdienst in het kader van PIVOT tezamen met de verschillende Hoge Colleges van Staat en de ministeries maatregelen getroffen om deze vloed te kanaliseren.

Bij het uitvoeren van deze inhaaloperatie moesten reeds bestaande problemen bij de archiefzorg van de rijksoverheid in versneld tempo worden opgelost. Onder de oude Archiefwet zijn grote achterstanden in het selecteren van naorlogs archiefmateriaal en het overbrengen van archief van vóór 1940 naar de Rijksarchiefdienst geconstateerd. In inspectierapporten van deze dienst werd daar al op gewezen, maar door het rapport 'Archiefbeheer en -behoud bij het Rijk' dat de Algemene Rekenkamer in 1988 uitbracht, is dit probleem pas in zijn volle omvang tot politiek Den Haag doorgedrongen.

PIVOT is mogelijk geworden door de inzet van extra financiële middelen die de Minister van WVC in 1991 heeft toegezegd:

fl. 17 miljoen over een periode van tien jaar (de looptijd van het project). Daarnaast zetten de ministeries en de Hoge Colleges van Staat, zelf immers verantwoordelijk voor selectie en overdracht van hun archieven, elk eigen middelen in om deze operatie mogelijk te maken. Afspraken daarover zijn vastgelegd in convenanten die de verschillende secretarissen-generaal of vertegenwoordigers van de Hoge Colleges van Staat met de Algemene Rijksarchivaris hebben gesloten.

1. De uitgangspunten van PIVOT

Om de hierboven beschreven papiervloed op een verantwoorde manier te kunnen beperken heeft PIVOT een nieuw selectie-instrument ontworpen. De traditionele selectiemethoden zijn voor een operatie van deze omvang niet toereikend: zij zijn te arbeidsintensief en dus te kostbaar waarbij de basis van de gevoerde selectie niet altijd duidelijk wordt geformuleerd. Bij de traditionele selectie worden als criteria gebruikt: de inhoudelijke of informatieve waarde van documenten en de plaats die zij innemen in een geheel van een dossier, een archief of verzameling archieven. Aangezien men bij die manier van selecteren geen model hanteert waarmee men de context van de gegevens in kaart kan brengen, kan men aan de gegevens 'an sich' moeilijk een waarde toekennen. De functie van de gegevens is in dat geval niet te achterhalen. Het gevolg hiervan is een subjectieve selectie omdat iedereen die selecteert een eigen interpretatie aan de gegevens geeft.

PIVOT is van mening dat de selectie moet worden uitgevoerd vanuit het gezichtspunt van het

overheidsorgaan of de organen die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd: niet de informatiewaarde van documenten maar de waardebeoordeling van handelingen van overheidsorganisaties staat centraal. Met de gegevensbestanden die naar de RAD worden overgebracht moet het handelen van de overheid in relatie tot haar omgeving op hoofdlijnen te reconstrueren zijn. Daarbij wil PIVOT met het resultaat van de selectie op basis van dit doel bronnen voor de kennis van en het inzicht in de Nederlandse samenleving (en cultuur) veiligstellen voor blijvende bewaring.

De methode om dit te bereiken vormt het institutioneel onderzoek. Deze methode is in de afgelopen jaren ontwikkeld aan de hand van praktijkervaringen en nieuwe, theoretische inzichten uit binnen- en buitenland. Via wet- en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen wordt nagegaan welke handelingen overheidsorganen verrichten. Op basis van de handelingen kan achterhaald worden welke neerslag er in principe zou **moeten** zijn. Met andere woorden, de selectie zal niet meer plaatsvinden op basis van het archiefstuk zelf, maar op basis van de handeling. Handelingen worden gewaardeerd in het kader van de context.

Uiteindelijk zal PIVOT de overdracht van het geselecteerde materiaal naar de depots van de Rijksarchiefdienst begeleiden. De rijksorganen zijn zelf verantwoordelijk voor de fysieke selectie en bewerking die de archieven en andere gegevensbestanden moeten ondergaan om ze geschikt te maken voor overdracht. Desgewenst zal PIVOT daarbij een adviserende rol spelen. Richtsnoer voor de bewerking na het institutioneel onderzoek en de institutionele selectie vormen de door de Permanente Commissie Documentaire Informatievoorziening (PCDIN) in september 1991 aangevaarde 'Normen voor goede en geordende staat' (zie hiervoor ook de PIVOT-brochure "Om de kwaliteit van het behoud: normen 'goede en geordende staat' bij overname door PIVOT/Rijksarchiefdienst van archieven van rijksorganen" ('s-Gravenhage 1993).

2. Het institutioneel onderzoek

Om het voor de selectie noodzakelijke inzicht te krijgen in het handelen van de overheidsorganen is PIVOT in eerste instantie institutionele onderzoeken gestart bij de verschillende ministeries. De onderzoekers worden door PIVOT zelf en door de verschillende ministeries ingezet. Zij nemen tezamen ongeveer 130 onderzoeksgebieden of beleidsterreinen voor hun rekening. Per beleidsterrein beschrijft de onderzoeker de historische ontwikkeling van dat beleidsterrein als context van de handelingen die er sinds 1940 zijn verricht. De onderzoeksperiode verschilt per beleidsterrein, maar bestrijkt in het algemeen de jaren 1940 tot heden.

Uitgangspunt bij de onderzoeken vormt het Methode van Institutioneel Onderzoek (MIO), neergelegd in de brochure 'Handelend optreden' (PIVOT-brochure, 's-Gravenhage 1994). De resultaten van een institutioneel onderzoek worden beschreven in een Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Een RIO is de contextbeschrijving van een beleidsterrein waarop de overheid handelend optreedt en omvat:

1. een historische schets van (de ontwikkeling van) het beleidsterrein waarop het onderzoek betrekking heeft, inclusief:
 - de doelstellingen van de overheid op het beleidsterrein;
 - de overheidsorganen (in de RIO's 'actoren' genoemd);
 - de onderlinge relaties tussen overheidsorganen;
 - de ontwikkeling van de beleidsinstrumenten;
 - een beschrijving van het taakgebied waartoe het beleidsterrein behoort.

2. een overzicht van de handelingen waarvoor overheidsorganen verantwoordelijkheid dragen, inclusief:
 - de looptijd van elke handeling (begin- en einddatum)
 - de grondslag (bron) van elke handeling
 - het product van de handeling (indien bekend)
 - (zo mogelijk) een thematische of procedurele ordening van de handelingen, waardoor men de handelingen in hun context kan zien.

Een belangrijk begrip in het institutioneel onderzoek vormt de 'handeling'. Een handeling is een complex van activiteiten, gericht op de omgeving, dat een orgaan op grond van attributie of delegatie verricht ter vervulling van een taak en voor het verrichten waarvan dat orgaan verantwoordelijk is. Aangezien we niet alleen willen beschrijven wat de overheid moet doen maar ook wat zij daadwerkelijk doet, gebruiken we als bron voor het beschrijven van het handelen niet alleen officiële wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende algemene maatregelen van bestuur, Koninklijke besluiten, ministeriële regelingen en beschikkingen zoals instellings-, opheffings- en organisatiebesluiten als onderzoeksbron, maar ook jaarverslagen en jaaroverzichten, staatsalmanakken, memories van toelichting op de rijksbegroting en op bovengenoemde wetten, beleidsnota's, archieven, tijdschriften of andere literatuur. Daarnaast vormen interviews met beleidsmedewerkers en andere deskundigen - in en buiten de overheid- op het beleidsterrein een bron van informatie.

Naast het begrip 'handeling' neemt het begrip 'actor' in het institutioneel onderzoek een belangrijke plaats in. Het begrip actor volgens de PIVOT-methode wordt gedefinieerd als een overheidsorgaan of een particuliere organisatie of persoon die een rol speelt op een beleidsterrein. Strekten de PIVOT-onderzoeken zich tot 1995 uit tot de handelingen van rijksoverheidsorganen in de strikte zin van het woord, in de nieuwe Archiefwet wordt, gebaseerd op de Algemene wet Bestuursrecht 1993, onder het begrip 'overheidsorgaan' ook verstaan (organen) van overheidsstichtingen, verenigingen en vennootschappen die, ook voor zover zij niet krachtens publiekrecht zijn ingesteld, toch met openbaar gezag zijn bekleed of waaraan toch één of meer overheidstaken zijn opgedragen en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend. Het begrip 'overheidsorgaan' is hiermee aanzienlijk verbreed.

In de onderzoeksrapporten worden niet de handelingen van particuliere instellingen opgenomen. Wel wordt hun rol op het beleidsterrein beschreven. Op grond van het acquisitieprofiel van het Algemeen Rijksarchief wordt bepaald of de archieven van particuliere instellingen voor overbrenging in aanmerking komen.

3. De toepassingsmogelijkheden

De resultaten van het institutioneel onderzoek, neergelegd in het RIO, worden daarna verwerkt in een wettelijk voorgeschreven selectie-instrument: de selectielijst, in PIVOT-termen het basis selectiedocument (BSD). De selectielijst is een lijst van handelingen die elk voorzien zijn van de waardering 'bewaren' of 'vernietigen'. De selectielijst volgt de beschrijving van het RIO: in overleg met de betreffende instelling(en) wordt aan de hand van deze selectielijst gezien welke gegevensbestanden voor 'de eeuwigheid' geselecteerd moeten worden en uiteindelijk overgedragen worden aan de Rijksarchiefdienst. De ontwerp selectielijst wordt ter inzage gelegd bij verscheidene instanties en de zorgdrager(s) bied(t)(en) de ontwerp-selectielijst aan aan de Minister van OCenW. De definitieve selectielijst wordt vastgesteld door de zorgdrager(s) in kwestie en de minister/staatssecretaris van OCenW.

Wanneer de inhaaloperatie eenmaal voltooid is, zijn we er nog niet. In de toekomst moet worden voorkomen dat nieuwe achterstanden ontstaan bij selectie en overdracht van gegevensbestanden. Om de toepassingsmogelijkheden van het institutioneel onderzoek ook voor de toekomst te kunnen garanderen, is het daarom noodzakelijk om ontwikkelingen in taken, handelingen en organisatie van de overheid, alsmede de grondslag van die taken en handelingen bij te houden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de zorgdragers. Het RIO en het BSD kunnen gebruikt worden als basis voor de ontwikkeling van een structureel documentair informatieplan teneinde het beheer van de gegevensbestanden die de Rijksarchiefdienst na 20 jaar verwerft en het beheer van de gegevensbestanden bij de voor het beheer verantwoordelijke organen zelf te verbeteren.

Zo kan in samenwerking met de betreffende organen worden voorkomen, dat zich in de toekomst nieuwe, onbeheersbare stuwmeren van archief en andere gegevensbestanden zullen vormen.

4. Volumevermindering archieven en vergroting opslagcapaciteit

Ook op deze terreinen is PIVOT werkzaam. Volumevermindering kan voor bepaalde archieven worden bereikt door middel van substitutie: het overzetten van de informatie op een andere drager, bijvoorbeeld microfilm, microfiches en in de toekomst wellicht beeldplaat. Inmiddels kon uitbreiding van de opslagcapaciteit met ca. 25 km. van bestaande depots in het Algemeen Rijksarchief worden gerealiseerd door de installatie van verrijdbare stellingen (compactus).

Gewapend met de opgedane ervaring zal PIVOT ook over deze kwesties de rijksorganen kunnen adviseren, die daarmee bij het moderne gegevensbeheer weer hun voordeel kunnen doen.

Den Haag/Algemeen Rijksarchief/PIVOT/1 juni 1995.

INHOUDSOPGAVE

LIJST VAN AFKORTINGEN.....	8
VERANTWOORDING ONDERZOEK	9
AFBAKENING EN VERANTWOORDING.....	9
INLEIDING OP HET BELEIDSTERREIN	9
<i>De eenheidsstaat</i>	9
Verhoudingen tussen de bestuurslagen	10
WETTELIJK KADER.....	12
<i>Financiële-verhoudingswetten</i>	12
<i>Gemeentewet</i>	12
<i>Provinciewet</i>	13
<i>Sociale vernieuwing - diverse wetten</i>	13
<i>Wet financiering lagere overheid</i>	13
<i>Wet gemeenschappelijke regelingen</i>	14
<i>Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen</i>	14
ACTOREN	15
1. HANDELINGEN	22
1.1 LEESWIJZER	22
1.2 ALGEMENE HANDELINGEN	22
2. BESTUURLIJKE ORGANISATIE.....	29
2.1 RIJK	29
2.1.1 <i>Indeling grondgebied</i>	29
Rijksgrens	29
grenzen territoriale zee.....	31
2.2 PROVINCIE	32
2.2.1 <i>Indeling grondgebied</i>	33
Provinciegrenzen	33
Instelling provincie Flevoland	34
2.2.2 <i>Inrichting en samenstelling</i>	36
Provinciale Staten	36
Gedeputeerde Staten	39
Commissaris van de Koningin	41
Commissies.....	43
griffier en overige provincieambtenaren	46
Zuiverheid bestuurlijke verhoudingen	48
2.2.3 <i>Bevoegdheden</i>	49
2.3 GEMEENTE.....	52
2.3.1 <i>Indeling grondgebied</i>	52
Instelling gemeenten	53
Gemeentegrenzen.....	54
Grenswijzigingsprocedure vóór 1994	54
Grenswijzigingsprocedure vanaf 1994.....	56
2.3.2 <i>Inrichting en samenstelling</i>	58
De raad.....	58

Het college van burgemeester en wethouders	59
De burgemeester	59
De ontvanger	63
Zuiverheid bestuurlijke verhoudingen	64
2.3.3 <i>Bevoegdheden</i>	66
De raad	67
Het college van burgemeester en wethouders	67
De burgemeester	67
2.4 REGIONAAL	69
2.4.1 <i>Inrichting en samenstelling</i>	69
Gemeenschappelijke regelingen	69
Gemeenschappelijke regelingen tussen gemeenten	70
Gemeenschappelijke regelingen tussen provincies	70
Gemeenschappelijke regelingen tussen gemeenten en provincies	71
Gemeenschappelijke regelingen waaraan andere openbare lichamen en rechtspersonen deelnemen	71
Gewesten	74
Grote stedenbeleid	76
Samenwerkingsgebieden	85
Samenwerkingsgebied regio Rotterdam	86
2.4.2 <i>Bevoegdheden</i>	88
Gewesten	88
Openbaar lichaam Rijnmond	88
Agglomeratie Eindhoven	89
2.5 DECENTRALISATIE	91
2.5.1 <i>Raad voor de Territoriale Decentralisatie</i>	91
2.5.2 <i>Raad voor het binnenlands bestuur</i>	92
3. FINANCIËLE ORGANISATIE	95
3.1 FINANCIËLE VERHOUDING RIJK – LAGERE OVERHEDEN	95
3.1.1 <i>Inleiding</i>	95
3.1.2 <i>De financiering van openbare lichamen</i>	96
3.1.3 <i>Comptabiliteitsvoorschriften</i>	102
3.1.4 <i>Eigen inkomsten gemeenten en provincies</i>	103
Commissies en werkgroepen	104
3.1.5 <i>Kostenverrekening informatie uitwisseling</i>	105
3.1.6 <i>Adviesraden</i>	106
Raad voor de gemeentefinanciën	106
Raad voor de financiële verhoudingen	110
3.2 FINANCIËLE VERHOUDING RIJK - PROVINCIE	111
3.2.1 <i>Eigen inkomsten provincie</i>	111
3.2.2 <i>Provinciefonds (tot 1998)</i>	114
3.3 FINANCIËLE VERHOUDING RIJK - GEMEENTE	116
3.3.1 <i>Eigen inkomsten gemeente</i>	116
Onroerende-zaakbelasting	118
Parkeerbelasting	119
Vrijstelling	120
3.3.2 <i>Gemeentefonds (tot 1998)</i>	121
Specifieke uitkeringen	127
3.3.3 <i>Sociale vernieuwing</i>	128
3.3.4 <i>Aanvullende uitkeringen</i>	130

3.4	FINANCIËLE VERHOUDINGEN RIJK – GEMEENTEN EN PROVINCIES VANAF 1998.....	132
3.4.1	<i>Gemeentefonds en Provinciefonds</i>	133
	Gemeentefonds vanaf 1998.....	133
	Provinciefonds vanaf 1998.....	133
3.4.2	<i>Specifieke uitkeringen van het Rijk aan gemeenten en provincies</i>	135
3.4.3	<i>Aanvullende uitkeringen (artikel 12)</i>	136
3.5	FINANCIËLE FUNCTIE PROVINCIE INTERN.....	137
3.5.1	<i>Begroting en jaarrekening</i>	137
	Begroting	137
	Jaarrekening.....	141
3.5.2	<i>Betalingen en controle</i>	142
3.6	FINANCIËLE FUNCTIE GEMEENTEN INTERN	144
3.6.1	<i>Begroting en jaarrekening</i>	144
	Begroting	144
	Goedkeuring van de begroting.....	145
	Afdelingen en dorpen.....	147
	Takken van dienst	148
	Jaarrekening.....	149
3.6.2	<i>Administratie en controle</i>	150
3.6.3	<i>Eigendommen, werken en inrichtingen</i>	152
3.7	GEWESTEN.....	152
3.7.1	<i>Interne financiële organisatie</i>	152
3.7.2	<i>Financiële verhouding met het Rijk</i>	152
	Pre-gewesten.....	152
	Gewesten.....	153
	Openbaar lichaam Rijnmond.....	153
	Agglomeratie Eindhoven	154
4.	TOEZICHT	156
4.1	INLEIDING	156
4.2	BESLUITEN VAN LAGERE OVERHEDEN	156
4.2.1	<i>Provinciale besluiten</i>	156
4.2.2	<i>Gemeentelijke besluiten</i>	158
4.2.3	<i>Besluiten van gewesten</i>	159
4.2.4	<i>Besluiten van deelnemers aan gemeenschappelijke regelingen</i>	160
4.3	BESTUURSDWANG.....	161
4.3.1	<i>Bestuursdwang vanwege het Rijk</i>	161
4.3.2	<i>Bestuursdwang vanwege de Provincie</i>	162
4.3.3	<i>Bestuursdwang vanwege de gemeente</i>	164
4.3.4	<i>Bestuursdwang ten aanzien van gemeenschappelijke regelingen</i>	164
4.4	GESCHILLEN EN BEROEPSMOGELIJKHEDEN.....	167
	GERAADPLEEGDE BRONNEN	174
	WET- EN REGELGEVING	174
	MATERIEDESKUNDIGEN	186
	NOTEN.....	187

LIJST VAN AFKORTINGEN

AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
BoN	Bestuur op Niveau
BZK	Binnenlandse Zaken
DGOB	Directoraat generaal Openbaar Bestuur
EFRO	Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling
EROP	Europees Ruimtelijke Ontwikkelingsperspectief
ESF	Europees Sociaal Fonds
GS	Gedeputeerde Staten
GSB	Groot Stedenbeleid
IPO	Interprovinciaal Overleg
KB	Koninklijk Besluit
KIR	(adviescommissie) Kostenverrekening en Informatierelaties
KPL	(Wet) Kapitaaluitgaven Publiekrechtelijke Lichamen
MvT	Memorie van Toelichting
PIVOT	Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn
PS	Provinciale Staten
ROB	Raad voor het Openbaar Bestuur
SER	Sociaal Economische Raad
Stb.	Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden
Stcrt.	Nederlandse Staatscourant
TK	Tweede Kamer
VINEX	Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
Wgr	Wet Gemeenschappelijke Regeling
WVC	Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur
ZBO	Zelfstandig Bestuurs Orgaan

VERANTWOORDING ONDERZOEK

Afbakening en verantwoording

Dit rapport is het resultaat van een institutioneel onderzoek naar het handelen van Rijk en Provincie¹ in de jaren 1945 tot en met 1999 op het beleidsterrein ‘bestuurlijke en financiële organisatie lagere overheden’. Vooraf in dit rapport wordt een inleiding op het beleidsterrein gegeven en wordt aandacht geschonken aan het wettelijk kader waarbinnen dit beleidsterrein zich bevindt.

De hoofdmoot van het rapport is samengesteld uit twee bestanddelen, de bestuurlijke organisatie en de financiële organisatie.

Het eerste deel richt zich op het bestuurlijke wel en wee en omvat hoofdstukken ter zake van de bevoegdheden, inrichting en samenstelling van lagere overheden, de indeling van het grondgebied, het decentralisatiebeleid, de samenwerking tussen overheden en hun toezichtrelatie. In het tweede deel komen die onderwerpen aan bod die uitsluitend of grotendeels een financieel karakter hebben. Per deel komt achtereenvolgens de organisatie bij het rijk, de provincie, de gemeente en de regio aan bod.

Voorts is er een hoofdstuk ‘Toezicht’, hierin zijn de handelingen met betrekking tot de besluiten van de lagere overheden opgenomen alsmede handelingen betreffende de bestuursdwang en geschillen en beroepsmogelijkheden.

Inleiding op het beleidsterrein

De eenheidsstaat

Nederland wordt veelal gekarakteriseerd als een gedecentraliseerde eenheidsstaat. De huidige bestuurlijke organisatie van de Nederlandse overheid heeft zijn wortels in de periode van de Franse overheersing. Voor die tijd was het gezag van het rijk ondergeschikt aan dat van de Zeven Verenigde Provincieën, die op hun beurt weer onderworpen waren aan de gemeenten. De Franse tijd (1795-1813) betekende het einde van de soevereiniteit van de gewesten. In die tijd ontstond een discussie over de vraag of een federalistische of een centralistische bestuursinrichting de voorkeur verdiende. De laatste vorm prevaleerde en werd in de “Bataafse” Grondwet uit april 1798 vastgelegd.

In de periode na de Franse tijd volgden de staatkundige veranderingen elkaar snel op. In de Grondwet van 1814 werd de hiërarchie van de bestuurslagen omgedraaid. En met de Grondwet van 1848 werd Nederland een gedecentraliseerde eenheidsstaat. Deze term weerspiegelt het compromis tussen de liberalen en conservatieven. De eersten waren voor een belangrijke rol voor de gemeenten en tegen een sterk centraal gezag. De laatsten prefereerden een bestuursstelsel waarbij rijk, provincies en gemeenten betrekkelijk onafhankelijk van elkaar en zelfstandig konden functioneren. Elke bestuurslaag zou daarbij duidelijk afgebakende eigen taken en bevoegdheden moeten hebben. Dit autonomiebeginsel werd de drie kringenleer genoemd.¹

¹ Breunese, J.N. en L.J. Roborgh (red) *Ministeries van algemeen bestuur* Leiden 1989, p. 11; en Hakvoort, J.L.M. en J.M. de Heer *Wetenschap over departementen, Theoretische confrontaties* (uit de reeks: Departementale studies) Den Haag, 1989, p. 19

Verhoudingen tussen de bestuurslagen

Bij een gedecentraliseerde eenheidsstaat is er sprake van “een wisselwerking tussen zelfstandige, maar onderling afhankelijke en derhalve gebonden eenheden”.² Er is sprake van drie bestuurslagen:

- De rijksoverheid, bestaande uit de beide Kamers van de Staten-Generaal en regering (koningin en ministers);
- De twaalf provincies met als vertegenwoordigend orgaan de Provinciale Staten en als dagelijks bestuur Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin;
- De gemeenten met de gemeenteraad als vertegenwoordigend orgaan en het College van Burgemeester en Wethouders.

De bevoegdheid om het bestuur op een bepaald niveau in te richten berust in beginsel bij het betreffende bestuur. Voor de organisatie van de rijksoverheid is dit dus de regering. Deze bevoegdheid is onderworpen aan parlementaire controle. Bij de lagere bestuurslagen worden sommige zaken ook bij wet geregeld.

Het karakter van een eenheidsstaat komt hierin tot uiting dat enkele belangrijke taken en bevoegdheden zijn gecentraliseerd. De wetgevende macht wordt gevormd door Koningin en Staten-Generaal, de uitvoerende macht berust bij de Kroon, en er geldt één rechtsstelsel. Aan de andere kant worden aan Provinciale Staten en de gemeenteraden de regeling en het bestuur van de eigen huishouding overgelaten, zoals hierboven reeds is vermeld. Deze territoriale en financiële decentralisatie geeft deze lichamen een zekere autonomie op vrijwel alle gebieden waar de overheid mee te maken heeft. Daarnaast is er de zogenaamde functionele decentralisatie, waarbij bepaalde lichamen, zorg dragen voor de behartiging van bepaalde belangen. Dit zijn waterschappen, product- en bedrijfsschappen en andere lichamen met verordenende bevoegdheid. Ze worden ook wel aangeduid als doelcorporaties.

Om haar taken naar behoren te kunnen vervullen moet de centrale overheid, die functioneert op het niveau van de eenheidsstaat, tot organisatorische splitsingen overgaan. Zo zijn onder meer de departementen ontstaan. De verantwoordelijkheid van de overheid strekte zich steeds meer uit over allerlei aspecten van de samenleving, de overheidstaken werden complexer en de ministeries hebben zich in toenemende mate verzelfstandigd. Dit noodzaakte tot een zo zinvol mogelijke verspreiding van overheidstaken over de ministeries en een goed verlopende samenwerking en coördinatie.

De centrale overheid maakt tevens gebruik van gedeconcentreerde diensten. Deze regionaal gespreide onderdelen van de ministeries vallen hiërarchisch gezien weliswaar onder de centrale overheid, maar hebben ook decentrale kenmerken. Ten slotte treft men bij de lagere overheden diensten aan met grote zelfstandigheid waardoor ook hier de coördinatie en afstemming de nodige aandacht vraagt.³

De karakterisering van Nederland als gedecentraliseerde eenheidsstaat geldt vanaf 1848. Daarbij zijn drie kenmerken van belang. Eén van de kenmerken daarbij is autonomie. Door de toenemende bemoeienis van de rijksoverheid is dit begrip echter verwaterd. In dit kader valt ook de term medebewind. Dit is de verplichting van de staatsonderdelen om mee te werken aan de uitvoering van regelingen van een hogere bestuurslaag. De afbakening tussen enerzijds autonomie en anderzijds medebewind is niet statisch, maar staat onder invloed van politieke en maatschappelijke ontwikke-

² Thorbecke, zoals aangehaald in : Breunese, J.N. en L.J. Roborgh (red) *Ministeries van algemeen bestuur* Leiden, 1989, p. 12

³ Wetenschappelijke (Voorlopige) Raad voor het Regeringsbeleid *De organisatie van het Openbaar Bestuur*. Rapport nr. 6 Den Haag (Staatsuitgeverij, Den Haag), 1975, p. 24-25

lingen. Ten slotte is er bij een gedecentraliseerde eenheidsstaat de noodzaak tot toezicht op een lagere bestuurslaag. (repressief toezicht: o.a. schorsing of vernietiging van besluiten van lagere overheden; preventief toezicht: goedkeuring vooraf door hogere overheid) ⁴

In de huidige bestuursverhoudingen is er sprake van complementair bestuur. Bestuurslagen dienen elkaar aan te vullen en te corrigeren bij de uitvoering van taken en bevoegdheden. Daarbij zijn er zowel centraliserende als deconcentrerende tendensen. Anderzijds streeft de overheid er naar om overheidstaken zoveel mogelijk gedecentraliseerd en dichtbij de burger moeten worden gebracht. Dwars door centralisatie en territoriale decentralisatie heen neemt het functioneel bestuur in omvang en betekenis toe. Bepaalde belangen worden in eigen bestuurlijke organisaties ondergebracht. Ook richten gemeenten, maar ook rijk en provincies stichtingen en verenigingen op ter uitvoering van bepaalde overheidstaken.

Maatschappelijke ontwikkelingen hebben bij deze tendensen een rol gespeeld. Ook de opvattingen over wat aan het particulier initiatief kan en aan de overheid moet worden toevertrouwd zijn veranderd. Het takenpakket van de overheid is enerzijds groter geworden. Anderzijds is zij soms bereid taken af te stoten aan particulier initiatief of die daar te laten, hoewel er dan vaak wel (financiële) banden blijven bestaan.⁵ Deze veranderingen in het takenpakket van de overheid en de opvattingen over de vervulling ervan zijn van invloed op de organisatie van de Rijksoverheid.

Het onderzoek naar het beleidsterrein ‘bestuurlijke en financiële organisatie lagere overheden’ heeft raakvlakken met institutionele onderzoeken op andere beleidsterreinen. Hieronder worden de rapporten genoemd waarin deze onderzoeken zijn vervat. Zij gaan vergezeld van een opsomming van onderwerpen die de bedoelde verwantschap vertonen en in die rapporten behandeld worden.

Zie hoofdstuk 9 van het ‘Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Constitutionele Zaken’, PIVOT-rapport nummer 68, voor een handeling inzake de voorbereiding van wetgeving

- tot wijziging dan wel herziening van de Provinciale Wet en de provinciewet,
- tot wijziging respectievelijk herziening van de gemeentewet,
- met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen,
- met betrekking tot de indeling van het grondgebiedⁱⁱ,
- met betrekking tot de financiering van lagere overheden.

De handelingen over de twee laatste onderwerpen behelzen ook de voorbereiding van AMvB’s.

Dit rapport behandelt tevens de volgende ‘naburige’ onderwerpen:

- de benoeming en ambtsinstructie van de Commissaris van de Koningin;
- benoeming, schorsing en ontslag van de burgemeester;
- de Raad voor het binnenlands bestuur/Raad voor het Openbaar Bestuur;
- (andere handelingen inzake) de voorbereiding van relevante wetgeving en AMvB’s;
- (een handeling met betrekking tot) de instelling van provincies, gemeenten en waterschappen;
- de rechtspositie van gekozen politieke bestuurders en de organisatie van verkiezingen;
- Provinciale Statenverkiezingen.

Naar het ‘Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein *Waterstaat*’, PIVOT-rapport nummer 28, zij verwezen voor:

- de rol van het Rijk (dat wil zeggen: de Minister van Verkeer en Waterstaat) ten aanzien

⁴ Breunese, J.N. en L.J. Roborgh (red) *Ministeries van algemeen bestuur* Leiden, 1989, p. 12-13

⁵ Wetenschappelijke (Voorlopige) Raad voor het Regeringsbeleid *De organisatie van het Openbaar bestuur*. Rapport nr. 6 Den Haag (Staatsuitgeverij Den Haag), 1975, p. 16-27

- van de inrichting en samenstelling der waterschappen;
- de handelingen en problematiek (voorbereiding wetgeving tot instelling openbare lichamen, benoeming van landdrosten, uitoefening van bevoegdheden, advisering met betrekking tot het bestuur) met betrekking tot de openbare lichamen in de IJsselmeerpolders.

Het 'Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein *Politie* (deel II)', PIVOT-rapport nummer 31 bespreekt:

- de regeling van bevoegdheden van de burgemeester vanaf 1957 met betrekking tot handhaving van de openbare orde.

De *organisatie van de Rijksoverheid* is een beleidsterrein dat zal worden behandeld in een uitsluitend daaraan gewijd, nog te verschijnen Rapport institutioneel onderzoek.

Het grote stedenbeleid neemt een aparte plaats in waar het de begrenzing van het onderzoek betreft. Omdat dit beleid zich richt op de verbetering van de bestuurlijke en sociaal-economische positie van de grote steden, heeft het veel raakvlakken met andere beleidsterreinen, zoals de ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, economie, milieu, volkshuisvesting, minderheden, werkloosheidsbestrijding, enz. Op al deze beleidsterreinen wordt of is een PIVOT-onderzoek uitgevoerd, waarbij dieper op de materie wordt ingegaan dan op deze plaats mogelijk is. Dit onderzoek beperkt zich tot de veranderingen op bestuurlijk niveau en de coördinerende rol van de Minister van Binnenlandse Zaken daarbij.

Wettelijk kader

Hieronder worden de belangrijkste wetten op het beleidsterrein kort besproken.

Financiële-verhoudingswetten

De regeling van de algemene uitkering en algemene bepalingen met betrekking tot de specifieke uitkeringen aan gemeenten zijn in 1929 tezamen in één financiële-verhoudingswet opgenomen. Zo werd recht gedaan aan het gegeven dat de financiële verhouding Rijk-gemeenten in essentie een geheel is, waarbij tekortkomingen in de samenstellende sectoren over en weer repercussies hebben. De vernieuwde Financiële-Verhoudingswet 1984 bevatte, in tegenstelling tot die van 1960, algemeen werkende bepalingen op het terrein van de specifieke uitkeringen. Deze beoogden de ondoorzichtigheid op dit terrein op te heffen en de weg te openen naar een optimale verhouding tussen de inkomstenbronnen van de lagere overheden. Zij boden tevens hulpmiddelen om de opnemings in de algemene uitkering van gelden gemoeid met tot dan toe bestaande specifieke uitkeringen te vereenvoudigen. In 1990 ontstond de behoefte het verdeelsysteem van de algemene uitkeringen te herzien. In 1994 deed de Raad voor de gemeentefinanciën een definitief voorstel voor een nieuw verdeelsysteem. De raad deed tevens een voorstel voor de herziening van het gemeentefonds. Omdat het nieuwe verdeelstelsel zo afwijkend was van het bestaande stelsel werd besloten de gehele Financiële Verhoudingswet 1984 te herzien. De nieuwe wet ging in 1998 in.

Gemeentewet

Sinds 1958 hebben, op initiatief van de Minister van Binnenlandse Zaken, achtereenvolgens een studiegroep en een ambtelijke werkgroep van het ministerie nagegaan of de gemeentewet diende te worden herzien en zo ja in hoeverreⁱⁱⁱ. Vervolgens kreeg in 1977 de Werkgroep Herziening Gemeentewet in 1977 de opdracht, zo mogelijk binnen een jaar, een nieuwe gemeentewet en een memorie van toelichting te ontwerpen. In 1980 bracht de werkgroep zijn eindrapport uit. Het zou echter nog tot 1992 duren voordat de gemeentewet definitief was herzien. Per 1 januari 1994 trad deze nieuwe Gemeentewet, ditmaal geschreven met een kapitaal, in werking. De oude, sinds 1851 bestaande gemeentewet onderging een grondige herziening, ofschoon het fundament, de hoofdstructuur van de gemeentelijke bestuursinrichting, ongewijzigd bleef. Deze herziening telde drie belangrijke onderdelen: 1. De plaats van de gemeente in het staatsbestel en daarmee de verhouding tot provincie en rijk met terugdringing van het toezicht, ook in financieel opzicht. 2. De positie van de raad, het college van burgemeester en wethouders en de burgemeester werd nog eens uitdrukkelijk vastgelegd, waarbij werd uitgegaan van het primaat van de raad. 3. Het functioneren van het gemeentebestuur werd op een aantal punten verbeterd (ruimere delegatiemogelijkheid door de raad; uitbreiding van de openbaarheid).

De Gemeentewet is de belangrijkste wet met betrekking tot de inrichting, samenstelling, bevoegdheden en interne financiële organisatie van de Gemeente, en voorts voor zaken als gemeentelijke indeling en gemeentegrenzen.

Provinciewet

De op 1 januari 1998 in werking getreden nieuwe Provinciewet verving de gelijknamige wet van 1994. Die op haar beurt verving de wet van 1962 die ter vervanging diende van de uit 1850 stammende Provinciale wet.

Vanaf 1994 bevatte de Provinciewet nieuwe elementen zoals onder meer de versterking van de positie van Provinciale Staten, de terugdringing van het toezicht, de verbetering van de mogelijkheid tot delegatie en de veranderde positie van de Commissaris van de Koningin. In de jaren na 1994 werden diverse artikelen gewijzigd. Deze wijzigingen zijn samengevoegd in de meest recente Provinciewet van 1998.

De Provinciewet is de belangrijkste wet met betrekking tot de inrichting, samenstelling, bevoegdheden en interne financiële organisatie van de Provincie.

Sociale vernieuwing - diverse wetten

Op 1 januari 1994 traden de Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing en het Uitvoeringsbesluit stimulering sociale vernieuwing in werking. Zij namen de plaats in van het Besluit sociale vernieuwing dat de grondslag vormde voor de verstrekking van de gebundelde doeluitkering in de periode 1991-1993 aan de gemeenten waarmee het Rijk een convenant ten aanzien van het beleid inzake sociale vernieuwing had gesloten. Omdat het Besluit sociale vernieuwing te vroeg werd ingetrokken (1 januari 1995) om de uitkering over 1993 definitief te kunnen vaststellen (en in dat kader eventueel tot sanctietoepassing over te gaan) is genoemd Uitvoeringsbesluit zodanig gewijzigd dat dit terugwerkt tot en met 1993.

Wet financiering lagere overheid

Deze wet diende ter vervanging van de Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen. De doelstellingen van die wet (zie aldaar) zijn nog steeds actueel. Het beperken van de monetaire financiering door de lagere overheid is bijvoorbeeld van belang in het kader van het algemene monetaire beleid, dat is gericht op een beheersing van de groei van de liquiditeitenmassa.

De belangrijkste wijziging ten opzichte van de vervangen wet is dat het systeem ter beheersing van de vlottende schuld van de lagere overheden aanmerkelijk is vereenvoudigd. De vaste financiering van nieuwe kapitaaluitgaven behoeft niet langer vooraf verzekerd te zijn. In feite kent deze meest recente wet maar één financieringsvoorschrift: wanneer de netto vlottende schuld van een openbaar lichaam groter is dan zijn kasgeldlimiet, mag het geen besluiten nemen tot het ramen van gelden ten laste van de kapitaaldienst.

Wet gemeenschappelijke regelingen

In 1950 werd de Wet gemeenschappelijke regelingen in het leven geroepen, met het oogmerk intergemeentelijke samenwerking tot stand te brengen. Omdat eind jaren zestig werd ingezien dat deze wet onvoldoende mogelijkheden bood, deed een nieuw bestuurslichaam, het gewest, zijn intrede. Midden jaren zeventig werd het idee van gewestvorming verlaten. Het idee het aantal provincies uit te breiden trad op de voorgrond. Een aantal gemeentelijke taken zou naar de Provincie worden overgeheveld. Midden jaren tachtig werd ook dit idee verlaten en werd gemeentelijke samenwerking opnieuw het parool. Op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen van 1984, de opvolger van de gelijknamige wet van 1950, konden provincies worden opgedeeld in samenwerkingsgebieden. De Kaderwet bestuur in verandering, die in 1994 het licht zag, heeft betrekking op zeven van deze samenwerkingsgebieden.

Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen

Deze wet had in de eerste plaats ten doel de monetaire financiering door de lagere overheid binnen verantwoorde grenzen te houden en tevens een gezonde financiering van de kapitaaluitgaven te bevorderen. In de tweede plaats werd een belangrijke mate van eenheid nagestreefd ten aanzien van de voorwaarden waaronder openbare lichamen leningen mochten aangaan respectievelijk garanderen, mede ter versterking van hun positie op de kapitaalmarkt. Ten slotte bood deze wet de mogelijkheid het kapitaalmarktberoep van de lagere overheid te reguleren wanneer dat op grond van algemeen financieel-economische overwegingen nodig werd geacht.

ACTOREN

*Actoren die worden voorafgegaan door * zijn geen actor in de zin van PIVOT. Van de belangrijkste actoren binnen deze groep wordende handelingen wel weergegeven. Deze actoren zijn aangeduid met *'.*

Adviescommissie ex artikel 285, tweede lid, Gemeentewet.

Ingesteld op 7 april 1994 (*Stcrt.* van 14 april 1994/72). Opvolger van de Adviescommissie Wet algemene regels herindeling. Taak was de Minister van Binnenlandse Zaken te adviseren omtrent het oordeel dat aan hem werd gevraagd in het kader van artikel 285, tweede lid, eerste volzin, van de Gemeentewet. [Het archief wordt na beëindiging van de werkzaamheden bewaard door het Ministerie van Binnenlandse Zaken.]

Adviescommissie Kostenverrekening en Informatierelaties.

Ingesteld op 1 februari 1998 (*Stcrt.* 1998/227). Taak was de regering uiterlijk 31 juli 1998 een eenmalig advies te geven over de vraag of en, zo ja, op welke wijze de financiële gevolgen van verplichte informatieverstrekking door gemeenten en provincies aan departementen en zelfstandige bestuursorganen kunnen worden gecompenseerd. Voorzitter was dhr. Tops, hoogleraar aan de Katholieke Universiteit Brabant. [Na opheffing van de cie. is het secretariaatsarchief overgedragen aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken.]

Adviescommissie Wet algemene regels herindeling.

Ingesteld op 25 november 1992 (*Stcrt.* van 9 december 1992/239). Taak was de Minister van Binnenlandse Zaken te adviseren omtrent het oordeel dat aan hem werd gevraagd door colleges van burgemeester en wethouders over een voorstel van Gedeputeerde Staten als bedoeld in artikel 83 van de Wet algemene regels herindeling. In deze commissie zaten vooral (oud-)burgemeesters, en voorts onder meer medewerkers van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. De commissie werd opgevolgd door de Adviescommissie ex artikel 258, tweede lid, Gemeentewet (*Stcrt.* van 14 april 1994/72), die bijna identiek was samengesteld. [Het archief zou na beëindiging van de werkzaamheden worden bewaard door het Ministerie van Binnenlandse Zaken.]

Beheerscommissie gegevensbestand specifieke uitkeringen.

In 1981 ingesteld. Taak: het beleidsmatige beheer van het gegevensbestand specifieke uitkeringen. Dat wil zeggen: het actualiseren van de gegevens, de feitelijke aanpak van de gegevensverkrijging op de departementen, de splitsing van het gegevensbestand in een historisch en een lopend deel, de uitbesteding van de gegevensverwerking voor zover die niet in eigen beheer kan worden gerealiseerd, en de gegevensverstrekking. [De Minister van Binnenlandse Zaken voert het secretariaat.]

***'Commissaris van de Koningin**

De commissaris wordt benoemd door de Kroon en maakt deel uit van het provinciaal bestuur. Hij is voorzitter van Gedeputeerde Staten en tevens is hij de vertegenwoordiger van het Rijk in de provincie. Hij heeft het toezicht over de ambtelijke organisatie en over eventuele provinciale bedrijven.

Commissie Christiaans

Op 1 juni 1981 is bij beschikking van 26 mei 1981 (*Stcrt.* 1981/104) door de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken de Commissie Christiaanse ingesteld. De commissie kreeg een driedelige opdracht:

- onderzoek naar de omvang, samenstelling en de inhoud van het belastinggebied van provincies en gemeenten;
 - advies over mogelijke inkrimping van het rijksbelastinggebied in verband met een uitbreiding van het belastinggebied van de provincies en gemeenten;
- onderzoeken of de formeelrechtelijke bepalingen inzake de heffing en de invordering van de belastingen aanpassing behoeften.

***Commissie Grotestedenbeleid (Visitatiecommissie Brinkman)**

Deze commissie adviseerde over de samenwerking tussen de steden en het rijk. Dit advies mondde uit in het rapport 'Groot onderhoud der steden: Samenwerking in samenhang'. [Het secretariaat van de commissie werd gevoerd door BenA Groep Beleidsonderzoek en -Advies bv.]

Commissie onderzoek herziening verdeelmaatstaven algemene uitkering Gemeentefonds.

Ingesteld in 1981 ter begeleiding van door het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven te verrichten onderzoek naar de gemeentelijke financiën, en ter advisering daarover aan de betrokken bewindslieden. [Het secretariaat lag mogelijk bij de Raad voor de gemeentefinanciën - vertegenwoordigers van het secretariaat van de Raad hebben nl. zitting in de Commissie]
Zorgdrager is de Minister van Binnenlandse Zaken.

Commissie voor de gemeentelijke comptabiliteitsvoorschriften.

Ingesteld in 1950 (bij beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 5 januari 1950 nr. 32485). Deze adviseerde de Minister van Binnenlandse Zaken over alle onderwerpen die te maken hebben met de werking en de inrichting van de gemeentebegroting, de gemeenterekening en de controle daarop. Deze commissie heeft talloze adviezen uitgebracht. Belangrijkste doel daarvan was het brengen van eenheid in de begrotings- en rekeningsopzet van de gemeenten. In 1994 is deze commissie samengevoegd met de provinciale commissie. Zie: Commissie voor de comptabiliteitsvoorschriften.
Zorgdrager is de Minister van Binnenlandse Zaken.

Commissies voor de provinciale comptabiliteitsvoorschriften

De commissies adviseerden de Minister van Binnenlandse Zaken over de werking en inrichting van provinciale begrotingen, rekeningen en de controle daarop. In 1994 werd de laatste, sinds 1980 bestaande provinciale commissie samengevoegd met de gemeentelijke commissie. Zie: Commissie voor de comptabiliteitsvoorschriften.
Zorgdrager is de Minister van Binnenlandse Zaken.

Commissie voor de comptabiliteitsvoorschriften.

In 1994 ontstaan uit het samengaan van de gemeentelijke commissie voor de comptabiliteitsvoorschriften en de provinciale commissie voor de comptabiliteitsvoorschriften. De voorzitter en overige leden van de commissie worden benoemd en ontslagen door de minister.
Zorgdrager is de Minister van Binnenlandse Zaken.

Commissie reorganisatie bestuur regio Rotterdam.

Ingesteld in 1994 voor een periode van vier jaar (Kaderwet bestuur in verandering, *Stb.* 1994/396, art. 37 e.v.). Deze commissie bereidde de totstandkoming voor van een overeenkomst tussen de besturen in deze regio (gemeentebestuur van Rotterdam, bestuur van de provincie Zuid-Holland, bestuur van het regionaal openbaar lichaam). Bovendien bevorderde zij de goede uitvoering van die overeenkomst. De Minister van Binnenlandse Zaken was voorzitter-lid. [Het archief wordt bij opheffing van de commissie overgedragen aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken.]

Externe Commissie Grote Stedenbeleid (Commissie Montijn)

Deze commissie werd ingesteld op 13 juni 1988 door de Minister van Binnenlandse Zaken en stond onder voorzitterschap van de heer J.A.P. Montijn. De taak van de commissie bestond uit het adviseren van de regering en de colleges van burgemeester en wethouders van de vier grote steden over de inrichting, inhoud, effectiviteit en voortgang van het grote stedenbeleid, in het bijzonder ter versterking van de sociaal-economische positie van de steden. Op 7 maart 1989 werd het rapport 'Grote steden, grote kansen' uitgebracht. [De Minister van Binnenlandse Zaken is zorgdrager.]

***'Gedeputeerde Staten**

Het college van Gedeputeerde Staten vormen het dagelijks bestuur van een provincie. Haar voornaamste taak is het voorbereiden en uitvoeren van besluiten van Provinciale Staten. Provinciale Staten kunnen aan Gedeputeerde Staten bevoegdheden van henzelf overdragen, bijvoorbeeld de bevoegdheid tot het maken van verordeningen of het houden van toezicht op een ander publiekrechtelijk lichaam.

*** Gemengde werkgroep grote steden (commissie Schuyt)**

Deze ambtelijke werkgroep adviseerde de Minister van Binnenlandse Zaken over de vraag hoe op korte termijn de bestuurskracht en de bestuursvrijheid van het plaatselijke bestuur kon worden vergroot. Het advies van deze werkgroep, verwoord in het rapport 'Een Schuyt, die tegen de stroom wordt opgeroeyt', verscheen in 1982 en werd gezien als een belangrijke stap voorwaarts binnen het kader van het grote stedenbeleid.

Interdepartementale Commissie Grotestedenbeleid

Deze commissie adviseert en doet voorstellen aan de Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid, de Raad voor het Grote Stedenbeleid, de Ministerraad of de vakminister inzake de ontwikkeling en de uitvoering van het grotestedenbeleid. Hierbij schenkt zij bijzondere aandacht aan de interdepartementale en interbestuurlijke samenhang in dat beleid. De commissie vormt het ambtelijk voorportaal van de Raad voor het Grote Stedenbeleid. [Het secretariaat van de commissie berust bij de directie Interbestuurlijke Betrekkingen en Informatievoorziening van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.]

Interdepartementale Commissie Openbaar Bestuur

Ingesteld 12 april 1999 (Str. 1999/84) als opvolger van de Interdepartementale commissie binnenlands bestuur. De commissie is ambtelijk voorportaal voor de Raad voor Justitie, Bestuur en Veiligheid voor zover het betreft de voorbereiding van de besluitvorming in die raad over belangrijke wetgeving en beleidsonderwerpen op het terrein van de inrichting en het functioneren van het openbaar bestuur. Tevens heeft de commissie tot taak de Minister van Binnenlandse Zaken en de minister die het aangaat te adviseren over zowel bestaande als voorgenomen wet- en regelgeving en beleidsinitiatieven.

Minister van Algemene Zaken

Deze minister is als vakminister betrokken bij het beleidsterrein bestuurlijk en financiële organisatie lagere overheden. Tevens is de minister van AZ zorgdrager voor de archieven van de Ministerraad en de Wetenschappelijke aad voor het Regeringsbeleid.

Minister van Binnenlandse Zaken

De minister is en was de belangrijkste actor op het beleidsterrein van de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden. Zijn taak op dit terrein is de bevordering van een doelmatig, doeltreffend en democratisch openbaar bestuur. Hiertoe richt zijn beleid zich op de inrichting, werking en financiering van het binnenlands bestuur, in het bijzonder de provincies en gemeenten,

en voorts op decentralisatie, grote stedenbeleid (tot 1998)^{iv}, sociale vernieuwing en de indeling van het grondgebied.

Minister van Buitenlandse Zaken

Deze hield zich midden jaren tachtig bezig met de grenzen van de Nederlandse territoriale zee. Voorts was hij in die tijd, samen met de Minister van Nederlands-Antilliaanse zaken, betrokken bij de uitbreiding van de territoriale zee van het Koninkrijk der Nederlanden in de Nederlandse Antillen, alsmede bij de vaststelling van de zee grens tussen de Nederlandse Antillen en Aruba.

Minister van Defensie

Tot in 1957 was in de gemeentewet opgenomen dat de burgemeester bij handhaving van de openbare orde bevoegd was de hulp van krijgsvolk te vorderen. Deze vordering werd gericht tot het door de Minister van Defensie aan te wijzen gezag. De burgemeester gaf van de vordering terstond kennis aan de Commissaris van de Koningin. De burgemeester bepaalde, zoveel mogelijk in overleg met het aangewezen gezag, de sterkte en de soort van het krijgsvolk. Werden ze het niet eens, dan besliste de burgemeester, behoudens beroep van het aangewezen gezag op de met de uitvoering van de gemeentewet belaste minister (de Minister van Binnenlandse Zaken en Landbouw). Hangende de beslissing van deze minister werd, voor zover mogelijk, aan de vordering van de burgemeester gevolg gegeven.

Voor het vaststellen van bebouwingsgegevens zijn luchtfoto's nodig. De Minister van Defensie moet toestemming geven voor het maken daarvan.

Minister van Economische Zaken

Vanaf 1995 draagt de minister van EZ, samen met de minister van BZK (vanaf minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid) regelingen voor voor het verstrekken van uitkeringen ter realisering van de projecten inzake het grote stedenbeleid. Ook voert de minister sinds 1996 overleg over de verdeling van de Europese middelen. Sinds 1994 (1945?) is de minister van EZ medeverantwoordelijk voor het bij AMvB aangeven hoe financiële gevolgen van de verplichting tot informatieverstrekking worden gecompenseerd.

Minister van Financiën

Deze minister is een belangrijke actor op het deel terrein van de financiële organisatie van de lagere overheden. Meestal is hij mede-actor van de Minister van Binnenlandse Zaken.

Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid

Deze houdt zich sinds 1998 bezig met het grote stedenbeleid. De coördinerende bevoegdheden van de minister zijn groter dan die van zijn voorganger, de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken^v. Anders dan deze heeft de minister budgettaire medeverantwoordelijkheid voor rijksuitgaven op het gebied in kwestie.

Minister van Justitie

Deze minister is als vakminister betrokken bij het beleidsterrein bestuurlijk en financiële organisatie lagere overheden.

Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit

In 1994 werd door de Europese Commissie het Urban-initiatief gelanceerd, een communautair initiatief om achterstandswijken in de Europese steden een sociaal-economische impuls te geven. De door de Europese Commissie gereserveerde gelden voor het Urban-programma (URBAN I) werden conform de afspraken in het convenant door de Europese structuurfondsen (het Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling) (EFRO) en het Europees Sociaal Fonds (ESF) toegekend

aan o.a. de wijken Delfshaven in Rotterdam en Lombok in Utrecht (alleen EFRO) als de wijk Bijlmermeer in Amsterdam en de Schilderswijk in Den Haag (zowel EFRO als ESF).

De Minister van LNV bepaalt samen met de Minister voor het Grote Stedenbeleid de verdeling van de Europese Middelen.

Minister voor Nederlands-Antilliaanse zaken

Samen met de Minister van Buitenlandse Zaken was deze minister in de jaren tachtig betrokken bij de uitbreiding van de territoriale zee van het Koninkrijk der Nederlanden in de Nederlandse Antillen, alsmede bij de vaststelling van de zee grens tussen de Nederlandse Antillen en Aruba.

Minister van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap

Van 1960 tot 1984 voerde deze minister overleg met de Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, teneinde de bedragen vast te stellen waaruit de uitkering uit het Gemeentefonds ter bestrijding van gemeentelijke onderwijskosten is samengesteld

Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Uit het Gemeentefonds, ingesteld in 1931, werden jaarlijks betalingen aan gemeenten verricht ten behoeve van de algemene uitkering en enige doel-uitkeringen. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid leverde kwantitatieve gegevens aan ter berekening van enkele van die uitkeringen.

Minister van Verkeer en Waterstaat

De minister is mede-actor van de Minister van Binnenlandse Zaken ten aanzien van onderwerpen die met de Waterstaat te maken hebben.

Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Uit het Gemeentefonds, ingesteld in 1931, werden jaarlijks betalingen aan gemeenten verricht ten behoeve van de algemene uitkering en enige doel-uitkeringen. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport leverde kwantitatieve gegevens aan ter berekening van enkele van die uitkeringen.

Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

Begin jaren zestig werd de noodzaak gevoeld het beleid van de gemeentebesturen te coördineren, hetgeen vanaf 1965 resulteerde in de instelling van gewesten. De Minister van Volkshuisvesting bereidde wetgeving voor met betrekking tot instelling en opheffing van gewesten en de bevoegdheden ervan.

Uit het Gemeentefonds, ingesteld in 1931, werden jaarlijks betalingen aan gemeenten verricht ten behoeve van de algemene uitkering en enige doel-uitkeringen. Het Ministerie van Volkshuisvesting bepaalde mede welke gemeenten recht hadden op een uitkering.

Ministerraad

In 1949 werd door de commissie voor de westelijke grenzen van Duitsland een protocol ondertekend naar aanleiding waarvan de oostelijke grens van ons land een reeks correcties onderging door toevoeging van Duits grondgebied. Een aantal gemeenten onderging hierdoor gebiedsuitbreiding. Voor een gedeelte van het toegevoegde gebied werden echter drostambten ingesteld. Zo ontstond ten zuidoosten van de gemeente Zevenaar het drostambt Elten en ten oosten van de gemeenten Nieuwstadt en Sittard het drostambt Tudderren (Tüddern).

De Ministerraad was betrokken bij de benoeming van landdrosten in drostambten.

***'Provinciale Staten**

Zij vormen het algemeen bestuur van de provincie. Alle bevoegdheid met betrekking tot regeling en bestuur van de provinciale huishouding die door de wet niet aan Gedeputeerde Staten of de Commissaris van de Koningin is toegekend, valt toe aan Provinciale Staten. Als voornaamste taken hebben zij het vaststellen van het provinciaalbeleid en het toezien op de uitvoering ervan.

Raad van advies voor de gemeentefinanciën (1955-1960)

Deze raad is de opvolger van de Rijkscommissie van advies voor de gemeentefinanciën en de voorloper van de Raad voor de gemeentefinanciën. Hij werd ingesteld bij de wet van 8 januari 1955, *Stb.* 1955/17. Zijn taak bestond uit het gevraagd of ongevraagd adviseren van de Ministers van Binnenlandse Zaken en Financiën, alsmede de overige Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, over de uitvoering van de Wet van 8 Januari 1955 betreffende de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten voor de jaren 1953 tot en met 1957 (*Stb.* 1955/17), en over de onderwerpen waarbij de financiën der gemeenten in betekenende mate waren betrokken. Zorgdrager is de Minister van Binnenlandse Zaken.

Raad voor de financiële verhoudingen

Bij de Wet op de Raad voor de financiële verhoudingen 21 februari 1997, is deze raad ingesteld. Deze raad is geen ongewijzigde voortzetting van de Raad voor de gemeentefinanciën die bij de Herzieningswet adviesstelsel 1993/94, 24232 (*Stb.*) is opgeheven. De raad adviseert bij “majeure” vraagstukken, m.a.w. alleen bij zaken waarbij of grote bedragen of grote (veel) belangen mee gemoeid zijn, en over Provinciale financiën. Overigens bestaat er geen verplichting voor de overheid om advies bij de Raad in te winnen.

Raad voor de gemeentefinanciën

De raad is ingesteld bij de Financiële-Verhoudingswet 1960 (*Stb.* 1961/217) en opgehouden te bestaan met ingang van de dag van inwerkingtreding van de Financiële-Verhoudingswet 1984. Alle bevoegdheden, rechten en verplichtingen, alsmede de voorzitter en de leden zijn daarbij overgeheveld naar de bij de Financiële-Verhoudingswet 1984 ingestelde gelijknamige Raad.

De Raad voor de gemeentefinanciën heeft tot taak de vakministers gevraagd en ongevraagd te adviseren over aangelegenheden van algemene aard waaraan belangrijke financiële consequenties voor de gemeenten zijn verbonden. Hij doet voorstellen aan de Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken betreffende de werking van de Financiële-Verhoudingswet 1984, de daarmee verband houdende uitvoeringsvoorschriften, en de wetsontwerpen tot vaststelling of wijziging van de begroting van het Gemeentefonds.

Zorgdrager is de Minister van Binnenlandse Zaken.

Raad voor het binnenlands bestuur.

Opgericht in 1980 (*Stb.* 1979/784). Opgeheven en opnieuw ingesteld in 1986 (*Stb.* 1986/104). Taak: advisering aan de ministers en, vanaf 1986, de Tweede Kamer inzake de hoofdpunten van de inrichting en werking van het binnenlands bestuur. Tot 1986 werd ook geadviseerd over kwesties in het kader van decentralisatie. Over het bestuur in grootstedelijke gebieden bracht de Raad op 8 maart 1989 het rapport ‘Het bestuur in grootstedelijke gebieden’ uit.

Raad voor het Grote Stedenbeleid

Deze raad is in de Ministerraad van 2 oktober 1998 ingesteld ter versterking van de (coördinatie)structuur van het grote stedenbeleid te versterken. De raad bereidt de besluiten inzake het grotestedenbeleid in de Ministerraad voor.

***Raad voor het openbaar bestuur**

Ingesteld bij wet van 12 december 1996 (*Stb.* 1996/623). Zij heeft tot taak het adviseren van de regering en de beide Kamers van de Staten Generaal over de inrichting en het functioneren van de overheid met het oog op het vergroten van haar doeltreffendheid en doelmatigheid en met bijzondere aandacht voor de uitgangspunten van de democratische rechtstaat.

Raad voor de Territoriale Decentralisatie.

Ingesteld in 1964 (Wet van 25 juni 1964, *Stb.* 1964/236). Taak was de ministers desgevraagd of uit eigen beweging van advies te dienen over aangelegenheden betreffende territoriale decentralisatie. Ten minste de helft van de leden was afkomstig uit de kringen van het provinciaal en het gemeentelijk bestuur. In 1980 hield de Raad op te bestaan (*Stb.* 1979/784).

Zorgdrager is de Minister van Binnenlandse Zaken.

Rijkscommissie van advies voor de gemeentefinanciën

Bij de wet van 15 juli 1929 ingesteld betreffende de financiële verhouding tussen Rijk en gemeenten (*Stb.* 1929/388) en had tot taak de Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken en de Hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur te adviseren over de vaststelling van de uitkeringen aan de gemeenten en over andere onderwerpen inzake gemeentefinanciën. Deze commissie bestond tot 1955 (*Stb.* 1955/17, art. VII) en ging vooraf aan de Raad van advies voor de gemeentefinanciën.

Zorgdrager was de Minister van Binnenlandse Zaken

Sociaal Economische Raad (SER)

In juni 1997 werd deze raad door het kabinet gevraagd een advies te geven over de verbetering van de effectiviteit van het grote stedenbeleid. Dit advies verscheen op 16 januari 1998 onder de titel 'Samen voor de stad'.

De SER is een zelfstandig publiekrechtelijk orgaan.

***' Voorbereidingslichaam Provincie Flevoland**

Dit openbaar lichaam is ingesteld in 1985 door de Minister van Binnenlandse Zaken (Wet instelling provincie Flevoland, *Stb.* 1985/360, art. 16). Tot de datum van instelling van de nieuwe provincie verrichtte dit lichaam de handelingen en nam zij besluiten die nodig waren opdat het bestuur van deze provincie vanaf de instelling zijn taken kon verrichten.

Het voorbereidingslichaam bestond uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter.

Werkgroep Herziening Gemeentewet (Werkgroep Van Kinschot).

Ingesteld in 1977 door de Minister van Binnenlandse Zaken (beschikking van 14 maart 1977). Samengesteld uit onder meer rijks-, provincie- en gemeenteambtenaren, medewerkers van universiteiten en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Taak: het, zo mogelijk binnen een jaar, voorbereiden van een nieuwe gemeentewet met memorie van toelichting. Op 31 maart 1978 bracht de werkgroep een tussentijds rapport uit. Op 20 oktober 1980 verscheen het eindrapport.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid

Zij adviseert de regering sinds 1990 over het grote stedenbeleid. Het advies in kwestie verscheen in het rapport 'Van de stad en de rand'.

Zorgdrager is de Minister van Algemene Zaken.

1. HANDELINGEN

1.1 Leeswijzer

Handelingenblokken

De handelingen zijn verwerkt in uniek genummerde gegevensblokken die als volgt zijn opgebouwd:

<i>Actor</i>	dit is het orgaan dat een rol speelt op het beleidsterrein bestuurlijke en financiële organisatie bij lagere overheden, en de bevoegdheid heeft tot het zelfstandig verrichten van handelingen op grond van attributie of delegatie.
<i>Handeling</i>	een complex van activiteiten, dat verricht wordt door één of meer actoren en dat veelal een product naar de omgeving oplevert.
<i>Periode</i>	dit geeft de jaren weer waarin de handeling werd verricht.
<i>Grondslag/Bron</i>	dit is de (wettelijke) basis van de handeling. De aanduiding bron wordt gebruikt indien een handeling geen duidelijke wettelijke basis heeft, maar de handeling is geformuleerd op basis van interviews, literatuur of andere bronnen.
<i>Product</i>	dit is de weergave van het juridisch-bestuurlijk niveau van het eindproduct van de handeling. Indien niet duidelijk is in welke soort documentaire neerslag een handeling heeft geresulteerd of als uit de beschrijving van de handeling al duidelijk is welk product de handeling oplevert, ontbreekt dit item.
<i>Opmerking</i>	dit geeft eventuele bijzonderheden over bovengenoemde items weer.

Een uitgangspunt van PIVOT ten aanzien van een institutioneel onderzoek is dat dit zich niet beperkt tot een beschrijving van het handelen van een afzonderlijke instelling, maar dat de beschrijving zich uitstrekt over het handelen van de verschillende actoren van de rijksoverheid die op een bepaald beleidsterrein een rol spelen. Dit betekent dus dat niet alleen de actoren die onder de Minister van Binnenlandse Zaken vallen worden meegenomen in dit onderzoek, maar ook die actoren die daarbuiten vallen en wel tot de rijksoverheid behoren.

1.2 Algemene handelingen

Algemene handelingen komen op elk beleidsterrein voor en hebben doorgaans geen grondslag in specifieke wet- en regelgeving. Van onderstaande algemene handelingen hebben handelingen 1-22 betrekking op het beleidsterrein dat in dit onderzoek wordt beschreven (het grote stedenbeleid inclusief) en handeling 23 op een onderdeel daarvan, het rijksbeleid inzake gemeenten.

Voor de handelingen waar zowel de Minister van Binnenlandse Zaken als de Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid als actor worden opgevoerd, geldt dat deze handelingen, indien deze betrekking hebben op grote steden- en integratiebeleid, vanaf 1998 door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid worden uitgevoerd.

1.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het voorbereiden, mede-vaststellen en coördineren van het beleid betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode	1945-
Product	nota Sociale Vernieuwing, opdracht en Handreiking
Opmerking	- Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd. - Ten aanzien van het grote stedenbeleid geldt dat deze handeling betrekking heeft op het proces dat zich afspeelt op het niveau van 'hoge beleidsvorming'. De eigenlijke vaststelling van het beleid vindt plaats in de Ministerraad.

2.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het evalueren van het beleid betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode	1945-
Opmerking	Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

3.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wet- en regelgeving betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode	1945
Grondslag	Wetten, algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten
Product	Wet, algemene maatregel van bestuur, koninklijk besluit
Opmerking	- Het betreft hier wet- en regelgeving die niet als product van een andere handeling in dit onderzoek zijn opgenomen. - Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

4.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het opstellen van periodieke verslagen betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode	1945-
Product	Series jaarverslagen, kwartaalverslagen, maandverslagen
Opmerking	Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

5.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het beantwoorden van Kamervragen en het anders op verzoek incidenteel informeren van leden van of commissies uit de Kamers der Staten-Generaal betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode	1945-
Grondslag	Grondwet 1938/1946/1948, art. 97; Grondwet 1953/1956/1963/1972, art. 104; Grondwet 1983/1987/1995, art. 68

Product	Brief, notitie
Opmerking	Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.
6.	
Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het informeren van de Commissies voor de Verzoekschriften en andere tot onderzoeken van klachten bevoegde commissies uit de Kamers der Staten-Generaal en de Nationale Ombudsman naar aanleiding van klachten over de uitvoering of de gevolgen van het beleid betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode	1945-
Opmerking	Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.
7.	
Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het beslissen op beroepschriften naar aanleiding van beschikkingen betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden en het voeren van verweer in beroepschriftprocedures voor administratiefrechtelijke organen
Periode	1945-
Product	Beschikking, verweerschrift
Opmerking	Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.
8.	
Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het mede-voorbereiden van het vaststellen, wijzigen en intrekken van internationale regelingen betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden en het presenteren van Nederlandse standpunten in intergouvernementele organisaties
Periode	1945-
Product	Internationale regeling, nota, rapport
Opmerking	Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.
9.	
Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het beantwoorden van vragen van individuele burgers, bedrijven en instellingen betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode	1945-
Product	Brief, notitie
Opmerking	Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.
10.	
Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het beleidsterrein financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode	1945-

Product Voorlichtingsmateriaal
Opmerking - Zie voor het voorbereiden en vaststellen van het voorlichtingsbeleid handeling 1.
- Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

11.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling Het vaststellen van de opdracht en het eindproduct van een intern of extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode 1945-
Product Offerte, brief, rapport
Opmerking Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

12.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling Het begeleiden van intern en extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode 1945-
Product Notitie, notulen, brief
Opmerking Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

13.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling Het verzamelen van gegevens ten behoeve van intern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode 1945-
Opmerking Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

14.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling Het financieren van extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode 1945-
Product Rekening, declaratie
Opmerking Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

15.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling Het op aanvraag om ondersteuning verstrekken van subsidies aan personen, bedrijven en instellingen die actief zijn op het beleidsterrein financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode 1945-
Opmerking Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

16.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
 Handeling Het (bij KB) instellen van commissies voor advisering over het beleid en wet- en regelgeving ten aanzien van de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
 Periode 1945-
 Grondslag Beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 5 januari 1950, nr. 32485; Provinciale comptabiliteitsvoorschriften 1979, art. 28; Provinciewet 1992, art. 188 lid 1
 Producten - Instellingsbeschikking Werkgroep Herziening Gemeentewet, *Stcrt.* 22 maart 1977/57, p.17;
 - Instellingsbeschikking Externe Commissie Grote Stedenbeleid, 13 juni 1988, nr. IBI88/11/U15, *Stcrt.* 1988/126;
 - Instelling adviescommissie Wet algemene regels herindeling, *Stcrt.* van 9 december 1992/239;
 - Instelling adviescommissie ex artikel 285, tweede lid, Gemeentewet, *Stcrt.* van 14 april 1994/72;
 - Besluit adviescommissie KIR, *Stcrt.* 1998/227; Besluit BIO98/U97;
 - Instelling Interdepartementale commissie Grote Stedenbeleid, 21 januari 1999, nr. GSB98/U59716, *Stcrt.* 1999/32
 Opmerking Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

17.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
 Handeling Het (bij KB) benoemen van leden, plaatsvervangende leden, secretaris en adjunct-secretaris(sen) van adviescommissies
 Periode 1945-
 Grondslag Koninklijk Besluit, instellingsbeschikking
 Opmerking Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

18.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
 Handeling Het instellen, wijzigen en opheffen van organisatie-eenheden op het beleidsterrein financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
 Periode 1945-
 Product Instellingsbeschikking van 21 januari 1999, nr. GSB98/U59716, directie Grote Stedenbeleid (GSB), *Stcrt.* 1999/32
 Opmerking Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

19.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
 Handeling Het voorbereiden van, deelnemen aan en rapporteren over de vergaderingen van nationale en internationale commissies, werkgroepen, advies- en overlegorganen op het beleidsterrein bestuurlijke en financiële organisatie van de lagere overheden, waarvan het voorzitterschap en/of het secretariaat bij Binnenlandse Zaken berust
 Periode 1945-
 Opmerking Voorbeelden zijn de Interdepartementale Commissie Openbaar Bestuur en de Interdepartementale Commissie Grotestedenbeleid. Vanaf 1998 wordt deze handeling

met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

20.

Actor Interdepartementale Commissie Openbaar Bestuur
Handeling Het voorbereiden van de besluitvorming in de Raad voor Justitie, Bestuur en Veiligheid (RJBV) over belangrijke wetgeving en beleidsonderwerpen op het terrein van de inrichting en het functioneren van het openbaar bestuur.
Periode 1994 –
Grondslag Instellingsbesluit Interdepartementale Commissie Openbaar Bestuur, art. 2, lid 1 (Stcrt. 1999, 84)
Product nota's

21.

Actor Interdepartementale Commissie Openbaar Bestuur
Handeling Het adviseren over bestaande en voorgenomen wet- en regelgeving en beleidsinitiatieven.
Periode 1994 –
Grondslag Instellingsbesluit Interdepartementale Commissie Openbaar Bestuur, art. 2, lid 2 (Stcrt. 1999, 84)
Product adviesnota's

22.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling Het op het beleidsterrein van de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden deelnemen aan een advies- of overlegcommissie waarvan het voorzitterschap en/of secretariaat niet bij het ministerie berust
Periode 1945-
Opmerking - Voorbeeld is de interdepartementale Commissie Ontwikkeling Beleidsanalyse (Stcrt. 1971/213/p.3).
- Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

23.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling Het deelnemen aan het bestuur van privaatrechtelijke instellingen op het gebied van de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode 1945-
Opmerking Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

24.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling Het oprichten en in stand houden van privaatrechtelijke instellingen op het gebied van de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode 1945-
Opmerking Te denken valt aan stichtingen die door de overheid (mede) zijn opgericht ten behoeve van een beleidsdoelstelling.
Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

25.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling Het voeren van gestructureerd overleg op het beleidsterrein van de financiële en bestuurlijke organisatie van de lagere overheden
Periode 1945 –
Opmerking - Voorbeelden zijn overleg met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO). Voorbeelden met betrekking tot het grote stedenbeleid zijn: overleg met de vier grote gemeenten en overleg met de G 21 of de G5 (aanleungemeenten).
- Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

26.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister voor Grote steden- en Integratiebeleid
Handeling Het voeren van overleg met mede-ministers over maatregelen en voornemens met betrekking tot het rijksbeleid inzake gemeenten
Periode 1994 -
Grondslag Gemeentewet, art. 116.2
Opmerking - Het betreft hier mede-ministers die verantwoordelijk zijn voor de maatregelen en voornemens in kwestie.
Vanaf 1998 wordt deze handeling met betrekking tot grote steden- en integratiebeleid door de Minister van Grote steden- en Integratiebeleid uitgevoerd.

2. BESTUURLIJKE ORGANISATIE

2.1 *Rijk*

2.1.1 Indeling grondgebied

Rijksgrens

In 1949 werd door de het jaar daarvoor te Londen ingestelde commissie voor de westelijke grenzen van Duitsland een protocol ondertekend naar aanleiding waarvan de oostelijke grens van ons land een reeks correcties onderging door toevoeging van Duits grondgebied^{vi}. Een aantal gemeenten onderging hierdoor gebiedsuitbreiding. Voor een gedeelte van het toegevoegde gebied werden echter drostambten ingesteld. Zo ontstond ten zuidoosten van de gemeente Zevenaar het drostambt Elten en ten oosten van de gemeenten Nieuwstadt en Sittard het drostambt Tuddereren (Tüddern).

Voor de toepassing van wettelijke voorschriften werden de drostambten Elten en Tuddereren geacht Nederlandse gemeenten te vormen. Voor alle toegevoegde gebied gold overigens het Nederlandse recht. Wel kon de minister die het aanging besluiten hiervan, voor zover nodig, af te wijken en bepaalde voorschriften al of niet van toepassing verklaren. In spoedgevallen was, waar het de drostambten betrof, de landdrost bevoegd een dergelijke voorlopige voorziening te treffen, die te allen tijde door de vakminister, maar ook door hemzelf, kon worden gewijzigd of buiten werking gesteld.

Personenverkeer tussen het oude koninkrijksgebied en het toegevoegde gebied werd niet zonder meer toegestaan: men diende in het bezit te zijn van een grenspas of een met toestemming van de landdrost door de Koninklijke Marechaussee afgegeven toelatingsbewijs.

De bij het Rijk gevoegd gebied werden de taken en bevoegdheden van de gemeentelijke organen vervuld respectievelijk uitgeoefend door een landdrost. In de gebieden die bij bestaande gemeenten werden ingedeeld trad de burgemeester als zodanig op. In de drostambten Elten en Tuddereren benoemde de Kroon voor de duur van een jaar een landdrost, welke termijn telkens met een jaar kon worden verlengd. Indien de Minister van Binnenlandse Zaken dat nodig achtte, kon de landdrost zich bij zijn werkzaamheden laten bijstaan door een adviescommissie. Ambtenaren en bedienden die voor het gemeentelijk bestuur nodig waren, werden door de landdrost benoemd en eventueel geschorst en ontslagen.

De toezichthoudende taak en bevoegdheden van Gedeputeerde Staten ten aanzien van de gemeenten, vielen ten aanzien van het aan het Koninkrijk der Nederlanden toegevoegde gebied toe aan de Minister van Binnenlandse Zaken. De ter zake genomen besluiten werden, voor zover daarbij door andere departementen behartigde belangen in het geding waren, genomen in overleg met de vakminister.

De Ministers van Binnenlandse zaken en Financiën bepaalden of en, zo ja, welke uitkeringen uit het Gemeentefonds aan de drostambten werden verstrekt, alsmede de wijze waarop deze uitkeringen werden berekend. Indien het drostambt over enig dienstjaar niet in staat was de uitgaven door de inkomsten te dekken, werd ten laste van de rijksbegroting een uitkering verstrekt naar door genoemde ministers te stellen regels.

De Grenscorrectiewet 1951 (*Stb.* 1951/434) verving het Grenscorrectiebesluit. Met de inwerking-treding van de Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag 1963 (*Stb.* 1963/238) werd de Grenscorrectiewet 1951 ingetrokken.

Op 8 april 1960 was er tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland reeds een verdrag gesloten, het zogeheten Algemeen Verdrag tot regeling van met de grens verband houdende vraagstukken en andere tussen beide landen bestaande problemen^{vii}. Krachtens art. 2 van dit verdrag werd bovendien het Grensverdrag afgesloten, welk verdrag zich uitsprak over het verloop van de gemeenschappelijke landgrens, de grenswateren, het grondbezit in de nabijheid van de grens, het grensoverschrijdende verkeer over land en via de binnenwateren en andere met de grens verband houdende vraagstukken^{viii}. Het grensverdrag had tot gevolg dat opnieuw grensgebieden, die voor de Tweede Wereldoorlog tot het Duitse Rijk behoorden, bij Nederlandse gemeenten werden gevoegd. De Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag werd in 1963 van kracht. Met de inwerkingtreding hiervan werd de Grenscorrectiewet 1951 ingetrokken. Een ander gevolg was dat de drostambten Elten en Tuddereren werden opgeheven.

27.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het vaststellen, wijzigen en intrekken van beoordelingsnormen, beleidsregels en wetsinterpreterende regels betreffende de indeling van het grondgebied van het Koninkrijk der Nederlanden
Periode	1945 -
Grondslag	Bestuurlijk/financieel model gemeentelijke herindelingen (21-5-1985)
Product	Circulaire van 21 mei 1985, BBS85/U542, DGBB, aan de Colleges van Gedeputeerde Staten betreffende Bestuurlijk/financieel model gemeentelijke herindelingen

28.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, vakminister
Handeling	Het corrigeren van de oostelijke grens van het Koninkrijk der Nederlanden door toevoeging van Duits grondgebied
Periode	1949, 1963
Grondslag	Grenscorrectiebesluit 1949, art. 1; Grenscorrectiewet, 1951 art. 3; Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag 1963, art. 2-3

29.

Actor	Minister van Verkeer en Waterstaat, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van een KB tot goedkeuring van overeenkomsten die voortvloeien uit het tussen Nederland en Duitsland gesloten Grensverdrag
Periode	1963 -
Grondslag	Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag, art. 22
Product	Besluit van 30 januari 1995, houdende goedkeuring van een overeenkomst inzake het onderhoud van de Rode Beek, de Grensgraaf, de vroegere Rigolbach en de Ruisscherbeek, <i>Stb.</i> 1995/207
Opmerking	Het Besluit van 30 januari 1995 behelst de op 24 maart 1994 te Sittard ondertekende overeenkomst tussen het Duitse Rodebachverband en het Nederlandse waterschap Roer en Overmaas.

30.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, vakminister
Handeling Het instellen van drostambten
Periode 1949
Grondslag Grenscorrectiebesluit 1949, art. 3.1 en 3.2
Product Instellingsbeschikkingen

31.

Actor Ministerraad
Handeling Het voorbereiden van een KB tot benoeming van landdrosten in drostambten
Periode 1949 - 1963
Grondslag Grenscorrectiebesluit 1949, art. 39.2; Grenscorrectiewet 1951, art. 39.2
Product KB's

32.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het instellen, samenstellen en bepalen van de bevoegdheid en werkwijze van een commissie van advies die een landdrost in een drostambt moet bijstaan
Periode 1949 - 1963
Grondslag Grenscorrectiebesluit 1949, art. 40; Grenscorrectiewet 1951, art. 39.4
Product instellingsbeschikkingen

33.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het toekennen van vergoedingen aan gemeenten in het kader van bij het Koninkrijk der Nederlanden gevoegd gebied
Periode 1963
Grondslag Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag, art. 4
Product beschikkingen
Opmerking Hierbij waren de in art. 3 van de Grenscorrectiewet genoemde gemeenten betrokken. Daaronder bevonden zich ook de drostambten Elten en Tudderden. Het betrof vergoedingen wegens nog niet afgeschreven kapitaalsuitgaven ten behoeve van en in verband met de krachtens de Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag aan het Rijk toegevoegde gebieden, alsmede een vergoeding van de kosten van de ter uitvoering van het met Duitsland in 1960 gesloten Grensverdrag nog te verrichten werken. De vergoedingen kwamen ten laste van de Rijksbegroting.

Grenzen territoriale zee

Midden jaren tachtig werd besloten de territoriale zee van ons land uit te breiden tot twaalf zeemijlen uit de kust, dat wil zeggen tot een afstand van 22224 meter. Dit met het oog op de veiligheid van de scheepvaart voor onze kust en de bescherming van het zeemilieu. In feite werd de begrenzing in overeenstemming gebracht met die van de staten waarvan de territoriale zee grenst aan die van Nederland.

Tegelijkertijd werd de gelegenheid benut preciseringen aan te brengen in de grens tussen de binnenwateren en de territoriale zee van Nederland. De territoriale zee in de Nederlandse Antillen werd eveneens uitgebreid tot twaalf zeemijlen. In verband met de door Aruba verworven hoedanigheid van land in het Koninkrijk ('status aparte') werd voorts de zee grens tussen dit eiland en de Nederlandse Antillen bepaald.

- 34.
- Actor Minister van Buitenlandse Zaken
- Handeling Het vaststellen van de grenzen van de territoriale zee van het Koninkrijk der Nederlanden in Nederland
- Periode 1985 –
- Grondslag Wet grenzen Nederlandse territoriale zee, art.11
- Product KB
- 35.
- Actor Minister van Buitenlandse Zaken
- Handeling Het aanbrengen van preciseringen in de grens tussen de binnenwateren en de territoriale zee van Nederland
- Periode 1985 -
- Grondslag Wet grenzen Nederlandse territoriale zee, art. 2.1, art. 3.2
- Product KB
- 36.
- Actor Minister van Buitenlandse Zaken, Minister voor Nederlands-Antilliaanse zaken
- Handeling Het vaststellen van de grenzen van de territoriale zee van het Koninkrijk der Nederlanden in de Nederlandse Antillen
- Periode 1985 -
- Grondslag Rijkswet uitbreiding territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen, art. 1
- Product KB
- 37.
- Actor Minister van Buitenlandse Zaken, Minister voor Nederlands-Antilliaanse zaken
- Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij regels worden gesteld inzake de uitbreiding van de territoriale zee van het Koninkrijk der Nederlanden in de Nederlandse Antillen
- Periode 1985 –
- Grondslag Rijkswet uitbreiding territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen, art. 1
- Product Besluit van 23 oktober 1985, houdende uitvoering van artikel 1 van de Rijkswet uitbreiding van de territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen, *Stb.* 1985/559
- 38.
- Actor Minister voor Nederlands-Antilliaanse Zaken, Minister van Buitenlandse Zaken
- Handeling Het vaststellen van de grens tussen de zeegebieden, met inbegrip van de daaronder gelegen zeebodem en ondergrond, van de Nederlandse Antillen en Aruba
- Periode 1986 -
- Grondslag Rijkswet van 12 december 1985 tot vaststelling van een zee grens tussen de Nederlandse Antillen en Aruba, art. 1
- Product KB

2.2 Provincie

Het provinciaal bestuur bestaat uit de bevoegde organen in een provincie: Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin. De Provincie kan bovendien commissies instellen en met bevoegdheid uitrusten.

Bij de Wet instelling provincie Flevoland (*Stb.* 1985/360) is het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland ingesteld. Dit openbaar lichaam was slechts een korte periode (1985-1986) werkzaam; vanaf de inwerkingtreding van deze wet tot de datum van de instelling van het grondgebied van de nieuwe provincie. Het Voorbereidingslichaam, bestaand uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter verrichte handelingen en nam besluiten die nodig waren opdat het bestuur van de nieuwe provincie met ingang van de datum van instelling zijn taken kon verrichten. De in dit hoofdstuk genoemde handelingen waarbij het provinciaal bestuur, ofwel Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten of de Commissaris van de Koningin, als actor wordt benoemd, kunnen derhalve (alleen in de periode 1985-1986) met betrekking tot Flevoland ook het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland als actor hebben. De handelingen met betrekking tot Flevoland zijn evenals de overige handelingen in dit hoofdstuk verdeeld in de paragrafen Inrichting en Samenstelling, Bevoegdheden en Indeling grondgebied. Slechts in de laatstgenoemde paragraaf is een subparagraaf specifiek gewijd aan de instelling van de provincie Flevoland.

2.2.1 Indeling grondgebied

De instelling en opheffing van provincies wordt behandeld in hoofdstuk 9 van het 'Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Constitutionele Zaken', PIVOT-rapport nummer 68.

Provinciegrenzen

Wijziging van de provinciale indeling geschiedt bij de wet. De indeling van niet provinciaal ingedeeld gebied gebeurt echter bij AMvB.

Allereerst wordt door de desbetreffende provincie(s), op uitnodiging van de Minister van Binnenlandse Zaken, een ontwerp-regeling vastgesteld. Voordat Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten een voorstel tot een dergelijke regeling doen, overleggen zij met de colleges van burgemeester en wethouders van de betrokken gemeenten en wordt een ieder in de gelegenheid gesteld zijn oordeel te geven. Nadat de Minister van Binnenlandse Zaken kennis heeft genomen van de ontwerp-regeling, neemt hij de definitieve wijziging van de provinciale indeling ter hand.

Wanneer de provinciebesturen niet op zijn uitnodiging zijn ingegaan, voert de minister zelf overleg met de colleges van burgemeester en wethouders en bereidt hij vervolgens een wetswijziging voor.

In 1981 werd het deel van de Waddenzee dat nog niet eerder bij provincies en gemeenten was ingedeeld, toegevoegd aan de provincies Groningen, Friesland en Noord-Holland. In 1988 werd ook het nog niet provinciaal ingedeelde gebied van het IJsselmeer ingedeeld, te weten bij Flevoland, Friesland en Noord-Holland.

39.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, betrokken provinciale besturen
Handeling Het voorbereiden van een wijziging van de provinciale indeling
Periode 1945 -
Grondslag Wet algemene regels herindeling, *Stb.* 1984/475, zoals gewijzigd 13 mei 1991, art. 86; Provinciewet 1992/1998, art. 278
Product AMvB
Opmerking - De minister nodigt de betrokken provinciebesturen uit om de voorbereiding van de desbetreffende wijziging ter hand te nemen, reageren zij echter niet binnen 3 maanden, dan kan de minister de voorbereiding zelf doen.
- Zie voor het voorbereiden van wetgeving en AMvB's inzake de provinciale indeling het PIVOT-rapport nr. 68: Constitutionele zaken, Een institutioneel onderzoek over de periode 1945-1997, vastgesteld februari 2000.
Deze handeling komt te vervallen

40.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het doen van een voorstel aan Provinciale Staten tot vaststelling van een ontwerp-regeling voor de provinciale indeling
Periode 1945 -
Grondslag Wet algemene regels herindeling, *Stb.* 1984/475, zoals gewijzigd 13 mei 1991, *Stb.* 1991/315, art. 85; Provinciewet 1992/1998, art. 278
Product nota
Opmerking De colleges van burgemeester en wethouders van de bij de desbetreffende wijziging van de provinciale indeling betrokken gemeenten, hebben de mogelijkheid hierover met Gedeputeerde Staten in overleg te treden alvorens Gedeputeerde Staten het voorstel aan Provinciale Staten doet.
Deze handeling komt te vervallen

41.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het vaststellen van een ontwerp-regeling voor de provinciale indeling
Periode 1945 -
Grondslag Wet algemene regels herindeling, *Stb.* 1984/475, zoals gewijzigd 13 mei 1991, art. 85; Provinciewet 1992/1998, art. 277
Product Besluit
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

Instelling provincie Flevoland

Midden jaren tachtig werd het wenselijk geacht een twaalfde provincie in te stellen, teneinde de gemeenten Almere, Dronten, Lelystad en Zeewolde en een gedeelte van het Parkeermeter provinciaal in te kunnen delen. Deze provincie, Flevoland, omvatte voorts de gemeenten Noordoostpolder en Urk, die voorheen tot Overijssel behoorden. Bovendien werd de grens van het openbaar lichaam 'Zuidelijke IJsselmeerpolders' gewijzigd.

De instelling van de nieuwe provincie werd voorbereid door het voorbereidingslichaam provincie Flevoland. Dit kende een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Inrichting, samenstelling en bevoegdheden waren respectievelijk vergelijkbaar met die van Provinciale Sta-

ten, Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin in de bestaande provincies. Als reglement van orde gold aanvankelijk het reglement voor de vergaderingen van Provinciale respectievelijk Gedeputeerde Staten van Overijssel.

Zie voor de bevoegdheden van het Voorbereidingslichaam Provincie Flevoland paragraaf 2.2.2 inzake bevoegdheden van de provincie.

42.

Actor Minister van Binnenlandse zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling Het instellen van het voorbereidingslichaam provincie Flevoland
Periode 1985 - 1986
Grondslag Wet instelling provincie Flevoland, art. 16.1
Product Instellingsbesluit

43.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling Het toevoegen van niet-provinciaal ingedeeld gebied ten zuidwesten van de dijk Lelystad-Enkhuizen aan de provincie Noord-Holland
Periode 1986
Grondslag Wet instelling provincie Flevoland, art. 2.3
Product KB

44.

Actor Voorbereidingslichaam Provincie Flevoland
Handeling Het doen van opgaven aan bewaarders van registers ter verandering van de tenaamstelling in die registers in het kader van de overgang van goederen op de provincie Flevoland
Periode 1986
Grondslag Wet instelling provincie Flevoland, art. 23.2
Product Opgave
Opmerking - Deze handeling werd uitgevoerd door het dagelijks bestuur van het voorbereidingslichaam.
- De rechten en aangegane verplichtingen van het Voorbereidingslichaam Provincie Flevoland zijn met ingang van de datum van instelling van de provincie Flevoland naar deze provincie overgegaan. Voor overgang van rechten en verplichtingen die betrekking hadden op registergoederen was verandering van de tenaamstelling in de desbetreffende registers nodig.
Deze handeling komt te vervallen

45.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat, Gedeputeerde Staten van Overijssel en Gelderland
Handeling Het opstellen van overzichten van de door het Rijk uitgeoefende provincietaken en de daarmee gemoeide ambtelijke functies, rechten en verplichtingen
Periode 1985
Grondslag Wet instelling provincie Flevoland, art. 32.1, art. 33.1
Product Overzichten
Opmerking Het betreft hier provincietaken voor zover deze betrekking hadden op het gebied van de provincie Flevoland.

Het dagelijks bestuur van het Voorbereidingslichaam Provincie Flevoland moest op het tijdstip van zijn benoeming over deze overzichten kunnen beschikken. Het overzicht vermeldde tevens de kosten van het Rijk van de uitoefening van de in het overzicht genoemde taken, alsmede de boekwaarde van de rechten en verplichtingen.

Ook de colleges van burgemeester en wethouders van Almere, Dronten, Lelystad en Zeewolde stelden elk een dergelijk overzicht op.

Deze handeling komt te vervallen

46.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat, Minister van Financiën
Handeling Het voorbereiden van een KB ter aanwijzing van de onroerende rijkseigendommen die overgaan naar de provincie Flevoland
Periode 1985 – 1986
Grondslag Wet instelling provincie Flevoland, art. 36.1

47.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling Het aanwijzen van de roerende rijkseigendommen die overgaan naar de provincie Flevoland
Periode 1985 - 1986
Grondslag Wet instelling provincie Flevoland, art. 36.2

48.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het treffen van een voorziening voor de voorbereidingskosten van de instelling van de provincie Flevoland
Periode 1985
Grondslag Wet instelling provincie Flevoland, art. 54

49.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB ter beslissing in geschillen omtrent de toepassing van de Wet instelling provincie Flevoland
Periode 1985 - 1986
Grondslag Wet instelling provincie Flevoland, art. 67

2.2.2 Inrichting en samenstelling

Provinciale Staten

Provinciale Staten vertegenwoordigen de gehele bevolking van de provincie. De Statenleden worden eens in de vier jaar gekozen in Provinciale Staten-verkiezingen. (Zie het 'Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Constitutionele Zaken', PIVOT-rapport nummer 68). Voor dat zij hun ambt aanvaarden, leggen zij een eed (verklaring en belofte) af. Het aantal leden is af-

hankelijk van het inwonertal van de provincie. De maatstaf daarvoor staat aangegeven in de Provinciewet. Bij de instelling van de provincie Flevoland in 1986 werd het aantal leden apart door de Minister van Binnenlandse Zaken bepaald.

De oude Provinciewet schreef voor dat Provinciale Staten hun vergaderingen in de provinciehoofdstad moesten houden. Zij genoten echter de vrijheid hiervan voor bepaalde vergaderingen af te wijken. Zij wezen dan zelf de plaats in kwestie aan. Kon in geval van buitengewone omstandigheden, zoals watersnood, epidemie of oorlog, niet in de provinciehoofdstad en evenmin in de eventueel zelf aangewezen gemeente vergaderd worden, dan berustte de aanwijzingsbevoegdheid bij Gedeputeerde Staten. Vóór 1962 berustte deze bij de Kroon.

Provinciale Staten vergaderen zo vaak als zij daartoe hebben besloten en voorts wanneer de Commissaris van de Koningin of Gedeputeerde Staten dit nodig achten of wanneer een vijfde van het totale aantal leden van Provinciale Staten hier, met opgaaf van reden, om verzoekt. Er kan pas worden beraadslaagd of besloten indien uit de presentielijst blijkt dat meer dan de helft van de leden aanwezig is. De Commissaris van de Koningin heeft het recht aan de beraadslagingen deel te nemen. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen.

50.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het vaststellen van het aantal Provinciale Statenleden van de provincie Flevoland
Periode	1985
Grondslag	Wet instelling provincie Flevoland, art. 10

51.

Actor	Provinciale Staten
Handeling	Het vaststellen van een reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten
Periode	1945 -
Grondslag	Provinciale wet, art.84; Provinciewet 1962/1992/1998, art. 16
Opmerking	In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht. Deze handeling komt te vervallen

52.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring van het reglement van orde van Provinciale Staten
Periode	1945 - 1962
Grondslag	Provinciale wet, art. 84

53.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van een KB ter aanwijzing van de plaats waar Provinciale Staten vergaderen
Periode	1945 - 1962
Grondslag	Provinciale wet, art. 63.2

54.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het aanwijzen van de plaats waar Provinciale Staten vergaderen
Periode 1962 - 1993
Grondslag Provinciewet 1962, art. 14.2
Opmerking In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.

Deze handeling komt te vervallen

55.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het voorbereiden van een KB ter aanwijzing van de plaats waar Provinciale Staten vergaderen
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet, art. 85
Opmerking Dit gebeurde in geval van buitengewone omstandigheden

Deze handeling komt te vervallen

56.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het aanwijzen van de plaats waar Provinciale Staten vergaderen
Periode 1962 - 1993
Grondslag Provinciewet 1962, art. 14.2
Opmerking De aanwijzingsbevoegdheid van Gedeputeerde Staten gold alleen in buitengewone omstandigheden (bijv. watersnood, oorlog)

Deze handeling komt te vervallen

57.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB ter machtiging van de Commissaris van de Koningin Provinciale Staten op te roepen tot een buitengewone zitting
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet, art. 66

58.

Actor Commissaris van de Koningin
Handeling Het aan Provinciale Staten overleggen van verklaringen met betrekking tot de (werkelijke) woonplaats van tot Provinciaal Statenlid benoemden
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet, zoals gewijzigd bij de wet van 22 april 1937, *Stb.* 1937/311, art. 15.3
Opmerking De verklaring was afkomstig van de burgemeester van de gemeente waar de benoemde woonde en had betrekking op het voorafgaand aan de benoeming woonachtig zijn in de provincie in kwestie.

Deze handeling komt te vervallen

59.

Actor a. Provinciale Staten; Gedeputeerde Staten;
b. Provinciale commissies;
c. Commissaris van de Koningin

Handeling	Het opleggen van geheimhouding aan leden van Provinciale Staten en allen die van het behandelde of de stukken kennis dragen
Periode	a. 1962 – 1978 b. 1979 – 1993 c. 1994 –
Grondslag	Provinciewet 1962, art. 21.1 en 2; Provinciewet 1962, zoals gewijzigd bij de wet van 30 mei 1979, <i>Stb.</i> 317, art. 21.3; Provinciewet 1992/1998, art. 25.1 en 25.2, art. 55
Opmerking	- Het betreft in het geval van alle actoren geheimhouding omtrent de inhoud van stukken welke worden voorgelegd, en in het geval van geheimhouding omtrent het met gesloten deuren behandelde. In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht. Deze handeling komt te vervallen

Gedeputeerde Staten

De Commissaris van de Koningin en de Gedeputeerden vormen samen Gedeputeerde Staten. De Commissaris fungeert als voorzitter.

Er waren ten tijde van de Provinciewet 1962 zes gedeputeerden. Dit aantal kon worden uitgebreid tot zeven of acht en ook weer worden teruggebracht tot, ten minste, zes. Het aantal gedeputeerden in Flevoland kan echter, in afwijking van de Provinciewet, worden vastgesteld bij KB zolang het aantal leden van Provinciale Staten minder dan 47 bedraagt. Bij KB van 29 januari 1987 is het aantal gedeputeerden in Flevoland voor de tweede (aanvang 1987) respectievelijk de daarop volgende zittingsperioden van Provinciale Staten vastgesteld op twee, drie of vier.

Met de inwerkingtreding van de Provinciewet 1992 ontstond de mogelijkheid de betrekking van gedeputeerde in deeltijd te vervullen en werd het aantal gedeputeerden variabel (ten minste drie, ten hoogste negen; in geval van deeltijd ten hoogste elf).

De leden van Gedeputeerde Staten worden door Provinciale Staten uit hun midden benoemd voor een periode van vier jaar. Wanneer een lid van Provinciale Staten zijn ontslag neemt, verliest hij tevens zijn lidmaatschap van Gedeputeerde Staten. Gedeputeerden treden gelijktijdig af met de leden van Provinciale Staten.

De oude Provinciewet schreef voor dat de plaats waar Gedeputeerde Staten vergaderden als regel de gemeente was waar Provinciale Staten hun vergaderingen hielden. In ieder geval vond de vergadering plaats binnen de eigen provincie. De desbetreffende bepaling wordt tegenwoordig overbodig geacht. Een vergadering kan alleen doorgang vinden indien minstens de helft der gedeputeerden en de commissaris van de koningin of zijn vervanger aanwezig zijn. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen.

60.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het schorsen van leden van Gedeputeerde Staten
Periode	1945 - 1962
Grondslag	Provinciale wet, art. 58.1

Opmerking De schorsing duurde tot de eerstkomende vergadering van Provinciale Staten
Deze handeling komt te vervallen

61.

Actor Provinciale Staten
Periode 1978 - 1993
Handeling Het wijzigen van het aantal Gedeputeerde Statenleden
Grondslag Provinciewet 1962, zoals gewijzigd bij de wet van 25 mei 1978, *Stb.* 272, art. 29.2 en 29.3

Opmerking In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen

62.

Actor Voorbereidingslichaam provincie Flevoland
Handeling Het overleggen met de Minister van Binnenlandse Zaken over de vaststelling van het aantal Gedeputeerde Statenleden van de provincie Flevoland

Periode 1985 - 1986
Grondslag Wet instelling provincie Flevoland, art. 15.2

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

63.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot vaststelling van het aantal Gedeputeerde Statenleden in de provincie Flevoland

Periode 1985 - 1986
Grondslag Wet instelling provincie Flevoland, art. 15.2
Product KB van 29 januari 1987

64.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het vaststellen van het reglement van orde voor de vergaderingen van Gedeputeerde Staten

Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 91; Provinciewet 1962, art. 46; Provinciewet 1992/1998, art. 52

Opmerking - Dit reglement wordt aan Provinciale Staten toegezonden.
- In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen

65.

Actor Provinciale State
Handeling Het vaststellen van regels omtrent kennisgeving van besluiten van Gedeputeerde Staten en van de Commissaris van de Koningin aan de Provinciale Staten

Periode 1994
Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 60 en 79

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

66.

Actor Provinciale staten
Handeling Het goedkeuren van het reglement van orde van Gedeputeerde Staten
Periode 1945 – 1962
Grondslag Provinciale wet, art. 91
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

Commissaris van de Koningin

De Commissaris van de Koningin wordt bij KB benoemd. De Minister van Binnenlandse Zaken vraagt naar het oordeel van Provinciale Staten inzake de aan de kandidaat te stellen eisen van bekwaamheid en geschiktheid. Provinciale Staten kunnen uit hun midden een vertrouwenscommissie instellen, belast met de beoordeling van kandidaten die daartoe op verzoek van de commissie door de minister zijn geselecteerd. Deze commissie brengt vertrouwelijk verslag uit van haar bevindingen aan de minister. (Zie voor de desbetreffende handelingen en voor de ambtsinstructie van de Commissaris het ‘Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Constitutionele Zaken’, PIVOT-rapport nummer 68, hoofdstuk 9.) Bij AMvB kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de bij benoeming te volgen procedure.

Alvorens zijn ambt te aanvaarden legt de Commissaris een eed af. Zijn vaste woonplaats was voorheen de gemeente waar Provinciale Staten vergaderden. Bij KB kon hiervan echter worden afgeweken. Sinds 1992 is de woonplaatsvereiste verruimd tot het gebied van de provincie.

De Commissaris is voorzitter van de colleges van Provinciale en Gedeputeerde Staten. Vergadert Provinciale Staten, dan heeft hij een raadgevende stem, vergadert Gedeputeerde Staten, dan heeft hij stem. Door of namens hem worden alle aan beide colleges gerichte stukken geopend. De stukken die van Provinciale Staten uitgaan worden door hem ondertekend. De stukken die van Gedeputeerde Staten uitgaan zijn veel talrijker; Gedeputeerde Staten kunnen hem toestaan ze te laten ondertekenen door een gedeputeerde, door de griffier of door een of meer provinciale ambtenaren.

De Commissaris van de Koningin is onder meer belast met het bevorderen van de samenwerking tussen het provinciaal bestuur, de gemeentebesturen en de waterschapsbesturen, en met het coördineren van de civiele verdediging door onder andere de waterschapsbesturen.

Bij afwezigheid van de Commissaris wijzen Gedeputeerde Staten uit hun midden een vervanger aan. Tot 1992 was de vervanger een gedeputeerde, al kon bij KB te allen tijde op andere wijze in vervanging worden voorzien. Vanaf 1992 is die mogelijkheid vervallen. Thans schrijft de wet echter voor dat bij verhindering van alle gedeputeerden een lid van Provinciale Staten het ambt waarneemt.

67.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van AMvB's waarbij regels worden gesteld omtrent benoeming, schorsing, ontslag e.d. van de Commissaris van de Koningin
Periode 1994 -
Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 61.4 en 61.5, art. 72.1

- 68.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het voorbereiden van een KB waarbij de Commissaris van de Koningin wordt toegestaan elders in de provincie zijn vaste woonplaats te hebben
- Periode 1962 - 1993
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 56.2
- Opmerking Vooraf worden Gedeputeerde Staten gehoord.
- 69.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het (bij KB) geven van toestemming aan de Commissaris van de Koningin langere tijd buiten zijn provincie te verblijven
- Periode 1945 -
- Grondslag Besluit van de 28sten September 1850, houdende vaststelling van een reglement betreffende het hooger beroep aan de Hoogen Raad der Nederlanden, van de arresten in burgerlijke zaken, in eersten aanleg gewezen door het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch Indie, art. 19 (*Stb.* 1850 no. 62); Provinciewet 1992/1998, art. 71.1
- Opmerking Toestemming van de minister was nodig bij een afwezigheid van langer dan achtevenveertig uur, toestemming van de Kroon bij een afwezigheid van langer dan veertien dagen. Tegenwoordig is alleen toestemming nodig van de minister, en wel bij een verblijf van langer dan zes weken buiten de provincie.
- 70.
- Actor Commissaris van de Koningin
- Handeling Het aanwijzen van een of meer provinciale ambtenaren die als opdracht hebben uitgaande stukken van Gedeputeerde Staten te ondertekenen
- Periode 1945 - 1962
- Grondslag Provinciale wet, zoals gewijzigd bij de wet van 22 april 1937, *Stb.* 1937/311, art. 30.2
- Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**
- 71.
- Actor Gedeputeerde Staten
- Handeling Het op verzoek van de Commissaris van de Koningin aanwijzen van een lid van Gedeputeerde Staten dat de uitgaande stukken van dit college ondertekent
- Periode 1962 - 1993
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 61
- Opmerking In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen
- 72.
- Actor Commissaris van de Koningin
- Handeling Het geven van opdracht aan gedeputeerden en provincieambtenaren tot onderteke-ning van uitgaande stukken van Gedeputeerde Staten
- Periode 1994 -
- Grondslag Provinciewet 1992, art. 74.2
- Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

73.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het aanwijzen van een vervanger van de Commissaris van de Koningin
Periode	1945 –
Grondslag	Provinciale wet 1928, art. 35; Provinciewet 1962, art. 62 lid 1; Provinciewet 1992/1998, art. 75.1
Opmerking	In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht. Deze handeling komt te vervallen

74.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van een KB ter vervanging van de Commissaris van de Koningin
Periode	1945 - 1994
Grondslag	Provinciale wet, art. 35; Provinciewet 1962, art. 62.2

Commissies

Provinciale Staten kunnen commissies instellen. Betreft het de instelling van vaste commissies van advies en bijstand aan Gedeputeerde Staten of de Commissaris van de Koningin, dan gebeurt dit op voorstel van laatstgenoemden. Andere adviescommissies die hen van advies moeten dienen, worden door henzelf ingesteld.

De instelling door Provinciale Staten van commissies houdt ook in: het regelen van hun bevoegdheden en samenstelling en, indien aan een commissie bevoegdheden van Provinciale Staten of Gedeputeerde Staten worden toegekend, het regelen van de verantwoording aan Provinciale Staten en, als dat in verband met de aard en de omvang van de toegekende bevoegdheden nodig is, de werkwijze, de openbaarheid van vergaderingen, de voorbereiding, uitvoering en openbaarmaking van besluiten van de commissie, het toezicht van Provinciale of Gedeputeerde Staten op de uitoefening van bevoegdheden door de commissie en de verhouding van de toegekende bevoegdheden tot die van de andere organen van de provincie.

Wanneer een commissie bevoegdheden van Gedeputeerde Staten worden toegekend, worden de regelingen in kwestie vastgesteld op voorstel van Gedeputeerde Staten.

75.

Actor Provinciale Staten

Handeling Het instellen en samenstellen van (sub)commissies en het regelen van hun bevoegdheden

Periode 1962 -

Grondslag Provinciewet 1962, art. 64 lid 1; Provinciewet 1962, zoals gewijzigd bij de wet van 30 mei 1979, *Stb.* 317, art. 66.1, art. 103a.1; Provinciewet 1992/ 1998, art. 80-83

Opmerking - Hieronder valt het toekennen aan deze commissies van bevoegdheden van Provinciale Staten of Gedeputeerde Staten.

- In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht

Deze handeling komt te vervallen

76.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het voorbereiden van een KB tot machtiging van een bijzondere commissie van Provinciale Staten haar werkzaamheden na sluiting van de statenzitting voort te zetten

Periode 1945 - 1962

Grondslag Provinciale wet, art. 95.3

77.

Actor Gedeputeerde Staten

Handeling Het instellen van tijdelijke adviescommissies die Gedeputeerde Staten van advies moeten dienen

Periode 1962 –

Grondslag Provinciewet 1962, art. 65 (gewijzigd bij de wet van 30 mei 1979, *Stb.* 317, art. 65.2); Provinciewet 1992/1998, art. 90

Opmerking - Het gaat hier om commissies die op een veelal beperkt, specifiek omschreven taakgebied adviseren.

- In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.

Deze handeling komt te vervallen

78.

Actor Commissaris van de Koningin

Handeling Het instellen van tijdelijke adviescommissies die de Commissaris van de Koningin van advies moeten dienen

Periode 1979 -

Grondslag Provinciewet 1962, zoals gewijzigd bij de wet van 30 mei 1979, *Stb.* 317, art. 65.2; Provinciewet 1992/1998, art. 90

Opmerking - Het gaat hier om commissies die op een veelal beperkt, specifiek omschreven taakgebied adviseren.

- In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.

Deze handeling komt te vervallen

79.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het doen van voorstellen aan Provinciale Staten inzake het instellen, wijzigen en opheffen van provinciale commissies
Periode 1979 -
Grondslag Provinciewet 1962, zoals gewijzigd bij de wet van 30 mei 1979, *Stb.* 317, art. 66.2, art. 103a.1; Provinciewet 1992, art. 82 lid 1, art. 89 lid 1
Opmerking - Het betreft: voorstellen tot instelling van commissies die Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin moeten adviseren, alsmede de regeling van hun bevoegdheden en samenstelling; voorstellen tot toekenning van bevoegdheden van Gedeputeerde Staten aan door Provinciale Staten ingestelde commissies; voorstellen ter vaststelling door Provinciale Staten van regels (betreffende verantwoording, werkwijze, openbaarheid, toezicht e.d.) voor commissies waaraan bevoegdheden van Gedeputeerde Staten worden toegekend.
- In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.

Deze handeling komt te vervallen

80.

Actor Gedeputeerde State
Handeling Het doen van voorstellen aan Provinciale Staten inzake het instellen en het vaststellen van regels en bevoegdheden van vaste commissies van advies aan Gedeputeerde Staten
Periode 1994 –
Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 89
Opmerking zie handeling 76: In de wet van 1962 gaat het niet zozeer om het instellen van de commissies (al dan niet vaste commissies) maar om het regelen van de bevoegdheden

Deze handeling komt te vervallen

81.

Actor Commissaris van de Koningin
Handeling Het doen van voorstellen aan Provinciale Staten inzake het instellen en het vaststellen van regels en bevoegdheden van vaste commissies van advies aan de Commissaris van de Koningin
Periode 1994 -
Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 89
Opmerking zie ook opmerking bij handeling 77

82.

Actor commissie, waaraan bevoegdheden van Provinciale Staten zijn overgedragen
Handeling Het opleggen van geheimhouding ten aanzien van commissiestukken en zaken die door de commissie met gesloten deuren behandeld zijn aan hen die bij de behandeling aanwezig zijn en allen die van het behandelde of de stukken kennis dragen
Periode 1979 -
Grondslag Provinciewet 1962, zoals gewijzigd bij de wet van 30 mei 1979, *Stb.* 317, art. 66a.4 en 66a.5, Provinciewet 1992/1998, art. 91.1 en 91.2
Opmerking - Ook de commissievoorzitter kan optreden als actor. Hij doet daarvan mededeling aan de commissie.

- In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
- De voorzitter v.d. commissie kan ook als actor optreden (zie hierboven)

Deze handeling komt te vervallen

83.

Actor	Gedeputeerde staten
Handeling	Het opleggen van geheimhouding ten aanzien van commissiestukken en zaken die Gedeputeerde Staten aan de commissie overlegt, aan hen die bij de behandeling aanwezig zijn en allen die van het behandelde of de stukken kennis dragen
Periode	1979 -
Grondslag	Provinciewet 1962, zoals gewijzigd bij de wet van 30 mei 1979, <i>Stb.</i> 317, art. 66a.4 en 66a.5, Provinciewet 1992/1998, art. 91.1 en 91.2
Opmerking	In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.

Deze handeling komt te vervallen

84.

Actor	Commissaris van de Koningin
Handeling	Het opleggen van geheimhouding ten aanzien van commissiestukken en zaken die de Commissaris aan de commissie overlegt, aan hen die bij de behandeling aanwezig zijn en allen die van het behandelde of de stukken kennis dragen
Periode	1979 –
Grondslag	Provinciewet 1962, zoals gewijzigd bij de wet van 30 mei 1979, <i>Stb.</i> 317, art. 66a.4 en 66a.5, Provinciewet 1992/1998, art. 91.1 en 91.2
Opmerking	In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.

Deze handeling komt te vervallen

griffier en overige provincieambtenaren

De griffier van de Provincie wordt door Provinciale Staten benoemd. Hij is belast met het toezicht op de griffie (het oppertoezicht berust bij de Commissaris van de Koningin) en is de provinciale bestuursorganen behulpzaam bij de uitoefening van hun taak. De stukken die van Provinciale en Gedeputeerde Staten uitgaan, worden door hem mede ondertekend. Alvorens zijn ambt te aanvaarden, legt hij een eed af. Hij is woonachtig in de gemeente waar de vergaderingen van Provinciale Staten plaatsvinden. Van deze plicht is echter ontheffing mogelijk.

Vóór 1994 benoemden, schorsten en ontsloegen Gedeputeerde Staten de overige provinciale ambtenaren waarvan benoeming, schorsing of ontslag niet bij of krachtens de wet of bij provinciale verordening aan anderen was opgedragen. De Commissaris van de Koningin had de bevoegdheid hiervoor aanbevelingen te doen.

Sinds de invoering van de Provinciewet 1994 is bepaald dat het provinciaal bestuur de bevoegdheid heeft tot regeling en bestuur inzake de huishouding van de provincie; hieronder valt ook het benoemen van provinciale ambtenaren

85.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het voordragen van personen voor benoeming tot provinciale griffier en het doen van voorstellen tot zijn ontslag
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 36; Provinciewet 1962, art. 67; Provinciewet 1992/1998, art. 98.1
Opmerking In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen

86.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het benoemen van de provinciale griffier
Periode 1945 –
Grondslag Provinciale wet, art. 36; Provinciewet 1962, art. 67; Provinciewet 1992/1998, art. 98
Opmerking In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen

87.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het schorsen van de provinciale griffier
Periode 1994 -
Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 103.2
Opmerking Schorsing van de griffier kan alleen in spoedeisende gevallen plaatsvinden. Deze schorsing vervalt wanneer Provinciale Staten haar niet bekrachtigen.
Deze handeling komt te vervallen

88.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het vaststellen van regels met betrekking tot taak, bevoegdheid en vervanging van de provinciale griffier
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 43; Provinciewet 1962, art. 75.1; Provinciewet 1992/1998, art. 100.2, art. 103
Product instructie
Opmerking In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen

89.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het aan de provinciale griffier toestaan elders te wonen dan in de gemeente waar Provinciale Staten vergaderen
Periode 1962 – 1993
Grondslag Provinciewet 1962, art. 71.2
Opmerking In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen

90.

Actor	Commissaris van de Koningin
Handeling	Het aan Gedeputeerde Staten voordragen voor benoeming van provinciale ambtenaren
Periode	1945 - 1993
Grondslag	Provinciale wet, art. 34.2; Provinciewet 1962, art. 76.1
Opmerking	- Tot 'ambtenaren' worden hier ook gerekend de 'bedienden' waarvan in de Provinciale Wet sprake is. - Deze handeling heeft geen betrekking op de griffier. - In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.

Deze handeling komt te vervallen

91.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het benoemen van provinciale ambtenaren en bedienden
Periode	1945 - 1993
Grondslag	Provinciale wet, art. 34.2; art. 156; Provinciewet 1962, art. 76.1
Opmerking	- Tot 'ambtenaren' worden hier ook gerekend de 'bedienden' waarvan in de Provinciale Wet sprake is. - Deze handeling heeft geen betrekking op de griffier. - In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.

Deze handeling komt te vervallen

92.

Actor	Provinciaal bestuur
Handeling	Het regelen van de huishouding van de provincie
Periode	1994 -
Grondslag	Provinciewet 1994/1998, art. 105
Opmerking	Hieronder valt ook het benoemen van provinciale ambtenaren

Deze handeling komt te vervallen

Zuiverheid bestuurlijke verhoudingen

Het is leden van Provinciale Staten verboden bepaalde activiteiten te verrichten en functies te vervullen die onverenigbaar worden geacht met hun eigen functie. Verboden combinaties zijn die met de functie van minister, staatssecretaris, lid van de Raad van State, lid van de Algemene Rekenkamer en ambtenaar, door of vanwege het provinciaal bestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt. Ook mogen de leden niet als advocaat, procureur of adviseur in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de Provincie of de wederpartij van de Provincie. Voorts mogen zij geen overeenkomsten sluiten met betrekking tot het aannemen van werk ten behoeve van de Provincie, de verhuur van roerende zaken aan de Provincie, enz., ofschoon hiervan ontheffing kan worden verleend.

Ook voor een Gedeputeerde geldt dat hij bepaalde betrekkingen niet kan uitoefenen. In verband met het in beginsel tijdelijk karakter van de functie van gedeputeerde is hij niet van het bekleden maar alleen van het vervullen van bepaalde betrekkingen uitgesloten. Het betreft bijvoorbeeld de

vervulling van een functie waarin het provinciaal bestuur van advies wordt gediend of het bestuurslidmaatschap van een in de provincie gelegen gemeente of waterschap. Ook mag hij hierbij niet als ambtenaar in dienst zijn.

De Commissaris van de Koningin kan geen lid zijn van Provinciale Staten, en evenmin provinciaal ambtenaar of bestuurder van een in de provincie gelegen gemeente of waterschap. Net als een Provinciaal Statenlid mag hij niet als advocaat en dergelijke in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de Provincie of de wederpartij van de Provincie, en mag hij geen overeenkomsten sluiten, zoals hierboven omschreven.

93.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het verlenen van ontheffing aan een lid van Provinciale Staten of de Commissaris van de Koningin voor het rechtstreeks of middellijk aangaan van overeenkomsten waarbij belangenverstrengeling optreedt
Periode	1994 –
Grondslag	Provinciewet 1992/1998, art. 15.2, art. 68
Opmerking	Bij Wijziging Gemeentewet, Provinciewet en Wet gemeenschappelijke regelingen (<i>Stb.</i> 1998/433) art. II, is art. 15.1, onderdeel 3e gewijzigd.

2.2.3 Bevoegdheden

Het provinciaal bestuur heeft, ter uitoefening van zijn bevoegdheid, het recht inlichtingen te vragen aan alle provinciale ambtenaren, alsmede aan besturen van gemeenten, waterschappen en andere openbare lichamen, voor zover werkzaam in de provincie in kwestie. Het provinciaal bestuur dient de Minister van Binnenlandse Zaken en de andere ministers van bericht en raad. Dit gebeurt door Gedeputeerde Staten, tenzij het uitdrukkelijk van Provinciale Staten of de Commissaris wordt verlangd.

Sinds 1994 kan het provinciaal bestuur aan een of meer gemeenten of waterschappen bevoegdheden overdragen. Het gaat daarbij om bevoegdheden op grond van andere wetten dan de Provinciewet.

Alle bevoegdheid met betrekking tot regeling en bestuur van de provinciale huishouding die door de wet niet aan Gedeputeerde Staten of de Commissaris van de Koningin is toegekend, valt toe aan Provinciale Staten. Zo hebben zij bevoegdheid tot het maken van provinciale verordeningen, ook indien er ten aanzien van een onderwerp een wet of een AMvB bestaat. Die verordeningen mogen niet in strijd zijn met deze hogere wetgeving; de bepalingen van de verordening in kwestie houden, in dat geval, van rechtswege op te gelden. Provinciale verordeningen die algemeen bindende regels inhouden, zoals straf- en belastingverordeningen, gelden pas wanneer zij zijn afgekondigd.

Provinciale Staten kunnen aan Gedeputeerde Staten en, sinds 1979, aan een door hen ingestelde commissie bevoegdheden van henzelf overdragen. Met bepaalde bevoegdheden is dat niet mogelijk, bijvoorbeeld het oprichten van waterschappen, het instellen van een bedrijf en het vaststellen van de provinciale begroting. De bevoegdheid tot het maken van verordeningen kan slechts worden overgedragen voor zover het de vaststelling van nadere regels betreft met betrekking tot in die verordeningen aangewezen onderwerpen. De bevoegdheid tot het houden van toezicht op een ander publiekrechtelijk lichaam kan alleen aan Gedeputeerde Staten worden overgedragen.

Provinciale Staten hebben de bevoegdheid waterschappen op te heffen en op te richten, veranderingen aan te brengen in hun inrichtingen en reglementen, en er nieuwe reglementen voor vast te stellen. Zij hebben bovendien het toezicht op de waterschappen, alsmede op alle niet bij het Rijk in beheer zijnde waterstaatswerken, voor zover de wet het toezicht op bepaalde werken niet aan anderen heeft opgedragen. Zie voor handelingen met betrekking tot deze zaken het PIVOT-rapport nummer 68 'Constitutionele Zaken', hoofdstuk 9, § 9.4.

Het dagelijks bestuur van de provincie berust bij Gedeputeerde Staten. Zij zijn belast met de voorbereiding van de vergaderingen van Provinciale Staten en voeren de door hen genomen besluiten uit. Provinciale Staten kunnen Gedeputeerde Staten machtigen de uitvoering van een of meer bepalingen in zo'n besluit op te dragen aan provinciale ambtenaren.

Gedeputeerde Staten beheren tevens de provinciale financiën en eigendommen. Zij kunnen deze eigendommen verhuren, verpachten of anderszins in gebruik geven.

Daarnaast houden Gedeputeerde Staten op alles wat de provincie aangaat voortdurend toezicht (zie hoofdstuk Toezicht).

De voorzitter en de leden van Gedeputeerde Staten zijn voor het door hen gevoerde bestuur verantwoording schuldig aan Provinciale Staten. Daarentrent dienen zij alle verlangde inlichtingen te geven, voor zover niet strijdig met het openbaar belang. Op dezelfde wijze is de Commissaris van de Koningin als orgaan van de provincie verantwoording schuldig voor het door hem gevoerde bestuur.

94.

Actor	Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten, Commissaris van de Koningin
Handeling	Het vaststellen van provinciale verordeningen
Periode	1945 -
Grondslag	provinciale wet, art. 140; Provinciewet 1962, art. 80; Provinciewet 1992/1998, art. 143.1
Opmerking	Gedeputeerde Staten en de Commissaris van de Koningin kunnen hiertoe bij wet of door Provinciale Staten krachtens de wet bevoegdheid voor toegekend worden.

Deze handeling komt te vervallen

95.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het stellen van nadere regels met betrekking tot in provinciale verordeningen aangewezen onderwerpen
Periode	1962 – 1979
Grondslag	Provinciewet 1962, art. 84
Opmerking	Gedeputeerde Staten werden hiertoe in deze verordeningen door Provinciale Staten bevoegd verklaard.

Deze handeling komt te vervallen

96.

Actor	Provinciaal bestuur
Handeling	Het overdragen van bevoegdheden aan de besturen van gemeenten en waterschappen
Periode	1994 -
Grondslag	Provinciewet 1992/1998, art. 107

97.

Actor	Provinciale Staten
-------	--------------------

Handeling Het overdragen van bevoegdheden aan Gedeputeerde Staten of een door hen ingestelde commissie
Periode 1962 –
Grondslag Provinciewet 1962, gewijzigd bij de wet van 30 mei 1979, *Stb.* 317, art. 88.1; Provinciewet 1992/1998, art. 152
Opmerking In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen

98.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring van een instructie voor Gedeputeerde Staten
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet, art. 150

99.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het opstellen van een instructie voor Gedeputeerde Staten
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet, art. 150
Opmerking Zo'n instructie regelt de dagelijkse leiding en uitvoering van zaken door Gedeputeerde Staten.
Deze handeling komt te vervallen

100.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het machtigen van Gedeputeerde Staten de uitvoering van besluiten van Provinciale Staten op te dragen aan provinciale ambtenaren
Periode 1962 -
Grondslag Provinciewet 1962, art. 104.1
Opmerking - Hierbij bepalen Provinciale Staten op welke wijze tegen die uitvoering beroep op Gedeputeerde Staten openstaat.
- In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen

101.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het aanwijzen van provinciale ambtenaren die besluiten van Gedeputeerde Staten moeten uitvoeren
Periode 1962 -
Grondslag Provinciewet 1962, art. 104.1
Opmerking In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen

102.

Actor Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten

Handeling Het vaststellen van plannen en voorwaarden van aanbesteding inzake leveringen aan de provincie en vanwege de provincie te verrichten werken
Periode 1945 – 1993
Grondslag Provinciale wet, art. 159; Provinciewet 1962, art. 107
Opmerking - Vaststelling door Gedeputeerde Staten vond plaats wanneer Provinciale Staten zich de bevoegdheden daartoe niet hadden voorbehouden.
In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.
Deze handeling komt te vervallen

103.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het voorzien in het onderhoud van provinciale werken
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet, art. 160
Opmerking Dit gebeurde wanneer dit geen uitstel lijden kon.
Deze handeling komt te vervallen

104.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het opdragen van de uitoefening van één of meer bevoegdheden van Gedeputeerde Staten aan één of meer van hun leden
Periode 1994 -
Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 166
Opmerking In de periode 1985-1986 werd deze handeling met betrekking tot de provincie Flevoland door het Voorbereidingslichaam provincie Flevoland verricht.

105.

Actor Gedeputeerde Staten, bijzondere commissies
Handeling Het ontwerpen van door Provinciale Staten vast te stellen reglementen van waterschappen, veenschappen en veenpolders
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet, art. 157.2
Opmerking - Deze handeling werd verricht door Gedeputeerde Staten, tenzij een bijzondere commissie hiertoe opdracht kreeg van Provinciale Staten.
- De handeling betreft ook de wijzigingen van reglementen.
Deze handeling komt te vervallen

2.3 Gemeente

2.3.1 Indeling grondgebied

De instelling en opheffing van gemeenten en de voorbereiding van een wet of AMvB tot wijziging van gemeentegrenzen worden behandeld in hoofdstuk 9 van het 'Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Constitutionele Zaken', PIVOT-rapport nummer 68.

De wet maakt onderscheid tussen wijzigingen van de gemeentelijke indeling en grenscorrecties. Een *wijziging van de gemeentelijke indeling* kan betekenen dat gemeenten worden opgeheven of ingesteld, maar ook dat een wijziging van gemeentegrenzen zal plaatsvinden waarbij 10 % of meer van het inwonertal van ten minste een der gemeenten in kwestie betrokken is. *Grenscorrecties* van gemeentegrenzen zijn wijzigingen die het inwonertal van geen der betrokken gemeenten met 10 % of meer doen toe- of afnemen.

Bij de instelling van gemeenten en de toevoeging van gebied aan bestaande gemeenten gaan ook de rechten en verplichtingen over die betrekking hebben op het overgehevelde gebied. Voor zover het daarbij gaat om registergoederen, vindt verandering van de tenaamstelling in de kadastrale legger plaats.

106.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het besluiten dat rechten, lasten en verplichtingen van een openbaar lichaam of gemeente overgaan op een gemeente

Periode 1945 –

Grondslag Wet van 25 maart 1971, art. 8 lid 2; *Stb.* 1979/378, art. 8.2; *Stb.* 1983/ 328, art. 11.3; Wet van 12 december 1985, *Stb.* 1985/648, art. 4.1

Opmerking - Het betreft het openbaar lichaam of de gemeente waarvan het grondgebied van de nieuwe gemeente deel uitmaakte.

- Een activiteit onder deze handeling is de vaststelling van het bedrag en de wijze van betaling ter zake van de verrekening van hiermee gemoeide kosten.

107.

Actor Gedeputeerde Staten, Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het doen van opgaven aan hypotheekbewaarders ter verandering van de tenaamstelling in de kadastrale leggers in het kader van de overgang van onroerende zaken op een gemeente

Periode 1945 -

Grondslag o.a. *Stb.* 1962/11, art. 8.2; Wet van 25 maart 1971, art. 13.2; *Stb.* 1979/378, art. 8.4; *Stb.* 1983/328, art. 11.6, art. 16.2; Wet van 12 december 1985, *Stb.* 1985/648, art. 4.3

Opmerking Met betrekking tot rijkseigendommen is de minister actor.

Deze handeling komt te vervallen

Instelling gemeenten

De instelling van gemeenten geschiedt bij wet en bepaalt de grenzen en daarmee het grondgebied van die gemeenten. Zo'n gebied maakt dan niet langer deel uit van één of meer andere gemeenten of van een openbaar lichaam.

De bevoegdheden die volgens de wet aan de provinciale organen toekomen, werden in het geval van nieuwe Zuiderzeegemeenten als Almere en Zeewolde uitgeoefend door de Minister van Binnenlandse Zaken. Overigens kon de minister de uitoefening van de aan de Commissaris van de Koningin toekomende bevoegdheden geheel of gedeeltelijk aan hem overdragen. In de gemeenten Dronten en Lelystad gebeurde dit daadwerkelijk.

108.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot behandeling van een beroep, ingesteld door een lagere overheid, tegen een beslissing van de Minister van Binnenlandse Zaken in het kader van de instelling van een gemeente
Periode 1945 -
Grondslag o.a. Wet van 25 maart 1971, art. 11

109.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het besluiten tot de uitoefening van aan de Provincie toekomende bevoegdheden ten aanzien van een nieuwe gemeente
Periode 1971 -
Grondslag o.a. Wet van 25 maart 1971, art. 4 lid 1; *Stb.* 1979/378, art.4.1; *Stb.* 1983/328, art. 4.1
Product besluit

110.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het aan de Commissaris van de Koningin overdragen van bevoegdheden ten aanzien van een nieuwe gemeente
Periode 1971 -
Grondslag Wet van 25 maart 1971, art. 4.2; *Stb.* 1979/378, art. 4 lid 2; *Stb.* 1983/328, art. 4.2
Product Uitoefening bevoegdheden Commissaris van de Koningin in de provincie Gelderland in de gemeente Dronten, *Stcrt.* 1973/241/p.2; Uitoefening bevoegdheden Commissaris van de Koningin in Gelderland in de gemeente Dronten, *Stcrt.* 1974/178; Regeling uitoefening bevoegdheden Commissaris der Koningin ten aanzien van de gemeente Lelystad, *Stcrt* 1979/245/p.4

111.
Actor Ministers van Binnenlandse Zaken, Financiën en Verkeer en Waterstaat
Handeling Het voorbereiden van een KB tot aanwijzing van de rijkseigendommen die in eigendom, beheer en onderhoud op een nieuwe gemeente overgaan
Periode 1945 -
Grondslag o.a. *Stb.* 1962/11, art. 8.1; Wet van 25 maart 1971, art. 13.1; Besluit van 22 mei 1974, art. 1; *Stb.* 1979/378, art. 13.1; Besluit van 22 juni 1983, art. 1.1; *Stb.* 1983/328, art. 16.1

Gemeentegrenzen

Grenswijzigingprocedure vóór 1994

Vóór 1994 lag het initiatief tot grenswijziging (vereniging en splitsing van gemeenten inbegrepen) bij de gemeenteraden. Een gemeenteraad die een grenswijziging van de eigen gemeente noodzakelijk achtte, richtte zich met een gemotiveerd verzoek tot de Kroon. Dit verzoek werd gezonden aan Gedeputeerde Staten. Deze zonden het aan de andere betrokken gemeenteraden en naar de Minister van Binnenlandse Zaken. De gemeenteraden gaven Gedeputeerde Staten vervolgens hun me-

ning. Gedeputeerde Staten brachten deze meningen, voorzien van hun advies en onder overlegging van de stukken die van belang konden zijn voor de beoordeling van het gemeentelijke verzoek, ter kennis van de Minister van Binnenlandse Zaken. Zij deden bovendien mededeling aan de gemeenteraden van de verzending van hun advies aan de minister. De Kroon kon, na de Raad van State te hebben gehoord, beslissen dat het verzoek niet verder in behandeling zou worden genomen. De minister bracht deze beslissing, met redenen omkleed, ter kennis van Gedeputeerde Staten en de raden. Werd een dergelijke beslissing echter niet genomen, dan nodigde de minister Gedeputeerde Staten uit een ontwerpregeling, met kaart en toelichting, aan de raden te zenden. De minister stelde de raden van deze uitnodiging op de hoogte. Iedereen kon tegen de ontwerpregeling schriftelijk bezwaar inbrengen bij Gedeputeerde Staten. De raden lieten Gedeputeerde Staten schriftelijk weten hoe zij over de ontwerpregeling dachten. Voorts werden zij in de gelegenheid gesteld in een openbare vergadering van Gedeputeerde Staten door middel van gemachtigden hun mening toe te lichten. Gedeputeerde Staten brachten de meningen van de raden, alsmede hun advies, ter kennis van de minister. Alle stukken die voor de beoordeling van de ontwerpregeling van belang konden zijn werden daarbij overlegd. Aan de raden werd medegedeeld dat het advies was verzonden.

Lagen de betrokken gemeenten in verschillende provincies, dan voerde een commissie, samengesteld door en uit Gedeputeerde Staten van die provincies, de activiteiten van Gedeputeerde Staten uit die verband hielden met ontwerpregelingen.

De wens tot een grenswijziging te komen kon overigens ook leven bij Gedeputeerde Staten en bij de Kroon. In het eerste geval richtten Gedeputeerde Staten een daartoe strekkend gemotiveerd verzoek aan de Kroon, in het tweede geval verzocht de minister aan Gedeputeerde Staten in kennis te worden gesteld van de mening van de raden en de mening van Gedeputeerde Staten. De procedure was verder dezelfde.

Van 1984 tot 1993 was in de Gemeentewet opgenomen dat grenswijzigingen van gemeenten ofwel bij wet geschieden ofwel bij AMvB. Ging zo'n wijziging niet gepaard met opheffing dan wel nieuwvorming van gemeenten en was de verwachting dat, als gevolg van de wijziging, het inwonertal van een gemeente met minder dan 10 % zou toe- of afnemen, dan werd een AMvB uitgevaardigd.

112.

Actor	Werkgroep Herziening Gemeentewet (Werkgroep Van Kinschot)
Handeling	Het, zo mogelijk binnen een jaar, voorbereiden van een nieuwe gemeentewet met memorie van toelichting
Periode	1977 – 1980
Grondslag	Instellingsbesluit nr. B77/U840, d.d. 14 maart 1977, I
Product:	tussentijds rapport (1978) en eindrapport (1980)

113.

Actor	Gedeputeerde Staten of een commissie daaruit
Handeling	Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken inzake wijziging van gemeentegrenzen
Periode	1960 en wellicht eerder – 1993
Grondslag	gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 14 april 1960, <i>Stb.</i> 176, art. 158.2, art. 162.3, art. 164.1
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

114.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB waarbij wordt beslist dat gemeentelijke verzoeken tot wijziging van gemeentegrenzen niet verder in behandeling worden genomen
Periode 1960 en wellicht eerder - 1993
Grondslag gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 14 april 1960, *Stb.* 176, art. 160 .1

115.

Actor Gedeputeerde Staten of een commissie daaruit
Handeling Het behandelen van bezwaarschriften inzake ontwerpregelingen ter wijziging van gemeentegrenzen
Periode 1960 en wellicht eerder - 1993
Grondslag gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 14 april 1960, *Stb.* 176, art. 161.2
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

Grenswijzigingsprocedure vanaf 1994

Grenscorrecties geschieden bij besluit van Provinciale Staten; dat wil zeggen dat interprovinciale grenscorrecties geschieden bij besluit van Provinciale Staten van de betrokken provincies. Wanneer de minister zelf een grenscorrectie noodzakelijk acht, kan hij het provinciaal bestuur (respectievelijk de betrokken provinciale besturen) uitnodigen deze binnen een bepaalde termijn voor te bereiden. Blijft zij in gebreke, dan kan hij bij AMvB de voorbereiding van die grenscorrectie aanbrengen.

Ter voorbereiding van een wijziging van de gemeentelijke indeling wordt door provinciale staten een ontwerpregeling vastgesteld. Een dergelijke regeling bestaat uit het concept van een wetsvoorstel tot wijziging met daarbij gevoegd een kaart. Pas nadat de minister deze regeling heeft ontvangen, besluit hij tot het voorbereiden van een wetsvoorstel. Dit geldt niet als het provinciaal bestuur niet binnen een bepaalde termijn gevolg geeft aan de uitnodiging van de minister om een wijziging van de gemeentelijke indeling voor te bereiden. In dat geval neemt hij zelf deze voorbereiding ter hand.

Gedeputeerde Staten (GS) doen aan Provinciale Staten pas een voorstel tot vaststelling van een ontwerpregeling nadat de betrokken colleges van burgemeester en wethouders in staat zijn gesteld met hen te overleggen en nadat iedereen zijn oordeel over de indelingswijziging ter kennis van GS heeft kunnen brengen. Wanneer een college van burgemeester en wethouders meent dat zij in onvoldoende mate de gelegenheid hebben gekregen tot het voeren van overleg, dient de minister een 'behoorlijkheidstoetsing' te laten plaatsvinden. Ter voorbereiding van zijn oordeel wint de minister het advies in van een door hem ingestelde commissie van onafhankelijke deskundigen, de Adviescommissie ex artikel 285, tweede lid, Gemeentewet. Nadat de minister Provinciale Staten op de hoogte heeft gebracht van zijn oordeel, en van de tekst van het aan hem uitgebrachte advies van de commissie, kunnen zij een besluit nemen over het voorstel van GS.

116.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het besluiten tot correcties van gemeentegrenzen
Periode 1994 -
Grondslag Gemeentewet, art. 283.3
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

117.
 Actor Gedeputeerde Staten
 Handeling Het doen van voorstellen aan Provinciale Staten tot vaststelling van ontwerpregelingen ter voorbereiding van wijzigingen van de gemeentelijke indeling
 Periode 1994 -
 Grondslag Gemeentewet, art. 285.1
 Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**
118.
 Actor Adviescommissie Wet algemene regels herindeling, Adviescommissie ex artikel 285, tweede lid, Gemeentewet
 Handeling Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken bij zijn oordeelsvorming omtrent de vraag of in een voorstel van Gedeputeerde Staten voor een ontwerpregeling voldoende recht is gedaan aan het belang van de gemeente in kwestie
 Periode 1992 –
 Grondslag Instelling adviescommissie Wet algemene regels herindeling, *Stcrt.* van 9 december 1992/239, art. 1; Instelling adviescommissie ex artikel 258, tweede lid, Gemeentewet, *Stcrt.* van 14 april 1994/72, art. 1
 Opmerking Eerstgenoemde commissie was de voorloper van de laatstgenoemde. Deze commissie wordt waarschijnlijk op korte termijn opgeheven.
119.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het beoordelen of Gedeputeerde Staten gemeentebesturen in voldoende mate de gelegenheid hebben gegeven te reageren op voorstellen tot vaststelling van ontwerpregelingen ter voorbereiding van wijzigingen van de gemeentelijke indeling
 Grondslag Gemeentewet, art. 285.2
 Opmerking Hieronder valt ook de instelling van een commissie van onafhankelijke deskundigen ter uitvoering van een ‘behoorlijkheidstoetsing’.
120.
 Actor Provinciale Staten
 Handeling Het vaststellen van ontwerpregelingen ter voorbereiding van wijzigingen van de gemeentelijke indeling
 Periode 1994 -
 Grondslag Gemeentewet, art. 284.1
 Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**
121.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het besluiten tot wijziging van gemeentegrenzen
 Periode 1994 -
 Grondslag Gemeentewet, art. 287.2
 Opmerking Grenscorrecties door de minister komen bij AMvB tot stand.
 In het geval van de recente Den Haag-annexatie werd in eerste instantie de Provincie verzocht de grenscorrectie door te voeren. Na strubbelingen gaf deze de zaak terug aan de minister, die vervolgens besloot de procedure zelf uit te voeren.
122.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling	Het beoordelen van inspraakreacties op een voorgenomen wijziging van de gemeentelijke indeling
Product	o.m. burgerbrieven Haaglanden

2.3.2 Inrichting en samenstelling

Met betrekking tot de hier vermelde handelingen geldt dat in de plaats van 'burgemeester(s)' in de meeste gevallen ook kan worden gelezen: de voorzitter van een gewest. Zie de paragraaf 'Gewesten' in het onderhavige hoofdstuk.

In elke gemeente is een raad, een college van burgemeester en wethouders en een burgemeester. De gemeentelijke bestuurstaak berust primair bij deze drie hoofdorganen van de gemeente. De raad is het hoogste orgaan en vertegenwoordigt de bevolking van de gemeente.

In iedere gemeente is een door de raad benoemde secretaris. Deze ondersteunt de gemeentelijke bestuursorganen en commissies. Hij treedt daarbij onder meer op als coördinator en manager. In veel gevallen is hij bovendien de eerste juridische beleidsadviseur.

De raad

Het aantal leden van een gemeenteraad is afhankelijk van het inwonertal van de gemeente.

De burgemeester is voorzitter van de raad. Raadsleden moeten achttien jaar of ouder zijn, niet uitgesloten van het kiesrecht en ingezetene van de gemeente. Dat laatste wil zeggen dat zij feitelijk in de gemeente woonachtig zijn. Voor niet-Nederlanders gelden aanvullende eisen. Alvorens zijn functie te kunnen uitoefenen, moet het raadslid een eed afleggen waarbij hij zweert of belooft zijn plichten als lid van het gemeentebestuur naar eer en geweten te zullen vervullen.

Een raadsvergadering wordt pas geopend als meer dan de helft van de leden aanwezig is. Wanneer er onvoldoende leden zijn, belegt de burgemeester opnieuw een vergadering, en wel op een tijdstip dat ten minste vierentwintig uur na het bezorgen van de oproeping ligt. Bij deze vergadering is het niet nodig dat meer dan de helft van de leden aanwezig is. De vergadering wordt in het openbaar gehouden. De raad kan echter beslissen dat er met gesloten deuren zal worden vergaderd, wanneer de voorzitter dat nodig acht of wanneer ten minste een vijfde deel van het aantal aanwezige leden daarom verzoekt. Een stemming is alleen geldig wanneer meer dan de helft van de leden daaraan deelneemt. Wil een besluit tot stand komen, dan is daarvoor een meerderheid van stemmen nodig. Indien de stemmen staken wordt een nieuwe vergadering belegd, tenzij de vergadering voltallig is.

De raad kan commissies instellen. De raad regelt de taken, bevoegdheden en samenstelling van deze commissies, en bovendien de wijze waarop de leden van de raad inzage hebben in stukken waaromtrent door de commissies geheimhouding is opgelegd. Gemeentelijke commissies kunnen een zo zware en algemene bestuurstaak hebben dat ze als algemeen vertegenwoordigende organen moeten worden beschouwd waarvan de leden rechtstreeks worden gekozen door de kiesgerechtigden in de gemeente.

Aanwijzingen door de raad van raadscommissies dienden in de oude gemeentewet door Gedeputeerde Staten te worden goedgekeurd. Deze toezichtbepaling is in de nieuwe Gemeentewet vervallen. Het algemene repressieve toezicht werd hier toereikend geacht. Repressief toezicht houdt in

dat besluiten die door de raad genomen zijn altijd door Gedeputeerde Staten achteraf herroepen kunnen worden.

123.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het goedkeuren van de instelling van een commissie door een gemeenteraad
Periode	1966 - 1993
Grondslag	gemeentewet 1931, zoals gewijzigd bij de wet van 15 december 1966, <i>Stb.</i> 1966/564, art. 64c
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

Het college van burgemeester en wethouders

De burgemeester en de wethouders vormen het college van burgemeester en wethouders. De burgemeester is de voorzitter van het college. De wethouders worden door de raad uit zijn midden benoemd. Het aantal wethouders bedraagt ten hoogste 20 % van het aantal raadsleden; er mogen echter nooit minder dan twee wethouders zijn.

Het aantal wethouders was lange tijd gekoppeld aan de omvang van de gemeenteraad. Hiervan kon echter, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, worden afgeweken; ook in dat geval bestond er een ondergrens van twee wethouders. De wethouders treden gelijktijdig af met de raadsleden. De vergaderingen van het college van burgemeester en wethouders worden met gesloten deuren gehouden, tenzij het college dit anders heeft bepaald. Net als in de gemeenteraad is een stemming alleen geldig wanneer meer dan de helft van de leden daaraan deelneemt. Voor de totstandkoming van een besluit is ook hier een meerderheid van stemmen nodig.

124.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het goedkeuren van de benoeming van een ander aantal wethouders dan wettelijk is voorgescreven
Periode	1945 - 1993
Grondslag	gemeentewet 1931, art. 86.3
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

De burgemeester

De burgemeester wordt door de Kroon benoemd en eventueel geschorst of ontslagen. (Zie voor de desbetreffende handeling het 'Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Constitutionele Zaken', PIVOT-rapport nummer 68, hoofdstuk 9.) Een benoeming is voor de duur van zes jaar. Na afloop van die termijn kan herbenoeming plaatsvinden, eveneens voor zes jaar. Bij gemeenten met meer dan 50.000 inwoners dient over de voordracht van de kandidaat overeenstemming binnen het kabinet te bestaan.

De Commissaris van de Koningin heeft binnen de benoemingsprocedure een belangrijke begeleidende en adviserende rol. Hij maakt volgens een door de regering gegeven ambtsinstructie voor elke benoeming een met redenen omklede aanbeveling op. Alvorens de aanbeveling te doen verzoekt hij de gemeenteraad hem zijn gevoelens kenbaar te maken met betrekking tot de te stellen ei-

sen. Deze kan een vertrouwenscommissie instellen belast met de beoordeling van de op haar verzoek door de commissaris daartoe geselecteerde kandidaten. Deze commissie brengt verslag uit van haar bevindingen aan de commissaris. In 80% van de gevallen volgt de minister het advies van de commissie op. Omtrent de benoemingsprocedures kunnen bij AMvB nadere regels worden gesteld. In geval van een herbenoeming doet de commissaris daartoe een voorstel. Bij AMvB worden nadere regels gesteld over de wijze waarop de raad in een dergelijk geval haar mening omtrent het functioneren van de burgemeester kenbaar kan maken aan de commissaris.

Voordat een burgemeester zijn ambt kan aanvaarden, wordt zijn ambtseed afgenomen door de Commissaris van de Koningin de ambtseed af.

Een burgemeester kan vervangen worden door een wethouder of, als er geen wethouders beschikbaar zijn, door een raadslid. De Commissaris van de Koningin kan echter iemand anders met de waarneming belasten, indien hij dat in het belang van de gemeente nodig acht. Vooraf hoort hij daartoe de gemeenteraad, tenzij zwaarwichtige redenen zich daartegen verzetten. Redenen om van de normale waarnemingsregeling af te wijken kunnen zijn: ernstig verstoorde verhoudingen binnen de raad, uiterst slecht functioneren van een college van burgemeester en wethouders, of domweg de afwezigheid van een geschikte vervanger.

Bij Koninklijk Besluit wordt bepaald welke onderscheidingsteken van de burgemeester zijn en wanneer hij deze zal dragen. Tot voor kort werd ook zijn ambtskostuum bij Koninklijk Besluit bepaald.

De burgemeester woont in zijn eigen gemeente. De Commissaris van de Koningin kan hiervan ontheffing verlenen, indien het belang van de gemeente zich daartegen niet verzet. Vóór 1994 lag de ontheffingsbevoegdheid in handen van de Kroon. Deze hoorde daaromtrent eerst Gedeputeerde Staten.

125.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het vaststellen, wijzigen en intrekken van beoordelingsnormen, beleidsregels en wetsinterpreterende regels betreffende burgemeesters
Periode	1945 -
Product	- Circulaire no. MNBK/8200458 (18-10-1982) (betreft het wonen binnen de gemeente) - Procedure bij burgemeestersbenoemingen (<i>Stcrt.</i> 1983, nr. 86) - Ontheffing aan burgemeesters tot wonen buiten de gemeente - Verhuiskostenvergoeding van burgemeesters bij verlaten van ambtswoning (17-7-1987)

126.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van een AMvB voor het stellen van nadere regels omtrent de te volgen procedure bij (her)benoemingen van burgemeesters
Periode	1994 -
Grondslag	Gemeentewet, art. 61.4 en 61.5

127.

Actor	Commissaris van de Koningin
-------	-----------------------------

Handeling Het adviseren inzake (her)benoemingen van burgemeesters
Periode 1945 –
Grondslag Besluit van 12 jan. 1966, *Stb.* 1966/25, art. 8; Gemeentewet, art. 61 lid 2 en 5
Opmerking Hieronder vallen onder meer het opmaken van aanbevelingen en het doen van voorstellen. Waarschijnlijk vond advisering al geruime tijd plaats voordat zij wettelijk geregeld werd.

Deze handeling komt te vervallen

128.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het schorsen van burgemeesters
Periode 1945 - 1993
Grondslag gemeentewet 1931, art. 66.2
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

129.

Actor Commissaris van de Koningin
Handeling Het afnemen van de ambtseed aan (waarnemend) burgemeesters
Periode 1945 -
Grondslag gemeentewet 1931, art. 71.1; Gemeentewet, art. 65; art. 78.2
Opmerking De voorheen af te leggen zuiveringseed en ambtseed zijn hierin samengevoegd.

Deze handeling komt te vervallen

130.

Actor Commissaris van de Koningin
Handeling Het aanwijzen van een waarnemend burgemeester
Periode 1945 -
Grondslag gemeentewet 1931, art. 84.3; Gemeentewet, art. 78.1
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

131.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB waarbij bepaald wordt welke onderscheidingsteekenen burgemeesters dragen en bij welke gelegenheden
Periode 1945 -
Grondslag gemeentewet 1851, art. 76.1; gemeentewet 1931, art. 83; Gemeentewet, art. 76
Product KB van 16 november 1852, *Stb.* 201, “houdende bepalingen omtrent de door den Burgemeester te dragen onderscheidingsteekenen”

132.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden en intrekken van een KB ter bepaling van het kostuum dat burgemeesters desgewenst bij plechtige gelegenheden kunnen dragen
Periode 1945 - 1994
Product KB van 24 februari 1853, “mededeelende het costuum, hetwelk de burgemeesters, des verkiezende, bij plechtige gelegenheden kunnen dragen”; Besluit ambtskostuum burgemeesters

133.

Actor Gedeputeerde Staten

Handeling Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken inzake de verlening van ontheffing van de verplichting voor burgemeesters en gemeentesecretarissen de eigen gemeente tot woonplaats te hebben

Periode 1945 - 1993

Grondslag gemeentewet 1931, art. 81.2; art. 106.1

Opmerking Hiertoe wordt eerst de gemeenteraad gehoord.

Deze handeling komt te vervallen

134.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het voorbereiden van een KB tot verlening van ontheffing van de verplichting voor burgemeesters de eigen gemeente tot woonplaats te hebben

Periode 1945 - 1993

Grondslag gemeentewet 1931, art. 81.2

135.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het voorbereiden van een KB tot verlening van ontheffing van de verplichting voor gemeentesecretarissen de eigen gemeente tot woonplaats te hebben

Periode 1945 - 1993

Grondslag gemeentewet 1931, art. 106.1

136.

Actor Commissaris van de Koningin

Handeling Het verlenen van ontheffing van de verplichting voor burgemeesters de eigen gemeente tot woonplaats te hebben

Periode 1994 -

Grondslag Gemeentewet, art. 71.2

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

137.

Actor Gedeputeerde Staten

Handeling Het vaststellen van spreekdagen voor burgemeesters die niet in hun gemeente wonen

Periode 1945 - 1966

Grondslag gemeentewet 1931, art. 81.3

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

138.

Actor Commissaris van de Koningin, Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het geven van toestemming aan burgemeesters langere tijd buiten hun gemeente te verblijven

Periode 1945 -

Grondslag gemeentewet 1931, art. 82.1; Gemeentewet, art. 72.1

Opmerking Voor 1994 was toestemming van de Commissaris nodig bij een afwezigheid van langer dan acht dagen, en toestemming van de minister bij een afwezigheid van langer dan een maand. Vanaf 1994 is de Commissaris de enige actor en betreft het een periode langer dan zes weken.

Deze handeling komt te vervallen

De ontvanger

De ontvanger verrichte voorheen alle betalingen uit de gemeentekas en hij hield de boekhouding bij van inkomsten en uitgaven van de gemeente (zie ook hoofdstuk 3 onder paragraaf 3.3.1 onder “Administratie en controle”).

Ontvangers werden vroeger door de raad benoemd, geschorst en ontslagen. Aan ontslag moesten Gedeputeerde Staten hun goedkeuring hechten. Voor verschillende kleine gemeenten kon een en dezelfde vervanger worden aangesteld. Rees er tussen de betrokken gemeenteraden verschil van mening over benoeming, schorsing of ontslag, of gaf een raad hierover geen uitsluitel, dan werd de ontvanger benoemd door Gedeputeerde Staten of, wanneer die gemeenten in verschillende provincies lagen, door de Kroon.

Sinds 1966 kunnen een of meer ambtenaren worden aangewezen die met de vervulling van taken worden belast die bij of krachtens de wet aan de ontvanger waren opgelegd. Ten aanzien van de ontvanger wordt door het bevoegde gezag in de gemeente binnen drie maanden beslist of hij mag aanblijven of niet. In het eerste geval wordt bezien in welke rang en op welke voet hij voortaan werkzaam zal zijn. In het tweede geval volgt eervol ontslag. De beslistermijn kan door Gedeputeerde Staten met drie maanden worden verlengd.

139.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot aanwijzing van gemeenten waar het ontvangersambt door dezelfde persoon wordt uitgeoefend
Periode 1945 - 1966
Grondslag gemeentewet 1931, zoals gewijzigd bij de wet van 22 april 1937, *Stb.* 311, art. 113.3

140.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het benoemen van gemeenteontvangers
Periode 1945 - 1966
Grondslag gemeentewet 1931, zoals gewijzigd bij de wet van 22 april 1937, *Stb.* 311, art. 113.4; en bij de wet van 1 feb 1904, *Stb.* 25, art. 113.3
Opmerking Hieronder valt ook het goedkeuren van door de raad ontslagen ontvangers.
Deze handeling komt te vervallen

141.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot benoeming, schorsing of ontslag van gemeenteontvangers
Periode 1945 - 1966
Grondslag gemeentewet 1931, zoals gewijzigd bij de wet van 22 april 1937, *Stb.* 311, art. 113.4

142.

Actor Gedeputeerde Staten

Handeling Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken inzake de verlening van ontheffing van de verplichting voor ontvangers de eigen gemeente tot woonplaats te hebben

Periode 1945 – 1993

Grondslag gemeentewet 1931, art. 114.1

Opmerking Hiertoe wordt eerst de gemeenteraad gehoord.

Deze handeling komt te vervallen

143.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het voorbereiden van een KB tot verlening van ontheffing van de verplichting voor gemeenteontvangers de eigen gemeente tot woonplaats te hebben

Periode 1945 - 1993

Grondslag gemeentewet 1931, art. 114.1

144.

Actor Gedeputeerde Staten

Handeling Het verlengen van de termijn waarin het bevoegde gezag in een gemeente een beslissing neemt over de loopbaan van de gemeenteontvanger

Periode 1966 - 1993

Grondslag gemeentewet 1931, zoals gewijzigd bij de wet van 2 maart 1966, *Stb.* 94, art. 127b

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

Zuiverheid bestuurlijke verhoudingen

Het is raadsleden, burgemeesters en gemeentesecretarissen verboden bepaalde handelingen te verrichten waarmee zij zich kunnen compromitteren of waardoor het gemeentebelang kan worden geschaad. Zij mogen zij op grond van art.15 lid 1d van de Gemeentewet geen werk aannemen ten behoeve van de gemeente, geen leveranties doen aan de gemeente, niet onderhands huren of pachten van de gemeente, enzovoort. Gedeputeerde Staten respectievelijk de Commissaris van de Koningin kunnen met betrekking tot zo'n overeenkomst ontheffing verlenen.

Voorts is het gelijktijdig uitoefenen van bepaalde functies verboden. De functie van burgemeester wordt onverenigbaar geacht met die van raadslid en gemeenteambtenaar, tenzij het om de functie van ambtenaar van de burgerlijke stand gaat. Eventuele nevenfuncties mogen geen sta in de weg zijn voor zijn onpartijdig en onafhankelijk functioneren, en evenmin voor het vertrouwen daarin. Raadsleden en gemeentesecretarissen mogen, evenals burgemeesters, niet als advocaat, procureur of adviseur in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van gemeente of gemeentebestuur, dan wel ten behoeve van de wederpartij. Ook kan een raadslid niet tegelijkertijd het ambt van bijvoorbeeld Minister, Staatssecretaris of Commissaris van de Koningin bekleden.

Voorheen somde de wet een groot aantal betrekkingen op dat onverenigbaar werd geacht met het burgemeestersambt. Tot en met 1957 mocht een burgemeester geen hoogleraarfunctie vervullen en voor 1994 mocht hij er geen artspraktijk op na houden. Wel kon hij, Gedeputeerde Staten gehoord, in het belang van de gemeente bij KB worden gemachtigd tot uitoefening van een der verboden functies. In gemeenten met niet meer dan 5.000 inwoners kon de burgemeester tevens de functie van gemeentesecretaris bekleden. De Kroon had de bevoegdheid deze gemeenten aan te wijzen.

Voorts werd de functie van gemeentesecretaris onverenigbaar geacht met die van ontvanger of ambtenaar van dezelfde gemeente. Om bijzondere redenen konden Gedeputeerde Staten, op verzoek van de gemeenteraad, hiervan ontheffing verlenen. Weigerden Gedeputeerde Staten de ontheffing te verlenen, dan kon de gemeenteraad bij de Kroon in beroep komen. Tot 1966 had de Kroon overigens de bevoegdheid om gemeenten aan te wijzen, waar het ambt van secretaris en dat van ontvanger door dezelfde persoon worden bekleed.

145.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het vaststellen, wijzigen en intrekken van beoordelingsnormen, beleidsregels en wetsinterpretierende regels betreffende nevenfuncties van openbare ambtsdragers
Periode 1945 -
Product Publicatie van gegevens over nevenfuncties van openbare ambtsdragers, *Stcrt.* 1988, nr. 144

146.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het verlenen van ontheffing aan raadsleden en (plaatsvervangend) gemeentesecretarissen met betrekking tot het verbod een overeenkomst aan te gaan in de zin van art. 15 lid 1d van de Gemeentewet
Periode 1994 -
Grondslag Gemeentewet, art. 15.2, art. 102, art. 107
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

147.

Actor Commissaris van de Koningin
Handeling Het verlenen van ontheffing aan een (waarnemend) burgemeester met betrekking tot het verbod een overeenkomst aan te gaan in de zin van art. 15 lid 1d van de Gemeentewet
Periode 1994 -
Grondslag Gemeentewet, art. 69, art. 80
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

148.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken inzake het machtigen van burgemeesters, gemeentesecretarissen en gemeenteontvangers tot uitoefening van een functie die volgens de wet onverenigbaar wordt geacht met hun ambt
Periode 1945 - 1993
Grondslag gemeentewet 1931, art. 69.2, art. 106.1, art. 114.1
Opmerking Deze handeling kan ook betrekking hebben op advisering omtrent het machtigen van de secretaris van een gewest.
Deze handeling komt te vervallen

149.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot machtiging van burgemeesters tot uitoefening van een functie die volgens de wet onverenigbaar wordt geacht met hun ambt
Periode 1945 – 1993

Grondslag gemeentewet 1931, art. 69.2

150.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot machtiging van gemeentesecretarissen tot uitoefening van een functie die volgens de wet onverenigbaar wordt geacht met hun ambt
Periode 1945 - 1993
Grondslag gemeentewet 1931, art. 69.2, art. 106.1, art. 114.1
Opmerking Deze handeling kan ook betrekking hebben op het machtigen van de secretaris van een gewest.

151.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot machtiging van gemeenteontvangers tot uitoefening van een functie die volgens de wet onverenigbaar wordt geacht met hun ambt
Periode 1945 - 1993
Grondslag gemeentewet 1931, art. 114

152.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot aanwijzing van gemeenten waarin de burgemeester ook de functie van gemeentesecretaris bekleedt
Periode 1945 - 1993
Grondslag gemeentewet 1931, zoals gewijzigd bij de wet van 29 november 1935 tot verlaging van de openbare uitgaven, *Stb.* 685, art. 2.2

153.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot aanwijzing van gemeenten waar de burgemeester of gemeentesecretaris ook het ambt van gemeenteontvanger bekleedt
Periode 1945 - 1966
Grondslag gemeentewet 1931, zoals gewijzigd bij de wet van 29 november 1935 tot verlaging van de openbare uitgaven, *Stb.* 685, art. 105.2
Opmerking Omvat ook het intrekken van aanwijzingen. (3.2, 105.2)

154.
Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het verlenen van ontheffing van het verbod de functies van gemeentesecretaris en gemeenteontvanger in één persoon te verenigen
Periode 1945 – 1993
Grondslag gemeentewet 1931, art. 105.3
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

2.3.3 Bevoegdheden

De raad

De gemeenteraad is bevoegd tot het maken van verordeningen, voor zover die bevoegdheid niet bij het college van burgemeester en wethouders of bij de burgemeester ligt en ongeacht het feit of aan het onderwerp in kwestie wetten, AMvB's of provinciale verordeningen zijn gewijd. Die gemeentelijke verordeningen mogen daarmee echter niet in strijd zijn. Het gaat in feite om een aanvullende bevoegdheid. De bepalingen van een gemeentelijke verordening vervallen van rechtswege, zodra in het onderwerp van die bepalingen wordt voorzien door een hogere regeling.

De gemeenteraad kan de naam van een gemeente wijzigen. Minister en provinciaal bestuur worden hieromtrent geïnformeerd.

Het college van burgemeester en wethouders

Het dagelijks bestuur van de gemeente berust grotendeels bij het college van burgemeester en wethouders, en voor het overige deel bij de burgemeester. Het college bereidt de raadsvergaderingen voor en voert de raadsbesluiten uit. In bepaalde gevallen kan ook de burgemeester met de uitvoering zijn belast.

Het college kan een mandaat verstrekken, dat wil zeggen dat de uitoefening van een of verscheidene bevoegdheden wordt opgedragen aan een of meer collegeleden. Die bevoegdheden worden uit naam en onder verantwoordelijkheid van het college uitgeoefend.

Zowel samen als ieder voor zich zijn de collegeleden verantwoording verschuldigd aan de raad. Deze collegiale verantwoordelijkheid - een belangrijk uitgangspunt van de Gemeentewet - houdt in dat een wethouder die een minderheidsstandpunt inneemt, kan worden aangesproken op het door het college gevoerde bestuur.

Het college kan de uitvoering van besluiten ook delegeren, dat wil zeggen dat zij in handen wordt gelegd van gemeenteambtenaren. Dit heeft tot gevolg dat de verantwoordelijkheid grotendeels overgaat op de ambtenaar, die daarvoor echter niet politiek ter verantwoording kan worden geroepen. Het politiek verantwoordelijke orgaan kan wel algemene aanwijzingen geven met betrekking tot de uitoefening van die bevoegdheid en kan bovendien het delegatiebesluit te allen tijde intrekken. Wat het politieke orgaan rest is de verantwoordelijkheid voor het delegatiebesluit en voor het laten voortbestaan van dat besluit.

De wetgever laat de (beperkte) mogelijkheid van delegatie aan ambtenaren intact met het oog op de technische uitvoering van gemeentelijke besluiten. Mandaat zou in deze gevallen een verkeerde schijn wekken.

De burgemeester

De burgemeester is voorzitter van raad en college en is voor het door hem gevoerde bestuur verantwoording schuldig aan de raad.

Hij heeft een leidinggevende en stimulerende taak, draagt zorg voor goede verhoudingen binnen het bestuursapparaat en besteedt aandacht aan de bestuurlijke coördinatie. Tevens heeft hij het toezicht op openbare samenkomsten, gemakkelikheden en openbare gebouwen en erven en hij het opperbevel bij brand.

Bovendien is de burgemeester belast met de handhaving van de openbare orde.

In geval van oproer, ernstige wanordelijkheden of rampen, dan wel van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, is de burgemeester bevoegd, ter handhaving van de openbare orde of ter beperking van gevaar, de door hem noodzakelijk geachte bevelen te geven. Daarbij kan hij afwijken van wettelijke voorschriften, zij het niet van de Grondwet. Dit geldt ook voor de noodvoorschriften die hij in de genoemde gevallen kan geven. De burgemeester brengt deze voorschriften zo spoedig mogelijk ter kennis van de gemeenteraad, de Commissaris van de Koningin en de officier van justitie. Zolang de raad geen beslissing heeft genomen blijven de voorschriften van kracht. Indien de raad de voorschriften niet bekrachtigt, vervallen zij. Hiertegen kan de burgemeester binnen een etmaal beroep instellen bij de Commissaris van de Koningin. Deze beslist hierover binnen twee dagen. De Commissaris kan de voorschriften schorsen zolang ze niet bekrachtigd zijn.

In de Wet van 25 april 2000 tot wijziging van de Gemeentewet ter verbetering van de mogelijkheden tot bestrijding van grootschalige verbeteringen van de openbare orde (*Stb.* 2000/175) is geregeld dat de gemeenteraad bij bevoegdheid aan de burgemeester kan verlenen om door de burgemeester aangewezen groepen jongeren op een door hem aan te geven plaats tijdelijk te doen ophouden. (art. 154a). Overigens kan hierbij alleen opgetreden worden jegens personen die een door de raad bij verordening vastgesteld en daartoe specifiek voorschrift dat strekt tot handhaving van de openbare orde groepsgewijs niet naleven en als alleen op die manier voortzetting of herhaling van niet-naleving op een andere manier kan worden verzekerd. De beslissing tot hofhouding moet schriftelijk zijn (dit kan ook achteraf aan de situatie). Nadere regels met betrekking tot de plaats van de ophouding worden geregeld bij Besluit van 28 april 2000, houdende regels omtrent de geschiktheid van plaatsen waar groepen van personen bestuurlijk worden opgehouden (Besluit plaatsen bestuurlijke ophouding), *Stb.* 2000/180.

Tot in 1957 was in de gemeentewet opgenomen dat de burgemeester bij handhaving van de openbare orde bevoegd was de hulp van krijgsvolk te vorderen. Deze vordering werd gericht tot het door de Minister van Defensie aan te wijzen gezag. De burgemeester gaf van de vordering terstond kennis aan de Commissaris van de Koningin. De burgemeester bepaalde, zoveel mogelijk in overleg met het aangewezen gezag, de sterkte en de soort van het krijgsvolk. Werden ze het niet eens, dan besliste de burgemeester, behoudens beroep van het aangewezen gezag op de met de uitvoering van de gemeentewet belaste minister (de Minister van Binnenlandse Zaken en Landbouw). Hangende de beslissing van deze minister werd, voor zover mogelijk, aan de vordering van de burgemeester gevolg gegeven.

De burgemeester was bevoegd alle bevelen die hij ter handhaving van de orde nodig achtte, te geven.

Vanaf 1957 werd een en ander geregeld in de Politiewet. Zie het Rapport Institutioneel Onderzoek naar het beleidsterrein politie (deel II), PIVOT-rapport nummer 31.

155.

Actor	Commissaris van de Koningin
Handeling	Het beoordelen van niet-bekrachtigde noodvoorschriften van burgemeesters
Periode	1945 –
Grondslag	gemeentewet 1931, art. 220.2 en 220.4; Gemeentewet, art. 176.2, 176.4 en 176.5
Opmerking	Het oordeel kan zijn: <ul style="list-style-type: none"> - een schorsing van de noodvoorschriften; - een beslissing op een beroepschrift van een burgemeester inzake het niet-bekrachten door de gemeenteraad van de noodvoorschriften
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

156.

Actor	Minister van Defensie
Handeling	Het aanwijzen van gezag waaraan burgemeesters bij (dreigende) versterking van de openbare orde een vordering van krijgsvolk kunnen richten
Periode	1945 - 1957
Grondslag	gemeentewet 1931, art. 217.2

2.4 Regionaal

2.4.1 Inrichting en samenstelling

Na de Tweede Wereldoorlog kwam de problematiek van de grote steden in de aandacht te staan. Oplossingen werden gezocht in de vorm van intergemeentelijke samenwerking, en wel tussen centrumgemeenten en randgemeenten. In 1950 werd hiervoor de Wet gemeenschappelijke regelingen in het leven geroepen.

Eind jaren zestig werd de regionale problematiek het uitgangspunt bij een discussie over een bestuurlijke reorganisatie, die werd beschreven in de Nota Bestuurlijke Organisatie die in 1969 werd uitgebracht. De problematiek werd gedefinieerd vanuit het tekortschieten van de lokale overheid. De oplossingen zouden liggen in het samenvoegen van en samenwerking tussen gemeenten.

In 1971 volgde het Ontwerp van de Wet op de Gewesten. Enkele gemeenten samen zouden gewesten moeten vormen die het karakter van verlengd lokaal bestuur zouden behoren te bezitten. De Structuurschets voor de bestuurlijke indeling die daarop volgde diende als indicatie voor de vanuit de gemeenten op te zetten gewestvorming

De Wet reorganisatie binnenlands bestuur plaatste de bestuurlijke reorganisatie in een ruimer kader. Hierin werd bepaald, dat decentralisatie van de rijkstaken en de versterking van de rol van de provincies de manier was om overbelasting van het rijksniveau tegen te gaan. Overigens zou niet alleen het takenpakket van de provincie verzwaaard worden, ook het aantal provincies moest omhoog. Tevens zou verdere gemeentelijke herindeling moeten bijdragen aan de oplossing van de regionaal bestuurlijke problemen.

In een nieuw wetsvoorstel voor de reorganisatie van het binnenlands bestuur werd het idee van gewestvorming verlaten, omdat men vreesde voor vorming van een vierde bestuurslaag. Het lag in de bedoeling het aantal provincies uit te breiden in plaats van een schaalvergroting van het lokale bestuur tot stand te brengen. Een aantal gemeentelijke taken zou overgaan naar de provincie.

In 1983 verscheen echter de Nota organisatie binnenlands bestuur, waarbij dit wetsvoorstel werd ingetrokken. In 1985 was het idee van provincies-nieuwe-stijl helemaal van de baan en kwam het accent meer te liggen op gemeentelijke samenwerking.

Gemeenschappelijke regelingen

Voor de uitvoering van een gemeenschappelijke regeling kan een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam worden ingesteld of, in bepaalde gevallen, een gemeenschappelijk orgaan. Het

bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter, die deze functie in beide besturen vervult.

De voorzitter van een bij gemeenschappelijke regeling ingesteld orgaan werd tot 1984 benoemd. In het geval van een gemeenschappelijke regeling tussen provincies of tussen provincies en gemeenten bereidt de minister een KB voor. Betreft het een regeling tussen gemeenten, dan geldt het volgende: Liggen de betrokken gemeenten in dezelfde provincie, dan vindt benoeming plaats door Gedeputeerde Staten (of door de Commissaris van de Koningin indien het een gemeenschappelijke regeling tussen burgemeesters betreft). Liggen deze gemeenten in verschillende provincies, dan bereidt de minister een KB voor.

De leden van het algemeen bestuur van bijvoorbeeld een bij intergemeentelijke regeling ingesteld openbaar lichaam worden per deelnemende gemeente door de gemeenteraad uit zijn midden aangewezen. In het geval van andere regelingen gelden soortgelijke bepalingen.

Gemeenschappelijke regelingen tussen gemeenten

De raden, burgemeesters of colleges van burgemeester en wethouders van twee of meer gemeenten kunnen een gemeenschappelijke regeling treffen ter behartiging van bepaalde belangen. Voor de uitvoering van een dergelijke regeling kan een rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam worden ingesteld of, in bepaalde gevallen, een gemeenschappelijk orgaan. De regeling bevat bepalingen omtrent inrichting, samenstelling en vestigingsplaats van het openbaar lichaam (of gemeenschappelijk orgaan). Ook kan de regeling bepalen dat bevoegdheden van bestuursorganen of ambtenaren van deelnemende gemeenten worden uitgeoefend door bestuursorganen respectievelijk ambtenaren van een der deelnemende gemeenten.

Aan het bestuur van het openbaar lichaam of aan het gemeenschappelijk orgaan kunnen dezelfde bevoegdheden van regeling en bestuur worden toegekend als aan de besturen van de deelnemende gemeenten met betrekking tot hun eigen gemeente. Aan het orgaan kan echter niet de bevoegdheid worden toegekend belastingen te heffen of anderszins algemeen verbindende voorschriften te geven. Het bestuur mag wel een beperkt aantal belastingen heffen. In de gemeenschappelijke regeling wordt de verhouding van de toegekende bevoegdheden tot die van de besturen der deelnemende gemeenten geregeld.

Een gemeenschappelijke regeling tussen gemeenten waarbij een openbaar lichaam of gemeenschappelijk orgaan is ingesteld heeft de goedkeuring van Gedeputeerde Staten. Wordt goedkeuring geweigerd, dan kan elk deelnemend bestuur voorziening vragen bij de Kroon. Wanneer Gedeputeerde Staten goedkeuring weigeren, kan een gemeentebestuur voorziening vragen bij de Kroon.

Gemeenschappelijke regelingen tussen provincies

Ook provincies kunnen met elkaar een gemeenschappelijke regeling treffen. Dat wil zeggen: Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en Commissarissen van de Koningin van twee of meer provincies kunnen afzonderlijk of tezamen een regeling treffen ter behartiging van bepaalde belangen van die provincies. Gedeputeerden en Commissarissen die een regeling willen treffen hebben daartoe een verklaring van geen bezwaar van Provinciale Staten nodig.

Ten aanzien van de instelling van een openbaar lichaam of gemeenschappelijk orgaan, de bepalingen omtrent hun inrichting, samenstelling en vestigingsplaats, de samenstelling van het bestuur, de toekenning aan het bestuur van bevoegdheden (en de uitzonderingen daarop), het bijhouden van een register van regelingen, e.d. geldt mutatis mutandis hetzelfde als voor een intergemeentelijke regeling.

Gemeenschappelijke regelingen tussen provincies waarbij gebruik is gemaakt van de bevoegdheid een openbaar lichaam of gemeenschappelijk orgaan in te stellen, behoeven goedkeuring van de Kroon.

Gemeenschappelijke regelingen tussen gemeenten en provincies

De wet schiep voorts de mogelijkheid gemeenschappelijke regelingen te treffen tussen gemeenten en provincies ter behartiging van bepaalde belangen van die gemeenten of provincies. Ten aanzien van de instelling van een openbaar lichaam of gemeenschappelijk orgaan, hun inrichting, samenstelling en vestigingsplaats, de samenstelling van het bestuur, de toekenning aan het bestuur van bevoegdheden (en de uitzonderingen daarop), het bijhouden van een register van regelingen, e.d. gelden overeenkomstige bepalingen als voor de hierboven besproken regelingen.

Gemeenschappelijke regelingen tussen gemeenten en provincies waarbij gebruik is gemaakt van de bevoegdheid een openbaar lichaam of gemeenschappelijk orgaan in te stellen, behoeven goedkeuring van de Kroon.

Gemeenschappelijke regelingen waaraan andere openbare lichamen en rechtspersonen deelnemen

Aan gemeenschappelijke regelingen zoals boven omschreven kunnen ook andere openbare lichamen en rechtspersonen die over de benodigde bevoegdheid beschikken deelnemen. Ten tijde van de oude Wet gemeenschappelijke regelingen (1950-1984) waren waterschappen^{ix} (alsmede veenschappen en veenpolders) hiervan uitgesloten. Voor deelname door andere rechtspersonen moet, met het oog op de belangenbehartiging die zij zich ten doel stellen, bij een door de Kroon te nemen besluit zijn verklaard dat zij bevoegd zijn met de bovengenoemde lichamen een regeling te treffen. Ten aanzien van deelname door waterschappen (in de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen expliciet geregeld) is zo'n besluit niet nodig.

Drooggevallen polders, zoals de Wieringermeer en de Noordoostpolder, werden aanvankelijk ingedeeld bij bestaande gemeenten en vervolgens, na een periode van stabilisatie, ondergebracht bij een speciaal daartoe ingesteld openbaar lichaam. Zo werden in 1937 het Openbaar Lichaam Wieringermeer, in 1945 De Noordoostelijke Polder en in 1955 de Zuidelijke IJsselmeerpolders ingesteld. Instelling vond plaats bij wet, krachtens de Grondwet. De Minister van Binnenlandse Zaken bereidde deze voor. Sinds april 1996 kent ons land geen openbare lichamen meer.^x

157.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken,
Handeling	Het, eventueel in overeenstemming met de Minister van Verkeer en Waterstaat, voorbereiden van een AMvB waarbij voorschriften worden gegeven omtrent gemeenschappelijke regelingen
Periode	1984 -

Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, o.a. art. 3.6, art. 27.5, art. 33.3, art. 57.5
Opmerking Het kan ook voorschriften betreffen omtrent de vaststelling van een samenwerkingsgebied.

158.

Actor Gedeputeerde Staten, Minister van Binnenlandse Zaken, Commissaris van de Koningin

Handeling Het (bij KB) benoemen van de voorzitter van een bij gemeenschappelijke regeling ingesteld orgaan

Periode 1950 - 1984

Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1950/K 120, art. 3, art. 18, art. 25

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

159.

Actor Gedeputeerde Staten, Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het aan een bestuurslid van een bij gemeenschappelijke regeling ingesteld openbaar lichaam verlenen van ontheffing van het verbod overeenkomsten aan te gaan die tot belangenverstrengeling kunnen leiden

Periode 1984 -

Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 20.2, art. 41.1, art. 52.1

Opmerking Gedeputeerde Staten zijn actor in geval van een openbaar lichaam dat bij intergemeentelijke regeling is opgesteld. De Minister van Binnenlandse Zaken verleent ontheffing wanneer sprake is van een interprovinciale regeling, een regeling tussen gemeenten en provincies, of een regeling tussen gemeenten, provincies en waterschappen.

Het betreft bijvoorbeeld het verbod werk aan te nemen ten behoeve van het openbaar lichaam of het verbod onderhands onroerende goederen van het openbaar lichaam te verwerven.

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

160.

Actor Gedeputeerde Staten, Minister van Binnenlandse Zaken, Commissaris van de Koningin

Handeling Het (bij KB) goedkeuren van een gemeenschappelijke regeling

Periode 1950 –

Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1950/K 120, art. 6.1, art. 11.2, art. 27, art. 20; Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 35.13, art. 36.1, art. 38.2, art. 60.1, art. 82.1, art. 92.1, Kaderwet bestuur in verandering, art. 7.1

Opmerking - Deze handeling omvat ook goedkeuring van wijziging, verlenging en opheffing van een gemeenschappelijke regeling, alsmede van de toetreding en uittreding van een deelnemer.

- Goedkeuring gebeurt bij KB. Voor *regelingen tussen gemeenten* geldt echter dat Gedeputeerde Staten actor zijn, tenzij het een regeling tussen burgemeesters betreft. In dat geval is de Commissaris actor.

- Tot 1984 gold voor regelingen tussen gemeenten in de situatie waarin de betrokken gemeenten in verschillende provincies lagen, dat de minister, na overleg met Gedeputeerde Staten, een KB voorbereidde. Dit gebeurde eveneens wanneer De Kroon Provinciale Staten had verzocht een gemeenschappelijke regeling op te leggen.

Deze handeling komt te vervallen

161.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het instellen en bijhouden van een register van gemeenschappelijke regelingen waaraan gemeenten, waterschappen en de Provincie deelnemen
Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 27.2, art. 41.2
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

162.

Actor Vakminister, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB waarbij Provinciale Staten worden uitgenodigd gemeenten aan te wijzen waarvan de besturen een gemeenschappelijke regeling moeten treffen, wijzigen of opheffen
Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 100.1
Opmerking De voordracht vindt plaats door de vakminister in overeenstemming met de Minister van Binnenlandse Zaken.

163.

Actor Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten, Commissarissen van de Koningin
Handeling Het treffen van een gemeenschappelijke regeling tussen provincies of tussen provincies en gemeenten
Periode 1950 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1950/K 120, art. 16.1, art. 23.1; Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 40.1, art. 51.1
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

164.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het aan Gedeputeerde Staten en Commissarissen van de Koningin afgeven van een verklaring van geen bezwaar ten aanzien van een door hen te treffen gemeenschappelijke regeling
Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 40.2, art. 51.2
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

165.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB waarbij rechtspersonen bevoegd worden verklaard een gemeenschappelijke regeling te treffen met rechtspersoonlijkheid bezittende lichamen die een dergelijke regeling uitvoeren
Periode 1950 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1950/K 120, art. 30.1; Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 93

166.

Actor vakminister
Handeling Het besluiten tot deelname door het Rijk aan een gemeenschappelijke regeling

Periode	1984 -
Grondslag	Wet gemeenschappelijke regelingen, <i>Stb.</i> 1984/667, art. 94.1, art. 97.1
Opmerking	Het besluit komt tot stand in overeenstemming met de Ministerraad.

Gewesten

Begin jaren zestig werd de noodzaak gevoeld het beleid van de gemeentebesturen in de Rijnmond te coördineren, hetgeen in 1965 resulteerde in de instelling van het openbaar lichaam Rijnmond. Dit gewest omvatte de gemeenten Abbenbroek, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Geervliet, Heenvliet, Hekelingen, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Oostvoorne, Oudenhorn, Poortugaal, Rhoon, Ridderkerk, Rockanje, Rotterdam, Rozenburg, Schiedam, Spijkennisse, Vierpolders, Vlaardingen, Zuidland en Zwartewaal. Het openbaar lichaam was gevestigd te Rotterdam en werd in 1986 opgeheven.

Een tweede gewest werd ingericht in 1976: de agglomeratie Eindhoven. Hiertoe behoorden de gemeenten Best, Eindhoven, Geldrop, Heeze, Leende, Nuenen, Gerwen en Nederwetten, Oirschot, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. Bij algemene maatregel van bestuur konden ook andere gemeenten worden aangewezen als hiertoe behorend.

Het bestuur van een gewest (Openbaar lichaam Rijnmond, agglomeratie Eindhoven) bestond uit een raad, een dagelijks bestuur en een voorzitter. In het agglomeratie Eindhoven werd het dagelijks bestuur het 'college van voorzitter en gedelegeerden' genoemd. De leden van de raad werden gekozen door de in de kiezersregisters van de betrokken gemeenten opgenomen kiesgerechtigden. De leden van het dagelijks bestuur danwel de gedelegeerden werden door de raad uit zijn midden benoemd.

De raden konden commissies instellen ter behartiging van bepaalde belangen. Zo stelde de raad van Rijnmond twee commissies in, een voor de ruimtelijke ordening en een voor de financiën. De voorzitter werd benoemd door de Kroon.

Met betrekking tot de handelingen ten aanzien van de voorzitter van een gewest geldt dat in de paragraaf 'Gemeente' in dit hoofdstuk in de plaats van 'burgemeester(s)' ook kan worden gelezen: de voorzitter van een gewest en andersom.

167.

Actor	Provinciale Staten van Noord-Brabant
Handeling	Het overleggen met de Minister van Binnenlandse Zaken in het kader van de voorbereiding van een KB tot opheffing van een gemeenschappelijke regeling waaraan gemeenten uit de agglomeratie Eindhoven deelnemen
Periode	1976-1985
Grondslag	Wet agglomeratie Eindhoven, art. 39.3
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

168.

Actor	Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Handeling	Het overleggen met de Minister van Binnenlandse Zaken in het kader van de voorbereiding van een KB waarbij wordt bepaald dat de agglomeratie Eindhoven, in plaats van tot de agglomeratie behorende gemeenten, deelneemt aan een gemeenschappelijk regeling
Periode	1976-1985

Grondslag Wet agglomeratie Eindhoven, art. 39.3

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

169.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het voorbereiden van een KB tot opheffing van een gemeenschappelijke regeling waaraan gemeenten uit de agglomeratie Eindhoven deelnemen, of waarbij wordt bepaald dat de agglomeratie in plaats van deze gemeenten aan de regeling deelneemt

Periode 1976-1985

Grondslag Wet agglomeratie Eindhoven, art. 39.3

170.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Volkshuisvesting

Handeling Het voorbereiden van wetgeving met betrekking tot instelling en opheffing van gewesten

Periode ca. 1963 - 1985

Producten - Wet openbaar lichaam Rijnmond, *Stb.* 1964/427;
- Wet agglomeratie Eindhoven, *Stb.* 1976/344;
- Wet opheffing agglomeratie Eindhoven, *Stb.* 1985/690;
- Wet opheffing openbaar lichaam Rijnmond, *Stb.* 1986/47

Opmerking De Minister van Volkshuisvesting speelde alleen een rol bij de voorbereiding van de Wet openbaar lichaam Rijnmond.

171.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het bepalen van de eerste vergaderdag van de raad van een gewest

Periode 1964 - 1965, 1976

Grondslag o.a. Wet openbaar lichaam Rijnmond, art. 69.1; Wet agglomeratie Eindhoven, art. 91.2

Opmerking In deze vergadering werden de geloofsbrieven onderzocht.

172.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, vakministers

Handeling Het voorbereiden van wet- en regelgeving met betrekking tot bestuurlijke samenwerkingsvormen anders dan een gemeenschappelijke regeling

Periode 1945 –

Bron Handelingen TK 1990-1991, 21 062 nr. 4

Product wetten, AMvB's

Opmerking Zo werd begin jaren negentig een interim-wet inzake de vorming van structurele boven-lokale/regionale bestuursvormen voorbereid. Deze wet is echter niet tot stand gekomen.

173.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij gemeenten worden toegevoegd aan de agglomeratie Eindhoven

Periode 1976 - 1986

Grondslag Wet agglomeratie Eindhoven, art. 3.1

174.

Actor	Gedeputeerde Staten van Noord Brabant
Handeling	Het overleggen met de Minister van Binnenlandse Zaken in het kader van diens voorbereiding van een AMvB waarbij gemeenten worden toegevoegd aan de agglomeratie Eindhoven
Periode	1976 – 1986
Grondslag	Wet agglomeratie Eindhoven, art. 3.1
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

Grote stedenbeleid

De ontwikkeling van de steden vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog

Na de Tweede Wereldoorlog ging de wederopbouw onder invloed van toenemende (auto)mobiliteit gepaard met een trek van maatschappelijke activiteiten uit de grote steden. De economische betekenis viel terug, de bevolking hield eerst op met groeien en nam daarna zelfs met grote sprongen af. De suburbanisatie begon ernstige vormen aan te nemen. De overheden bestreden de suburbanisatie, maar zij bevorderden indirect de uittocht door een ruimtelijk geconcentreerd spreidingsbeleid van bevolking en voorzieningen, economische hulpbronnen en woonlocaties over regio's en het gehele land.

De gemeentelijke overheden richtten zich in de jaren '70 primair op een verzorgingsstatelijk beleid. Uitgebreide sociale woningbouw en verbouwprogramma's en veel aandacht voor de stad als leefmilieu waren hier uitdrukking van. Rijkssubsidieregelingen bevorderden deze aanpak. Voor de specifieke, vooral economische functies van de grote steden bestond weinig aandacht.

In de jaren '80 onderkende de regering het probleem van de verpaupering van de steden en verstrekte zij in het kader van de stadsvernieuwing subsidies voor het opknappen van oude wijken. Naast de woningproblematiek kenden vooral de grote steden hun specifieke problemen op het gebied van armoede, criminaliteit en werkloosheid.

Voorlopers van het grote stedenbeleid

De oplossing voor de problemen in de vier grote steden: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht werd gezocht in intergemeentelijke samenwerking, te weten tussen de centrumgemeenten en de randgemeenten. Dit werd in 1950 in de Wet gemeenschappelijke regelingen geregeld. De Wet gemeenschappelijke regelingen bleek echter onvoldoende aangepast te zijn aan de specifieke situatie in de stedelijke gebieden. De noodzaak van bovenlokale sturing was groot, en deze Wet kon geen structurele oplossingen bieden voor de bestuurlijke problemen.

Daarom stelde de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken in 1981 een werkgroep samen, bestaande uit vertegenwoordigers van de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht en het Ministerie van Binnenlandse Zaken, om een advies uit te brengen over de vraag 'hoe op korte termijn de bestuurskracht en de beleidsvrijheid van lokaal bestuur kon worden vergroot'. Deze opdracht was een eerste uitvloeisel van de wens van het kabinet om te komen tot de ontwikkeling van een grote stedenbeleid, zoals neergelegd in het regeerakkoord en uitgesproken in de regeringsverklaring. Deze werkgroep, ook wel commissie Schuyt genaamd, diende zich vooral en bij voorrang te buigen over de problematiek van de grootste vier gemeenten. De essentie van het rapport Schuyt was het vergroten van de beleidsvrijheid. Maar dit vormde geen doel op zich. Het samenhangend en effectief aanpakken van de problemen was het werkelijke doel. Het rapport Schuyt werd gezien als een eerste stap op weg naar het concretiseren van een grote stedenbeleid, al werd het Rijk door

het in 1975 opgerichte Agenda-overleg met de vier grote gemeenten en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten regelmatig geconfronteerd met knelpunten van plaatselijke bestuurders. Naar de problematiek zelf en de onderdelen daarvan was toen al veel onderzoek verricht. De regering was van mening dat er beslissingen werden genomen over een samenhangend beleid voor de grote steden. Door middel van het regeringsstandpunt op het rapport Schuyt werd hiermee een start gemaakt.

Na '82 kreeg de stedelijke vernieuwing een nieuwe impuls; de aandacht breidde zich uit van de stadsvernieuwing in engere zin (de vooral sociaal geïnspireerde aanpak van de oude wijken) naar het structureel economisch herstel van de binnensteden en van industriële en commerciële concentraties.

Het beleid was gericht op decentralisatie van taken en bevoegdheden naar de vier grote steden (zie voor handelingen met betrekking tot decentralisatie paragraaf 2.5). Daarnaast werd sterk het accent gelegd op de ruimtelijke ordening en economische ontwikkeling van de vier steden. Daarbij werd veel aandacht geschonken aan de financiële positie van deze steden. Het economisch belang van de grote steden - als agglomeratie tezamen goed voor circa eenderde van de werkgelegenheid en van het Bruto Nationaal Produkt - werd beter onderkend.

In het kader van de Structuurschets Stedelijke Gebieden (1983) werd de rol van de Randstad bij de versterking van de nationale economie onderstreept. In het kader van het grote stedenbeleid mondde dit uit in de zogenoemde projectenaanpak. Uitgangspunt daarbij was dat voor elk van de grote steden een programma zou worden opgesteld van grote, internationale projecten ter versterking van de stedelijke infrastructuur die rijk en gemeenten gezamenlijk in de periode 1986-1989 zouden realiseren. Dit concept bleek echter moeilijk realiseerbaar te zijn.^{xi}

Ondanks maatregelen voortvloeiend uit het Agenda-overleg namen de problemen van de vier grote steden toe. Dit vormde voor de Minister van Binnenlandse Zaken de aanleiding om op 13 juni 1988 een Externe Commissie Grote Stedenbeleid in te stellen, om zo de problemen op een meer structurele manier aan te pakken. De taakomschrijving van deze commissie, ook wel commissie Montijn genaamd, luidde "de regering en de colleges van burgemeester en wethouders van de vier grote steden te adviseren over de inrichting, inhoud, effectiviteit en voortgang van het grote stedenbeleid, in het bijzonder ter versterking van de sociaal-economische positie van de steden"^{xii}. De commissie bepleitte een integraal beleid, waarbij de sterke punten van de steden c.q. grootstedelijke agglomeraties respectievelijk de Randstad werden uitgebuit en de zwakke punten aangepakt.

De aanbeveling van de commissie Montijn om overleg en coördinatie tussen overheden onderling en tussen overheid en particuliere sector te verbeteren leidde tot het zogeheten 'Overleg Ruimtelijke Investerings'. Dit overleg voorzag in de behoefte aan afstemming en overleg tussen overheid en particuliere sector. Met lichte aanpassingen van taak en samenstelling kon het bestaande Agenda-overleg worden gewijzigd in een overlegplatform met de grotere stedelijke gebieden. Hierdoor kon onnodige concurrentie tussen grote en kleine investeringsprojecten binnen een stedelijk gebied of tussen stedelijke gebieden onderling worden voorkomen door geldstromen beter op elkaar af te stemmen, plannen vroegtijdig gelijk te schakelen en overheden en private sector al dan niet in concrete samenwerkingsconstructies elkaar zekerheid te laten bieden over ontwikkelingen en continuïteit op langere termijn.

Naast het advies van de commissie Montijn beïnvloedde het rapport 'Van de stad en de rand' van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en de notities van Forum Stedelijk Vernieuwing de gedachtevorming en beleidsontwikkeling rond het grote stedenbeleid.

Toch kwam het nog niet tot een op zich zelf staand grote stedenbeleid. De Sociale Vernieuwing kreeg een prominente plaats in het regeerakkoord van het kabinet Lubbers III. Het grote stedenbeleid werd gekoppeld aan het project Bestuur op Niveau (BoN).

Het grote stedenbeleid als speerpunt van het kabinetsbeleid

Bij zijn aantreden in 1994 verklaarde het Kabinet Kok het grote stedenbeleid tot een van de speerpunten van het beleid. Voor het eerst werd een staatssecretaris, die van Binnenlandse Zaken, belast met de coördinatie ervan.

Aanleiding was onder andere het door de besturen van Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht opgestelde Memorandum Grote Steden, ook wel Deltaplan genaamd, waarin zij aandrongen op een gemeenschappelijke inspanning van Rijk en grote steden om het sociaal en economisch fundament van de steden te versterken. In het Regeerakkoord werden de afgesproken integrale beleidsprogramma's verwoord. Uitgangspunten hierbij waren:

- het terugdringen van de verkokering bij het Rijk en het bevorderen van verdere decentralisatie;
- het versterken van de regiefunctie van het stedelijk bestuur ter bevordering van de samenhang tussen (gedecentraliseerde) beleidssectoren;
- het door herschikking vergroten van de financiële armslag van de steden.

De kernthema's van het grote stedenbeleid waren werk, veiligheid en leefbaarheid. Belangrijke thema's als onderwijs en zorg waren in deze kernthema's inbegrepen. De aanpak van knelpunten op deze terreinen betekende tegelijkertijd een versterking van de stad als trekker van economie en samenleving.

Om snel en doelgericht te kunnen werken werd besloten een kleine politieke regiegroep in het leven te roepen bestaande uit de Minister-president, de Ministers van Financiën, Binnenlandse Zaken, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en Justitie, alsmede de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken. Deze politieke regiegroep moest binnen zes maanden komen tot vaststelling van de integrale beleidsprogramma's voor de vier grootste steden en de besluitvorming voorbereiden over de doorvertaling van deze beleidsaanpak naar de andere, genoemde grote steden.

Omdat hiervoor een goede communicatie belangrijk is, werd een periodiek overleg tussen de projectstaatssecretaris en de besturen van de vier grote steden ingesteld. Ook de Vereniging van Nederlandse Gemeenten was hierbij betrokken. Parallel aan dit overleg (en gelet op de doorvertaling van de beleidsaanpak) werd overleg gevoerd met de overige grotere gemeenten waar een zelfde problematiek speelde.

Het belang van het grote stedenbeleid lag met name in het tot stand brengen van een partnership. Hiertoe werd een convenant afgesloten tussen de regering en de vier grote steden (G4). Dit convenant werd gezien als een bestuurscontract tussen de regering en de vier grote steden waarbij de tweezijdigheid van de inspanningen en verplichtingen werd onderstreept. Het vormde een eerste stap om de economische en sociale functies van de stad te versterken. De bevindingen van de gemengde werkgroepen Rijk/Steden die in opdracht van de Politieke Regiegroep grote-stedenbeleid onderzochten welke concrete stappen gezet moesten worden om een gezamenlijk ambitieniveau te realiseren, vormden de basis voor het convenant.

Naast het convenant met de vier grote steden werden convenanten afgesloten met vijftien middelgrote steden (G15). Ook in deze convenanten werden de doelstellingen van het grote stedenbeleid geformuleerd en rijksmiddelen aan de steden toegekend. Sinds 1997 heeft het grote stedenbeleid betrekking op nog zes andere middelgrote steden (G6).

Het grote stedenbeleid bleef zich richten op deregulering, ontkokering, decentralisatie en de vergroting van de financiële armslag van de gemeenten. Om versnippering van financiële middelen en

bestuurlijke aandacht te voorkomen concentreerde het grote stedenbeleid zich op een beperkt aantal gemeenten. In het regeerakkoord werd bepaald dat ook andere steden dan de G25 op deelbeleidsterreinen of voor specifieke probleemwijken met een vergelijkbare (deel)problematiek gebruik kunnen maken van de instrumenten van het grote stedenbeleid. Deze steden werden in het verleden aangeduid als G-nieuw of aanleungemeenten, tegenwoordig wordt de term partiële steden gehanteerd.

De combinatie van reeds lopende beleidsinitiatieven op het gebied van de bestrijding van grootste delijke problemen en het zo goed mogelijk benutten van de economische en sociaal-culturele potenties van de grote steden, zoals verwoord in Bestuur op Niveau (BoN), VINEX en Sociale Vernieuwing, was bepalend voor de keuze van de steden waarop het Grote Stedenbeleid zich richtte.

De convenanten van de G4, G6 en G15 bevatten een pakket van decentralisatie en dereguleringsmaatregelen en een substantiële extra geldstroom, die de steden in staat moesten stellen om tot een integrale aanpak van hun specifieke problemen en kansen te komen.

Naar aanleiding van het advies van de Sociaal-Economische Raad, het rapport “Samen voor de stad”, werd in 1998 een minister aangesteld die ondermeer het grote stedenbeleid in zijn portefeuille kreeg. In december 1998 werd een doorstart gemaakt met de zogenaamde doorstartconvenanten. Deze vormden de opmaat voor de stadsconvenanten 1999-2003.

Anno 1999 hebben de steden de afspraken uit het convenant per stad uitgewerkt in meerjarige ontwikkelingsprogramma's die deels betrekking hebben op de hele stad en voor een deel gericht zijn op specifieke wijken. Daarbij is er, overeenkomstig de strekking van het convenant, voor gekozen om naast het traditionele achterstandsbeleid nadrukkelijk de aandacht te richten op het benutten van de in de steden aanwezige potenties. De integrale benadering, waarin niet het aandragen van oplossingen uit een beleidsveld, maar het in samenhang met andere sectoren formuleren van een aanpak voorop staat, komt het sterkst tot uitdrukking in de gebiedsgerichte plannen. Daarnaast is participatie van bewoners, ondernemers en maatschappelijke instanties een belangrijk element in de programma's.

Europees grote stedenbeleid en de invloed op het binnenlands grote stedenbeleid

Ook op Europees niveau werd de problematiek van de grote steden onderkend.

In 1994 werd door de Europese Commissie het Urban-initiatief gelanceerd, een communautair initiatief om achterstandswijken in de Europese steden een sociaal-economische impuls te geven. De Europese commissie beoogde met deze innovatieve en integrale programma's een duidelijke verbetering en een katalyserende werking te brengen voor de hele stad. De programma's waren gericht op het bewerkstelligen van nieuwe economische activiteiten in de wijken, het creëren van werkgelegenheid voor wijkbewoners en het verbeteren van leefbaarheid, veiligheid en sociale infrastructuur. De door de Europese Commissie gereserveerde gelden voor het Urban-programma (URBAN I) werden conform de afspraken in het convenant door de Europese structuurfondsen (het Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling) (EFRO) en het Europees Sociaal Fonds (ESF) toegekend aan o.a. de wijken Delfshaven in Rotterdam en Lombok in Utrecht (alleen EFRO) als de wijk Bijlmermeer in Amsterdam en de Schilderswijk in Den Haag (zowel EFRO als ESF). Het Rijk legde daar een zelfde bedrag bij als cofinanciering. Om de projecten in die steden te begeleiden werden door de Europese Commissie verplichte comités van toezicht ingesteld. De programmering van URBAN 1 loopt met ingang van 2000 af. De rol van de Minister van Grote Steden- en Integratiebeleid (GSI) als vertegenwoordiger van de lidstaat bij de uitvoering van het initiatief is een rol op afstand. De steden voeren de programma's uit. De Directie Grote Stedenbe-

leid van het Ministerie van Binnenlandse Zaken stimuleerde, coördineerde en volgde de uitvoering van de programma's tot op projectniveau.

Op 10 april 1996 werd het Urban-platform dat in het convenant met de vier grote steden was afgesproken, geïnstalleerd. Het platform bestaat uit rijksvertegenwoordigers en vertegenwoordigers van de steden. Doel van het platform is om ervaringen over de aanpak van de Urbanwijken uit te wisselen.

In 1996 werd, op initiatief van de staatssecretaris Kohnstamm, in de Ministerraad besloten het onderwerp stedelijk beleid tijdens het Nederlands EU-voorzitterschap op de informele ministersbijeenkomst op de Europese agenda van de lidstaten te zetten. Het onderwerp werd gekoppeld aan de al enige jaren bestaande ministersbijeenkomst over het Europees Ruimtelijke Ontwikkelingsperspectief (EROP). In EROP wordt vanuit de bredere invalshoek van ruimtelijke functieverdeling en grensoverschrijdende relaties tussen gebieden eveneens aandacht besteed aan stedelijke ontwikkeling. Tijdens het Nederlands voorzitterschap in 1997 werd het onderwerp Stedelijk beleid in Europees verband geagendeerd en besproken. Afgesproken werd dat uitwisseling van informatie over stedelijk beleid tussen lidstaten zou worden geïntensiveerd en dat in de nabije toekomst stedelijk beleid inhoudelijk zou worden besproken.

Via het Britse, Oostenrijkse, Duitse en Franse voorzitterschap is een vervolg gegeven aan de bespreking van het stedelijk beleid in Europa. Het beleid wordt langs twee lijnen verder vorm gegeven.

1. Door uitwisseling tussen lidstaten en Europese Commissie op basis van 'best practices'. Hierbij is een drietal thema's verder ontwikkeld, een geïntensiveerde aanpak van probleemgebieden, stadscentrum ontwikkelingen en participatie van lokale groepen.
2. Totstandkoming van een niet-bindend Europees Raamwerk voor Stedelijk beleid in de Europese Unie.

Parallel aan het lidstaatsinitiatief heeft de Europese Commissie op 6 mei 1997 een Mededeling gepubliceerd: 'Naar een Europees Stedelijk Beleid', Dit initiatief werd verder ontwikkeld onder de naam 'A Framework for Action'. Reden voor dit initiatief vormde de uitholling van de stad doordat mensen veelal niet meer in de stad willen wonen, werken en recreëren. Deze uitholling vormt een bedreiging voor het Europees ontwikkelings- en samenlevingsmodel.

In het plan 'A Framework for Action' werd een aantal actiepunten genoemd op het terrein van het stedelijk beleid met als doel een gecoördineerde en resultaatgerichte actie op Europees niveau. Tevens werd in dat document een duidelijke link gelegd met de nieuwe Structuurfondsen.

De Commissie achtte het noodzakelijk om stedelijke aangelegenheden in Europees Verband hoog op de agenda te plaatsen. Dit leidde onder andere tot een debat over de beste aanpak van stedelijke ontwikkeling in Europees verband, het in 1998 gehouden Europees Urban Forum.

Tijdens de informele ministerraad in Tampere in 1999 hebben ministers uit de verschillende lidstaten met de verantwoording voor een stedelijk beleid, zich gecommitteerd aan het ontwerpen van een beleidsdocument waarin de Europese visie en strategie op stedelijk beleid uiteen wordt gezet.

Voor Nederland was het doel:

- een politiek forum en positie te creëren waarbij stedelijk beleid ook in EU perspectief aan de orde komt;
- gericht aandacht te krijgen voor de positie van steden bij bestaande en toekomstige wet- en regelgeving in EU-verband;

- tot een zo goed mogelijk resultaat te komen bij de aanwending van structuurfondsen voor het BZK/GSB dossier
- dwarsverbanden in de EU met bijvoorbeeld de 3^e pijler (veiligheid) te kunnen leggen
- de Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid de gelegenheid te bieden het grote stedenbeleid in internationale fora aan de orde te kunnen stellen en daarmee het grote stedenbeleid als dossier te positioneren.

In 2000 wordt, mede op basis van overleg tussen de Commissie (DG Regionaal Beleid) en de lidstaten (ministers verantwoordelijk voor Stedelijk Beleid) de samenwerking geformaliseerd. Landen, steden en de Commissie gaan in 2001 samenwerken in een adviescommissie, opgehangen aan het formele Structuurfondsencomité (Committee on the Development and the Conversion of the Regions, C.D.C.R.).

Door het ontstaan van stedelijke netwerken zoals Eurocities, Quartiers, Crise en Elaine en het versterken van deze netwerken door samenwerking tussen de netwerken onderling, wordt verder gewerkt aan de ontwikkeling van een beleid voor steden op Europees niveau.

Zoals hierboven vermeld loopt de programmering van URBAN 1 in 2000 af. Voor de nieuwe Structuurfondsenperiode (2000-2006) heeft de Europese Commissie middelen beschikbaar gesteld voor de verwezenlijking van de prioritaire doelstellingen (Doelstelling 2 en 3) en de Communautaire Initiatieven (URBAN 2 en EQUAL).

Voor de genoemde periode komt Nederland in aanmerking voor steun in het kader van deze Europese Structuurfondsen. Een deel van deze middelen is specifiek bestemd om het verval in de steden tegen te gaan (Doelstelling 2).

Parallel aan de activiteiten gericht op Doelstelling 2, wordt ook getracht om gecombineerd gelden uit Doelstelling 3 (ESF gericht op werkgelegenheid), INTERREG (regionaal beleid) en ook EQUAL (werkgelegenheid specifiek gericht op minderheden en voorkoming van discriminatie) in de steden zichtbaar te krijgen. Hierover is overleg met de Ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Economische Zaken, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu en de Europese Commissie noodzakelijk.

175.

Actor	Externe Commissie Grote Stedenbeleid
Handeling	Het adviseren van de regering en de colleges van burgemeesters en wethouders van de vier grote steden over de inrichting, inhoud, effectiviteit en voortgang van het grote stedenbeleid
Periode	1988 – 1989
Bron	Instellingsbeschikking Externe Commissie Grote Stedenbeleid, 13 juni 1988, nr. IBI88/11/U15
Product	Rapport Grote steden, grote kansen, 1989

176.

Actor	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
Handeling	Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken over het grote stedenbeleid
Periode	1990 –
Product	Rapport Van de stad en de rand, 1990

177.

Actor	Raad voor het binnenlandse bestuur
-------	------------------------------------

Handeling Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken over het bestuur in grootstedelijke gebieden
Periode 1989 – 1997
Product Rapport Het bestuur in grootstedelijke gebieden, 1989
Opmerking Deze handeling komt te vervallen

178.

Actor Sociaal Economische Raad
Handeling Het adviseren van de regering inzake het verbeteren van de effectiviteit van het grote stedenbeleid
Periode 1997-
Product Rapport Samen voor de stad, 1998
Opmerking Deze handeling komt te vervallen

179.

Actor Interdepartementale Commissie Grotestedenbeleid
Handeling Het adviseren van en het doen van voorstellen aan de Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid, de Raad voor het Grote Stedenbeleid, de Ministerraad en de vakminister
Periode 1999-
Grondslag Instellingsbesluit van 21 januari 1999, nr. GSB98/U59716, directie GSB, *Stcrt.* 1999/32, art. 2 en 3

180.

Actor Raad voor het Grote Stedenbeleid
Handeling Het voorbereiden van besluiten van de Ministerraad inzake het grotestedenbeleid
Periode 1998 –
Bron Toelichting instellingsbesluit van 21 januari 1999, nr. GSB98/U59716, directie GSB, *Stcrt.* 1999/32

181.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid
Handeling Het afsluiten van convenanten met de grote steden en de middelgrote steden
Periode a. 1995 – 1997
b. 1998 –

182.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid
Handeling Het deelnemen aan internationale symposia over het grote stedenbeleid binnen Europa
Periode a. 1996 – 1997
b. 1998 –

183.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid
Handeling Het, in overeenstemming met de Minister van Financiën en Minister van Economische Zaken, voordragen van regelingen voor het verstrekken van uitkeringen ter realisering van de projecten inzake het grote stedenbeleid

Periode a. 1995 – 1997
b. 1998 –

Product o.m. Eenmalige bijdrageregeling Stadseconomie Grote Stedenbeleid, 15 december 1995, nr. GSB/386, *Stcrt.* 1995/248

Opmerking Bij de eenmalige bijdrageregeling Stadseconomie Grote Stedenbeleid was door de Minister van Binnenlandse Zaken overeenstemming bereikt met de Minister van Financiën en de Minister van Economische Zaken.

184.

Actor Minister van Financiën en Minister van Economische Zaken

Handeling Het overeenstemmen met de Minister van Binnenlandse Zaken respectievelijk de Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid, inzake het voordragen van regelingen voor het verstrekken van uitkeringen ter realisering van de projecten inzake het grote stedenbeleid

Periode 1995 –

Product o.m. Eenmalige bijdrageregeling Stadseconomie Grote Stedenbeleid, 15 december 1995, nr. GSB/386, *Stcrt.* 1995/248

Opmerking Bij de eenmalige bijdrageregeling Stadseconomie Grote Stedenbeleid was door de Minister van Binnenlandse Zaken overeenstemming bereikt met de Minister van Financiën en de Minister van Economische Zaken.

185.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid

Handeling Het voordragen van een regeling voor het verstrekken van bijdragen aan programma's i.h.k.v. de Europese structuurfondsen.

Periode a. 1996 – 1997
b. 1998 –

Product Regeling bijdragen URBAN-programma's, 18 december 1996, *Stcrt.* 1996/249

Opmerking De URBAN-programma's werden uitgevoerd door de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht.

186.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid

Handeling Het voorbereiden van bijdragen aan expertgroepen van de Europese Commissie inzake het grote stedenbeleid en het opstellen van verslagen over de geleverde bijdrage

Periode a. 1996 – 1997
b. 1998 –

187.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid

Handeling Het voorbereiden van vergaderingen van Raadswerkgroepen met betrekking tot het grote stedenbeleid en het opstellen van verslagen van deze vergaderingen

Periode a. 1996 – 1997
b. 1998 –

Product - instructies
- departementale standpunten

Opmerking Als onderdeel van de departementale standpuntbepaling kan overleg gevoerd worden met maatschappelijke groeperingen, zoals het georganiseerd bedrijfsleven.

188.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid

Handeling Het opstellen van Nederlandse standpunten en bijdragen ten behoeve van het grote stedenbeleid aan internationale commissies, niet zijnde de Europese Commissie

Periode a. 1996 – 1997
b. 1998 –

189.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid

Handeling Het aangaan van en leveren van bijdragen aan bilaterale samenwerkingsverbanden met landen binnen Europa

Periode a. 1996 – 1997
b. 1998 –

190.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid

Handeling Het deelnemen aan Comit es van Toezicht en Stuurgroepen/Technische Comit es voor de uitvoering van de programma's i.h.k.v. de Europese structuurfondsen.

Periode a. 1996 – 1997
b. 1998 –

191.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid

Handeling Het, in overeenstemming met de Ministers van Economische Zaken en Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, verdelen van de Europese middelen

Periode a. 1996 – 1997
b. 1998 –

192.

Actor Minister van Economische Zaken en van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit

Handeling Het overeenstemmen met de Minister voor het Grote Stedenbeleid over de verdeling van de Europese middelen

Periode 1996-

Opmerking Voor 1998 werd er overeenstemming bereikt met de Minister van Binnenlandse Zaken.

193.

Actor a. Minister van Binnenlandse Zaken
b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid

Handeling Het verstrekken van uitkeringen ter realisering van de projecten inzake het grote stedenbeleid

Periode a. 1995 – 1997

	b. 1998 –
Grondslag	o.m. Eenmalige bijdrageregeling Stadseconomie Grote Stedenbeleid, 15 december 1995, nr. GSB/386, <i>Stcrt.</i> 1995/248, art. 7
194.	
Actor	a. Minister van Binnenlandse Zaken b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het verstrekken van bijdragen aan programma's i.h.k.v. de Europese structuurfondsen.
Periode	a. 1996 – 1997 b. 1998 –
Grondslag	Regeling bijdragen URBAN-programma's, 18 december 1996, <i>Stcrt.</i> 1996/249, art. 2 en 3
Opmerking	De URBAN-programma's werden uitgevoerd door de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht.
195.	
Actor	a. Minister van Binnenlandse Zaken b. Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid
Handeling	Het terugvorderen van bijdragen aan programma's i.h.k.v. de Europese structuurfondsen.
Periode	a. 1996 – 1997 b. 1998 –
Grondslag	Regeling bijdragen URBAN-programma's, 18 december 1996, <i>Stcrt.</i> 1996/249, art. 6, 7 en 10
Opmerking	De URBAN-programma's werden uitgevoerd door de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht.

Samenwerkingsgebieden

Op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen van 1984 (de opvolger van de gelijknamige wet van 1950) kunnen Provinciale Staten hun provincie indelen in samenwerkingsgebieden. Het streven van de provincie is er daarbij op gericht te bevorderen dat regelingen binnen deze gebieden zoveel mogelijk worden gebundeld of geïntegreerd. Ook kunnen provinciegrensoverschrijdende gebieden worden vastgesteld. Na verloop van een periode van tien jaar wordt bezien of er aanleiding is een besluit tot vaststelling te wijzigen. Overigens kan ook voordien tot wijziging worden overgaan.

In 1994 werd de 'Kaderwet bestuur in verandering' in het leven geroepen. Deze wet heeft betrekking op zeven samenwerkingsgebieden. Indien noodzakelijk kunnen deze bij AMvB worden vastgesteld, dit in afwijking van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Wanneer zo'n AMvB in werking treedt, stellen Provinciale Staten binnen een half jaar nadien de indeling in samenwerkingsgebieden opnieuw vast, met inachtneming van die AMvB.

De gemeentebesturen in het samenwerkingsgebied leggen binnen een half jaar ter goedkeuring een gemeenschappelijke regeling voor aan Gedeputeerde Staten. De regeling voorziet in de instelling van een openbaar lichaam. Een regeling voorziet ook in de bevoegdheden van het algemeen bestuur van zo'n regionaal openbaar lichaam.

De Minister van Verkeer en Waterstaat kan aan een regionaal openbaar lichaam een financiële bijdrage verlenen voor de uitvoeringskosten van een regionaal verkeers- en vervoerplan. Wanneer gemeentebesturen binnen een samenwerkingsgebied bezwaren hebben tegen de opname in de regeling van bepaalde bevoegdheden, kan de Minister van Binnenlandse Zaken, in overeenstemming met de betrokken ministers, op gezamenlijk verzoek van die besturen besluiten dat een of meer van die bevoegdheden niet in de regeling worden opgenomen of dat zij gedurende een bepaalde termijn niet behoeven te worden uitgeoefend.

Samenwerkingsgebied regio Rotterdam

De commissie reorganisatie bestuur regio Rotterdam bereidde de totstandkoming voor van een overeenkomst tussen het gemeentebestuur van Rotterdam, het bestuur van de provincie Zuid-Holland, het bestuur van het regionaal openbaar lichaam en de Minister van Binnenlandse Zaken. Bovendien bevorderde zij de goede uitvoering van die overeenkomst.

196.

Actor Gedeputeerde Staten, Minister van Binnenlandse Zaken, vakminister
Handeling Het voorbereiden van een ontwerpbesluit tot vaststelling van een samenwerkingsgebied
Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 3.1
Opmerking Deze handeling wordt gezamenlijk uitgevoerd. Ook vindt overleg plaats met de betrokken gemeentebesturen.
Deze handeling komt te vervallen

197.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het behandelen van bezwaarschriften tegen een ontwerpbesluit tot vaststelling van een samenwerkingsgebied
Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 3.4
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

198.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het vaststellen van een samenwerkingsgebied
Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 2.1 en 2.2
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

199.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een AMvB ter vaststelling van een samenwerkingsgebied
Periode 1994 -
Grondslag Kaderwet bestuur in verandering, art. 3.1
Opmerking Wanneer van een AMvB sprake is, houdt het (krachtens art. 2 van de Wgr) door Provinciale Staten genomen indelingsbesluit voor dat samenwerkingsgebied op te gelden.

- 200.
- Actor Provinciale Staten, Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het vaststellen van de indeling in samenwerkingsgebieden
- Periode 1994 -
- Grondslag Kaderwet bestuur in verandering, art. 4.1 en 4.3
- Opmerking De minister is actor wanneer Provinciale Staten niet (tijdig) tot vaststelling overgaan.
- Deze handeling komt te vervallen**
- 201.
- Actor Minister van Verkeer en Waterstaat
- Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij regels worden gesteld inzake de compensatie van kosten van regionale verkeers- en vervoerplannen
- Periode 1994 -
- Grondslag Kaderwet bestuur in verandering, art. 16.5 en 16.7
- Product Besluit voorbereidingskosten regionale verkeers- en vervoerplannen, *Stb.* 1995/281
- Opmerking Het kan zowel regels betreffen voor het verlenen van de bijdrage in de uitvoeringskosten, als regels voor de compensatie van kosten van de voorbereiding en opstelling van het plan.
- 202.
- Actor Minister van Verkeer en Waterstaat
- Handeling Het aan een regionaal openbaar lichaam verlenen van een financiële bijdrage voor de uitvoeringskosten van het regionaal verkeers- en vervoerplan
- Periode 1994 –
- Grondslag Kaderwet bestuur in verandering, art. 16 lid 5; Besluit voorbereidingskosten regionale verkeers- en vervoerplannen, *Stb.* 1995/281, art. 2.1
- Opmerking Hieronder valt ook het intrekken van een verlening.
- 203.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken, vakminister
- Handeling Het besluiten dat bepaalde bevoegdheden niet in een gemeenschappelijke regeling tussen gemeenten in een samenwerkingsgebied behoeven te worden opgenomen danwel voorlopig niet behoeven te worden uitgeoefend
- Periode 1994 -
- Grondslag Kaderwet bestuur in verandering, art. 19
- Opmerking Het besluit wordt door de Minister van Binnenlandse Zaken in overeenstemming met de betrokken ministers genomen.
- 204.
- Actor commissie reorganisatie bestuur regio Rotterdam
- Handeling Het voorbereiden en doen uitvoeren van een overeenkomst met betrekking tot het samenwerkingsgebied Rotterdam
- Periode 1994 - 1998
- Grondslag Kaderwet bestuur in verandering, art. 38.1, art. 39.1
- 205.
- Actor Provincie Zuid-Holland, Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling	Het rapporteren aan de commissie reorganisatie bestuur regio Rotterdam met betrekking tot het samenwerkingsgebied Rotterdam
Periode	1994 - 1998
Grondslag	Kaderwet bestuur in verandering, art. 39.2
Opmerking	Elk van de betrokken besturen - dat wil zeggen ook het gemeentebestuur van Rotterdam en het bestuur van het regionaal openbaar lichaam - had de plicht de commissie te informeren over de uitvoering van het werkprogramma, dat onderdeel was van de overeenkomst. Deze handeling komt te vervallen

2.4.2 Bevoegdheden

Gewesten

De eerste taak van een nieuw ingesteld gewest was het vaststellen van een eigen programma van taken met betrekking tot wat de concrete rechtstreeks uitvoerende taken van het desbetreffende gewest zouden moeten zijn. In het programma moest in hoofdlijnen aangegeven de door de gewestraad noodzakelijk geachte ontwikkeling in het gebied van het gewest en moest een uitspraak bevatten omtrent de manier waarop, en het tempo waarin de verwezenlijking van de plannen diende plaats te vinden. Dit was gebied- en dus gewest-afhankelijk. Hiervan was weer afhankelijk de toekenning van bevoegdheden aan de gewestelijke besturen. In feite zijn er slechts twee gewesten in Nederland tot stand gekomen en ook weer opgeheven: Openbaar lichaam Rijnmond en Agglomeratie Eindhoven.

Openbaar lichaam Rijnmond

De raad van Rijnmond (1965-1986) was bevoegd richtlijnen vast te stellen met betrekking tot een reeks onderwerpen: de aanleg van havens en de daarbij behorende bedrijfsterreinen, de vestiging van bedrijven op die terreinen, de industrievestiging, de woningbouw, de toepassing van de Woonruimtetwet 1947, de openluchtrecreatie, de aanleg en verbetering van land- en waterwegen, oeververbindingen, het vervoer van personen en goederen, en de bestrijding van de verontreiniging van water en lucht. Bij AMvB kon worden bepaald dat de bevoegdheid zich kon uitstrekken tot andere onderwerpen.

Voordat het dagelijks bestuur de raad van Rijnmond een voorstel voor een richtlijn deed, overlegde het met burgemeester en wethouders van de betrokken gemeenten. De raad van Rijnmond kon een gemeentebestuur een aanwijzing geven ter verwezenlijking van een richtlijn. Dit kon daartegen beroep aantekenen bij Gedeputeerde Staten (zie het hoofdstuk Toezicht).

De gemeenten in kwestie konden, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten (hoofdstuk Toezicht), de behartiging van bepaalde belangen, voor zover tot hun bevoegdheid behorend, toevertrouwen aan het openbaar lichaam Rijnmond. Dit gold echter niet voor de bevoegdheid andere belastingen te heffen dan de in de gemeentewet genoemde.

Bij de opheffing van het openbaar lichaam Rijnmond in 1986 vielen alle bevoegdheden tot regeling en bestuur, met uitzondering van de vaststelling van richtlijnen en het geven van aanwijzingen, toe aan het provinciaal bestuur van Zuid-Holland. De Minister van Binnenlandse Zaken kon echter rechten en verplichtingen aanwijzen die tot de door het openbaar lichaam uitgeoefende gemeentetaken behoorden, evenals de gemeenten waarop die rechten en verplichtingen overgingen.

Agglomeratie Eindhoven

De taak van het bestuur van de agglomeratie Eindhoven (1976 - 1985) bestond uit het geven van de hoofdlijnen van de toekomstige ontwikkeling in het gebied van de agglomeratie. Ter verwezenlijking daarvan kon het bestuur beslissingen nemen op een nog groter aantal terreinen dan de Raad van Rijnmond^{xiii}. Ook in dit geval kon dat aantal bij AMvB verder worden uitgebreid.

De bevoegdheden van het bestuur van de agglomeratie waren grotendeels gelijk aan die van een gemeentebestuur.

De agglomeratieraad was bevoegd voor de agglomeratie een ontwikkelingsprogramma samen te stellen. Dit omvatte een structuurplan als bedoeld in art. 7 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, waarin de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van het gebied werd aangegeven, en eventueel ook plannen waarin de toekomstige ontwikkeling uit andere oogpunten dan van ruimtelijke ordening werd gezien. Bovendien bevatte het ontwikkelingsprogramma een schema waarin werd duidelijk gemaakt hoe deze ontwikkeling, mede gezien de te verwachten financiële draagkracht van de agglomeratie, kon worden verwezenlijkt.

De agglomeratie was ook bevoegd belastingen te heffen als bedoeld in de toenmalige gemeentewet^{xiv}.

De agglomeratieraad kon bepalen dat bevoegdheden van de gemeentebesturen overgingen op het bestuur van de agglomeratie. Een dergelijk besluit behoefde de goedkeuring van Gedeputeerde Staten. (Zie het hoofdstuk Toezicht.) De agglomeratieraad kon ook richtlijnen geven aan de gemeentebesturen. Daarbij diende de raad het ontwikkelingsprogramma in acht te nemen. Ter verwezenlijking van een richtlijn konden bovendien aanwijzingen worden gegeven. Ook deze aanwijzingen behoefden goedkeuring van Gedeputeerde Staten. (Zie het hoofdstuk Toezicht.)

206.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Volkshuisvesting
Handeling	Het, op voorstel van de raad van een gewest, voorbereiden van een AMvB waarbij de bevoegdheden van dat gewest worden verruimd
Periode	1965 - 1985
Grondslag	Wet openbaar lichaam Rijnmond, art. 31.1; Wet agglomeratie Eindhoven, art. 39.2
Opmerking	- Voor het voorstel was instemming nodig van de raden van ten minste de helft van de betrokken gemeenten. - De Minister van Volksgezondheid was mede-actor ten aanzien van Rijnmond.

207.

Actor	Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Handeling	Het adviseren van de Kroon inzake een AMvB waarbij de bevoegdheden van het openbaar lichaam Rijnmond worden verruimd
Periode	1965 - 1985
Grondslag	Wet openbaar lichaam Rijnmond, art. 31.3
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

208.

Actor	Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Handeling	Het overleggen met de Minister van Binnenlandse Zaken in het kader van de overgang van rechten en verplichtingen van het openbaar lichaam Rijnmond op gemeenten
Periode	1986

Grondslag Wet opheffing openbaar lichaam Rijnmond, art. 12.2

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

209.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het aanwijzen van rechten en verplichtingen die bij de opheffing van het openbaar lichaam Rijnmond overgaan op gemeenten, alsmede het aanwijzen van die gemeenten

Periode 1986

Grondslag Wet opheffing openbaar lichaam Rijnmond, art. 12.2

210.

Actor Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

Handeling Het doen van opgaven aan hypotheekbewaarders ter verandering van de tenaamstelling in de kadastrale legger in het kader van de overgang van registergoederen van het openbaar lichaam Rijnmond op de provincie Zuid-Holland

Periode 1986

Grondslag Wet opheffing openbaar lichaam Rijnmond, art. 12.6

Opmerking : Deze handeling komt te vervallen

211.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het aanwijzen van taken en bevoegdheden van het samenwerkingsorgaan Agglomeratie Eindhoven

Periode 1976

Grondslag Wet agglomeratie Eindhoven, art. 90.1

Opmerking Deze taken en bevoegdheden werden verricht respectievelijk uitgeoefend tot de dag waarop de raad, het college van voorzitter en gedelegeerden, en de voorzitter van de Agglomeratie Eindhoven in functie traden.

212.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij taken en bevoegdheden van vakministers en van het provinciaal bestuur van Noord-Brabant worden aangewezen als taken en bevoegdheden van het bestuur van de agglomeratie Eindhoven

Periode 1976 - 1985

Grondslag Wet agglomeratie Eindhoven, art. 65.1

Opmerking Hierbij werd een regeling getroffen omtrent de financiële gevolgen van een aanwijzing.

213.

Actor vakminister, Gedeputeerde Staten van Noord Brabant

Handeling Het aanwijzen van Rijks- en provinciale diensten waarmee de agglomeratie Eindhoven overlegt in het kader van de voorbereiding van het ontwikkelingsprogramma

Periode 1977 - 1985

Grondslag Besluit agglomeratie Eindhoven, art. 8

Opmerking Het college van voorzitter en gedelegeerden van de agglomeratie pleegde in dit verband overleg met diverse partijen. Daar maakten ook diensten van Rijk en Provincie deel van uit, die door de vakministers respectievelijk door Gedeputeerde Staten werden aangewezen.

Deze handeling komt te vervallen

2.5 DECENTRALISATIE

Met decentralisatie wordt meestal territoriale decentralisatie bedoeld. Daaronder wordt verstaan de verdeling van taken en bevoegdheden tussen Rijk, provincies en gemeenten.

Er is sprake van financiële decentralisatie als een hogere bestuurslaag beperkende voorwaarden ten aanzien van de verdeling van financiële middelen vermindert of kiest voor een vorm van toekenning van middelen met een grote beleidsvrijheid voor de ontvangende partij.

Sinds het begin van de eenheidsstaat is men in Nederland doordrongen van het belang van zoveel mogelijk autonome, sterke gemeenten en provincies. De verdeling van de middelen en de bevoegdheden is echter parallel aan de ontwikkeling van de verzorgingsstaat gegroeid in de richting van een steeds toenemende rijksinvloed. De gemeenten zijn voor hun inkomsten grotendeels afhankelijk geworden van het Rijk, dat deze middelen veelal verstrekt in de vorm van specifieke uitkeringen, dat wil zeggen met voorwaarden voor de besteding ervan.

Uit moederdepartementen zijn zogenaamde vakdepartementen afgesplitst, aan wie de uitvoering van tal van specifieke wetten is opgedragen. Bovendien beschikken ze over gespecialiseerd personeel en omvangrijke budgetten.

Na de Tweede Wereldoorlog is een aantal keren, onder andere door de Raad voor de territoriale decentralisatie, geïnventariseerd welke mogelijkheden voor decentralisatie binnen bereik lagen, maar tot echte veranderingen heeft dit niet geleid. In de jaren zeventig begint langzaam het besef door te dringen dat de centralisatie te ver is doorgeslagen. De onevenwichtige verdeling van taken tussen de bestuurslagen en het besef dat de rijksoverheid de grenzen van haar mogelijkheden om te besturen bereikt had, vormden de aanleiding voor het latere beleid van decentralisatie. Omstreeks 1980 besloot de Minister van Binnenlandse zaken een offensief decentralisatiebeleid te gaan voeren om de jarenlange trend naar centralisatie te keren. Dit beleid heeft in de jaren tachtig en negentig verschillende vormen aangenomen. Achtereenvolgende kabinetten voerden een actief decentralisatiebeleid, waardoor belangrijke taken en bevoegdheden op plaatselijk niveau zijn neergelegd.

Overdracht van taken vraagt meer dan wet- en regelgeving om het beoogde effect te kunnen bereiken. Veelal zijn flankerende maatregelen nodig in de sfeer van toerusting bij gemeenten of van het uitwisselen van ervaringen. Bij bepaalde, zeer complexe vraagstukken is decentralisatie, het toewijzen van verantwoordelijkheden aan één overheid, niet voldoende en kan beter een gezamenlijke inzet van verschillende publieke betrokkenen en ook particulieren worden georganiseerd, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid. Deze werkwijze wordt bijvoorbeeld toegepast bij het grote-stedenbeleid (zie de gelijknamige paragraaf) en het integraal veiligheidsbeleid.

2.5.1 Raad voor de Territoriale Decentralisatie

In 1964 werd de Raad voor de Territoriale Decentralisatie ingesteld. Deze diende de ministers van advies over aangelegenheden betreffende de taken, de positie en regelingen van lagere overheden. De Raad was bevoegd de inlichtingen in te winnen die voor de uitoefening van zijn taak nodig waren.

- 214.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het instellen en samenstellen van de Raad voor de Territoriale Decentralisatie
- Periode 1964 – 1980
- Grondslag Wet van 25 juni 1964, art. 1 3
- Opmerking De voorzitter werd op voordracht van de Minister van Binnenlandse Zaken door de Kroon benoemd. De overige leden, waaronder zich de adviserende leden bevonden, werden benoemd door de minister. Onder deze handeling valt ook de benoeming van secretarissen van de Raad.
- 215.
- Actor vakminister
- Handeling Het aanwijzen van ambtenaren die het departement vertegenwoordigen in vergaderingen van de Raad voor de Territoriale Decentralisatie
- Periode 1964 - 1980
- Grondslag Wet van 25 juni 1964, art. 4.1
- Opmerking Een minister kon zich alleen laten vertegenwoordigen voor zover aangelegenheden werden behandeld met betrekking tot zijn departement. Vertegenwoordiging gebeurde al of niet op verzoek van de Raad.
- 216.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het voorbereiden van een AMvB omtrent de samenstelling, werkwijze en bevoegdheid van de Raad voor de Territoriale Decentralisatie
- Periode 1964 - 1980
- Grondslag Wet van 25 juni 1964, art. 5
- Product Besluit van 30 december 1964, houdende nadere regelen omtrent de werkwijze en de bevoegdheid van de Raad voor de Territoriale Decentralisatie, *Stb.* 1964/578
- 217.
- Actor Raad voor de Territoriale Decentralisatie
- Handeling Het adviseren van ministers over aangelegenheden betreffende territoriale decentralisatie
- Periode 1964 - 1980
- Grondslag Wet van 25 juni 1964 art. 2
- 218.
- Actor Raad voor de Territoriale Decentralisatie
- Handeling Het instellen van commissies uit eigen midden ter voorbereiding van door de Raad uit te brengen adviezen
- Periode 1964 - 1980
- Grondslag Besluit van 30 december 1964, art. 1.1

2.5.2 Raad voor het binnenlands bestuur

In 1980 werd de Raad voor het binnenlands bestuur opgericht. Deze voorzag de ministers zowel gevraagd als ongevraagd van advies over ‘de inrichting en werken van het binnenlands bestuur in

het algemeen' en 'aangelegenheden, de decentralisatie betreffende'. Publiekrechtelijke lichamen waren verplicht de Raad de door haar gevraagde informatie te verstrekken.

In 1986 werd de Raad vervangen door een gelijknamige Raad. Zijn taak bestond nog steeds uit het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken omtrent de hoofdpunten van de inrichting en werking van het binnenlandse bestuur. Daarnaast adviseerde de raad nu de Tweede Kamer over initiatiefwetvoorstellen betreffende het binnenlands bestuur. De wet repte niet langer over decentralisatie. De Raad voor het binnenlands bestuur werd per 1 januari 1997 opgeheven. Haar taken werden deels overgenomen door de Raad voor het openbaar bestuur (ROB) die in 1997 werd opgericht. De ROB adviseert de regering en de beide Kamers der Staten-Generaal over de inrichting en het functioneren van de overheid met bijzondere aandacht voor de uitgangspunten van de democratische rechtspraak. Aangezien de ROB met name tot taak heeft de democratie te waarborgen en geen specifieke taak heeft richting de decentrale overheid, worden de handelingen met betrekking tot deze raad opgenomen in het Rapport Institutioneel Onderzoek naar de organisatie van de Rijks-overheid.

Zie voor de handelingen die betrekking hebben op constitutionele taken van de Raad voor het binnenlands bestuur vanaf 1986 en de Raad voor het openbaar bestuur (ROB) het 'Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Constitutionele Zaken', PIVOT-rapport nummer 68.

219.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, vakministers
Handeling	Het instellen, wijzigen en opheffen van een Raad voor het binnenlands bestuur
Periode	1980 - 1997
Grondslag	Wet Raad voor het binnenlands bestuur (<i>Stb.</i> 1979/784), art. 2.1
Opmerking	- Met 'samenstelling' wordt onder meer bedoeld: het bij Koninklijk Besluit benoemen en ontslaan van de voorzitter en de aanwijzing van plaatsvervangende voorzitters. - De rol van de vakministers beperkte zich tot het benoemen en aanwijzen van vertegenwoordigers van hun departement in de Raad. - De benoeming van de secretaris van de Raad, die daarvan geen lid is, wordt ook tot deze handeling gerekend.

220.

Actor	Raad voor het binnenlands bestuur
Handeling	Het adviseren van ministers en Tweede Kamer over binnenlands bestuur en decentralisatie
Periode	1980 – 1986
Grondslag	Wet Raad voor het binnenlands bestuur (<i>Stb.</i> 1979/784), art. 2.1, art. 3.1
Producten	adviezen, jaarverslagen, meerjaarlijkse rapporten
Opmerking	Deze handeling omvat ook het verslag uitbrengen aan de Kroon van de werkzaamheden en bevindingen van de Raad.

221.

Actor	Raad voor het binnenlands bestuur, vakministers
Handeling	Het instellen en samenstellen van commissies ter voorbereiding van door de Raad voor het binnenlands bestuur uit te brengen adviezen en rapporten
Periode	1980 – 1986
Grondslag	Wet Raad voor het binnenlands bestuur (<i>Stb.</i> 1979/784), art. 11.1, art. 12
Opmerking	- In deze commissies kunnen ook personen van buiten de Raad zitting hebben.

- De rol van de vakministers beperkte zich tot het benoemen en aanwijzen van vertegenwoordigers van hun departement in de commissies.

3. FINANCIËLE ORGANISATIE

3.1 Financiële verhouding Rijk – lagere overheden

3.1.1 Inleiding

Gemeenten en provincies hebben verschillende inkomstenbronnen:

- eigen inkomsten;
- de algemene uitkering uit het Provincie- of Gemeentefonds; en
- de specifieke uitkeringen.

De taakverdeling tussen het Rijk en de gemeenten en provincies is van invloed op de onderlinge financiële verhouding. Heel algemeen gesteld, is het Rijk verantwoordelijk voor het stellen van kaders waarbinnen andere overheden hun taken moeten uitvoeren. De provincies hebben vooral een toezichhoudende en coördinerende taak. De gemeenten zijn belast met het uitvoeren van taken die dicht bij de burger liggen. Taken die door de lagere overheden op eigen initiatief kunnen worden uitgevoerd, zijn autonome taken. Een gemeente of de provincie bepaalt in dat geval zelf hoe en welke taken zij wil uitvoeren. Deze taken worden bij voorkeur uit de algemene middelen (eigen inkomsten en algemene uitkering) bekostigd. Daarnaast zijn er de medebewindstaken die worden opgelegd door het Rijk. Deze taken worden in het algemeen via specifieke uitkeringen bekostigd. Het Rijk stelt namelijk meestal ook financiële middelen beschikbaar op het moment dat gemeenten of provincies medebewindstaken opgelegd krijgen.

Sinds de Middeleeuwen hebben gemeenten zelf de middelen opgebracht voor hun uitgaven. Die middelen verkregen zij voornamelijk via het heffen van accijnzen, tolgelden en belastingen. Door de financiële zelfstandigheid van gemeenten was er een groot verschil tussen gemeenten in de hoogte van de te betalen belastingen (belastingdruk). Maar ook het voorzieningenniveau verschilde per gemeente. Deze grote verschillen werden op den duur niet wenselijk gevonden. Dit leidde tot de Financiële-verhoudingswet 1929, die in 1931 in werking trad. Door wet kwamen enkele gemeentelijke belastingen te vervallen, zoals de belangrijke gemeentelijke inkomstenbelasting. In plaats daarvan werd een Gemeentefonds ingesteld. Uit dit fonds kregen de gemeenten een uitkering voor uitgaven voor onderwijs, politie en armenzorg. Om het fonds te voeden, werd door het Rijk een nieuwe gemeentefondsbelasting geheven, die voor het gehele land uniform was. De gemeentelijke belastingdruk werd daardoor veel gelijkmatiger. Met de komst van de inkomstenbelasting tijdens de Tweede Wereldoorlog is de gemeentefondsbelasting vervallen. De financiële verhouding tussen Rijk en gemeente wordt behandeld in paragraaf 3.3.

Na de Tweede Wereldoorlog is de Financiële-verhoudingswet verschillende malen herzien. Steeds met andere maatstaven voor de verdeling van de uitkering uit het gemeentefonds over de gemeenten. In 1960 was vooral het gewicht van de maatstaf van het aantal inwoners in de gemeenten groot. In 1984 waren vooral bebouwingsmaatstaven, zoals het aantal woonruimten, in hoge mate bepalend voor de hoogte van de uitkering en in mindere mate het aantal inwoners. Maar ook dit verdeelstelsel bleek onvoldoende aan te sluiten bij de verschillen in de kosten die gemeenten moesten maken. Daarom werd op 1 januari 1997 een nieuwe Financiële-verhoudingswet van kracht, die vooral met deze kostenverschillen rekening houdt (zie paragraaf 3.4 'Financiële verhouding Rijk – decentrale overheden vanaf 1998.').

Het Provinciefonds bestaat sinds 1948. De Provinciewet regelt tot 1998 de verdeling van de algemene uitkering uit het Provinciefonds over de provincies op basis van objectief vast te stellen verdeelmaatstaven. In 1979 zijn het karakter van het fonds en de verdeelsleutel van de algemene uitkering gewijzigd. Er is overgegaan van een reserveringsfonds naar een opdeelfonds, waarbij de uitkeringen rechtstreeks bepaald worden door de inkomsten. Deze wijzigingen hebben echter niet de beoogde resultaten gehad. De verdeling bleek namelijk onvoldoende aan te sluiten bij de noodzakelijke uitgaven van de provincies. De financiële verhouding tussen Rijk en provincie wordt behandeld in paragraaf 3.2.

Per 1-1-1998 geldt de Financiële Verhoudingswet ook voor het Provinciefonds. Hiervoor is een aantal nieuwe verdeelmaatstaven ingevoerd. *In het kader van dit rapport zijn hierom vanaf 1998 de handelingen met betrekking tot het Provincie- en Gemeentefonds samengevoegd in paragraaf 3.4.*

3.1.2 De financiering van openbare lichamen

De monetaire financiering van openbare lichamen - provincies, gemeenten, waterschappen, gemeenschappelijke regelingen, door de minister aangewezen, bij de wet ingestelde lichamen en organen – moet binnen verantwoorde grenzen blijven. Vanaf 1963 regelde de Wet kapitaaluitgaven publieke lichamen een gezonde financiering van de kapitaaluitgaven en trachtte eenheid te brengen ten aanzien van de voorwaarden waaronder openbare lichamen leningen mochten aangaan respectievelijk garanderen. In 1987 werd deze wet opgevolgd door de Wet financiering lagere overheden (Wet filo). De wet kent drie doelstellingen:

1. ten eerste de bedrijfseconomische doelstelling, met als doel het bevorderen van de gezonde financiering van de kapitaaluitgaven van de openbare lichamen en het versterken van de positie van de openbare lichamen op de kapitaalmarkt;
2. ten tweede is uit hoofde van de conjuncturele doelstelling in de wet geregeld dat de Minister van Financiën bevoegd is om in geval van een (dreigende)verstoring van de ontwikkeling van de overheidsbestedingen het kapitaalmarktberoep van openbare lichamen te reguleren;
3. ten derde is er de monetaire doelstelling, op grond waarvan voorschriften gesteld worden ter begrenzing van de monetaire financiering van openbare lichamen.

Openbare lichamen berekenen aan het begin van het jaar de voor dat jaar geldende kasgeldlimiet. Dit is een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van alle voor wat langere termijn beschikbare financieringsmiddelen, te weten de vaste schuld, de ontvangen waarborgsommen, de reserves en de voorzieningen in de vorm van fondsen. Deze gegevens worden grotendeels aan de begroting ontleend. Bij wijziging van het percentage wordt de limiet opnieuw vastgesteld. Ter toetsing van hun liquiditeitspositie maken openbare lichamen eenmaal per maand de stand op van hun vlottende schuld en hun overige korte schuld.

Openbare lichamen mogen geen uitgaven ramen ten laste van de kapitaaldienst (van de begrotingen) wanneer de netto vlottende schuld en de overige korte schuld samen de kasgeldlimiet overschrijden. Gebeurt dit wel, dan kan het besluit in kwestie worden voorgedragen voor schorsing dan wel vernietiging wegens strijd met de wet. Overigens kan vergunning worden verleend van het gestelde in de wet af te wijken.

Bij AMvB kunnen voorschriften worden gegeven voor het door een openbaar lichaam aangaan van een lening en het nakomen van uit de lening voortvloeiende verplichtingen inzake rente en aflossing.

Wanneer de Minister van Financiën van oordeel is dat het evenwicht in de ontwikkeling van de bestedingen wordt verstoord of dreigt te word verstoord, kunnen voor het aangaan van geldleningen en het garanderen van daaruit voortvloeiende verplichtingen maxima worden vastgesteld.

Voorheen kon een dergelijk uitzonderingsregime op grond van algemeen financieel-economische overwegingen worden ingesteld: in de Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen heet het nog dat de minister moet beoordelen of er in het verloop van de conjunctuur een toestand van overspanning dreigt in te treden.

Het besluit tot het nemen van beperkende maatregelen wordt echter nog steeds gezamenlijk genomen door de betrokken ministers. Zijn dergelijke beperkingen van kracht, dan dient het openbaar lichaam in kwestie voor het aangaan en garanderen van geldleningen een vergunning aan te vragen.

De rol van de Minister van Verkeer en Waterstaat in onderstaande handelingen betreft de waterschappen. In oudere wetgeving is nog geen sprake van 'openbare lichamen', maar van 'publiekrechtelijke lichamen'.

222.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling	Het vaststellen van regelgeving betreffende de financiering van lagere overheden
Periode	1945 –
Producten	- Regeling vaste schuld lagere overheid, <i>Stcrt.</i> van 24 dec. 1986, 252, no. 386-14127; - Regeling kasgeldlimiet lagere overheid, <i>Stcrt.</i> van 24 dec. 1986, 252, no. 386-14127; - Regeling modelstaten financieringsgegevens lagere overheid, <i>Stcrt.</i> van 24 dec. 1986, 252, no. 386-14127; - regeling overgangstermijn Wet financiering lagere overheid, <i>Stcrt.</i> van 24 dec. 1986, 252, no. 386-14127

223.

Actor	openbare lichamen
Handeling	Het berekenen van de kasgeldlimiet
Periode	1987 -
Grondslag	Wet financiering lagere overheid, art. 2.1
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

224.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling	Het aanwijzen van openbare lichamen die geen (of: niet alle) gegevens behoeven te verstrekken ter uitvoering van de Wet financiering lagere overheid
Periode	1987 -
Grondslag	Besluit gegevens financiering lagere overheid, <i>Stb.</i> 1986/662, art. 1.3
Product	Regeling vrijstelling financieringsgegevens lagere overheid, <i>Stcrt.</i> van 24 dec. 1986, no. 386-14127, <i>Stcrt.</i> 252

- 225.
- Actor publiekrechtelijke lichamen
- Handeling Het aan Gedeputeerde Staten verstrekken van gegevens omtrent de eigen liquiditeitspositie
- Periode 1963 -
- Grondslag Besluit gegevens liquiditeitspositie gemeenten; Besluit financiële gegevens publiekrechtelijke lichamen, art. 7.1
- Product gegevensstaten, specificaties
- Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**
- 226.
- Actor Gedeputeerde Staten
- Handeling Het aan de Ministers van Financiën, Binnenlandse Zaken en Verkeer en Waterstaat zenden van verzamelopgaven van gegevens die nodig zijn voor uitvoering van de Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen en de Wet financiering lagere overheid
- Periode 1963 –
- Grondslag Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, art. 7; Besluit gegevens liquiditeitspositie gemeenten, art. 1.3; Besluit gegevens liquiditeitspositie provinciën, art. 1.1; Besluit gegevens liquiditeitspositie waterschappen, art. 1.3; Besluit gegevens leningen publiekrechtelijke lichamen, art. 1; Besluit financiële gegevens publiekrechtelijke lichamen, art. 3-8; Besluit gegevens financiering lagere overheid, art. 2.1
- Product verzamelstaten
- Opmerking De gegevens zijn afkomstig van publiekrechtelijke lichamen. Het betreft gegevens over kapitaaluitgaven en geldleningen, en over hun liquiditeitspositie.
Deze handeling komt te vervallen
- 227.
- Actor openbare lichamen
- Handeling Het maandelijks berekenen van de vlottende schuld en de overige korte schuld
- Periode 1963 -
- Grondslag Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, art. 2.3; Wet financiering lagere overheid, art. 3
- Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**
- 228.
- Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
- Handeling Het beslissen dat een publiekrechtelijk lichaam financieringsmiddelen moet gebruiken om de overschrijding van de kasgeldlimiet ongedaan te maken
- Periode 1963 - 1987
- Grondslag Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, art. 2.3
- Opmerking Een dergelijke beslissing kon worden genomen bij een overschrijding van 50 % of meer, of wanneer de overschrijding een half jaar lang voortduurde.

- 229.
- Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat, Gedeputeerde Staten
- Handeling Het (bij KB) goedkeuren van besluiten van publiekrechtelijke lichamen tot het ramen van uitgaven (ten laste van de kapitaaldienst van hun begrotingen)
- Periode 1963 - 1987
- Grondslag Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, art. 2.1
- Opmerking Dit gebeurt wanneer vaste financiering is verzekerd.
Deze handeling komt te vervallen voor wat betreft de actor Gedeputeerde Staten.
- 230.
- Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
- Handeling Het bepalen dat besluiten van publieke lichamen tot het ramen van kapitaaluitgaven geen goedkeuring behoeven
- Periode 1963 – 1987
- Grondslag Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, art. 2.4
- Opmerking Dit gebeurde al of niet op verzoek van het betrokken publieke lichaam. Ten aanzien van de provincie gebeurde dit door de Kroon/bij KB.
Dit is in feite een ontheffing van de eis (voorwaarde voor goedkeuring) van vaste financiering voor een nieuwe kapitaaluitgave.
- 231.
- Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat, Gedeputeerde Staten
- Handeling Het aan openbare lichamen verlenen van vergunning tot overschrijding van de kasgeldlimiet
- Periode 1987 -
- Grondslag Wet financiering lagere overheid, art. 4.2
- Product Circulaire van 30 jan. 1987, no. BMV87/U12
- Opmerking Dit gebeurt met inachtneming van ministeriële regels.
Vergunningverlening door een minister vindt plaats als het gaat om openbare lichamen waarvan de begroting onderworpen is aan toezicht door de regering. De aanvraag wordt gedaan bij de Minister van Binnenlandse Zaken. Ten aanzien van de overige openbare lichamen zijn Gedeputeerde Staten vergunningverlener.
Deze handeling komt te vervallen
- 232.
- Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
- Handeling Het (bij ministeriële regeling) vaststellen van maxima voor het aangaan en garanderen van geldleningen door openbare lichamen
- Periode 1963 -
- Grondslag Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, art. 4.1, art. 5.1; Wet financiering lagere overheid, art. 7.1

233.
Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling Het aanwijzen van instellingen waarbij publieke lichamen leningen mogen aangaan die aan een maximum gebonden zijn
Periode 1963 - 1987
Grondslag Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, art. 5.1

234.
Actor openbare lichamen
Handeling Het aanvragen van vergunningen voor het aangaan en garanderen van geldleningen en (tot 1987) het verrichten van kapitaaluitgaven
Periode 1963 –
Grondslag Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, art. 2.4, art. 5.2; Wet financiering lagere overheid, art. 7.4
Opmerking - Dit gebeurt bij de Minister van Binnenlandse Zaken indien het toezicht op de begroting van het openbaar lichaam in kwestie wordt uitgeoefend door de regering. De overige openbare lichamen dienen een aanvraag in bij Gedeputeerde Staten.
- Alle aanvragen van waterschappen (, veenschappen en veenpolders) waren tot 1987 gericht aan de Minister van Verkeer en Waterstaat.
Hieronder vallen ook de aanvragen om ontheffing (tot 1987) van de bepaling dat besluiten tot uitgaven goedkeuring behoeven.
Deze handeling komt te vervallen

235.
Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het adviseren van de Ministers van Financiën, Binnenlandse Zaken en Verkeer en Waterstaat inzake geldleningen en (tot 1987) kapitaaluitgaven door openbare lichamen
Periode 1963 -
Grondslag Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, art. 2.4, art. 5.2; Wet financiering lagere overheid, art. 8.2
Opmerking Gedeputeerde Staten speelden tot 1987 tevens een bemiddelende rol: de verzoeken om vergunning/ontheffing werden door hun tussenkomst ingediend. Na vaststelling van een maximum aan het aangaan en garanderen van geldleningen, raadplegen de ministers Gedeputeerde Staten. Heeft het besluit in kwestie betrekking op gemeenten of gemeenschappelijke regelingen, dan horen zij tevens de Raad voor de gemeentefinanciën.
Deze handeling komt te vervallen

236.
Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling Het verlenen van ontheffing aan publieke lichamen in het kader van de vaststelling van maxima voor geldleningen en de aanwijzing van leningverstrekende instellingen
Periode 1963 - 1987
Grondslag Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, art. 5.1

237.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling	Het verlenen van vergunningen voor het aangaan en garanderen van geldleningen
Periode	1987 -
Grondslag	Wet financiering lagere overheid, art. 7.5
238.	
Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het verstrekken van opgaven aan de Minister van Financiën van de door Gedeputeerde Staten verleende vergunningen aan openbare lichamen tot het aangaan en garanderen van geldleningen
Periode	1987 -
Grondslag	Wet financiering lagere overheid, art. 7.6
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen
239.	
Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het vaststellen, wijzigen en intrekken van beoordelingsnormen, beleidsregels en wetsinterpreterende regels betreffende de financiële verhouding tussen het Rijk en de lagere overheden
Periode	1945 -
Product	o.m. Circulaire van 18 juli 1984, BMV84/U829, betreffende aanvullende bijdragen en aanvullende uitkeringen Regeling vaststelling bedragen per eenheid Provinciefonds 1992, <i>Stcrt.</i> van 14 april 1994/72
240.	
Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het overleggen met vakministers over en coördineren van aangelegenheden met belangrijke financiële consequenties voor publiekrechtelijke lichamen
Periode	1945 -
Grondslag	Besluit belangrijke aangelegenheden financiën lagere overheid, <i>Stcrt.</i> 1973/123/p.4
Opmerking	In 1973 werd aan de Minister van Binnenlandse Zaken een coördinerende taak toegekend bij de behandeling van belangrijke aangelegenheden waarbij de financiën van de lagere overheid zijn betrokken. Deze coördinerende rol werd in 1973 in een besluit vastgelegd, maar bestond, zij het in mindere mate, al veel langer. Doel was de verbetering van de samenhang van het beleid. Het betreft vraagstukken die in de ogen van de Ministerraad een krachtige samenhangende aanpak op velerlei gebied vroegen: volkshuisvesting, stadsvernieuwing, beheersing van de ontwikkeling van het verkeer, het openbaar vervoer, het onderwijs, de vergrijzing van de bevolking, de zorg voor speciale groepen, ook van buiten de landsgrenzen, en vooral ook de welzijnstaak in oude stadswijken.
241.	
Actor	vakminister
Handeling	Het overleggen met de Minister van Binnenlandse Zaken over aangelegenheden met belangrijke financiële consequenties voor publiekrechtelijke lichamen
Periode	1945 -
Grondslag	Besluit belangrijke aangelegenheden financiën lagere overheid, <i>Stcrt.</i> 1973/123/p.

Opmerking Zie voor de coördinerende rol van de Minister van Binnenlandse Zaken handeling 216.

3.1.3 Comptabiliteitsvoorschriften

De comptabiliteitsvoorschriften zijn de inrichtingseisen waaraan de begroting, meerjarenraming, het jaarverslag en de jaarrekening van provincies en gemeenten dienen te voldoen. Deze regels worden bij algemene maatregel van bestuur gegeven. Daartoe werd eerst de commissie voor de comptabiliteitsvoorschriften gehoord. De comptabiliteitsvoorschriften stellen in feite minimumeisen rond de raming vooraf en verantwoording achteraf van het financiële beleid en beheer.

Sinds de jaren dertig werden begrotingsvoorschriften door de Kroon gegeven, na raadpleging van Gedeputeerde Staten. In 1985 werden deze voorschriften herzien. Tot en met 1994 was sprake van een afzonderlijke AMvB voor provincies en een afzonderlijke AMvB voor gemeenten. De directe aanleiding van de daaropvolgende grondige herziening van de comptabiliteitsvoorschriften vormde de invoering van de Gemeentewet van 1992 en de Provinciewet per 3 mei 1994. Een andere aanleiding lag in de praktijk van het provinciale en gemeentelijke financiële beleid. Van belang hierbij zijn vooral de ontwikkelingen naar een meer bedrijfsmatige aanpak en de verdere ontwikkeling van begroting en jaarrekening als beleidsinstrument voor Provinciale Staten en gemeenteraad.

242.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van AMvB's voor provinciale en gemeentelijke comptabiliteitsvoorschriften
Periode	1945 -
Grondslag	Provinciale Wet 1928, art. 108 en 118, art. 123; Provinciewet 1962, art. 123; art. 132.2, art. 134.1 en 134.3, art. 135.3, art. 137.3, art. 140.3, art. 143; Provinciewet 1992/1998, art. 190; gemeentewet 1931, art. 123.2, art. 241; Gemeentewet 1992, art. 185.4, art. 186
Producten	- Besluit van den 13den Maart 1928, tot uitvoering van artikel 118 en 123 der Provinciale Wet, <i>Stb.</i> 1928/57; - Provinciale comptabiliteitsvoorschriften 1947, <i>Stb.</i> 1947/H 315; - Provinciale comptabiliteitsvoorschriften 1979, <i>Stb.</i> 1979/324 (o.m. gewijzigd: <i>Stb.</i> 1984/499); - Gemeentelijke Begrotingsvoorschriften 1931 en Rekeningsvoorschriften 1931, zoals gewijzigd bij het Besluit van 6 mei 1949, <i>Stb.</i> 1949/J195, en bij het Besluit van 1950/K261; - KB van 5 oktober 1982, <i>Stb.</i> 594 - Besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995, <i>Stb.</i> 1994/363
Opmerking	Vanaf 1995 geldt één gezamenlijke AMvB, en daarmee één gezamenlijke handeling voor Provincie en Gemeente.

243.

Actor	commissies voor de provinciale comptabiliteitsvoorschriften
Handeling	Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken inzake werking en inrichting van provinciale begrotingen, rekeningen en de controle daarop
Periode	1945 - 1993
Grondslag	mededeling van Dhr. J.H. van Beurden; Provinciale comptabiliteitsvoorschriften 1979, art. 28

- Opmerking De laatste provinciale commissie was werkzaam sinds 1980.
- 244.
- Actor commissie voor de gemeentelijke comptabiliteitsvoorschriften
- Handeling Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken inzake werking en inrichting van gemeentelijke begrotingen, rekeningen en de controle daarop
- Periode 1950 - 1993
- Grondslag Beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 5 januari 1950, nr. 32485, Gemeentewet 1992, art. 184
- 245.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het instellen van een commissie voor de gemeentelijke comptabiliteitsvoorschriften
- Periode 1950 - 1994
- Grondslag Beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 5 januari 1950, nr. 32485
- 246.
- Actor Commissie voor de comptabiliteitsvoorschriften
- Handeling Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken inzake werking en inrichting van provinciale en gemeentelijke begrotingen, rekeningen en de controle daarop
- Periode 1994 -
- Grondslag Besluit van 3 mei 1994, *Stb.* 363, tot vaststelling van voorschriften ter uitvoering van art. 189 lid 4 en 190 van de Provinciewet (1992) en art. 185.4 en 186 van de Gemeentewet (1994)
- 247.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het vaststellen, wijzigen en intrekken van beoordelingsnormen, beleidsregels en wetsinterpreterende regels betreffende interne financiële aangelegenheden van lagere overheden
- Periode 1945 -
- Producten - Circulaire van 13 januari 1978, FB77/U630, betreffende diplomatieke en internationale vrijstellingen gemeentelijke belastingen
- Circulaire van 12 augustus 1981, FB81/U594, betreffende diplomatieke en internationale vrijstellingen gemeentelijke belastingen
- Circulaire van 20 augustus 1987, FB87/U301, betreffende woonforensenbelasting, *Stcrt.* 172

3.1.4 Eigen inkomsten gemeenten en provincies

Zie voor handelingen waarbij de (Rijks)Belastingdienst de actor is het PIVOT rapport nr. 19 'Belastingver(h)effend. Een onderzoek naar instituties en handelingen op grond van algemene wet- en regelgeving inzake het heffen en invorderen van belastingen, 1940-1993' (1994).

De eigen inkomsten van de gemeenten en provincies worden gevormd door: belastingen en retributies, en overige eigen inkomsten (bijvoorbeeld huurcontracten of erfpacht).

Inkomsten uit belastingen vormen slechts een klein deel van de totale gemeentelijke en provinciale inkomstenbronnen.

Afgezien van een aantal heffingen krachtens bijzondere wetten staat in de Gemeentewet beschreven welke belastingen en retributies gemeenten mogen heffen. Ook kan een gemeente ervoor kiezen om kwijtschelding van een bepaalde heffing mogelijk te maken.

Via een belastingverordening bepaalt de gemeenteraad welke belastingen de gemeente oplegt aan haar inwoners. Met de Wet tot afschaffing van het preventieve toezicht op belastingverordeningen van gemeenten, provincies en waterschappen van 8 februari 1996, *Stb.* 1995/184, is de eigen verantwoordelijkheid van gemeenten, provincies en waterschappen voor wat betreft het heffen van belastingen versterkt.

Commissies en werkgroepen

248.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het instellen, wijzigen en opheffen van commissies of werkgroepen met betrekking tot provinciale en gemeentebelastingen
Periode	1945 -
Product	o.m. Commissie Oud Commissie Christiaanse, ingesteld op 1 juni 1981 bij beschikking van 26 mei 1981 (<i>Stcrt.</i> 1981/104) Werkgroep commissie Haks Besluit adviescommissie KIR, <i>Stcrt</i> 1998, nr. 227 Interdepartementale werkgroep provinciaal belastinggebied Commissie inzake de gemeentelijke belastingen Besluit vaststelling tarieven burgerlijke stand en parkeren (jaarlijks) Besluit vaststelling tarieven reisdocumenten Werkgroep gemeentelijke belastingen VNG Werkgroep BGG Werkgroep tarieven Regeling dipl. vrijstelling

Op 1 juni 1981 is bij beschikking van 26 mei 1981 (*Stcrt.* 1981/104) door de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken de Commissie Christiaanse ingesteld. De commissie kreeg een driedelige opdracht:

- onderzoek naar de omvang, samenstelling en de inhoud van het belastinggebied van provincies en gemeenten;
- advies over mogelijke inkrimping van het rijksbelastinggebied in verband met een uitbreiding van het belastinggebied van de provincies en gemeenten;
- onderzoeken of de formeelrechtelijke bepalingen inzake de heffing en de invordering van de belastingen aanpassing behoeften.

249.

Actor	Commissie Christiaanse
Handeling	Het adviseren met betrekking tot het belastinggebied van provincies en gemeenten
Periode	1981 –
Grondslag	Instellingsbeschikking van 26 mei 1981 (<i>Stcrt.</i> 1981/104)
Product	tussentijds rapport met betrekking tot de provinciale belasting 23 april 1982 Eindrapport inzake de herziening van het belastinggebied van provincies en gemeenten 20 mei 1993

3.1.5 Kostenverrekening informatie uitwisseling

In de afgelopen jaren is de informatie uitwisseling tussen de overheidsorganisaties sterk toegenomen, in de komende jaren zal het verder toenemen. Hiermee nemen ook de kosten die de uitwisseling van informatie met zich brengt toe. Om tot een goede verdeling van de kosten te komen die hiermee in het bijzonder bij gemeenten en provincies gemoeid zijn, zijn in de Gemeente- en Provinciewet bepalingen hierover opgenomen (art. 117 lid 4 van de Gemeentewet en art. 117 lid 4 van de Provinciewet).

Begin 1998 werd de commissie Kostenverrekening en Informatierelaties ingesteld (ook wel commissie Tops naar de voorzitter prof.dr. P.W. Tops). Zij kreeg als opdracht een éénmalig advies uit te brengen over de wijze waarop de financiële gevolgen van verplichte informatieverstrekking door lagere overheden aan het Rijk zou kunnen worden gecompenseerd. Tot de instelling van deze commissie was men overgegaan gezien feit dat het tot dan toe niet mogelijk was gebleken een algemene maatregel van bestuur van die strekking op te stellen. Het Besluit adviescommissie KIR (*Stcrt.* 1998, nr. 227) is in werking getreden 1 februari 1998 en met ingang van 1 augustus 1998 vervallen.

In het uitgebrachte advies concludeert de commissie dat kosten die samenhangen met verstrekking van informatie van de ene aan de andere overheidsorganisatie door de vrager moeten worden betaald, hetzij generiek (via taakbudgetten) hetzij specifiek (op transactiebasis). Dit laat echter ‘onverlet dat partijen samen anders overeen kunnen komen^{xv}’.

250.

Actor	a. Minister van Binnenlandse Zaken, b. Minister van Economische Zaken
Handeling	Het bij AMvB aangeven hoe financiële gevolgen van de verplichting tot informatieverstrekking worden gecompenseerd
Periode	a. 1945 – b. 1994 -

Grondslag	gemeentewet 1931, art. 215.6; gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 22 april 1937, <i>Stb.</i> 311, art. 215; Gemeentewet 1994/1998, art. 119.1-4, art. 120.1; Provinciewet 1992/1998, art. 117.4
Opmerking	Er wordt bij of krachtens de wet bij AMvB geregeld in welke gevallen een gemeente of provincie verplicht is tot het verstrekken van systematische informatie aan de vakminister. In die maatregel kan worden bepaald, op voordracht van de minister van Economische Zaken en in overleg met de minister van Binnenlandse Zaken, dat deze gegevens ten behoeve van statistische doeleinden aan het Centraal Bureau voor de Statistiek worden verstrekt. Vorbereiding van een AMvB gebeurt in overleg. Voor 1994 was alleen de Minister van Binnenlandse Zaken actor.

251.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het instellen, wijzigen of opheffen van de adviescommissie Kostenverrekening en Informatierelaties
Periode	1998
Grondslag	Besluit adviescommissie KIR, <i>Stcrt</i> 1998, nr. 227
Opmerking	Deze handeling komt te vervallen

252.

Actor	adviescommissie Kostenverrekening en Informatierelaties
Handeling	Het adviseren van de regering over de compensatie van financiële gevolgen van verplichte informatieverstrekking door gemeenten en provincies aan departementen en ZBO's
Periode	1998
Grondslag	Besluit adviescommissie KIR, <i>Stcrt</i> 1998, nr. 227
Product	'Betaalde verhoudingen, Advies Commissie Kostenverrekening en Informatierelaties'
Opmerking	Het betreft een éénmalig advies. Het besluit is 1 augustus 1998 vervallen.

3.1.6 Adviesraden

Raad voor de gemeentefinanciën

De Raad voor de gemeentefinanciën, ingesteld bij de Financiële-Verhoudingswet 1960 en voortgezet onder de Financiële-Verhoudingswet 1984, adviseerde de ministers over aangelegenheden van algemene aard waaraan belangrijke financiële consequenties voor de gemeenten zijn verbonden. Publiekrechtelijke lichamen waren verplicht de door de Raad gevraagde informatie te verschaffen. De voorlopers van de Raad, de Rijkscommissie van advies voor de gemeentefinanciën (1929-1955) en de Raad van advies voor de gemeentefinanciën (1955-1960), hadden in feite dezelfde taak.

253.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken,
-------	--

Handeling Het voorbereiden van een KB voor de samenstelling en instructie van de Rijkscommissie van advies voor de gemeentefinanciën respectievelijk de Raad van advies voor de gemeentefinanciën

Periode 1945 - 1960

Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1929, art. 37.2; Financiële-Verhoudingswet 1929, zoals gewijzigd bij de wet van 8 jan. 1955, *Stb.* 1955/17, art. 37

Product Besluit van 13 Mei 1955 tot vaststelling van het Reglement voor de Raad van advies voor de gemeentefinanciën, *Stb.* 1955/17

Opmerking - De samenstelling omvat de benoeming van de leden en de aanwijzing respectievelijk de benoeming van een voorzitter. De instructie respectievelijk het reglement regelen de werkwijze van de commissie respectievelijk raad.
- Bij deze handeling was ook de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) betrokken. Haar rol beperkte zich tot de voordracht voor benoeming van de helft der leden van de Raad.
- Deze handeling kan ook het verlenen van ontslag omvatten.

254.

Actor a. Rijkscommissie voor de gemeentefinanciën
b. Raad van advies voor de gemeentefinanciën

Handeling Het benoemen van buitengewone leden van de Rijkscommissie voor de gemeentefinanciën respectievelijk de Raad van advies voor de gemeentefinanciën

Periode a. 1945 - 1955
b. 1955 - 1960

Grondslag Financiële-Verhoudingsbesluit, art. 41 lid 1; Financiële-Verhoudingsbesluit 1948, art. 32.1; Financiële-Verhoudingsbesluit 1953, art. 14.2; Wet van 8 Januari 1955, art. 5

Opmerking Deze werden aan de commissie respectievelijk de raad toegevoegd voor de behandeling van bepaalde onderwerpen.

255.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het samenstellen van de Raad voor de gemeentefinanciën

Periode 1960 – 1997

Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 19.4, art. 21 lid 1; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 40, art. 42.3, art. 43.1, art. 44.1, art. 53

Opmerking - De voorzitter en de gewone leden worden benoemd door het bestuur van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de adviserende leden door de - Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken.
- Deze handeling kan ook het verlenen van ontslag omvatten. Zo konden beide ministers van 1960-1984 buitengewone leden ontslaan.
- De VNG kon in deze periode, als activiteit onder deze handeling, het aantal leden verhogen, waarvoor goedkeuring nodig was van beide andere actoren.

464.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling: Het ontvangen van de jaarlijkse begroting van de Raad voor de gemeentefinanciën, alsmede een afrekening van de kosten over het verstreken kalenderjaar.

Periode: 1963-1997

Grondslag Financiële-Verhoudingsbesluit 1960, art. 25.1
Financiële-Verhoudingsbesluit 1984, art. 16

256.
 Actor Gedeputeerde Staten
 Handeling Het indienen van een aanbeveling voor de benoeming van buitengewone leden van de Raad voor de gemeentefinanciën
 Periode 1960 - 1984
 Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 20.2
 Opmerking Het betrof de twee buitengewone leden die tevens lid waren van het provinciaal bestuur of in dienst van de provincie.
257.
 Actor Raad voor de gemeentefinanciën
 Handeling Het vervangen van de voorzitter van de Raad voor de gemeentefinanciën
 Periode 1960 - 1997
 Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 21.3; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 44.4
258.
 Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het goedkeuren van benoeming en ontslag door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten van de voorzitter van de Raad voor de gemeentefinanciën
 Periode 1960 - 1997
 Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 21.1; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 44.1
259.
 Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het goedkeuren van de verhoging door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten van het aantal leden van de Raad voor de gemeentefinanciën
 Periode 1960 - 1984
 Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 19.5
 Opmerking Het bestuur van de VNG kon eventueel meer dan negen gewone leden benoemen. Bij de Financiële-Verhoudingswet 1984 werd het aantal gewone leden op elf gebracht. De Raad en de VNG beschouwden dit aantal als niet voor verdere verhoging vatbaar.
260.
 Actor a. Raad van advies voor de gemeentefinanciën
 b. Raad voor de gemeentefinanciën
 Handeling Het vaststellen van een reglement van orde voor de eigen werkzaamheden
 Periode a. 1955 - 1960
 b. 1960 - 1997
 Grondslag Besluit van 13 Mei 1955, *Stb.* 1955/222, art. 12; Financiële-Verhoudingsbesluit 1984, art. 14
 Opmerking Dit wordt medegedeeld aan de Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken.

- 465.
- Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling: Het beoordelen van het reglement van orde voor de werkzaamheden van de raad voor de gemeentefinanciën
- Periode: 1963-1997
- Grondslag Financiële-Verhoudingsbesluit 1960, art. 25.1
Financiële-Verhoudingsbesluit 1984, art. 16
- 261.
- Actor a. Rijkscommissie van advies voor de gemeentefinanciën
b. Raad van advies voor de gemeentefinanciën
c. Raad voor de gemeentefinanciën
- Handeling Het adviseren van ministers inzake gemeentefinanciën
- Periode a. 1945 - 1955
b. 1955 - 1960
c. 1960 - 1997
- Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1929, art. 37.3; Financiële-Verhoudingsbesluit, art. 43; Financiële-Verhoudingswet 1929, zoals gewijzigd bij de wet van 8 jan. 1955, *Stb.* 1955/17, art. 37.2; Financiële-Verhoudingsbesluit 1948, art. 34; Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 25; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 41
- 262.
- Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, vakminister
- Handeling Het raadplegen van de Raad voor de gemeentefinanciën en zijn voorloper inzake gemeentefinanciën
- Periode 1945 - 1997
- Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1929, art. 37.3; Financiële-Verhoudingswet 1929, zoals gewijzigd bij de wet van 8 jan. 1955, *Stb.* 1955/17, art. 37.2; Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 25.1; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 41.1
- Opmerking Het betreft plannen en maatregelen die belangrijke financiële gevolgen voor de gemeenten hebben
- 263.
- Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het vaststellen van de vergoeding voor kosten van de Raad voor de gemeentefinanciën
- Periode 1960 – 1997
- Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 23-24; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 46; Financiële-Verhoudingsbesluit 1984, art. 16.2
- Opmerking De Vereniging voor Nederlandse Gemeenten (VNG) dient jaarlijks bij de Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken een begroting en een afrekening in ter zake van de kosten van de Raad voor de gemeentefinanciën. Het betreft secretariaats- en vergaderkosten en kosten betreffende het jaarsalaris van of de vergoeding voor de voorzitter van de Raad.
- 466.
- Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het raadplegen van de Raad voor de gemeentefinanciën en zijn voorloper inzake gemeentefinanciën
- Periode 1945 - 1997

Grondslag Financiële-Verhoudingsbesluit 1935, art. 41.1
Financiële-Verhoudingsbesluit 1948, art. 31.3 en 32.1
Financiële-Verhoudingsbesluit 1953, art. 14.3
Financiële-Verhoudingsbesluit 1960, art. 24.1 en 24.2

467.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het inwinnen van advies van de Commissie van Advies
Periode 1945 -
Grondslag Financiële-Verhoudingsbesluit 1935, art. 43.1
Financiële-Verhoudingsbesluit 1948, art. 34.1

Raad voor de financiële verhoudingen

Bij de Wet op de Raad voor de financiële verhoudingen 21 februari 1997, is deze raad ingesteld. Deze raad is geen ongewijzigde voortzetting van de Raad voor de gemeentefinanciën die bij de Herzieningswet adviesstelsel 1993/94, 24232 (*Stb.*) is opgeheven. In afwijking van de Raad voor de gemeentefinanciën adviseert de Raad voor de financiële verhoudingen ten eerste alleen bij “majeure” vraagstukken. De term “majeur” heeft zowel een kwalitatieve als kwantitatieve betekenis, hetgeen wil zeggen dat een geval met deze term wordt bestempeld indien er sprake is van een forse omvang, of als er bij de verdeling van een relatief klein bedrag veel aandacht en energie is besteed aan de wijze van verdeling. Bij concrete gevallen zal er besloten moeten worden of er al dan niet sprake is van een “majeur verdeelprobleem”.

Ten tweede adviseert de Raad ook over Provinciale financiën en ten derde worden de leden niet meer op voordracht van de VNG en het IPO benoemd, maar op voordracht van de Ministers van Binnenlandse Zaken en Financiën.

Zij geeft de regering, en desgewenst het parlement, advies inzake:

- uitvoeringskwesties waaraan principe aspecten zijn verbonden
- toepassing van art. 12 van de Financiële Verhoudingswet 1997
- verdeelvraagstukken van majeure betekenis
- verdeelvraagstukken van majeure betekenis bij specifieke uitkeringen
- majeure wijzigingen in het fiscaal instrumentarium van de gemeenten en provincies

Het voorzitterschap van de Raad voor de financiële verhoudingen en de Raad voor het Openbaar Bestuur was tot 2000 verenigd in één persoon. Vanaf 2000 heeft elke raad een eigen voorzitter maar zijn de raden wel gevestigd in één bureau met een gemeenschappelijk secretariaat waar ook het afstemmen van de werkzaamheden van beide raden plaatsvindt.

Overigens wordt de Raad voor de financiële verhoudingen (en de Raad voor de gemeentefinanciën) niet in Financiële Verhoudingswet 1997 slechts in de Memorie van Toelichting genoemd. Er bestaat namelijk geen verplichting voor de overheid om advies bij de Raad in te winnen.

264.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zake
Handeling Het voorbereiden van een KB waarbij de voorzitter en de andere leden van de Raad voor de financiële verhoudingen worden benoemd
Periode 1997 –
Grondslag Kaderwet adviescolleges art. 10

265.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voordragen van de voorzitter en andere leden van de Raad ter benoeming aan de Kroon

Periode 1997 -
Bron Memorie van Toelichting op de Wet op de Raad voor de financiële verhoudingen 1997
Opmerking Over de voordracht zal overleg gevoerd worden met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Inter Provinciaal Overleg (IPO).

266.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het vergoeden van door de Raad voor de financiële verhoudingen gemaakte kosten
Periode 1997 -
Bron Memorie van Toelichting op de Wet op de Raad voor de financiële verhoudingen 1997

267.
Actor Raad voor de financiële verhoudingen
Handeling Het adviseren van de regering en het parlement met betrekking tot totstandkoming en de uitvoering van de wetgeving inzake de financiële verhoudingen
Periode 1997 -
Grondslag Wet op de Raad voor de financiële verhoudingen 1997

268.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het vaststellen van het jaarlijks werkprogramma van de Raad voor de financiële verhoudingen in het Periodiek onderhoudsrapport (POR)
Periode 1997 -
Grondslag Kaderwet

269.
Actor Raad voor de financiële verhoudingen
Handeling Het voorbereiden van het jaarlijks werkprogramma zoals vastgesteld wordt in het Periodiek onderhoudsrapport (POR)
Periode 1997 -
Grondslag Kaderwet

3.2 Financiële verhouding Rijk - provincie

3.2.1 Eigen inkomsten provincie

Kort na de Tweede Wereldoorlog werd de Commissie voor het herstel van de financiële zelfstandigheid van de provincies en gemeenten in gesteld door de regering (Commissie Oud). In 1947 werd het Rapport betreffende de herziening der provinciale financiën door de commissie uitgebracht. De Wet van 25 november 1948 (*Stb* 1948/I 513) werd hierop gebaseerd. In hoofdlijnen werd het vanaf 1943 feitelijk geldende stelsel in de provinciale wet opgenomen. Nieuwe belastingbronnen werden niet ingevoerd, wel werden de opcenten op de vermogensbelasting en de inkomstenbelasting vervangen door opcenten op de personele belasting. Deze situatie bleef vrijwel ongewijzigd bestaan tot aan de invoering van de Wet van 24 december 1970 (*Stb*. 1970/608). Hierbij verviel voor de provincies de mogelijkheid tot heffing van opcenten op de grondbelasting en op de personele belasting. In plaats daarvan kregen zij de mogelijkheid tot heffing van opcenten op de

motorrijtuigenbelasting. In afwachting van de invoering van dit nieuwe belastinggebied ontvingen de provincies een compensatie-uitkering ten laste van de rijksbegroting. Deze nieuwe regeling is niet ingevoerd in deze vorm. Bij wet van 18 januari 1979 (*Stb.* 30) werden nieuwe maatregelen voorgesteld ter verbetering van de compensatie-uitkering. Men ging er vanuit dat het eigen provinciaal belastinggebied per 1 januari 1981 effectief zou zijn. Echter, vanwege praktische bezwaren werd bij wet van 20 november 1980 (*Stb.* 640) de regeling betreffende de provinciale heffing op de motorrijtuigen verbeterd. Deze regeling was tijdelijk, en is tussentijds verlengd tot de inwerking-treding van de Provinciewet 1992.

In 1996 is het provinciale belastinggebied fors vergroot door verhoging van het maximaal aantal te heffen opcenten. Het provinciefonds is met hetzelfde bedrag verlaagd. Daardoor nemen de inkomsten uit de provinciale opcenten een belangrijke plaats in in de totale provinciale inkomsten.

Afgezien van belasting krachtens bijzondere wetten en de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, kan de provincie leges heffen en andere rechten. Op de heffing en invorderingen van overige provinciale belastingen zijn de Algemene wet inzake rijksbelastingen, de Invorderingswet 1990 en de Kostenwet invordering rijksbelastingen, van toepassing.

Tot 1998 moesten de besluiten van Provinciale Staten tot invoering, wijziging of afschaffing van een provinciale belasting door de Kroon worden goedgekeurd.

270.

Actor	Provinciale Staten
Handeling	Het vaststellen van een belasting verordening voor het invoeren, wijzigen of afschaffen van een provinciale belasting
Periode	1945 -
Grondslag	Provinciale wet 1928, art. 126decies lid 1; Provinciewet 1962, art. 145.1; Provinciewet 1992, art. 220.1; Provinciewet 1998, art 220
Opmerking	Tot 1998 was goedkeuring per KB vereist. Deze handeling komt te vervallen

271.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring van het besluit een provinciale belasting in te voeren, te wijzigen of af te schaffen
Periode	1945 – 1998
Grondslag	Provinciale wet 1928, art. 126undecies lid 1; Provinciewet 1962, art. 145.2; Provinciewet 1992, art. 220.2

272.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het jaarlijks, in overleg bepalen van het stijgingspercentage van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting
Periode	1962 -
Grondslag	Provinciewet 1962, art. 147.4; Provinciewet 1992/1998, art. 222.4
Product	onder meer Beschikking van 16 september 1986, <i>Stcrt.</i> 1986/186

273.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
-------	---

- Handeling Het in overleg aanwijzen van provincies waar houders van motorrijtuigen worden geacht te wonen of te zijn gevestigd in verband met de heffing van opcenten op de motorrijtuigenbelasting
- Periode 1962 -
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 152.6; Provinciewet 1992, art. 228.6; Provinciewet 1998, art. 222a.4
- Opmerking Deze aanwijzing gebeurt in bijzondere gevallen.
- 274.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het voorbereiden van een AMvB inzake de heffing en de opbrengst van opcenten op de motorrijtuigenbelasting
- Periode 1962 - 1995
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 152.10; Provinciewet 1992, art. 228.10
- Opmerking Met ingang van 1995 is de Wet op de Motorrijtuigenbelasting in werking getreden.
- 275.
- Actor Minister van Financiën
- Handeling Het stellen van regels voor de berekening van de kosten van heffing en invordering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting
- Periode 1962 - 1998
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 152.11; Provinciewet 1992, art. 228.11
- 276.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij de gevallen worden aangewezen waarin door de Provincie rechten kunnen worden gevorderd zonder dat deze voor belastingen worden gehouden
- Periode 1962 - 1998
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 148.4; Provinciewet 1992, art. 223.4
- 277.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij voorschriften worden gegeven voor vrijdom van provinciale belastingen
- Periode 1962 - 1998
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 151.1; Provinciewet 1992, art. 227
- Opmerking Deze vrijdom kan worden genoten door vertegenwoordigers en functionarissen van vreemde mogendheden en volkenrechtelijke organisaties, alsmede door hun personeel en gezinsleden.
- 278.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij nadere regels inzake de belastingen worden gegeven
- Periode 1998 -
- Grondslag Provinciewet 1998, art. 226, 232h
- 279.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën

Handeling Het gezamenlijk vaststellen van regels waarbij vrijstelling van provinciale belastingen wordt verleend
Periode 1998 -
Grondslag Provinciewet 1998, art. 229a, 229b
Opmerking - Dit gebeurt slechts in gevallen waarin het volkenrecht of het internationaal gebruik daartoe noodzaakt.
- Een aangewezen provincieambtenaar kan een in de belastingverordening voorziene vrijstelling ambtshalve verlenen.

280.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het verlenen van gedeeltelijke kwijtschelding met betrekking tot provinciale belastingen
Periode 1998 -
Grondslag Provinciewet 1998, art. 232°.3
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

281.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling Het in overleg vaststellen van regels waarbij in ruimere mate kwijtschelding van provinciale belasting wordt verleend, in afwijking van wat door Provinciale Staten is bepaald
Periode 1998 -
Grondslag Provinciewet 1998, art. 232e .4

282.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het geheel of gedeeltelijk oninbaar verklaren van een provinciale belasting
Periode 1998 -
Grondslag Provinciewet 1998, art. 232°.5
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

3.2.2 Provinciefonds (tot 1998)

In 1948 werd het Provinciefonds ingesteld. Inkomsten en uitgaven van dit fonds worden jaarlijks bij afzonderlijke begroting vastgesteld. De inkomsten, een jaarlijkse uitkering uit 's Rijks middelen, worden onder de provincies verdeeld.

Het Provinciefonds ontvangt een jaarlijks vast te stellen percentage van de opbrengst van met name genoemde rijksbelastingen in het desbetreffende dienstjaar, verminderd met de in dat jaar gedane terugbetalingen in het kader van die belastingen. Wanneer de ontvangsten van het Provinciefonds in een jaar hoger respectievelijk lager zijn dan de betalingen uit het Provinciefonds, wordt het verschil ten bate respectievelijk ten laste van de begroting van het Provinciefonds van het volgende jaar gebracht.

Uit het Provinciefonds wordt jaarlijks aan elke provincie een algemene uitkering gedaan. Om deze te kunnen berekenen wordt voor elke provincie de uitkeringsbasis vastgesteld. Ten behoeve van de

vaststelling van de uitkering stellen de Ministers van Binnenlandse Zaken en Financiën een uitkeringspercentage vast.

Behalve een voor elke provincie (met uitzondering van Flevoland) gelijk vast bedrag worden voor alle provincies gelijke bedragen uitgekeerd per inwoner, per hectare land en binnenwater en per hectare buitenwater. Aan de daarvoor in aanmerking komende provincies wordt bovendien een gelijk bedrag uitgekeerd per kilometer vaarweg.

De provinciewet biedt de mogelijkheid een deel van de uitkeringen uit het Provinciefonds te verdelen zonder van deze algemene verdeelmaatstaven gebruik te maken. Dit vond bijvoorbeeld plaats van 1994 tot 1998. Het betrof de integratie in het Provinciefonds van de uitkering inzake de Financiering Uitvoering Nationaal Milieubeleidsplan, alsmede van een aantal bestaande uitkeringen dat deel uitmaakte van de Decentralisatie-impuls.

In de begroting van het Provinciefonds kan een voorziening worden getroffen voor de uitbetaling van uitkeringen waarbij meer dan één departement financieel betrokken is. Dit om administratieve rompslomp voor de betrokken provincies te voorkomen. Het betreft uitkeringen waarvan de bestedingsrichting vooraf is aangegeven of die worden verstrekt voor de bestrijding van de kosten van bepaalde taken of activiteiten. Voorts betreft het bepaalde uitkeringen aan derden.

283.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het jaarlijks vaststellen van de begroting van het Provinciefonds
Periode	1948 - 1997
Grondslag	Provinciale wet, zoals gewijzigd bij de wet van 25 november 1948, <i>Stb.</i> 1948/I513, art. 126septies decies lid 2; Provinciewet 1962, art. 159; Provinciewet 1992, art. 234
Opmerking	Het vaststellen gebeurt bij wet.

284.

Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het overhevelen van bedragen van de Rijksbegroting naar het Provinciefonds
Periode	1994 -1997
Grondslag	Nota van Toelichting bij het Besluit integratie diverse uitkeringen Provinciefonds 1994-

285.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling	Het vaststellen van uitkeringen aan de provincies
Periode	1945 - 1997
Grondslag	Provinciale wet, zoals gewijzigd bij de wet van 25 november 1948, <i>Stb.</i> 1948/I513, art. 126septies decies lid 1, art. 126undecies lid 6; Provinciewet 1962, art. 160b, art. 160f lid 2; Provinciewet 1992, art. 238 lid 2, art. 239 lid 1
Opmerking	Vanaf 1948 betreft het uitkeringen uit het Provinciefonds. Het vaststellen van betalingsschema's is een activiteit onder deze handeling.

286.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling	Het voorbereiden van AMvB's met betrekking tot uitkeringen uit het Provinciefonds
Periode	1948 - 1997

Grondslag	Provinciale wet, zoals gewijzigd bij de wet van 25 november 1948, <i>Stb.</i> 1948/I513, art. 126undevicies lid 6; Provinciewet 1962, art.160d lid 3, art. 160h lid 2; Provinciewet 1992, art. 241 lid 5 en 6
Product	Besluit van 3 juli 1964 tot uitvoering van artikel 160 der Provinciewet, <i>Stb.</i> 1964/261 (ingetrokken: <i>Stb.</i> 1981/413); Besluit van 22 mei 1981 tot uitvoering van artikel 160 der Provinciewet, <i>Stb.</i> 1981/413 (ingetrokken: <i>Stb.</i> 1986/400); Besluit van 19 juni 1986 tot uitvoering van de artikelen 160d, derde lid, en 160h, tweede lid, van de Provincie, <i>Stb.</i> 1986/400; Besluit uitkering Provinciefonds, <i>Stb.</i> 1995/212
Opmerking	Vanaf 1998 wordt bij de voorbereiding tot het vaststellen van een uitkering de in de afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure gevolgd (Financiële-verhoudingswet 1997, art. 9 lid 2)

287.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling	Het jaarlijks verrichten van betalingen uit het Provinciefonds
Periode	1945 - 1997
Grondslag	Provinciale wet 1928, zoals gewijzigd bij de wet van 25 november 1948, <i>Stb.</i> 1948/I513, art. 126undevicies; Provinciewet, zoals gewijzigd bij de wet van 26 oktober 1983, <i>Stb.</i> 1983/575, art.160b lid 1; Provinciewet 1992, art. 238 lid 1

3.3 Financiële verhouding Rijk - gemeente

3.3.1 Eigen inkomsten gemeente

Afgezien van belastingen krachtens bijzondere wetten, kan een gemeente belastingen heffen op (on)roerende zaken, voorzieningen die zijn aangebracht door of met medewerking van het gemeentebestuur (baatbelasting), precario, honden, openbare aankondigingen, toeristisch verblijf, het parkeren van voertuigen, en het hebben van een gemeubileerde woning of het meer dan negentig maal overnachten in een gemeente zonder in die gemeente hoofdverblijf te hebben. Voorts zijn er de leges en andere rechten. (G 219-227)

Eind 1970 vond een ingrijpende herziening van zowel het materiële als het formele gemeentelijke belastingrecht plaats. Van de voordien bestaande gemeentelijke belastingen vervielen de opcenten op de personele belasting en op de grondbelasting, de bouwterreinbelasting, de straatbelasting, de gemakkelikhedenbelasting, de brandverzekeringsbelasting en de logeergastenbelasting. Gehandhaafd bleven de baatbelasting, de bouwgrondbelasting, de hondenbelasting, de woonforensenbelasting en de reclamebelasting. Nieuw ingevoerd werden de onroerendgoedbelasting en de onroerende-zakenbelasting - de belangrijkste belasting in het nieuwe stelsel - en de toeristenbelasting. De afgeschafte belastingen konden overigens nog tot 1979 worden geheven.

Bij invoering van een gemeentelijke belasting wordt een belastingverordening vastgesteld op grond waarvan belasting wordt geheven en ingevorderd. Sedert de invoering van de nieuwe Gemeentewet vinden de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen plaats met toepassing van de Algemene wet inzake rijksbelastingen en de Invorderingswet 1990, als waren die belastingen

gen rijksbelastingen. Bij of krachtens AMvB kunnen afwijkende regels worden gegeven inzake de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen.

De Raad kan besluiten tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van een gemeentelijke belasting. Een dergelijk besluit was onderworpen aan goedkeuring bij KB. Met de inwerkingtreding van de Wet van 8 februari 1996, *Stb.* 1995/184, is het preventieve toezicht op belastingverordeningen van gemeenten, provincies en waterschappen afgeschaft.

Bij AMvB kunnen gevallen worden aangewezen waarin door de gemeente bepaalde rechten kunnen worden gevorderd, zonder dat deze als belastingen worden aangemerkt. Zo komt het voor dat een gemeente tegen kostprijs werkzaamheden verricht. Soms moet die kostprijs van geval tot geval worden bepaald, waardoor zij moeilijk in een belastingtarief is uit te drukken.

288.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling	Het voorbereiden van AMvB's voor het geven van aanvullende regels inzake heffing en invordering van gemeentelijke belastingen
Periode	1970 -
Grondslag	gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 24 december 1970 (<i>Stb.</i> 1970/ 608) tot wijziging van de bepalingen inzake gemeentelijke en provinciale belastingen, art. 303; Gemeentewet, art. 257; Gemeentewet, zoals gewijzigd bij de Invoeringswet van de wet materiële belastingbepalingen Gemeentewet, art. 246a
Product	Besluit gemeentelijke onroerendgoedbelastingen, <i>Stb.</i> 1971/ 616; Besluit gegevensverstrekking gemeentelijke belastingheffing, <i>Stb.</i> 1995/346

289.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het adviseren van de Minister van Binnenlandse Zaken inzake raadsbesluiten tot invoering, wijziging of afschaffing van een gemeentelijke belasting
Periode	1945 - 1996
Grondslag	gemeentewet 1931, art. 270; gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 24 december 1970 tot wijziging van de bepalingen inzake gemeentelijke en provinciale belastingen, art. 271.1; Gemeentewet, art. 218.2
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

290.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van een KB tot goedkeuring van raadsbesluiten tot invoering, wijziging of afschaffing van een gemeentelijke belasting
Periode	1945 – 1996
Grondslag	gemeentewet 1931, art. 271.1; Gemeentewet, art. 218.1

291.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van AMvB's voor aanwijzing van gevallen waarin door een gemeente bepaalde rechten kunnen worden gevorderd zonder dat deze als belastingen worden aangemerkt
Periode	1970 – 1996

Grondslag gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 24 december 1970 tot wijziging van de bepalingen inzake gemeentelijke en provinciale belastingen, art. 277.4; Gemeentewet, art. 227.4

Onroerend-zaakbelasting

De oorspronkelijke bepalingen voor de heffing van onroerend-zaakbelastingen staan vanaf 1970 in de gemeentewet door de Wet van 24 december 1970 tot wijziging van de bepalingen inzake gemeentelijke en provinciale belastingen (*Stb.* 1970/608). De heffing van deze belasting lag in de oude gemeentewet verankerd in artikel 273. In dit artikel worden twee heffingsgrondslagen genoemd, te weten: de waarde welk aan de onroerende zaak kan worden toegekend en de oppervlakte van de onroerende zaak. Als iedere plaatselijke belasting moest ook de onroerend-zaakbelasting vastgesteld worden door de gemeenteraad en worden goedgekeurd door de Minister van Binnenlandse Zaken. De onroerend-zaakbelastingen kunnen worden gezien als de opvolger van de grondbelasting, de straatbelasting en de personele belasting. Deze drie belastingen vervielen bij de introductie van de onroerend-zaakbelastingen.

De eerste gemeenten maakten pas vanaf 1973 gebruik van de mogelijkheid onroerend-zaakbelastingen te heffen. Vanaf 1980 worden door alle gemeenten deze belastingen geheven.

De 'heffing' en de invordering van de nieuwe gemeentelijke onroerendgoedbelastingen, tegenwoordig onroerend-zaakbelastingen geheten, werden in 1970 in handen gelegd van de rijksbelastingdienst. Het ging daarbij om de volledige invordering (administratie van de betalingen en de dwanginvordering), maar niet om de echte heffing: het betrof alleen de berekening van de aanslagen en de verzending van de aanslagbiljetten. (Zie voor handelingen van de Belastingdienst PIVOT-rapport nr. 19 'Belastingver(h)effend' (1994)). Het verzamelen van de gegevens, de beslissing op bezwaarschriften en het optreden in procedures voor het Hof bleven taken van de gemeente. Met ingang van 1 januari 1992 werden op grond van de Wet overdracht taken OGB (*Stb.* 1990/549) de taken met betrekking tot de onroerend-zaakbelastingen door de rijksbelastingdienst aan gemeenten overgedragen. Hierdoor verviel artikel 302 van de Gemeentewet. Een aantal gemeenten (circa 30) maakten gebruik van de regeling die het mogelijk maakte reeds per 1 januari 1991 deze taken van de rijksbelastingdienst over te nemen.

Bij AMvB konden nadere regels worden gegeven over bepaalde inhoudelijke facetten van een verordening met betrekking tot onroerend-zaakbelasting. Bij AMvB kon ook worden bepaald dat onder daarbij te stellen voorwaarden onroerend-zaakbelasting niet zou worden geheven ter zake van bepaalde gebouwen, gronden, wegen, waterwerken en andere onroerende zaken. Bij ministeriële regeling kon de minister regels stellen omtrent de vergoeding van gegevensverstrekking door gemeenten aan waterschappen ten behoeve van heffingen in het kader van de onroerend-zaakbelasting. Met de inwerkingtreding van de Aanpassingswet Wet waardering onroerende zaken (*Stb.* 1996/653) per 1 januari 1997 is dat vervallen.

292.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling	Het vaststellen van regelgeving betreffende de gemeentelijke onroerend-zaakbelasting
Periode	1970 - 1996
Grondslag	gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 24 december 1970 tot wijziging van de bepalingen inzake gemeentelijke en provinciale belastingen, art. 273.4 en 273.7; art. 302.1d en 302.3; Gemeentewet, art. 220.9 en 220.12; art. 258.2; Besluit gemeentelijke onroerendgoedbelastingen, art. 7.3; art. 10.2; art. 14; Besluit gemeentelijke onroerendgoedbelastingen, zoals gewijzigd bij besluit van 10 september 1973, <i>Stb.</i> 458, art. 2, lid 3; art. 10, lid 2
Producten	Regeling van de minister en de Staatssecretaris van Financiën van 19 januari 1978, no. 078/94, <i>Stcrt.</i> 15 (Eerste uitvoeringsbeschikking gemeentelijke onroerendgoedbelastingen 1978) [actor: Minister van Financiën]; Tweede Uitvoeringsbeschikking gemeentelijke onroerendgoedbelastingen
Opmerking	Deze regels worden gesteld bij AMvB of bij ministeriële regeling.

293.

Actor	Minister van Financiën
Handeling	Het aanwijzen van een ambtenaar van de rijksbelastingdienst die namens burgemeester en wethouders het kohier en het tegenkohier van de onroerendgoedbelasting ondertekent
Periode	1971 -
Grondslag	onder meer Besluit gemeentelijke onroerendgoedbelastingen, <i>Stb.</i> 1971/616, art. 13; Besluit gemeentelijke onroerendgoedbelastingen, <i>Stb.</i> 1982/541
Opmerking	Het besluit vermeldde aanvankelijk ook dat de ambtenaar in kwestie voor de verzending van de aanslagbiljetten zorgde.

Parkeerbelasting

De parkeerbelastingen zijn met ingang van 1 januari 1991 opgenomen in de gemeentewet. Toen is de Wet van 21 juni 1990 (*Stb.* 1990/426) tot wijziging van de gemeentewet, de (oude) Wet op de motorrijtuigenbelasting 1996, de Wet op de rechterlijke organisatie en de Wet gemeenschappelijke regelingen inzake parkeerbelastingen, in werking getreden (*Stb.* 1990/603).

Bij AMvB worden regels gesteld met betrekking tot de wijze van berekening en de maximale hoogte van de kosten ter zake van het opleggen van een naheffingsaanslag inzake de parkeerbelastingen. In de belastingverordening wordt het bedrag van de in rekening te brengen kosten bepaald. Om betaling van de naheffingsaanslag zeker te stellen, kan in die verordening ook de bepaling worden opgenomen dat aan het voertuig in kwestie een wielklem kan worden aangebracht. Zijn de aanslag en bijkomende kosten na verloop van een in de verordening te bepalen termijn van minimaal 24 uur niet voldaan, dan is het college van burgemeester en wethouders bevoegd het voertuig weg te slepen en in bewaring te stellen. Wanneer het voertuig binnen 48 uur na het in bewaring stellen niet wordt opgehaald, stelt het college de kentekenhouders van het motorrijtuig van de overbrenging en bewaring in kennis. Blijkt het om een vermist voertuig te gaan, dan wordt degene die daarvan aangifte heeft gedaan op de hoogte gebracht. De kennisgeving kan voorts geschieden in nader door de minister te bepalen gevallen op de daarbij aangegeven wijze. Indien het voertuig drie maanden na het in bewaring stellen nog niet is opgehaald, wordt het verkocht, in eigendom om niet aan een derde overgedragen of vernietigd.

294.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij regels worden gesteld inzake werkzaamheden en/of kosten ter zake van naheffingsaanslagen in het kader van de parkeerbelastingen

Periode 1994 -

Grondslag Gemeentewet, art 234.7; art. 235.13 en 235.15

Product o.a.
 - Besluit van 15 december 1998 tot wijziging van het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen (*Stb.* 1998/696)
 - Besluit van 9 april 1999 houdende wijziging van het besluit gegevensverstrekking gemeentelijke belastingheffing en van het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen in verband met de aanpassing aan de 3^e tranche Awb (*Stb.* 1999/179)

Opmerking Die werkzaamheden omvatten overbrenging, bewaring, verkoop, eigendomsoverdracht en vernietiging van voertuigen, alsmede hetgeen voor de uitvoering van de bevoegdheid tot overbrenging en in bewaring stellen nodig is, zoals het inrichten en aanhouden van een register. Onder de hier bedoelde kosten zijn mede begrepen de kosten van de eventuele nasleep van de heffing.

295.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken

Handeling Het bepalen van gevallen waarin colleges van burgemeester en wethouders kennis moeten geven van de overbrenging en bewaring van voertuigen met betrekking waartoe parkeerbelasting verschuldigd is

Periode 1994 -

Grondslag Gemeentewet, art. 235.9

Vrijstelling

Er kan vrijstelling van gemeentelijke belastingen worden verleend indien, naar het oordeel van de Ministers van Binnenlandse Zaken en Financiën, het volkenrecht dan wel het internationale gebruik daartoe noodzaakt. Deze ministers kunnen hieromtrent nadere regels geven.

296.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Buitenlandse Zaken

Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij voorschriften worden gegeven betreffende het verlenen van vrijdom van plaatselijke belastingen

Periode 1945 - 1970

Grondslag gemeentewet 1931, art. 289

Product Besluit van 13 mei 1957 betreffende vrijstelling van gemeentelijke belastingen voor vertegenwoordigers van andere mogendheden en voor vertegenwoordigers en functionarissen van volkenrechtelijke organisaties (*Stb.* 1957, 173)

297.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën

Handeling Het in overleg vaststellen van regelgeving betreffende vrijstelling van gemeentelijke belastingen

Periode 1970 -

Grondslag	wet van 24 december 1970 tot wijziging van de bepalingen inzake gemeentelijke en provinciale belastingen (<i>Stb.</i> 1970/608), art. 290; Gemeentewet, art. 243
Product	- Beschikking diplomatieke vrijstellingen gemeentelijke belastingen, <i>Stcrt.</i> 1978/42 - Eerste beschikking bijzondere internationale vrijstellingen gemeentelijke belastingen - Tweede beschikking bijzondere internationale vrijstelling gemeentelijke belastingen - Derde beschikking bijzondere internationale vrijstellingen gemeentelijke belastingen)

3.3.2 Gemeentefonds (tot 1998)

Voor wat betreft de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten hebben de Ministers van Financiën en van Binnenlandse Zaken beiden een bijzondere verantwoordelijkheid. De desbetreffende zaken worden steeds in nauwe samenwerking tussen de beide departementen behartigd. Daarbij is van oudsher in de nodige wettelijke voorzieningen de Minister van Financiën als eerste ondertekenaar opgetreden, terwijl in de wetsartikelen de Minister van Binnenlandse Zaken als eerste wordt genoemd.

Sedert de jaren twintig bestond er al behoefte aan een gemeentelijk fonds. De gemeentelijke belastingen werden uitgehold en de gemeentelasten namen toe. In 1931 werd het Gemeentefonds ingesteld. Dit is een zelfstandig fonds, waarvan de ontvangsten en betalingen bij of krachtens de Financiële-verhoudingswet worden geregeld. Na de Tweede Wereldoorlog werd geconstateerd dat de oorspronkelijke opzet van het Gemeentefonds op een mislukking was uitgelopen. De Commissie Oud werd ingesteld om het fonds op een nieuwe leest te schoeien. Zij moest advies uitbrengen hoe dat structureel geregeld kon worden. Dit heeft uiteindelijk geleid tot de Financiële-verhoudingswet 1960. Deze is in 1984 herzien. Tenslotte is in 1994 overgestapt op de huidige Financiële-verhoudingswet, die ook de relatie tussen het Rijk en de provincies regelt.

Het Gemeentefonds markeert vooral de zelfstandige positie van de gemeenten in het Nederlandse staatsbestel. De uitkeringen uit het fonds waren duidelijk gescheiden van de rijksuitgaven, wat voor de zelfstandigheid van de gemeenten als een voordeel werd beschouwd. Bij overbrenging van de uitkeringen naar een departementale begroting zouden de beherende bewindslieden bijvoorbeeld uit het oog kunnen verliezen dat zij - anders dan ten aanzien van de overige uitgaven op hun begroting - ten aanzien van deze uitgaven geen voorschriften voor de besteding kunnen opleggen aan de ontvangende partij en evenmin hun eigen doelstelling daarmee kunnen verwezenlijken.

Het Gemeentefonds ontving in de aanvankelijke opzet van de Financiële-verhoudingswet 1929 jaarlijks:

1. een bij wet vast te stellen percentage van de in dat kalenderjaar ontvangen bedragen, vermindert met de in dat jaar gedane terugbetalingen, wegens een groot aantal belastingen, zoals inkomsten-, vermogens-, vennootschaps-, omzet- en kansspelbelasting en de belasting zwaremotorrijtuigen;
2. bijdragen uit 's Rijks kas tot het bedrag van de uitkeringen;
3. andere ontvangsten.

Uit het fonds werden jaarlijks betalingen aan gemeenten verricht ten behoeve van de algemene uitkering en enige doel-uitkeringen. Voorts werden hieruit onder meer de kosten van de Raad voor de gemeentefinanciën voldaan. Waren de ontvangsten van het fonds hoger of lager dan de gedane be-

talingen, dan wordt het verschil ten bate respectievelijk ten laste van de begroting van het volgende jaar gebracht.

Aanvankelijk ontvingen de gemeenten uit het Gemeentefonds jaarlijks een uitkering ten bedrage van 75% van het jaarsalaris van de burgemeester en de gemeentesecretaris, alsmede een uitkering per inwoner. Vlak na de Tweede Wereldoorlog werden de jaarwedde-uitkering, de algemene uitkering, de belasting-uitkering, de bijzondere uitkering en de garantie-uitkering onderscheiden. Bij de Financiële-verhoudingswet 1960 werd het stelsel enigszins overzichtelijker gemaakt. Elke gemeente ontving een algemene uitkering en een uitkering ter bestrijding van de gemeentelijke kosten van lager onderwijs. Aan bepaalde gemeenten werd bovendien een belastinguitkering verstrekt. Daarna trad de situatie in werking waarin onderscheid werd gemaakt tussen de algemene uitkering en de specifieke uitkeringen.

Vanaf 1984 werden naast de algemene uitkering alleen nog de aanvullende uitkering en de integratie-uitkeringen onderscheiden. Sinds 1984 is het ook mogelijk tijdelijk specifieke uitkeringen via het gemeentefonds te laten lopen.

298.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het instellen van het Gemeentefonds
Periode 1948
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1929, zoals gewijzigd bij de Wet van 15 Juli 1948, art. 1.1

299.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het indienen van wetsontwerpen tot vaststelling of wijziging van de begroting van het Gemeentefonds
Periode 1945 - 1997
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 3.3; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 26
Opmerking Tot 1998 is het overleggen aan de Staten-Generaal van begrotingsadviezen van de Raad voor de gemeentefinanciën is een activiteit onder deze handeling. Daarna wordt advies ingewonnen bij de Raad voor de Financiële Verhoudingen.

300.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van AMvB's met betrekking tot uitkeringen uit het Gemeentefonds
Periode 1945 - 1997
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1929, art. 7; Wet van 8 jan. 1955, *Stb.* 1955/17; gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 22 december 1983, *Stb.* 649, art. 237b.1 en 8; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 11.1, art. 12.2, art. 16.3 en 16.4, art. 18.3, art. 37.2, art. 38.2; Gemeentewet, art. 182.1 en 182.7, art. 183.3
Producten o.a. - Besluit verfijningen algemene uitkering 1984 (*Stb.* 1984, 179);
- Besluit interdepartementale bijdragen achterstandsgebiedenbeleid, *Stb.* 1988/160;
- Besluit wijziging tijdelijke verfijning laag inkomen, *Stb.* 1995/584;
- Besluit integratie-uitkering kinderopvang Gemeentefonds, *Stb.* 1996/346

Opmerking Vanaf 1998 wordt bij de voorbereiding tot het vaststellen van een uitkering de in de afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht geregelde procedure gevolgd (Financiële-verhoudingswet 1997, art. 9 lid 2)

301.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het overleggen met gemeenten over de financiële gevolgen van beleidsvoornemens van het Rijk die tot een taak- of activiteitenwijziging van gemeenten leidt
Periode 1984 – 1997
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 2.3
Opmerking In een dergelijk overleg kunnen vooral de motivering, de compensatie en de wijze van bekostiging nader worden gezien.

302.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het bepalen van het rentepercentage voor de jaarlijkse rentevergoeding over de reserve van het Gemeentefonds
Periode 1945 - 1984
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 14
Opmerking De rentevergoeding kwam ten laste van de Rijksbegroting. Vanaf 1984 wordt alle geld verdeeld en is er dus geen reserve meer.

303.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het beoordelen van opgaven van gemeentebesturen in het kader van uitkeringen uit het Gemeentefonds, en het adviseren daarover aan de Minister van Binnenlandse Zaken
Periode 1945 - 1997
Grondslag Financiële-Verhoudingsbesluit, art. 12.2, art. 23.1; Financiële-Verhoudingsbesluit 1948, art. 5.1, art. 9.
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

304.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het in overeenstemming met de Minister van Defensie stellen van eisen aan luchtfoto's met behulp waarvan bebouwingsgegevens worden vastgesteld
Periode 1984 - 1997
Grondslag Financiële-Verhoudingsbesluit 1984, art. 2

305.

Actor vakminister
Handeling Het aan gemeenten verstrekken van gegevens met betrekking tot de te verwachten uitkeringen uit het Gemeentefonds in het komende begrotingsjaar
Periode 1984 - 1997
Grondslag Gemeentewet 1992, art. 185.1
Opmerking Ook geeft hij een indicatie van de in de vier op het begrotingsjaar volgende jaren te verwachten wijzigingen in de uitkeringen.

306.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

Handeling Het aanwijzen van gemeenten als groeikernen in het kader van de verkrijging van een verfijningsuitkering uit het Gemeentefonds
Periode 1975 -1997
Grondslag Besluit verfijningen algemene uitkering 1984, art. 2.1.1 lid 1; art. 2.1.3 lid 1
Opmerking Omvat ook de verlenging van de aanwijzing. Met de Financiële-verhoudingswet 1997 zijn verfijningen vervallen door de invoering van een nieuw verdeelsysteem.

307.

Actor Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Defensie
Handeling Het verstrekken van kwantitatieve gegevens aan de Minister van Financiën in het kader van de berekening van verfijningsuitkeringen uit het Gemeentefonds
Periode 1984 - 1997
Grondslag Besluit verfijningen algemene uitkering 1984, art. 2.4.3 lid 2
Opmerking Het betreft gegevens over de sociale structuur van een gemeente, die niet kunnen worden ontleend aan publicaties van organisaties als het Centraal Bureau voor de Statistiek, het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds en de Gemeenschappelijke Medische Dienst.
Met de Financiële-verhoudingswet 1997 zijn verfijningen vervallen door de invoering van een nieuw verdeelsysteem.

308.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het in overleg met de Minister van Onderwijs vaststellen van bedragen waaruit de uitkering uit het Gemeentefonds ter bestrijding van gemeentelijke onderwijskosten is samengesteld
Periode 1960 - 1984
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 5
Opmerking Het betrof bijvoorbeeld een bedrag per lokaal in verband met de uitgaven voor onderhoud, verlichting, verwarming en schoonmaak van schoolgebouwen.

309.

Actor Minister van Onderwijs
Handeling Het in overleg met de Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken vaststellen van bedragen waaruit de uitkering uit het Gemeentefonds ter bestrijding van gemeentelijke onderwijskosten is samengesteld
Periode 1960 - 1984
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 5

310.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het vaststellen van uitkeringen aan gemeenten (uit het Gemeentefonds)
Periode 1945 – 1997
Grondslag Financiële-Verhoudingsbesluit, art. 6.1, art. 12.2, art. 25.1, art. 27.1; Financiële-Verhoudingswet 1929, art. 10.2; Financiële-verhoudingsbesluit 1948, art. 5.3, art. 11.1, art. 18.1, art. 23.1, art. 29.4; Financiële-Verhoudingsbesluit 1953, art. 6.1; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 8.1, art. 9.1, art. 29.1
Product beschikking
Opmerking Ter vaststelling van de algemene uitkering worden elk jaar voor elke gemeente de uitkeringsbasis en het uitkeringspercentage vastgesteld. Andere activiteiten zijn

onder meer het vaststellen van bebouwingsgegevens en het vaststellen van betalingsschema's.

311.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het verrichten van betalingen aan gemeenten (uit het Gemeentefonds)
Periode	1945 - 1997
Grondslag	Financiële-Verhoudingswet 1929, art. 3; Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 5.1; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 5; art. 27

Algemene uitkering

In de systematiek van de Financiële-verhoudingswet 1960 en 1984 ontving elke gemeente jaarlijks een algemene uitkering, dat wil zeggen: het bedrag van haar uitkeringsbasis, vermenigvuldigd met het uitkeringspercentage en gedeeld door 100. Indien van toepassing op de desbetreffende gemeente, werd deze uitkomst vermeerderd met de uitkeringsonderdelen waarop het uitkeringspercentage niet van toepassing was. Deze onderdelen waren de aanvullende bijdragen, een deel van de aanvullende uitkeringen en sommige verfijningen.

De algemene verdeelmaatstaven waren:

1. een voor alle gemeenten gelijk bedrag;
2. het aantal hectaren land en binnenwater van een gemeente;
3. het aantal hectaren buitenwater van een gemeente;
4. de som van de grondoppervlakten van de in de bebouwde kommen van een gemeente gelegen bebouwing, uitgedrukt in vierkante meters;
5. het aantal inwoners van een gemeente;
6. het aantal woonruimten in een gemeente.

Wanneer gemeenschappelijke bijzondere kenmerken of gemeenschappelijke bijzondere omstandigheden daartoe aanleiding gaven, konden verfijningen worden ingevoerd. 'Gemeenschappelijk' houdt in dat deze verfijningen niet voor één enkele gemeente maar voor een groep gemeenten bedoeld waren.

Voor de verdeelmaatstaven stelden beide ministers, voor elk uitkeringsjaar, bedragen per eenheid vast, dat wil zeggen per hectare land, per hectare buitenwater, per inwoner, per woning, e.d. De gemeenten werden tijdig op de hoogte gesteld van de te verwachten bedragen per eenheid.

Wanneer bleek dat voor een gemeente de algemene middelen aanmerkelijk te kort zouden schieten om in de noodzakelijke behoeften te kunnen voorzien, konden de Ministers van Binnenlandse Zaken en Financiën maximaal drie jaar lang een jaarlijkse aanvullende bijdrage verlenen. Na afloop kon voor een of meer achtereenvolgende jaren een aanvullende uitkering worden verleend; het bedrag daarvan kon voor elk van die jaren verschillend zijn. Vermindering van deze uitkering vond eventueel plaats wanneer de budgettaire positie van de gemeente in kwestie door een bepaalde oorzaak aanmerkelijk verbeterde. Bijvoorbeeld door de invoering dan wel wijziging van een uitkering ten laste van de collectieve middelen. Ook een wijziging van de gemeentelijke indeling kon tot vermindering leiden.

Gegevens die nodig waren om de uitkeringsbasis te kunnen bepalen, zoals het oppervlak en het bouwvolume van een gemeente, of het aantal inwoners, woningen en wooneenheden, werden ont-

leend aan door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde gegevens. De hoeveelheid woonschepen en wooneenheden werd ontleend aan opgaven van respectievelijk de PTT en het Ministerie van VROM. Eventueel konden bij AMvB nadere regels worden gesteld met betrekking tot de vaststelling van deze hoeveelheid.

Elke drie jaar werden voor elke gemeente aan de hand van luchtfoto's de bebouwingsgegevens vastgesteld. Omdat bepaalde onnauwkeurigheden bij de vaststelling van deze gegevens onvermijdelijk waren, zijn drempelwaarden ingesteld. Oordeelden de ministers bij de behandeling van een bezwaarschrift dat het door een gemeente vastgestelde verschil een drempelwaarde overschreed, dan werden de bebouwingsgegevens nader vastgesteld.

312.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het aanwijzen van deskundigen ter verkrijging van gegevens die ten grondslag liggen aan de algemene uitkering aan gemeenten
Periode 1984 - 1997
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 5

313.

Actor Commissie onderzoek herziening verdeelmaatstaven algemene uitkering Gemeentefonds
Handeling Het begeleiden van en adviseren (van de Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken) over het onderzoek door het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven naar de wijze waarop gegevens over de bebouwing in een gemeente in de algemene verdeelmaatstaven kunnen worden opgenomen
Periode 1981 - ca. 1984
Grondslag Instellingsbeschikking onderzoek herziening verdeelmaatstaven algemene uitkering Gemeentefonds
Product driemaandelijks verslagen

314.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het jaarlijks vaststellen van bedragen per eenheid voor de algemene verdeelmaatstaven en de verfijningen
Periode 1984 – 1997
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 13.1
Producten - Beschikking tot vaststelling van de bedragen per eenheid voor het uitkeringsjaar 1984, *Stcrt.* 34, 11-2-1985
- Beschikking tot vaststelling van de bedragen per eenheid voor het uitkeringsjaar 1985, *Stcrt.* 26, 27-1-1986
- Beschikking tot vaststelling van de bedragen per eenheid voor het uitkeringsjaar 1986, *Stcrt.* 83, 8-4-1987
- Beschikking tot vaststelling van de bedragen per eenheid voor het uitkeringsjaar 1995, *Stcrt.* 2 (1996), 20-12-1995

315.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het in bijzondere gevallen verlenen van ontheffing van wetsbepalingen in het Financiële-Verhoudingsbesluit 1953 bij toekenning van verhogingen van de algemene uitkering

Periode	1960 - 1984
Grondslag	Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 32.4
Opmerking	Het betrof bepalingen met betrekking tot de ingangsdatum van de verhogingen.

Specifieke uitkeringen

De specifieke uitkeringen zijn de uitkeringen uit 's Rijks kas aan gemeenten en bij gemeenschappelijke regeling ingestelde organen of lichamen, waarvan de bestedingsrichting vooraf is aangegeven, of die werden verstrekt ter bestrijding van de kosten van bepaalde taken of activiteiten. Het kunnen ook uitkeringen aan derden zijn, waarvan de verstrekking afhankelijk was van de verstrekking van uitkeringen door de gemeenten aan de betrokken derden.

In 1984 is met het oog op de versterking van de algemene uitkering een tijdelijke voorziening in het leven geroepen. In de begroting van het Gemeentefonds konden bedragen van bestaande specifieke en andere uitkeringen ten laste van de collectieve middelen worden opgenomen die tijdelijk niet volgens de maatstaven van de algemene uitkering over de gemeenten werden verdeeld. Zij werden aan de gemeenten uitgekeerd als integratie-uitkering. Een voorbeeld zijn de met ingang van 1996 naar het Gemeentefonds overgeheveld middelen in verband met de decentralisatie van de kinderopvang.

In de begroting van het Gemeentefonds kon een voorziening worden getroffen voor de uitbetaling van specifieke uitkeringen waarbij meer dan één departement financieel betrokken was. In dat geval vond vaststelling van de uitkeringsbeschikking plaats door de vakminister en werden eventuele bezwaarschriften door hem behandeld. Hij verschafte de Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken de gegevens met betrekking tot de vastgestelde verdeling van de desbetreffende gelden over de gemeenten. Deze laatste ministers stelden een betalingsschema vast. Een dergelijke voorziening is begin jaren negentig getroffen in het kader van de sociale vernieuwing. Het ging daarbij om de doeluitkering aan convenantgemeenten. (Zie paragraaf 3.3.3 'Sociale vernieuwing').

316.

Actor	Beheerscommissie gegevensbestand specifieke uitkeringen, Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het opbouwen, beheren en actualiseren van een gegevensbestand van specifieke uitkeringen
Periode	1984 – 1997
Grondslag	Instelling beheerscommissie gegevensbestand specifieke uitkeringen, <i>Stcrt.</i> 1981/100/p.9; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 37.1
Product	jaarlijks overzicht
Opmerking	- De samenstelling van het overzicht van de specifieke uitkeringen kan houvast geven bij de periodieke evaluatie daarvan. Voor aanvang van elk begrotingsjaar publiceren de ministers dit overzicht. Het wordt tegelijkertijd aangeboden aan de Staten-Generaal. - Indien de commissie niet tot een besluit kan komen, beslissen de ministers. Hier toe raadplegen zij de Raad voor de gemeentefinanciën.

317.

Actor	Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
-------	--

Handeling	Het doen van opgaven aan de Ministers van Binnenlandse Zaken en Financiën ter vaststelling van uitkeringen uit het Gemeentefonds in het kader van de stimulering van de kinderopvang
Periode	1996 - 1997
Grondslag	Besluit integratie-uitkering kinderopvang Gemeentefonds, art. 2.2

318.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het vaststellen van betalingsschema's op basis van door vakministers verstrekte gegevens met betrekking tot door hen vastgestelde uitkeringen aan gemeenten
Periode	1984 - 1997
Grondslag	Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 39
Product	betalingsschema's

3.3.3 Sociale vernieuwing

Sociale vernieuwing was de gezamenlijke inspanning van overheden, organisaties en individuen op de terreinen arbeid, scholing en inkomen, woon- en leefomgeving, opvang en hulpverlening, en onderwijs. Doel was door een samenhangende aanpak van de maatschappelijke achterstand die mensen hadden opgelopen of dreigden op te lopen, de mogelijkheden tot hun ontplooiing te vergroten.

Bij de vormgeving en uitvoering van het sociale-vernieuwingsbeleid speelden de gemeenten een centrale rol. Op basis van een met het Rijk te sluiten convenant kreeg elke gemeente de mogelijkheid een geïntegreerd beleid te voeren binnen het geheel van de betrokken beleidsterreinen. Het Rijk van zijn kant verplichtte zich voorwaarden te scheppen voor een samenhangende aanpak door de desbetreffende gemeente.

Hiertoe trad op 1 januari 1991 het Besluit sociale vernieuwing in werking. Het Rijk bundelde, in principe voor een periode van drie jaar, in één brede geldstroom de bedragen die de convenantgemeenten voordien afzonderlijk van het Rijk ontvingen. Dit maakte het totaalbudget zichtbaar dat voor sociale vernieuwing in die gemeenten beschikbaar was. Er was dus geen sprake van nieuwe specifieke uitkeringen uit het Gemeentefonds, maar van samenvoeging van middelen die voorheen door verschillende ministers werden verstrekt.

Ten behoeve van de totstandkoming en uitvoering van dit beleid verstrekte het Rijk van 1994-1997 jaarlijks bijdragen aan gemeenten uit het fonds sociale vernieuwing. In het fonds waren drie uitkeringen opgenomen, alle met een bovenlokaal gebruik. De uitkering ten behoeve van maatschappelijke opvang en hulpverlening, voorheen rechtstreeks door de Minister van WVC aan instellingen ter beschikking gesteld, ging nu naar de gemeenten die deze bovenlokale functies vervulden. De uitkeringen ten behoeve van ambulante verslavingszorg en de HALT-afdoening werden al rechtstreeks toegedeeld aan gemeenten, te weten aan zogeheten centrumgemeenten, die daarmee een functie vervulden voor een bepaalde regio.

Naar analogie met het Gemeentefonds was de verdeling van het fonds sociale vernieuwing gebaseerd op objectieve verdeelmaatstaven met bijbehorende bedragen per eenheid en een uitkeringspercentage. Per gemeente werd het aantal eenheden van de maatstaven bepaald.

Bij de berekening van de bijdrage werd gelet op het aantal inwoners, het aantal woonruimten, het aantal leden van minderheidsgroepen, het aantal uitkeringsgerechtigden en het aantal inkomens-trekkers met de laagste inkomens in een gemeente.

- 319.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken, vakministers
 Handeling Het voorbereiden van wetgeving met betrekking tot sociale vernieuwing
 Periode 1994 - 1997
 Product Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing, *Stb.* 1993/682
- 320.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken, vakministers
 Handeling Het voorbereiden van een AMvB met betrekking tot sociale vernieuwing
 Periode 1994 - 1997
 Grondslag Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing, art. 2; art. 3.1 en 3.2; art. 4; art. 6.2; art. 26
 Product Uitvoeringsbesluit stimulering sociale vernieuwing, *Stb.* 1993/737
- 321.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het afsluiten van convenanten met gemeenten in het kader van de sociale vernieuwing
 Periode 1990 - 1991
 Grondslag Memorie van Toelichting op de Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing
 Product convenanten
 Opmerking Omvat ook het wijzigen en beëindigen van convenanten.
 In de tweede helft van 1990 werd met circa 350 gemeenten een convenant afgesloten. Dit aantal groeide uiteindelijk tot circa 500.
- 322.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken, vakminister
 Handeling Het instellen van het fonds sociale vernieuwing
 Periode 1993
 Grondslag Memorie van toelichting bij de Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing
 Opmerking Het fonds stond aanvankelijk bekend als de ‘doeluitkering sociale vernieuwing’.
- 323.
- Actor vakminister
 Handeling Het vaststellen van bijdragen aan gemeenten uit het fonds sociale vernieuwing
 Periode 1994 - 1997
 Grondslag Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing, art. 6.1; art. 7
 Opmerking Hieronder valt ook de vaststelling van vermeerderingsbedragen.
- 324.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het in overleg met de vakminister beslissen op gemeentelijke verzoeken af te mogen wijken van wettelijke voorschriften inzake sociale vernieuwing
 Periode 1994 – 1997
 Grondslag Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing, art. 14.1
 Opmerking Het betreft voorschriften over de besteding van de rijksbijdrage en de reservering van niet-bestede gelden. Afwijking moest in het belang zijn van de sociale vernieuwing.

463

Actor	Vakminister
Handeling	Het in overleg met de minister van Binnenlandse Zaken beslissen op gemeentelijke verzoeken af te mogen wijken van wettelijke voorschriften inzake sociale vernieuwing
Periode	1994 – 1997
Grondslag	Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing, art. 14.1
Opmerking	Het betreft voorschriften over de besteding van de rijksbijdrage en de reservering van niet-bestede gelden. Afwijking moest in het belang zijn van de sociale vernieuwing.

325.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het periodiek informeren van de Staten-Generaal over sociale vernieuwing
Periode	1991 - 1997
Grondslag	Besluit sociale vernieuwing, art. 10.2 en 10.3; Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing, art. 15
Product	verslagen
Opmerking	- Het betrof een financieel verslag over de besteding van de doeluitkering respectievelijk de Rijksbijdrage door de gemeenten in kwestie. Verder betrof het een verslag over (de uitkomsten van) het beleid inzake sociale vernieuwing. - Het ontvangen van rapportages van convenantgemeenten is een activiteit onder deze handeling.

326.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het vaststellen van bedragen per eenheid voor de verdeelmaatstaven van de Rijksbijdrage inzake sociale vernieuwing
Periode	1994 - 1997
Grondslag	Uitvoeringsbesluit stimulering sociale vernieuwing, art. 9
Product	Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken van 30 december 1993, nr. SVN92/12/U105, tot vaststelling van bedragen in het kader van de stimulering sociale vernieuwing, <i>Stcrt.</i> 250

3.3.4 Aanvullende uitkeringen

In 1933 werd een wet in het leven geroepen tot steun aan noodlijdende gemeenten, waardoor het mogelijk werd voorschotten en financiële bijdragen te verlenen, alsmede garanties met betrekking tot door anderen te verlenen voorschotten. Deze wet werd pas ingetrokken bij de Financiële-Verhoudingswet 1960.

Na de Tweede Wereldoorlog komt de zgn. Noodvoorziening 1948 tot stand, waarbij opnieuw een Gemeentefonds wordt ingesteld. Er is sprake van een bijzondere uitkering tot eenmalige steun aan gemeenten. Deze uitkering is in de praktijk de opvolger van de uitkering in de wet uit 1933. Omdat bleek dat eenmalige steun niet voldoende was, volgde in 1952 een herzieningswet die het nogmaals mogelijk maakte voor gemeenten een dergelijke uitkering te ontvangen. Het begrip ‘bijzondere uitkering’ wordt vervangen door het begrip ‘subjectieve verhoging’, omdat zoveel gemeenten

er gebruik van maakten dat het bijzondere karakter verloren was gegaan. De subjectieve verhoging kwam ten laste van het Gemeentefonds en liep door tot 1960.

In 1967 werd op grond van art. 12 van de Financiële-Verhoudingswet met terugwerkende kracht begonnen met aanvullende uitkeringen aan gemeenten die het hoofd in financieel opzicht niet boven water konden houden (artikel 12-gemeenten). Als een gemeente er structureel niet in slaagt haar noodzakelijke uitgaven te bekostigen, kan zij om een aanvullende uitkering vragen. De eigen inkomsten, zoals onroerend-zaakbelastingen, riool- en reinigingsrechten, moeten dan wel tot een redelijk peil zijn opgevoerd. Bovendien is het een voorwaarde dat de tekorten hun oorzaak vinden in factoren waarop de gemeente zelf geen of bijna geen invloed kan uitoefenen. Zo'n factor is bijvoorbeeld dat een gemeente met weinig inwoners een heel lang wegennet moet onderhouden. De aanvullende uitkering kan voor één of meer jaren worden toegekend.

327.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het aan noodlijdende gemeenten verlenen van voorschotten, financiële bijdragen en garanties met betrekking tot door anderen te verlenen voorschotten
Periode	1945 - 1961
Grondslag	Wet van den 22sten December 1933, tot steun aan noodlijdende gemeenten, art. 1, art. 4.1
Opmerking	- Het kon zowel een renteloos als een rentedragend voorschot betreffen. Rentedragende voorschotten en garanties werden alleen in bijzondere gevallen verleend. - De voorschotten hadden een ander karakter dan de 'voorlopige uitkeringen' uit het Gemeentefonds. Deze werden verleend in afwachting van de vaststelling van de uitkering in kwestie.

328.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het adviseren van de Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken omtrent de verlening van voorschotten en financiële bijdragen aan noodlijdende gemeenten
Periode	1945 - 1961
Grondslag	Wet van den 22sten December 1933, tot steun aan noodlijdende gemeenten, art. 2
Opmerking	De advisering omvatte ook het mede-vaststellen van de voorwaarden voor verlening van rentedragende voorschotten en garanties met betrekking tot door anderen te verlenen voorschotten. Deze handeling komt te vervallen

329.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het verlenen van aanvullende bijdragen en aanvullende uitkeringen aan gemeenten
Periode	1960 - 1997
Grondslag	Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 12.1 en 12.2; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 12.1 en 12.6; Financiële-Verhoudingsbesluit 1984, art. 9.5
Opmerking	- Het opleggen van bijzondere voorschriften aan gemeenten wie een aanvullende bijdrage is verleend of die daarom hebben verzocht, is een activiteit onder deze handeling. - Onder verlening wordt ook verstaan: het weigeren, verminderen, intrekken e.d. van een aanvullende bijdrage of uitkering.

330.

Actor	Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het verlenen van ontheffing aan gemeenten die een aanvullende bijdrage krijgen met betrekking tot het verbod besluiten te nemen die bepaalde financiële consequenties hebben
Periode	1984 - 1997
Grondslag	Financiële-Verhoudingsbesluit 1984, art. 10.3
Opmerking	Het kan ook gaan om gemeenten waarvan het verzoek om een aanvullende bijdrage nog loopt. De ontheffing kan voor bepaalde uitgaven en onder voorwaarden worden verleend.

331.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het adviseren van de Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken inzake de verlening van aanvullende bijdragen en aanvullende uitkeringen aan gemeenten
Periode	1960 - 1997
Grondslag	Financiële-Verhoudingswet 1960, art. 12.1 en 3; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 12 lid 1 en 6; Financiële-Verhoudingsbesluit 1984, art. 9.2
Opmerking	<ul style="list-style-type: none"> - Gedeputeerde Staten baseren zich op een hen door de ministers toegezonden rapport over de financiële situatie van de desbetreffende gemeente. - Onder verlening wordt ook verstaan: het weigeren, verminderen, intrekken e.d. van een aanvullende bijdrage of uitkering. - Een activiteit onder deze handeling is: het aan genoemde ministers richten van verzoeken, afkomstig van gemeenten die een aanvullende bijdrage (wensen te) krijgen, om ontheffing van het verbod besluiten te nemen die bepaalde financiële consequenties hebben. <p>Deze handeling komt te vervallen</p>

3.4 Financiële verhouding Rijk – decentrale overheden vanaf 1997

In 1990 heeft de Raad voor de gemeentefinanciën geadviseerd het verdeelsysteem van de algemene uitkeringen zoals deze op grond van de Financiële-verhoudingswet 1984 werd gehanteerd, aan een evaluatieonderzoek te onderwerpen. Onder meer grote bezuinigingen, de taakverandering van de gemeenten en gemeentelijke herindelingen hadden gevolgen voor de uitkomst van het verdeelsysteem.

De bestaande financiële verhoudingen waren te zeer gebaseerd op gelijk(waardig)heid van gemeenten en hadden een erg verticaal karakter. Er werd weinig rekening gehouden met de variëteit binnen gemeenten van dezelfde grootteklasse, bijvoorbeeld in sociale en fysieke structuur en centrumfunctie van een gemeente.

Een fundamentele wijziging bleek noodzakelijk, waarbij de eigen middelen van de lokale overheden als primaire bekostigingsbron worden aangewezen. Het Gemeentefonds en het Provinciefonds zijn aanvullend op de eigen middelen.

Deze voorstellen werden uitgewerkt in maatregelen met betrekking tot de uitbreiding van het lokaal belastinggebied, de omvang en verdeling van het Gemeentefonds en het Provinciefonds, en de specifieke uitkeringen.

3.4.1 Gemeentefonds en Provinciefonds

Gemeentefonds vanaf 1997

In 1994 deed de Raad voor de gemeentefinanciën een voorstel voor een nieuw verdeelstelsel voor het Gemeentefonds dat minder star was dan het oude en de mogelijkheid bood om op veranderingen in de omgeving in te spelen. Ook maakte het nieuwe stelsel het instrument van verfijningen van de algemene verdeelmaatstaven overbodig.

De Minister van Binnenlandse Zaken heeft hierbij ook om advies gevraagd bij de Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS), met name ten aanzien van de verdeelmaatstaven en de betrokkenheid van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) daarbij als bron van gegevens. De voorstellen zijn aan de Kamer voorgelegd en akkoord bevonden.

Omdat het nieuwe verdeelstelsel zo afwijkend was van het bestaande stelsel werd besloten de gehele Financiële Verhoudingswet 1984 te herzien.

Hoofdelementen in de financiële verhoudingen zijn:

- de instelling, de organisatie en het beheer van het gemeentefonds
- het recht van een gemeente op een algemene uitkering uit dat fonds
- algemene eisen en verdeelmaatstaven op grond waarvan de algemene uitkering wordt vastgesteld en verdeeld
- generieke voorschriften ten aanzien van andere uitkeringen aan de gemeenten dan de algemene uitkeringen
- de verdeelmaatstaven zelf worden niet meer vastgelegd in de FVW 1997 maar in een AMvB
- de regeling van de specifieke uitkeringen is uit de Gemeentewet overgebracht naar de FVW 1997
- een aparte Invoeringswet regelt de invoering van het nieuwe stelsel. De invoering wordt in verband met de herverdeeleffecten van het nieuwe stelsel over een aantal jaren verspreid.

Provinciefonds vanaf 1998

Per 1-1-1998 is de verdeelsystematiek van het provinciefonds gewijzigd. Het nieuwe verdeelstelsel is flexibeler en sluit beter aan bij de verschillen in kostenstructuren en in draagkracht tussen de provincies. Ook is het nieuwe verdeelstelsel beter in staat om ontwikkelingen in de bestuurlijke organisatie te volgen.

Het nieuwe verdeelstelsel houdt in hoge mate rekening met kostenveroorzakende factoren en met de mogelijkheid voor provincies om inkomsten uit belastingen te verkrijgen. Om het uitgangspunt van kostenoriëntatie te kunnen realiseren, is een pakket samengesteld met gelijksoortige, algemeen voorkomende provinciale taken. Alle provincies hebben in meer of mindere mate te maken met deze taken. De taken zijn verdeeld in vijf uitgavenclusters. Dat zijn de clusters Bestuur, Infrastructuur, Water en Milieu, Ruimte en Voorzieningen. De kosten die deze taken met zich meebrengen, verschillen per cluster en per provincie. De verschillen in kosten en taken tussen provincies worden onder meer veroorzaakt door de omvang van de bevolking, de bedrijvigheid en de fysieke omstandigheden.

Bij de verdeling van de algemene uitkering wordt rekening gehouden met (naast de eigen belastingcapaciteit) het aantal inwoners in totaal, het aantal inwoners in stedelijk danwel landelijk ge-

bied, de oppervlakte van land en water en groen, de bedrijvigheid (via de maatstaf warmtekrachtkoppeling), en de gewogen weglengte.

332.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het overleggen met provincies en gemeenten over de financiële gevolgen van beleidsvoornemens van het Rijk die tot een taak- of activiteitenwijziging van gemeenten leidt
Periode 1998 -
Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997 art. 2

333.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het, bij AMvB, regelen van tijdelijk in de begroting van de fondsen op te nemen bedragen om aan provincies en gemeenten uit te keren op een andere wijze dan door middel van de algemene uitkering
Periode 1998 -
Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997, art. 13

334.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het bij of krachtens AMvB vaststellen van nadere regels omtrent het verzamelen en vaststellen van gegevens ten behoeve van de uitkeringen
Periode 1998 -
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1997, art. 22.c

335.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het indienen van wetsontwerpen tot vaststelling van een bedrag aan middelen van het Rijk ten behoeve van elk fonds
Periode 1998 -
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1997, art. 4

336.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling Het beheren van de begroting van het Gemeente- en Provinciefonds
Periode 1998 -
Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997, art. 3.2

337.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling Het verdelen van algemene uitkeringen over de provincies en gemeenten aan de hand van in de wet genoemde verdeelmaatstaven
Periode 1998 -
Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997, art. 7 en 8

338.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling Het voorbereiden van AMvB's met betrekking tot het hanteren van welke verdeelmaatstaven en hoe deze worden gehanteerd

Periode 1998 -
 Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997, art. 8.3, art. 17
 Opmerking Krachtens de maatregel kunnen nadere voorschriften worden gegeven omtrent de toepassing van de bij de bepaling gebruikte begrippen en omtrent de wijze van telling van het aantal eenheden per verdeelmaatstaf. De maatregel treedt niet eerder in werking dan 8 weken na publicatie in het Staatsblad.

339.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
 Handeling Het vaststellen van bedragen per eenheid, die behoren bij de verdeelmaatstaven over ieder uitkeringsjaar

Periode 1998 -
 Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997, art. 9.1
 Product Ministeriële Beschikking

340.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
 Handeling Het vaststellen van de algemene uitkeringen uit het Gemeente- en Provinciefonds over ieder uitkeringsjaar aan de provincies en gemeenten
 Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997, art. 10

341.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
 Handeling Het verrichten van betalingen aan gemeenten en provincies uit het Gemeente- en Provinciefonds

Periode 1998
 Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997, art. 15

3.4.2 Specifieke uitkeringen van het Rijk aan gemeenten en provincies

Specifieke uitkeringen vormen de meest omvangrijke inkomstenbron voor provincies en gemeenten, omvangrijker nog dan de algemene uitkeringen uit het gemeentefonds en het provinciefonds. Als gevolg van sanering is het aantal specifieke uitkeringen echter sterk gedaald. In 1983 bestonden er meer dan 500 specifieke uitkeringen en in 1999 is het aantal gedaald tot 116.

De belangrijkste specifieke uitkeringen zijn gericht op de bijstand, het onderwijs en de sociale werkvoorziening.

Karakteristiek voor specifieke uitkeringen is dat het Rijk vooraf aangeeft aan een gemeente of provincie wat de omvang van de uitkering is en waaraan het besteed moet worden. Gemeenten en provincies zijn dus niet of slechts beperkt vrij in de besteding van de specifieke uitkeringen.

Bekostiging van bepaalde taken of activiteiten via specifieke uitkeringen is in een aantal gevallen onvermijdelijk of zelfs gewenst. Zij kunnen nodig zijn als kosten ongelijkmatig zijn gespreid over gemeenten of provincies en er geen bekostiging via de algemene uitkering mogelijk is. Hetzelfde geldt voor een ongelijkmatige spreiding van kosten in de tijd gezien. Specifieke uitkeringen kunnen bovendien nodig zijn als het gaat om kosten met een eenmalig of tijdelijk karakter. En voor een specifieke uitkering kan worden gekozen als er (nog) onvoldoende inzicht bestaat in de omvang van de kosten.

342.

Actor Vakministers, Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling Het voorbereiden van een wet tot regeling van een specifieke uitkering uit het Gemeente- of Provinciefonds
Periode 1998
Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997, art. 17 en 18

343.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling Het publiceren van jaarlijkse overzichten van de specifieke uitkeringen uit het Gemeente- en Provinciewet
Periode 1998 -
Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997, art. 20
Product jaarlijkse overzichten

3.4.3 Aanvullende uitkeringen (artikel 12)

344.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling Het, op aanvraag van de gemeente, verlenen van een aanvullende uitkering over een uitkeringsjaar uit het Gemeente- of Provinciefonds
Periode 1998 -
Grondslag Financiële-verhoudingswet 1997, art. 12
Product Beschikking
Opmerking - Het opleggen van bijzondere voorschriften aan gemeenten wie een aanvullende bijdrage is verleend of die daarom hebben verzocht, is een activiteit onder deze handeling.
- Onder verlening wordt ook verstaan: het weigeren, verminderen, intrekken e.d. van een aanvullende bijdrage of uitkering.

3.5 Financiële functie provincie intern

3.5.1 Begroting en jaarrekening

Begroting

Gedeputeerde Staten maken jaarlijks de begroting op van de provinciale inkomsten en uitgaven. De begroting wordt ingericht overeenkomstig bij AMvB te geven voorschriften. Op de begroting worden alle provinciale inkomsten en uitgaven gebracht, alsmede een bedrag voor onvoorziene uitgaven.

De begroting wordt door Provinciale Staten vastgesteld en vervolgens door de Minister van Binnenlandse Zaken goedgekeurd. Is deze goedkeuring niet verleend voor aanvang van het jaar waarvoor zij moet dienen, dan zijn Gedeputeerde Staten bevoegd uit de begrotingsposten uitgaven te doen tot maximaal eenderde gedeelte van de bedragen die op de overeenkomstige posten van de laatst goedgekeurde begroting zijn geraamd. De minister kan Gedeputeerde Staten toestaan verdere uitgaven te doen.

Verplichte uitgaven van de provincie zijn:

1. de renten en aflossingen van de door de provincie aangegane geldleningen en alle overige opeisbare schulden der provincie;
2. alle uitgaven, bij of krachtens de wet aan de provincie opgelegd;
3. alle uitgaven, voortvloeiende uit de van het provinciaal bestuur gevorderde medewerking tot uitvoering van wetten en AMvB's, voor zover die uitgaven niet ten laste van anderen zijn gebracht.

Wanneer Provinciale Staten weigeren verplichte uitgaven op de begroting te brengen, gebeurt dit door de Minister van Binnenlandse Zaken. Zijn in dat geval de provinciale inkomsten niet toereikend en weigeren Provinciale Staten voldoende middelen tot dekking aan te wijzen, dan worden de niet-verplichte uitgaven door de minister verminderd, en wel in die mate dat inkomsten en uitgaven in evenwicht zijn. Hij kan voorts bevelen dat verplichte uitgaven daadwerkelijk worden gedaan.

Uitgaven die niet op de begroting zijn voorzien, kunnen pas plaatsvinden nadat een besluit tot wijziging van de begroting door de Minister van Binnenlandse Zaken is goedgekeurd. Bij dringende spoed kunnen Provinciale Staten echter besluiten dat een dergelijke uitgave buiten de goedgekeurde begroting zal plaatsvinden, mits dit besluit samen met het wijzigingsbesluit terstond aan de Minister van Binnenlandse Zaken wordt gezonden. Onthoudt de minister zijn goedkeuring, dan kan zij de leden van Provinciale Staten die hun stem voor het doen van de uitgave hebben uitgebracht persoonlijk voor deze uitgave aansprakelijk stellen. In geval van aansprakelijkheid stelt de provincie, zonder dat een besluit tot het voeren van een rechtsgeding is genomen, een rechtsoverdracht tot schadevergoeding in.

Provinciale Staten kunnen bedrijven of andere takken van dienst instellen. Dit zijn in feite afzonderlijke onderdelen van de provinciale huishouding. Op de provinciale begroting wordt alleen het geraamde saldo van een tak van dienst vermeld, alsmede de ontvangsten en uitgaven die voortvloeien uit de geldelijke verhouding tussen deze tak van dienst en de algemene dienst der provincie. De takken van dienst worden beheerd volgens door Provinciale Staten vastgestelde regels.

Voor een tak van dienst wordt een afzonderlijke begroting vastgesteld. Bij AMvB worden voorschriften gegeven omtrent de inrichting van deze begroting.

Voor de begroting van een tak van dienst die geen bedrijf is gelden grotendeels dezelfde wetsregels als voor de begroting van de provinciale uitgaven en inkomsten. Voor de begroting van een bedrijf is dat niet het geval. Wel wordt deze begroting eveneens opgemaakt door Gedeputeerde Staten en vastgesteld door Provinciale Staten.

345.
 Actor Gedeputeerde Staten
 Handeling Het jaarlijks opmaken van provinciale begrotingen
 Periode 1945 -
 Grondslag Provinciale wet, art. 103.1; Provinciewet 1962, art. 122.1, art. 134.3 en 134.4; Provinciewet 1992/1998, art. 194
 Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**
346.
 Actor Provinciale Staten
 Handeling Het vaststellen van provinciale begrotingen
 Periode 1945 -
 Grondslag Provinciale wet 1928, art. 109.2; Provinciewet 1962, art. 127.2, art. 134.3 en 134.4; Provinciewet 1992/1998, art. 195
 Opmerking Het betreft hier behalve de begroting van de provinciale inkomsten en uitgaven de begrotingen van takken van dienst die geen bedrijf zijn.
Deze handeling komt te vervallen
347.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring van provinciale begrotingen
 Periode 1962 - 1994
 Grondslag Provinciewet 1962, art. 127.1, art. 130.1, art. 134.3
348.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het goedkeuren van provinciale begrotingen
 Periode 1994 -
 Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 207.1
349.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring inzake uitgaven van het provinciaal bestuur zonder dat de provinciale begroting is goedgekeurd
 Periode 1945 - 1994
 Grondslag Provinciale wet, zoals gewijzigd bij de wet van 22 april 1937, *Stb.* 1937/311; Provinciale wet, art. 111; Provinciewet 1962, art. 128.2, art. 134.3
 Opmerking Hierbij kon ook worden ingestemd met de ontvangst van inkomsten
350.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het toestemmen in uitgaven van het provinciaal bestuur zonder dat de provinciale begroting is goedgekeurd
 Periode 1994 -
 Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 212.1
351.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring inzake verplichte uitgaven dan wel een bedrag voor onvoorziene uitgaven op een provinciale begroting of het bevelen tot het doen van die uitgaven
 Periode 1945 - 1994

- Grondslag Provinciale wet, art. 112.1; Provinciewet 1962, art. 129.1 en 129.3; art. 134.3
352.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het brengen van verplichte uitgaven dan wel een bedrag voor onvoorziene uitgaven op een provinciale begroting of het bevelen tot het doen van die uitgaven
 Periode 1994 -
 Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 198.1
353.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring van vermindering van niet-verplichte uitgaven op een provinciale begroting
 Periode 1945 - 1994
 Grondslag Provinciale wet, art. 112.2; Provinciewet 1962, art. 129.2
354.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het verminderen van niet-verplichte uitgaven op een provinciale begroting
 Periode 1994 -
 Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 198.2
355.
 Actor Provinciale Staten
 Handeling Het besluiten tot uitgaven waarin door een goedgekeurde provinciale begroting of begrotingswijziging niet wordt voorzien
 Periode 1962 -
 Grondslag Provinciewet 1962, art. 130.2, art. 134.3; Provinciewet 1992/1998, art. 213.1
 Opmerking Het betreft hier gevallen van dringende spoed. Een dergelijk besluit wordt, eventueel met het besluit tot wijziging van de begroting, direct naar de Minister van Binnenlandse Zaken gezonden.
Deze handeling komt te vervallen
356.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring voor het persoonlijk aansprakelijk stellen van leden van Provinciale Staten tegenover de provincie, voor een uitgave waaraan goedkeuring onthouden wordt
 Periode 1962 – 1994
 Grondslag Provinciewet 1962, art. 131.1, art. 134.3
357.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het persoonlijk aansprakelijk stellen van leden van Provinciale Staten tegenover de provincie, voor een uitgave waaraan goedkeuring onthouden wordt
 Periode 1994 -
 Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 214.1
358.
 Actor a. Commissaris van de Koningin
 b. Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het instellen van rechtsvorderingen tot schadevergoeding in geval van aansprakelijkheid van leden van Provinciale Staten tegenover de provincie

- Periode a. 1962 - 1994
b. 1994 -
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 131.2, art. 134.3; Provinciewet 1992/1998, art. 214.3
- Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**
- 359.
- Actor Provinciale Staten
- Handeling Het aan Gedeputeerde Staten toestaan uit de post voor onvoorziene uitgaven bedragen over te schrijven naar andere uitgaafposten op een provinciale begroting
- Periode 1962 - 1994
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 132.1, art. 134.3
- Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**
- 360.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring van het besluit van Provinciale Staten om aan Gedeputeerde Staten toe te staan uit de post voor onvoorziene uitgaven bedragen over te schrijven naar andere uitgaafposten op een provinciale begroting
- Periode 1962 - 1994
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 132.1, art. 134.3
- 361.
- Actor Provinciale Staten
- Handeling Het voor afzonderlijke taken en activiteiten van de provincie instellen van takken van dienst
- Periode 1962 -
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 133.1; Provinciewet 1992/1998, art. 200.1
- Opmerking Tot 1994 gebeurde dit door aanwijzing.
Deze handeling komt te vervallen
- 362.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring van de aanwijzing door Provinciale Staten van onderdelen van de provinciale huishouding als tak van dienst
- Periode 1962 - 1994
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 133.1
- 363.
- Actor Minister van Binnenlandse Zaken
- Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij regels worden gegeven voor de instelling van takken van dienst
- Periode 1994 -
- Grondslag Provinciewet 1992/1998, art. 200.1
- 364.
- Actor Provinciale Staten
- Handeling Het vaststellen van regels voor het beheer van takken van dienst
- Periode 1962 - 1994
- Grondslag Provinciewet 1962, art. 133.3
- Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

Jaarrekening

Gedeputeerde Staten leggen over elk dienstjaar verantwoording af aan Provinciale Staten voor de ontvangsten en uitgaven betreffende de algemene dienst en de takken van dienst. Hierbij worden in beide gevallen een rekening (sinds 1996 jaarrekening genoemd) met toelichtende bescheiden en een verslag van een onderzoek naar de deugdelijkheid van de jaarrekening overlegd. Deze onderzoeken zijn ingesteld door een of meer deskundigen die door Provinciale Staten zijn aangewezen. Bij AMvB kunnen voorschriften worden gegeven omtrent de inrichting van de jaarrekeningen. De jaarrekeningen worden vastgesteld door Provinciale Staten, welke vaststelling is onderworpen aan goedkeuring van de Kroon, tenzij het de jaarrekening van een bedrijf betreft. Ter verkrijging van die goedkeuring worden bij AMvB nadere voorschriften gegeven.

De voorzitter en leden van Gedeputeerde Staten zijn persoonlijk aansprakelijk jegens de provincie met betrekking tot de uitgaven waartoe niet rechtmatig is bevolen, die niet in de vastgestelde jaarrekening zijn opgenomen of die niet door de Kroon zijn goedgekeurd. Dit is tevens het geval wanneer zij te kwader trouw hebben meegewerkt aan het niet (tijdig) innen van vorderingen of andere ontvangsten waardoor de provincie schade heeft geleden. De provincie kan een rechtsvordering tot schadevergoeding instellen. Wanneer het gaat om een uitgave die niet in de jaarrekening is opgenomen, wijzen Provinciale Staten iemand aan om de provincie in het rechtsgeding te vertegenwoordigen. Gaat het om een uitgave die niet door de Kroon is goedgekeurd, dan wijst de Kroon iemand aan.

De persoonlijke aansprakelijkheid van gedeputeerden geldt overigens niet met betrekking tot rekeningen van gemeentelijke bedrijven.

365.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het jaarlijks opmaken van de provinciale jaarrekening en het jaarverslag
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 119.1; Provinciale wet 1928, art. 125.1; Provinciewet 1962, art. 135.1, art. 140.1; Provinciewet 1992/1998, art. 201
Product Jaarrekeningen, jaarverslagen
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

366.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het vaststellen van provinciale rekeningen
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 120.1; Provinciewet 1962, art. 135.1 en 2, art. 136.1, art. 140.1, art. 141.1; Provinciewet 1992/1998, art. 202
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

367.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het aan Provinciale Staten verlenen van ontheffing van de verplichting een provinciale rekening binnen een bepaalde termijn vast te stellen
Periode 1980 - 1994
Grondslag Provinciale comptabiliteitsvoorschriften 1979, art. 22.3
Opmerking Gedeputeerde Staten doen het verzoek tot ontheffing.

368.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij voorschriften worden gegeven omtrent de inrichting van provinciale rekeningen

- Periode 1962 - 1994
Grondslag Provinciewet 1962, art. 135.3, art. 140.3
369.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring van het besluit van Provinciale Staten een provinciale rekening vast te stellen
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 121; Provinciewet 1962, art. 137.1, art. 141.2; Provinciewet 1992/1998, art. 207
370.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij nadere voorschriften worden gegeven ter verkrijging van goedkeuring door de Kroon van het besluit van Provinciale Staten een provinciale rekening vast te stellen
Periode 1962 - 1994
Grondslag Provinciewet 1962, art. 137.3, art. 141.2
371.
Actor Commissaris van de Koningin
Handeling Het instellen van rechtsvorderingen tot schadevergoeding op de voorzitter en de leden van Gedeputeerde Staten
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 124.2; Provinciewet 1962, art. 139.3, art. 141.2; Provinciewet 1992/1998, art. 205.3
Opmerking Tot 1962 was de benoeming door Provinciale Staten van iemand uit hun midden die met de rechtsvervolging werd belast een activiteit onder deze handeling.
Deze handeling komt te vervallen
372.
Actor Provinciale Staten
Handeling Het aanwijzen van een vertegenwoordiger van de provincie in geval van rechtsgedingen waarbij schadevergoeding wordt geëist van de voorzitter en de leden van Gedeputeerde Staten
Periode 1962 -
Grondslag Provinciewet 1962, art. 139.4, art. 141.2; Provinciewet 1992/1998, art. 205.3
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**
373.
Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB ter aanwijzing van een vertegenwoordiger van de provincie in geval van rechtsgedingen waarbij schadevergoeding wordt geëist van de voorzitter en de leden van Gedeputeerde Staten
Periode 1962 - 1994
Grondslag Provinciewet 1962, art. 139.4, art. 141.2

3.5.2 Betalingen en controle

Betaling uit de provinciale kas vindt plaats op een bevelschrift van Gedeputeerde Staten, tenzij Provinciale Staten hiervoor andere regels stellen. Zo'n bevelschrift wordt ondertekend door de Commissaris van de Koningin. Tot 1962 ondertekenden ook de griffier en een lid van Provinciale

Staten. Op het bevelschrift staat onder meer de begrotingspost vermeld waaruit de betaling zal plaatsvinden, voor zover niet bij AMvB van deze verplichting ontheffing wordt verleend.

Controle op het geldelijk beheer en de boekhouding van de algemene dienst en de takken van dienst gebeurt door deskundigen die daartoe worden aangewezen door Provinciale Staten. Ook stellen zij regels op met betrekking tot deze controle.

Uitkeringen uit 's Rijks kas aan provincies, waarvan de bestedingsrichting vooraf is aangegeven of die worden verstrekt voor de bestrijding van de kosten van bepaalde taken of activiteiten, worden geregeld bij of krachtens de wet. Uitkeringen die door de aard van het betrokken onderwerp een tijdelijk karakter hebben, worden geregeld bij AMvB.

De vakministers verstrekken aan de Provincie gegevens over de in het komende begrotingsjaar te verwachten uitkeringen. De Ministers van Binnenlandse Zaken en Financiën publiceren elk jaar voor de aanvang van het begrotingsjaar een overzicht van de regelingen op grond waarvan de uitkeringen worden verstrekt. Dit overzicht wordt aangeboden aan de Staten-Generaal.

374.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het stellen van regels voor betalingen uit de provinciale kas
Periode 1962 - 1994
Grondslag Provinciewet 1962, art. 142.1
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

375.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het vaststellen van bevelschriften tot betaling uit de provinciale kas
Periode 1945 - 1994
Grondslag Provinciale wet, art. 122 lid 1; Provinciewet 1962, art. 142.1
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

376.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij ontheffing wordt verleend van de verplichting op een bevelschrift tot betaling uit de provinciale kas de desbetreffende begrotingspost te vermelden
Periode 1945 - 1994
Grondslag Provinciale wet 1928, art. 123; Provinciewet 1962, art. 143

377.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het vaststellen van regels met betrekking tot de organisatie van de administratie en van het beheer van vermogenswaarden van de provincie
Periode 1962 -
Grondslag Provinciewet 1962, art. 144; Provinciewet 1992/1998, art. 216
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

378.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het aanwijzen van deskundigen voor de controle op het geldelijk beheer en de boekhouding van de provincie
Periode 1945 -

Grondslag Provinciale wet 1928, art. 125.1; Provinciewet 1962, art. 135.2, art. 140.2, 144; Provinciewet 1992/1998, art. 217.2

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

379.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën

Handeling Het voorbereiden van een AMvB waarbij nadere regels worden gegeven omtrent de gegevensverstrekking aan de Provincie over de in het komende begrotingsjaar te verwachten uitkeringen

Periode 1983 – 1994

Grondslag Provinciewet 1962, art. 144c.3; art. 144d.2

Opmerking Het kan bijvoorbeeld de samenstelling betreffen van het overzicht van de regelingen op grond waarvan uitkeringen worden verstrekt.

3.6 Financiële functie gemeenten intern

Wat in de handelingen hieronder op grond van de oude gemeentewet geldt ten aanzien van gemeenten, geldt in een groot aantal gevallen, vooral op het gebied van belastingen, ook ten aanzien van gewesten (1965-1976 openbaar lichaam Rijnmond, 1976-1986 agglomeratie Eindhoven). Het woord 'gemeentelijk' kan in die gevallen worden gelezen als 'gewestelijk', 'gemeenteraad' als 'gewestelijke raad', enz.

3.6.1 Begroting en jaarrekening

Begroting

De bedragen die de gemeenteraad voor alle taken en activiteiten beschikbaar stelt worden op de jaarlijkse begroting gezet. Daarbij worden de financiële middelen aangegeven waarvan gebruik zal worden gemaakt. De begroting bevat ook een bedrag voor onvoorziene uitgaven. De raad ziet erop toe dat de begroting in evenwicht is, maar kan daarvan afwijken indien aannemelijk is dat het evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. De begroting dient in feite als beleidsinstrument waarmee het voorgenomen gemeentelijk beleid zichtbaar wordt gemaakt en waarmee een afweging tussen de verschillende taken en activiteiten wordt bevorderd.

Het college van burgemeester en wethouders biedt de raad jaarlijks een ontwerpbegroting aan alsmede een nota over de financiële toestand van de gemeente en een meerjarenraming. Begroting en bijgaande stukken liggen voor iedereen ter inzage en zijn algemeen verkrijgbaar. De raad stelt de begroting vast en zendt deze, met genoemde stukken, aan Gedeputeerde Staten. Wijzigingsbesluiten volgen hetzelfde traject.

Bepaalde uitgaven van de gemeente zijn verplicht: de renten en aflossingen van de door de gemeente aangegane geldleningen en alle overige opeisbare schulden, de uitgaven die de wet aan de gemeente oplegt, en uitgaven die voortvloeien uit de uitvoering van wetten en AMvB's. Indien de gemeenteraad weigert verplichte uitgaven of een bedrag voor onvoorziene uitgaven op de begroting te zetten, doen Gedeputeerde Staten dit. Weigert de raad de benodigde dekkingsmiddelen aan te wijzen voor genoemde uitgaven, dan verminderen Gedeputeerde Staten het bedrag voor onvoor-

ziene uitgaven of, als dit niet toereikend is, voor overige niet-verplichte uitgaven. De raad kan bij de Kroon beroep instellen tegen dergelijk optreden van Gedeputeerde Staten.

Wanneer burgemeester en wethouders weigeren een betalingsopdracht te geven voor een verplichte uitgave op de begroting, kunnen Gedeputeerde Staten de betaling opdragen aan gemeenteambtenaren.

380.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot behandeling van een beroep, ingesteld door een gemeenteraad, tegen een besluit van Gedeputeerde Staten met betrekking tot de gemeentelijke begroting
Periode 1945 – 1994
Grondslag gemeentewet 1931, art. 244; Gemeentewet, art. 194.3, art. 204.1
Opmerking Het kan hier besluiten betreffen die voortvloeien uit de weigering van de gemeente wettelijke plichten ten aanzien van de gemeentelijke begroting na te komen. Tot en met 1993 kon beroep worden ingesteld tegen de weigering van Gedeputeerde Staten de begroting goed te keuren.
Het kan ook het besluit betreffen preventief toezicht in te stellen met betrekking tot een gemeentelijke begroting of wijziging daarvan.

381.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het opdragen van betaling aan gemeenteambtenaren inzake verplichte begrotingsuitgaven
Periode 1994 -
Grondslag Gemeentewet, art. 195
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

382.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het opvoeren van verplichte uitgaven of een bedrag voor onvoorziene omstandigheden op de begroting
Periode 1994 -
Grondslag Gemeentewet, art. 194
Opmerking Dit geschiedt slechts indien een gemeenteraad dit zelf weigert. Als de raad bovendien weigert in voldoende dekking van de in de handeling bedoelde uitgaven te voorzien, verminderen Gedeputeerde Staten daartoe hetzij het bedrag voor onvoorziene uitgaven, hetzij indien dit bedrag niet toereikend is, overige niet-verplichte uitgaven.
Deze handeling komt te vervallen

Goedkeuring van de begroting

Voorheen behoefde de gemeentebegroting altijd de goedkeuring van Gedeputeerde Staten. Met de invoering van de nieuwe Gemeentewet is dit veranderd. Zolang een gemeente een evenwichtig en

verantwoord financieel beleid voert, hetgeen in belangrijke mate kan worden afgeleid uit de begroting en de rekening, kan worden volstaan met repressief toezicht. Is de begroting van de algemene dienst evenwel niet in evenwicht en zal dat evenwicht blijkens de meerjarenraming in de eerstvolgende jaren niet tot stand komen, dan moeten de algemene begroting en de eventuele afzonderlijke begrotingen, alsmede de daarop betrekking hebbende wijzigingen, worden goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. In dat geval is sprake van *verplicht* preventief toezicht door Gedeputeerde Staten. Bij een tekort op de rekening - en niet op de begroting - hoeft het risico van een extra beroep op de financiële middelen van de collectiviteit van de gemeenten of die van het Rijk niet zo groot te zijn dat preventief toezicht zou moeten gelden. In dat geval bepalen Gedeputeerde Staten zelf of de begroting onder preventief toezicht wordt gesteld. De andere situaties waarin Gedeputeerde Staten de *bevoegdheid* hebben preventief toezicht in te stellen, doen zich voor als begroting respectievelijk rekening niet tijdig in hun bezit komen.

Gemeenteraden konden bij de Kroon beroep instellen tegen een mededeling of besluit van Gedeputeerde Staten dat de gemeentelijke begroting of wijziging daarvan hun goedkeuring behoeft. Een afschrift van een dergelijke mededeling of besluit werd door Gedeputeerde Staten aan de Minister van Binnenlandse Zaken gezonden. In de Staatscourant maakten zij bij de aanvang van het desbetreffende begrotingsjaar bekend om welke gemeenten het ging. Ondertoezichtstelling kon namelijk gevolgen hebben voor derden.

Een gemeentebestuur dat uitgaven wil doen zonder dat de begroting of een wijziging daarvan is goedgekeurd, heeft - dringende gevallen daargelaten - toestemming nodig van Gedeputeerde Staten. Op een verzoek om toestemming moet binnen twee maanden worden gereageerd. Gedeputeerde Staten kunnen aan de toestemming voorschriften verbinden. Bovendien kunnen zij bepalen voor welke posten en tot welk bedrag toestemming niet nodig is.

In de dringende gevallen waarvan hierboven sprake is, wordt het raadsbesluit tot het doen van de uitgave in kwestie terstond aan Gedeputeerde Staten gezonden. Wanneer de raad tot een spoedeisende uitgave heeft besloten en Gedeputeerde Staten hun goedkeuring aan de desbetreffende begroting of begrotingswijziging onthouden, kunnen zij de raadsleden die voor het raadsbesluit hebben gestemd persoonlijk aansprakelijk stellen tegenover de gemeente. De Commissaris van de Koningin stelt zo nodig namens en ten laste van de gemeente een rechtsvordering in tot betaling van de verschuldigde gelden.

Wanneer de gemeentelijke begroting onderworpen is aan goedkeuring door Gedeputeerde Staten, kunnen deze bepalen dat door hen aan te wijzen besluiten van het gemeentebestuur die financiële gevolgen voor de gemeente (kunnen) hebben, door dat bestuur binnen twee weken aan Gedeputeerde Staten worden toegezonden.

383.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het goedkeuren en wijzigen van gemeentelijke begrotingen
Periode	1945 -
Grondslag	Provinciale wet, art. 143; gemeentewet 1931, art. 242.1; gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 15 december 1966, <i>Stb.</i> 564, art. 245a; Gemeentewet, art. 191.2, art. 192.2, art. 194.1; art. 203.1 en 203.2
Opmerking	Begrotingswijzigingen kunnen het karakter hebben van een toevoeging of een vermindering van bedragen.
	Deze handeling komt te vervallen

384.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het verlenen van toestemming aan gemeentebesturen voor het doen van uitgaven en het ontvangen van inkomsten
Periode 1945 -
Grondslag gemeentewet 1931, art. 246 lid 2; Gemeentewet, art. 208.1
Opmerking Deze toestemming is slechts nodig indien de begroting of een wijziging daartoe niet is goedgekeurd.
Deze handeling komt te vervallen

385.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het persoonlijk aansprakelijk stellen van raadsleden tegenover de gemeente voor steun aan het raadsbesluit tot het doen van een spoedeisende uitgave
Periode 1966 –
Grondslag gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 15 december 1966, *Stb.* 564, art. 248a.1, Gemeentewet, art. 210.1
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

386.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot behandeling van een beroep, ingesteld door gemeenteraadsleden, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten hen tegenover de gemeente aansprakelijk te stellen voor het besluit een spoedeisende uitgave te doen
Periode 1966 - 1994
Grondslag gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 15 december 1966, *Stb.* 564, art. 248a.2, Gemeentewet, art. 210.2

387.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het aanwijzen van besluiten van gemeentebesturen die naar Gedeputeerde Staten moeten worden gezonden
Periode 1994 -
Grondslag Gemeentewet, art. 211
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

Afdelingen en dorpen

In het verleden kenden diverse gemeenten afdelingen of dorpen met een afzonderlijk vermogen en afzonderlijke inkomsten en lasten. Dit vermogen en deze inkomsten en lasten gingen op in de algemene huishouding van de gemeente. Gedeputeerde Staten dienden, onder koninklijke goedkeuring, het verband van deze afzonderlijke huishoudingen met de algemene huishouding van de gemeente te regelen, overeenkomstig het stelsel van de gemeentewet.

Bedoeling was tegemoet te komen aan de rond 1850 vooral in Friesland bestaande behoefte de praktijk van de dorpsgewijs in plaats van gemeentegewijs georganiseerde armenzorg te continueren. Hiervoor was het noodzakelijk dat deze dorpen of afdelingen over een eigen vermogen en dus ook over rechtspersoonlijkheid konden beschikken. Op het moment van invoering van de nieuwe Gemeentewet kenden alleen enkele gemeenten in de provincie Noord-Brabant nog afdelingen met een afzonderlijk vermogen. De afdelingen zijn in financieel-administratief opzicht niet meer nodig.

Hun vermogen en inkomsten en uitgaven kunnen met behulp van de huidige comptabiliteitsvoorschriften afzonderlijk zichtbaar worden gemaakt in de vorm van een kostenplaats of een tak van dienst.

388.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB ter goedkeuring van een besluit of een regeling inzake afzonderlijke financiële gemeentelijke huishoudingen
Periode 1945 – 1993
Grondslag gemeentewet 1931, art. 254.2 en 254.3
Opmerking - Gedeputeerde Staten wordt hierbij eerst gehoord.
- Het betreft hier ofwel een raadsbesluit waarbij afzonderlijke lasten en inkomsten in bepaalde afdelingen van een gemeente worden toegelaten, ofwel de door Gedeputeerde Staten getroffen regeling van de verhouding tussen de algemene en de afzonderlijke financiële gemeentelijke huishoudingen.

389.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het regelen van het verband tussen de afzonderlijke financiële gemeentelijke huishoudingen met de algemene financiële huishouding van de gemeente
Periode 1945 - 1993
Grondslag gemeentewet 1931, art. 254
Opmerking Deze regeling moest goedgekeurd worden door de Minister van Binnenlandse Zaken.
Deze handeling komt te vervallen

Takken van dienst

De wettelijke regeling met betrekking tot de takken van dienst was in 1909 beperkt tot de mogelijkheid af te wijken van de voorschriften die voor het gemeentelijk kasbeheer golden. Vanaf 1931 bood de wet de mogelijkheid van splitsing van het gehele financiële beheer, dat wil zeggen dat de inkomsten, ontvangsten en betalingen der takken aan afzonderlijk beheer konden worden onderworpen. De hiertoe door de gemeenteraad opgestelde regels moesten worden goedgekeurd door Gedeputeerde Staten. Hoewel in die tijd in de eerste plaats aan productiebedrijven werd gedacht, bezigt de oude gemeentewet de ruimere term 'takken van dienst'. Deze term omvat ook onderdelen die niet het karakter van een bedrijf dragen, zoals diensten van sociale zaken, reinigingsdiensten, musea e.d.

Om te voorkomen dat veel van de afzonderlijke begrotingen van de gemeentelijke bedrijven en diensten in de algemene dienst zouden worden opgenomen, is de mogelijkheid om takken van dienst te creëren beperkt tot productiebedrijven en takken van dienst waarbij een goede kostprijsberekening onontbeerlijk is (Gemeentewet, art. 196).

Bij AMvB werden regels gegeven waarmee de gemeenteraad rekening moet houden als hij voor afzonderlijke taken en activiteiten een bedrijf of een andere tak van dienst instelt. Voor elk bedrijf of andere tak van dienst wordt door het college van burgemeester en wethouders een afzonderlijke ontwerpbegroting opgesteld. Aan deze ontwerpbegroting worden dezelfde eisen gesteld als aan de ontwerpbegroting van de algemene dienst. Ze worden gelijktijdig aan de raad ter vaststelling aan-

geboden. Ook het vervolg van het traject is overeenkomstig. Het onderscheid tussen 'bedrijven' en 'andere takken van dienst' komt tot uiting in het feit dat het saldo van een bedrijf op de begroting van de algemene dienst wordt gezet en dat de andere takken van dienst de kosten van de overheidstaak aan de algemene dienst in rekening brengen.

Vanaf 1996 zijn deze zaken geregeld in de wetten met betrekking tot nieuwe comptabiliteitsvoorschriften voor zowel provincies als gemeenten (zie ook de paragraaf 'comptabiliteitsvoorschriften').

390.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van een AMvB waarbij regels worden gegeven voor gemeenten die een bedrijf of een andere tak van dienst instellen
Periode	1994 - 1996
Grondslag	Gemeentewet, art. 196.1
Opmerking	Deze handeling is vervallen bij de Wet van 6 juni tot vaststelling van bedragen in verband met uitkeringen uit het Provinciefonds voor de uitkeringsjaren 1992 en 1993 alsmede wijziging van de Provinciewet, de Gemeentewet, de Wet gemeenschappelijke regelingen en enkele andere wetten in verband met de nieuwe comptabiliteitsvoorschriften voor provincies en gemeenten (<i>Stb.</i> 1996/313)

391.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het goedkeuren van gemeentelijke aanwijzingen van en beheersregels voor afzonderlijke takken van dienst
Periode	1945 - 1993
Grondslag	gemeentewet 1931, art. 252
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

Jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders legt verantwoording af aan de raad over het gevoerde financieel beheer. Dit gebeurt onder overlegging van de jaarrekening. Hieronder vallen ook de rekeningen van de bedrijven en andere takken van dienst. Bijgevoegd worden ook een verslag van de registeraccountant en een door het college opgesteld verantwoordingsverslag. Rekening en verslagen liggen voor iedereen ter inzage en zijn algemeen verkrijgbaar.

Tot en met 1993 vond de definitieve vaststelling van de rekening plaats door Gedeputeerde Staten. Bij de herziening van de oude gemeentewet werd ingezien dat dit niets wezenlijks toevoegt aan het accountantsonderzoek en het onderzoek door de raad. Sindsdien stelt de raad de rekening vast, en wel in het jaar volgend op het dienstjaar. Uitgaven die niet rechtmatig zijn gedaan, kunnen door de raad buiten de rekening worden gelaten. Elk lid van het college van burgemeester en wethouders kan bij de Kroon beroep instellen tegen een dergelijk raadsbesluit.

De vastgestelde rekening wordt met de bijgevoegde verslagen door het college van burgemeester en wethouders aan Gedeputeerde Staten gezonden. Dit geldt ook voor een raadsbesluit om uitgaven buiten de rekening te laten.

Indien de raad de rekening, na aanbieding daarvan door het college van burgemeester en wethouders, niet of niet naar behoren vaststelt, zendt het college de rekening met bijgevoegde verslagen ter vaststelling aan Gedeputeerde Staten.

Wanneer uitgaven niet in de vastgestelde rekening zijn opgenomen, zijn de leden van het college van burgemeester en wethouders daarvoor persoonlijk aansprakelijk jegens de gemeente. Ook wanneer zij te kwader trouw hebben meegewerkt aan het niet (tijdig) innen van vorderingen of andere aan de gemeente toekomende gelden, zijn zij persoonlijk aansprakelijk. De gemeente kan een rechtsvordering instellen tot betaling van deze gelden. Bij verwaarlozing van deze taak gaat de Commissaris van de Koningin daar, binnen een door hem gestelde termijn, namens en ten laste van de gemeente zelf toe over.

392.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het vaststellen van gemeentelijke rekeningen
Periode	1945 -
Grondslag	gemeentewet 1931, art. 258.1; Gemeentewet, art. 202
Opmerking	Met ingang van 1994 werd vaststelling een taak van de gemeenteraad. Gedeputeerde Staten voeren deze taak sindsdien alleen nog uit indien de gemeenteraad deze taak niet of niet naar behoren uitvoert. Wel ontvangen zij alle vastgestelde rekeningen. Een rekening gaat vergezeld van een verslag van de registeraccountant en een door het college van burgemeester en wethouders opgesteld verantwoordingsverslag. Deze handeling komt te vervallen

393.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van een KB tot behandeling van een beroep, ingesteld door een lid van een college van burgemeester en wethouders, tegen het besluit van de gemeenteraad onrechtmatig geachte uitgaven buiten de gemeenterekening te laten
Periode	1994
Grondslag	Gemeentewet, art. 198.4

394.

Actor	Commissaris van de Koningin
Handeling	Het namens en ten laste van een gemeente instellen van een rechtsvordering tot betaling van verschuldigde gelden
Periode	1966 -
Grondslag	gemeentewet 1931, zoals gewijzigd bij de wet van 15 dec. 1966, <i>Stb.</i> 564; Gemeentewet, art. 201.4, art. 210.3
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

3.6.2 Administratie en controle

Voorheen verrichtte de ontvanger alle betalingen uit de gemeentekas. Hij hield de boekhouding bij van inkomsten en uitgaven van de gemeente. Hiervan deed hij jaarlijks rekening aan burgemeester en wethouders. Boekhouding en rekening werden ingericht volgens de gemeentelijke comptabili-

teitsvoorschriften (zie paragraaf 3.1.3 'Comptabiliteitsvoorschriften'). Gedeputeerde Staten werden hiertoe gehoord.

Sinds 1966 kan de gemeenteraad, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten, regels vaststellen met betrekking tot de organisatie van de financiële administratie en van het kasbeheer der gemeente.

De zorg voor het opmaken van de gemeenterekening berust bij burgemeester en wethouders. De raad stelt bij verordening regels vast met betrekking tot organisatie en controle van zowel de administratie als het beheer van vermogenswaarden. Er worden ambtenaren aangewezen teneinde zich met de administratie en het beheer bezig te houden, en accountants die de rekening onderzoeken en daarover een verslag uitbrengen. Dit verslag houdt zich ook bezig met de vraag of administratie en beheer voldoen aan de eisen van rechtmatigheid en doelmatigheid.

Controle is inherent aan een goed beheer van de gemeentefinanciën. De raad en het college van burgemeester en wethouders moeten regelmatig worden geïnformeerd of de door of vanwege hen verstrekte opdrachten zijn uitgevoerd en hoe ze zijn uitgevoerd. Deze opdrachten dienen controlebaar te worden vastgelegd, dat wil zeggen systematisch en volledig.

Het college van burgemeester en wethouders zendt de bedoelde verordeningen aan Gedeputeerde Staten, die te allen tijde een onderzoek kunnen instellen naar de wijze waarop de administratie en het beheer zijn gevoerd. Vóór 1994, toen de vaststelling van de rekening nog niet bij de raad lag, konden Gedeputeerde Staten burgemeester en wethouders van een gemeente opdragen een dergelijk onderzoek te verrichten.

395.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een AMvB ten aanzien van het verlenen van ontheffing van de verplichting tot vermelding van de begrotingspost op de bevelschriften tot betaling
Periode 1945 - 1993
Grondslag gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 22 april 1937, *Stb.* 311, art. 121.2

396.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het goedkeuren van door gemeenteraden vastgestelde regels met betrekking tot de organisatie van de financiële administratie en het kasbeheer
Periode 1966 - 1993
Grondslag gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 2 maart 1966, *Stb.* 94, art. 127a.1
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

397.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het geven van voorschriften omtrent de inrichting van verslagen van de controle op het geldelijk beheer en de boekhouding van de gemeente
Periode 1950 - 1993
Grondslag gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 13 december 1950, *Stb.* K 575, art. 265quater lid 4

398.

Actor Gedeputeerde Staten

Handeling	Het (doen) instellen van een onderzoek naar de wijze waarop gemeenten hun administratie en vermogenswaardenbeheer voeren
Periode	1950 –
Grondslag	gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 13 december 1950, <i>Stb.</i> K 575, art. 265ter, lid 2; Gemeentewet, art. 215
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

3.6.3 Eigendommen, werken en inrichtingen

Afgezien van wettige verplichtingen van anderen, is het onderhoud van gemeentelijke werken en gebouwen een gemeentelast. Gedeputeerde Staten konden voorheen bevelen dat van alles wat de gemeente toebehoort een staat werd opgemaakt en bijgehouden.

399.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het aan gemeenten opdracht geven tot het opmaken en bijhouden van staten van de gemeentelijke eigendommen, - werken en - inrichtingen
Periode	1945 - 1993
Grondslag	gemeentewet 1931, art. 267.2; gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wetten van 22 april 1937, <i>Stb.</i> 311, art. LVII, en 25 oktober 1989, <i>Stb.</i> 492, art. 267
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

3.7 Gewesten

3.7.1 Interne financiële organisatie

De raad van Rijnmond (1965-1986) en de raad van de agglomeratie Eindhoven (1976-1985) stelden regels vast met betrekking tot de financiële administratie en het kasbeheer van hun gewest. De handelingen met betrekking tot de goedkeuring van deze regels door Gedeputeerde Staten, de rol van de Minister van Binnenlandse Zaken en de Kroon, zoals die op grond van de oude gemeentewet in de desbetreffende periode ten aanzien van de gemeenten gelden, zijn van overeenkomstige toepassing. Voorts zijn de handelingen betreffende de gemeentelijke begroting en rekening van overeenkomstige toepassing op de door het openbaar lichaam opgestelde begroting en rekening (zie paragraaf 3.6.1).

3.7.2 Financiële verhouding met het Rijk

Pre-gewesten

Sinds de jaren zestig kwamen velerlei samenwerkingsverbanden met een algemeen bestuurlijk karakter tot stand. Deze samenwerkingsverbanden werden pre-gewesten genoemd. Zij behartigden over het algemeen bovengemeentelijke belangen. In 1971 besloot het Rijk aan de 'zwaardere' van

deze pre-gewesten een incidentele bijdrage te verlenen in de extra kosten van het gewestelijk bestuur. In de daaropvolgende jaren werden opnieuw bijdragen beschikbaar gesteld. Deze bijdragen vertoonden door de jaren heen een sterke groei.

Inhoud, opzet en taakuitvoering van de pre-gewesten liepen erg uiteen^{xvi}, waardoor aan de verwaardiging van een regeling diverse haken en ogen zaten. In 1977 kwam echter de Rijksbijdrage-regeling pre-gewesten tot stand. Hierdoor werd de bij de toekenning van bijdragen gevolgde methode in regels vastgelegd. De bemoeienis van de rijksoverheid met de gang van zaken in elk pre-gewest werd bewust zo beperkt mogelijk gehouden.

Een pre-gewest was in feite een rechtspersoonlijkheid bezittend lichaam dat door vier of meer gemeenten op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen kon worden ingesteld. Doel was coördinerend op te treden ten aanzien van die gemeenten en bestuurlijke bevoegdheden van die gemeenten uit te oefenen om zo de regionale ontwikkeling te kunnen beheersen en begeleiden.

De vanaf 1977 jaarlijks op basis van genoemde regeling verleende bijdrage gold als tegemoetkoming in de kosten van het bestuur, van huisvesting en van het ambtelijk apparaat, en in de overige algemene kosten. Die algemene kosten mochten geen betrekking hebben op gemeentelijke taken en voorzieningen.

Verlening van de bijdrage was gekoppeld aan een aantal voorwaarden, waaronder een inwonertal van 100000 of meer.

Aan pre-gewesten die niet voor de bijdrage in aanmerking kwamen, maar die in 1976 een bijdrage ten laste van de rijksbegroting hadden ontvangen, kon over de eerste drie jaren waarvoor de regeling gold een uitkering worden verstrekt die gelijk was aan de laatst toegekende bijdragen. Over de drie daaropvolgende jaren kon aan deze pre-gewesten een uitkering worden verstrekt ter hoogte van een afnemend percentage (75%, 50%, 25%) van de daarvoor genoten uitkering.

De Rijksbijdrageregeling pre-gewesten werd in 1981 opgevolgd door de Bijdrageregeling pre-gewesten 1981. De pre-gewesten waaraan een bijdrage kon worden verleend werden daarin met name genoemd. De bedoeling van de nieuwe regeling was om de uitkeringen zonder ongewenste herverdelingseffecten aan te passen aan de veranderde begrotings situatie. De wijzigingen waren derhalve louter van budgettaire aard. Het uitgangspunt om volgens objectieve - van de werkelijke uitgaven van het pre-gewest onafhankelijke - normen geld uit te keren, bleef gehandhaafd, evenals de tot een minimum beperkte inmenging van de centrale overheid.

400.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het aan pre-gewesten verlenen van bijdragen en uitkeringen in de algemene kosten van die pre-gewesten
Periode	1971 -
Grondslag	Rijksbijdrageregeling pre-gewesten, art. 2.1; art. 4; toelichting; Bijdrageregeling pre-gewesten 1981, art. 2.1; art.4

Gewesten

Openbaar lichaam Rijnmond

De kosten van het openbaar lichaam Rijnmond kwamen ten laste van de betrokken gemeenten naar verhouding van de bevolkingcijfers. Bij AMvB werden hiervoor regels gegeven. Gedeputeerde

Staten stelden aan de hand van door de raad van Rijnmond vastgestelde begroting de bijdrage voor elke gemeente voorlopig vast. Definitieve vaststelling volgde bij hun besluit tot goedkeuring van de rekening van het openbaar lichaam (zie Interne financiële organisatie lagere overheid).

Het Rijk verleende een bijdrage in de algemene kosten van Rijnmond, eveneens volgens bij AMvB te stellen regels. Vanaf 1979 nam ook de Provincie een deel van de kosten voor zijn rekening, te weten de kosten die gemoeid waren met de overgang van het bestuur van de provincie naar het bestuur van het openbaar lichaam.

Bij de opheffing van het openbaar lichaam Rijnmond in 1986, werd het resterende deel van de gemeentelijke en Rijksbijdragen verstrekt aan de provincie Zuid-Holland. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland kregen een jaar de tijd het vermogen van het openbaar lichaam te vereffenen.

Agglomeratie Eindhoven

De agglomeratie Eindhoven kreeg elk jaar een algemene uitkering ten laste van het Rijk. Hiervoor werden bij AMvB regels gegeven. De tot de agglomeratie behorende gemeenten droegen bij in de kosten van de agglomeratie. Deze bijdrage was het quotiënt van het inwonertal van de gemeente en een voor elke gemeente gelijk bedrag per inwoner. Dit laatste bedrag werd vastgesteld door de agglomeratieraad, ofschoon daarvan in bijzondere omstandigheden kon worden afgeweken. Zo'n besluit tot afwijking behoefde goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

401.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het voorbereiden van een AMvB waarbij regels worden gesteld met betrekking tot gewesten
Periode	1965-1985
Grondslag	Wet openbaar lichaam Rijnmond, art. 55; Wet agglomeratie Eindhoven, div.art.
Product	Financieel besluit openbaar lichaam Rijnmond 1965, <i>Stb.</i> 1966/61; Besluit agglomeratie Eindhoven, <i>Stb.</i> 1977/4; Financieel besluit openbaar lichaam Rijnmond, <i>Stb.</i> 1908/614

402.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het vaststellen van uitkeringen aan gewesten
Periode	1976 - 1986
Grondslag	Wet openbaar lichaam Rijnmond; Wet agglomeratie Eindhoven, art. 68; Besluit agglomeratie Eindhoven, art. 12.4 en 12.6
Opmerking	Het verrichten van betalingen is een activiteit onder deze handeling.

403.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het jaarlijks vaststellen van het maximum van de provinciale bijdrage aan de gemeenten die deel uitmaken van het openbaar lichaam Rijnmond
Periode	1979 - 1986
Grondslag	Financieel besluit openbaar lichaam Rijnmond, <i>Stb.</i> 1980/614, art. 3.2

404.

Actor Provincie Zuid-Holland
Handeling Het verlenen van bijdragen in de kosten van het openbaar lichaam Rijnmond
Periode 1979 - 1986
Grondslag Wet openbaar lichaam Rijnmond, zoals gewijzigd *Stb.* 1979/195, art. 56c
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

405.

Actor Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Handeling Het vereffenen van het vermogen van het openbaar lichaam Zuid-Holland
Periode 1986 - 1987
Grondslag Wet opheffing openbaar lichaam Rijnmond, art. 14.1
Opmerking Het saldo van de vereffening kwam ten bate respectievelijk ten laste van de provincie Zuid-Holland.
Deze handeling komt te vervallen

406.

Actor Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant
Handeling Het goedkeuren van besluiten van de raad van de agglomeratie Eindhoven met betrekking tot de gemeentelijke bijdrage in de kosten van de agglomeratie
Periode 1976 - 1985
Grondslag Wet agglomeratie Eindhoven, art. 69.1
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

4. TOEZICHT

4.1 Inleiding

Toezicht op de lagere overheden neemt ofwel de vorm aan van repressief toezicht ofwel van preventief toezicht. Onder *repressief* toezicht wordt verstaan dat de besluiten van lagere overheden in beginsel kunnen worden getroffen door toepassing van het in de Grondwet neergelegde (spontane) vernietigingsrecht van de Kroon. Tot *preventief* toezicht zijn bijvoorbeeld te rekenen de goedkeuring en verklaring van geen bezwaar, evenals de toestemming, de machtiging en de ontheffing. Om deze vorm van toezicht houden te beperken, bepaalt de Grondwet dat besluiten van lagere besturen nog slechts in bij of krachtens de wet te bepalen gevallen aan preventief toezicht kunnen worden onderworpen. Beide vormen van toezicht zijn in zekere zin negatief van aard, omdat daarmee slechts handelen ongedaan kan worden gemaakt of kan worden belet. Beïnvloedingsinstrumenten met een ‘positieve’ werking, zoals de aanwijzing, de uitnodiging om een besluit te nemen en het opleggen van samenwerking, kunnen als medebewind worden aangemerkt.

Het reglement van orde dat de gemeenteraad voor zijn vergadering en andere werkzaamheden vaststelt, werd voorheen aan Gedeputeerde Staten medegedeeld. De noodzaak van deze toezendplicht wordt tegenwoordig niet langer ingezien, reden waarom zij in de nieuwe Gemeentewet is geschrapt.

407.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het beoordelen van reglementen van orde voor gemeenteraadsvergaderingen
Periode	1945 - 1993
Grondslag	gemeentewet 1931, art. 59
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

4.2 Besluiten van lagere overheden

Handelingen betreffende besluiten van Provincie en Gemeente in hun hoedanigheid van deelnemer aan een gemeenschappelijke regeling komen aan bod in de paragraaf ‘besluiten van deelnemers aan gemeenschappelijke regelingen’.

4.2.1 Provinciale besluiten

Besluiten en andere beslissingen van het provinciaal bestuur kunnen alleen aan voorafgaand toezicht worden onderworpen in bij de wet bepaalde gevallen. Wanneer Gedeputeerde Staten of de Commissaris van de Koningin een besluit niet of niet naar behoren nemen, voorziet de vakminister daarin namens het provinciaal bestuur. Bepaalde besluiten, onder meer met betrekking tot financiële aangelegenheden, hebben goedkeuring nodig van de Kroon. De Kroon kon voor 1994 ook bepalen in hoeverre dergelijke, door Gedeputeerde Staten genomen, besluiten geen goedkeuring door de Kroon behoeften.

Goedkeuring van provinciale besluiten kan niet worden ingetrokken. Evenmin kan zij worden verleend voor bepaalde tijd. De beslissing tot goedkeuring kan een keer voor maximaal een half jaar worden verdaagd.

De Kroon kan een besluit schorsen of vernietigen wanneer dit strijdig is met de wet of het algemeen belang.

408.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, vakminister
Handeling Het (al of niet bij KB) goedkeuren van provinciale besluiten
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 98.1, art. 133, art. 151; Provinciewet 1962, art. 82.3, art. 91, art. 93.1, art. 100; Provinciewet 1992, art. 254, art. 259.1; Provinciewet 1998, art. 259
Opmerking De vakminister doet de voordracht tot goedkeuring door de Kroon. Een voordracht tot onthouding van goedkeuring door de Kroon wordt door of mede door de Minister van Binnenlandse Zaken gedaan.

409.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB ter bepaling van de mate waarin besluiten van Gedeputeerde Staten geen goedkeuring van de Kroon behoeven
Periode 1962 - 1994
Grondslag Provinciewet 1962, art. 92
Opmerking Het betrof besluiten betreffende het aangaan van geldleningen, het uitlenen van gelden en het aangaan van rekening-courant-overeenkomsten, en besluiten betreffende het waarborgen der renten en aflossingen van geldleningen, door anderen aan te gaan.

410.

Actor Commissaris van de Koningin
Handeling Het richten van een verzoek aan de vakminister een provinciaal besluit ter schorsing of vernietiging voor te dragen aan de Kroon
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 32.3, Provinciewet 1962, art. 170.1; Provinciewet 1992/1998, art. 266.1
Opmerking De Commissaris stelt het college dat het besluit nam in kennis van zijn handelwijze. De Provinciale wet rept niet expliciet van een verzoek.
Deze handeling komt te vervallen

411.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, vakminister
Handeling Het, in overleg, voorbereiden van een KB tot schorsing of vernietiging van een provinciaal besluit
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 32.2, art. 166, art. 169; Provinciewet 1962, art. 104.3, art. 165, art. 169.3, Provinciewet 1992/1998, art. 261, art. 267.1, art. 271.1
Product Besluit van 4 mei 1965 tot vernietiging van een artikel der verordening, regelende de behandeling door Gedeputeerde Staten van Friesland van administratieve geschillen, *Stb.* 1965/197

Opmerking Onder deze besluiten vallen ook door provinciale ambtenaren uitgevoerde besluiten, alsmede uitspraken door Gedeputeerde Staten in beroepszaken, ingesteld tegen uitvoering van deze besluiten.
De voordracht tot vernietiging wordt door de Minister van Binnenlandse Zaken of mede door deze minister gedaan.

4.2.2 Gemeentelijke besluiten

Besluiten van gemeentebesturen kunnen aan voorafgaand toezicht worden onderworpen in bij de wet of krachtens de wet bij provinciale verordening bepaalde gevallen. Wanneer Gedeputeerde Staten (of de minister) besluiten tot gedeeltelijke goedkeuring of onthouding van goedkeuring nemen, motiveren zij dit besluit. Voordien wordt met het gemeentebestuur overlegd. Een gemeentebestuur kan tegen het besluit bij de Kroon beroep instellen. Een besluit dat aan goedkeuring bij Koninklijk Besluit is onderworpen, wordt toegezonden aan de minister wie het aangaat. Vervolgens beslist de Kroon. Een voordracht tot onthouding van goedkeuring wordt gedaan door of mede door de minister. Hiertoe wordt eerst de Raad van State gehoord.

Een besluit van een gemeentebestuur kan bij koninklijk besluit worden vernietigd voor zover het met het recht of met het algemeen belang in strijd is. Hangende het onderzoek of er reden is tot vernietiging over te gaan, kan een besluit bij Koninklijk Besluit worden geschorst. De voordracht tot vernietiging van een door een gemeentebestuur genomen besluit wordt gedaan door of mede door de minister. Voordien krijgt het gemeentebestuur gelegenheid tot overleg. Het Koninklijk Besluit tot vernietiging wordt met redenen omkleed. In dit Koninklijk Besluit kan worden bepaald dat de rechtsgevolgen van het vernietigde besluit geheel of ten dele in stand blijven.

Ook een burgemeester heeft de bevoegdheid besluiten van het gemeentebestuur ter vernietiging voor te dragen. Wanneer een besluit naar zijn oordeel in aanmerking komt voor vernietiging, doet hij hiervan mededeling aan Gedeputeerde Staten. Deze zenden de stukken, vergezeld van hun advies toe aan de minister wie het aangaat.

412.

Actor	Gedeputeerde Staten, vakminister
Handeling	Het goedkeuren van gemeentelijke besluiten
Periode	1945 –
Grondslag	Provinciale wet, art. 143; gemeentewet 1931, art. 229; Gemeentewet, art. 155.2; art. 218.5; 260; 262.1; 265; 266.1
Product	KB van 4 september 1850, <i>Stb.</i> 57 (ingetrokken bij KB van 23 november 1987, <i>Stb.</i> 563)
Opmerking	Het betreft hier zowel besluiten van de raad als van het gehele gemeentebestuur. Onder deze handeling vallen ook gedeeltelijke goedkeuring, onthouding van goedkeuring en vaststelling van de termijn waarin het besluit geldig is. Deze handeling komt te vervallen

413.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, vakminister
Handeling	Het voorbereiden van een KB tot schorsing of vernietiging van een gemeentelijk besluit

Periode 1945 -
Grondslag gemeentewet 1931, art. 185; Gemeentewet, art. 268; art. 278.1
Opmerking De voordracht tot vernietiging wordt door de Minister van Binnenlandse Zaken of mede door deze minister gedaan. Het betreft gemeentelijke besluiten die met het recht of het algemeen belang in strijd zijn.

414.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het richten van verzoeken aan de Kroon tot schorsing of vernietiging van plaatselijke verordeningen die zij strijdig vinden met de wetten of het algemeen provinciaal belang

Periode 1945 - 1962

Grondslag Provinciale wet, art. 146

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

415.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het adviseren van de vakminister inzake vernietiging van besluiten van gemeentebesturen

Periode 1994 -

Grondslag Gemeentewet, art. 273.2

Opmerking Voor 1994 brachten Gedeputeerde Staten alleen verslag uit van het feit dat een burgemeester van oordeel was dat een gemeentelijk besluit strijdig was met de wet of het algemeen belang.

Deze handeling komt te vervallen

416.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het machtigen van gemeentebesturen tot instelling, afschaffing of verandering van jaarmarkten of gewone marktdagen

Periode 1945 - 1962

Grondslag Provinciale wet, art. 144

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

417.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een AMvB ter goedkeuring van besluiten van gemeentebesturen tot instelling of verandering van jaarmarkten of gewone marktdagen

Periode 1945 – 1987

Grondslag Provinciale wet, art. 144; gemeentewet 1931, art. 229

4.2.3 Besluiten van gewesten

De vaststelling van een streekplan door de raad van het gewest 'openbaar lichaam Rijnmond', behoefde de goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

De raad van Rijnmond kon de raad van een gemeente die deel uitmaakte van het openbaar lichaam verplichten een bestemmingsplan vast te stellen of te herzien. Daarbij konden aanwijzingen worden gegeven omtrent de inhoud van het plan. Dergelijke besluiten van de raad van Rijnmond moesten worden goedgekeurd door Gedeputeerde Staten.

Een besluit waarvoor eveneens goedkeuring van Gedeputeerde Staten nodig was, was het besluit waarmee een gewest instemde met de overheveling van bevoegdheden van een gemeenteraad respectievelijk een college van B en W naar de raad respectievelijk het dagelijks bestuur van het gewest. Ook besluiten ten aanzien van daarmee gemoeide kosten, alsmede ten aanzien van andere financiële aangelegenheden, behoefden goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Zoals in de paragraaf 'gewesten' in het hoofdstuk 'Bevoegdheden lagere overheid' is uiteengezet, kon de raad van het gewest 'agglomeratie Eindhoven' aanwijzingen geven aan gemeentebesturen. Deze dienden eveneens door Gedeputeerde Staten te worden goedgekeurd.

418.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het goedkeuren van door het openbaar lichaam Rijnmond vastgestelde streekplannen
Periode	1965 - 1986
Grondslag	Wet openbaar lichaam Rijnmond, art. 19.1
Opmerking :	Deze handeling komt te vervallen

419.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het goedkeuren van gewestelijke besluiten
Periode	1965 - 1986
Grondslag	Wet openbaar lichaam Rijnmond, o.a. art. 26.5; art. 41.1; Wet agglomeratie Eindhoven, art. 51.2; art. 53.4; art. 55.3
Opmerking	Het betrof onder meer besluiten inzake ruimtelijke ordening, de overheveling van gemeentelijke bevoegdheden, financiële aangelegenheden, en aanwijzingen. Deze handeling komt te vervallen

4.2.4 Besluiten van deelnemers aan gemeenschappelijke regelingen

Bij de beslissing van een geschil omtrent de toepassing van een gemeenschappelijke regeling tussen gemeenten kunnen Gedeputeerde Staten aan het betreffende bestuur opdracht geven een besluit te nemen met inachtneming van het in hun beslissing bepaalde. Gebeurt dit niet binnen de gestelde termijn, dan nemen zij het besluit zelf.

Ook in spoedeisende gevallen kunnen zij een beslissing op zich nemen.

420.

Actor	Gedeputeerde Staten
Handeling	Het, in plaats van het bestuur van een lichaam of orgaan dat een gemeenschappelijke regeling tussen gemeenten uitvoert, nemen van besluiten ter zake van die regeling
Periode	1984 -
Grondslag	Wet gemeenschappelijke regelingen, <i>Stb.</i> 1984/667, art. 28.2

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

421.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het schorsen van een besluit ter zake van een gemeenschappelijke regeling tussen gemeenten
Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 28.4
Opmerking Op verzoek van een belanghebbend bestuur kan een voorlopige voorziening worden getroffen.
Deze handeling komt te vervallen

422.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het houden van toezicht op waterstaatswerken, waterschappen, veenschappen en veenpolders
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet 1928, art. 136; Provinciewet 1962, art. 99.1; Provinciewet 1962, art. 99.1; Provinciewet 1992/1998, art. 154
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

423.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het houden van toezicht op waterstaatswerken, waterschappen, veenschappen en veenpolders
Periode 1962 -
Grondslag Provinciewet 1962, art. 99.2; Provinciewet 1992/1998, art. 152.4
Opmerking Provinciale Staten kunnen Gedeputeerde Staten met dit toezicht belasten.
Deze handeling komt te vervallen

4.3 Bestuursdwang

Bestuursdwang die door Rijk of Provincie wordt uitgeoefend ten aanzien van gemeenschappelijke regelingen, komt aan bod in de paragraaf 'bestuursdwang ter zake van gemeenschappelijke regelingen'.

4.3.1 Bestuursdwang vanwege het Rijk

Wetten en AMvB's kunnen voorschrijven dat het provinciaal bestuur meewerkt aan de uitvoering daarvan. Gedeputeerde Staten verlenen deze medewerking, tenzij dit uitdrukkelijk wordt verlangd van Provinciale Staten of de Commissaris van de Koningin. Voor zover het gaat om het maken van verordeningen, wordt dit gedaan door Provinciale Staten, tenzij de wet anders voorschrijft. Verlenen Provinciale Staten geen of onvoldoende medewerking, dan voorzien Gedeputeerde Staten daarin.

Bleven Gedeputeerde Staten in gebreke bij het verlenen van medewerking, dan kon in het verleden de Kroon de Commissaris gelasten mee te werken. Sinds 1992 voorziet de Minister van Binnenlandse Zaken hierin.

De bevoegdheid tot regeling en bestuur inzake de huishouding van de gemeente wordt aan het gemeentebestuur overgelaten.

Om verzekerd te zijn van de uitvoering van regeling en bestuur kan het gemeentebestuur daartoe bij of krachtens een andere wet dan de Gemeentewet worden gedwongen. Het geven van aanwijzingen aan het gemeentebestuur en het aan het gemeentebestuur opleggen of in zijn plaats vaststellen van besluiten (zie de paragraaf 'gemeentelijke besluiten' in dit hoofdstuk), is echter alleen mogelijk wanneer de bevoegdheid daartoe is toegekend bij de wet, of krachtens de wet bij provinciale verordening. Het is voor het Rijk dus mogelijk in te grijpen in geval van lichte verwaarlozing van de gemeentelijke autonomie. De kosten verbonden aan de uitvoering van door het Rijk gevorderd bestuur (medebewind) worden, voor zover zij ten laste van de betrokken gemeenten blijven, door het Rijk aan hen vergoed.

Het Rijk kan het gemeentebestuur dwingen een plan of een beleidsverslag vast te stellen en ter voorbereiding daarvan een voorgeschreven procedure te volgen. Een dergelijke verplichting geldt voor ten hoogste vier jaar, tenzij de wet anders voorschrijft. Er wordt aangegeven hoe de financiële gevolgen ervan voor de gemeente worden gecompenseerd.

Het Rijk zal een gemeentebestuur alleen dwingen indien zo'n vaststelling noodzakelijk is uit het oogpunt van afstemming tussen gemeentelijk beleid en het beleid van de betrokken provincie of het Rijk, of als de ontwikkeling van beleid op een nieuw beleidsterrein dit noodzakelijk maakt.

424.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het (bij KB) aan de Commissaris van de Koningin opdragen medewerking te verlenen aan de uitvoering van een wet of AMvB
Periode	1945 -
Grondslag	Provinciale wet, art. 129; Provinciewet 1962, art. 97
Opmerking	Tot 1992 gebeurde dit bij KB.

425.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het geven van aanwijzingen aan een gemeentebestuur
Periode	1994 -
Grondslag	Gemeentewet, art. 108.2

426.

Actor	Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het doen vaststellen van een plan of een beleidsverslag door een gemeentebestuur
Periode	1994 -
Grondslag	Gemeentewet, art. 110.2

4.3.2 Bestuursdwang vanwege de Provincie

Gedeputeerde Staten hebben de bevoegdheid tot toepassing van bestuursdwang, dat wil zeggen tot het op kosten der overtreders doen wegnemen, beletten, verrichten of in vorige toestand herstellen van hetgeen in strijd is met bepaalde wetten, AMvB's en besluiten van het provinciaal bestuur. Zij kunnen aan aangewezen personen schriftelijk last verstrekken tot het binnentreden in een woning tegen de wil van de bewoner. Hierbij dient ofwel de kantonrechter ofwel de burgemeester aanwezig te zijn.

De bevoegdheid tot uitoefening van bestuursdwang kan ook bij de Commissaris van de Koningin berusten. Dit is het geval wanneer de toepassing daarvan tot handhaving strekt van door hem uitgevoerde regels.

Provinciale Staten kunnen in hun verordeningen medewerking vorderen van gemeentebesturen en besturen van waterschappen tot uitvoering van die verordeningen. Dit kan onder meer inhouden dat opdracht wordt gegeven tot het maken van verordeningen.

Gemeentelijke besluiten die volgens Gedeputeerde Staten strijdig zijn met de wet of het algemeen belang, worden door hen naar de vakminister gestuurd.

427.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het aanwijzen van ambtenaren ter invordering van provinciale belastingen
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet 1928, art. 126quindecies, lid 1
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

428.

Actor Gedeputeerde Staten, Commissaris van de Koningin
Handeling Het geven van opdracht aan daartoe aangewezen personen tot het binnentreden in een woning tegen de wil van de bewoner
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet 1928, art. 153ter, lid 1; Provinciewet 1962, art. 117.1; Provinciewet 1992, art. 126
Product machtiging
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

429.

Actor Gedeputeerde Staten, Commissaris van de Koningin
Handeling Het bij dwangbevel invorderen van de kosten van het wegnemen, beletten, verrichten of in vorige toestand herstellen van hetgeen in strijd is met bepaalde wetten, AMvB's en besluiten van het provinciaal bestuur
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet 1928, art. 153quinquies, lid 1; Provinciewet 1962, art. 119.1; Provinciewet 1992, art. 129.1
Opmerking Het dwangbevel wordt op kosten van de schuldenaar bij deurwaardersexploot betekend.
Deze handeling komt te vervallen

430.

Actor Provinciale Staten

Handeling Het vorderen van medewerking van gemeentebesturen en besturen van waterschappen tot uitvoering van provinciale verordeningen
Periode 1962 -
Grondslag Provinciewet 1962, art. 85; Provinciewet 1992, art. 146.1
Opmerking Tot 1992 noemde de wet ook de besturen van veenschappen en veenpolders.
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

431.

Actor Provincie
Handeling Het aan gemeenten en waterschappen vergoeden van kosten die voortvloeien uit door Provinciale Staten gevorderde medewerking tot de uitvoering van hun verordeningen
Periode 1994 -
Grondslag Provinciewet 1992, art. 146.2
Opmerking Het betreft kosten die ten laste blijven van de betrokken gemeenten of waterschappen.
Deze handeling komt te vervallen

4.3.3 Bestuursdwang vanwege de gemeente

Het gemeentebestuur heeft de bevoegdheid bestuursdwang toe te passen wanneer wettelijke voorschriften, zoals bij een ontheffing of vergunning, niet of verkeerd worden nageleefd. In het kader daarvan kunnen alle plaatsen, behalve woningen, zonder toestemming van de rechthebbende worden betreden. Goederen kunnen worden meegenomen en opgeslagen. Gebouwen, terreinen en hetgeen zich daarin of daarop bevindt kunnen worden verzegeld. De Gemeente kan de kosten die de toepassing van bestuursdwang met zich meebrengt, verhalen op de overtreder.

Indien Gedeputeerde Staten of de Commissaris van de Koningin voor het college van burgemeester en wethouders respectievelijk de burgemeester in de plaats zijn getreden, kunnen zij namens het gemeentebestuur op kosten van de gemeente bestuursdwang toepassen.

432.

Actor Gedeputeerde Staten, Commissaris van de Koningin
Handeling Het namens het gemeentebestuur toepassen van bestuursdwang
Periode 1994 -
Grondslag Gemeentewet, art. 135.1
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

4.3.4 Bestuursdwang ten aanzien van gemeenschappelijke regelingen

Provinciale Staten kunnen, indien een zwaarwegend openbaar belang dat vereist, gemeenten aanwijzen waarvan de besturen een gemeenschappelijke regeling moeten treffen, wijzigen of opheffen. Aanwijzing kan eventueel op verzoek van een of meer van deze besturen plaatsvinden, maar ook op verzoek van de Kroon. Gedeputeerde Staten leggen de regeling aan de aangewezen ge-

meenten op. Betreft het een regeling uitsluitend tussen burgemeesters, dan treedt de Commissaris van de Koningin in de plaats van Gedeputeerde Staten.

Tot 1984 legden Provinciale Staten zelf, met goedvinden van minstens de helft der betrokken gemeenten, een gemeenschappelijke regeling op. Dit gebeurde al of niet op verzoek van het bestuur van een dezer gemeenten. De wet bood Provinciale Staten echter ruimte voorbij te gaan aan de toestemming van gemeentelijke zijde: ter behartiging van bepaalde openbare belangen van bijzondere betekenis^{xvii} konden zij op uitnodiging en onder goedkeuring van de Kroon een regeling opleggen. Gingen Provinciale Staten niet of niet tijdig op het verzoek in of kon een door hen vastgestelde regeling geen goedkeuring van de Kroon verwerven, dan legde de Kroon de regeling zelf op.

Gedeputeerde Staten kunnen een gemeenschappelijke regeling opleggen tussen gemeenten in een samenwerkingsgebied. Indien de Minister van Binnenlandse Zaken bedenkingen heeft tegen een dergelijke door Gedeputeerde Staten opgelegde regeling, geeft hij dit college, in overeenstemming met de betrokken ministers, een aanwijzing die inhoudt dat zij een nieuwe regeling moeten opleggen overeenkomstig het in de aanwijzing bepaalde.

Indien Gedeputeerde Staten een regeling niet tijdig opleggen, bereidt de Minister van Binnenlandse Zaken een KB voor, waarbij de regeling wordt opgelegd. In 1995 gebeurde dit met de Gemeenschappelijke regeling Bestuur Regio Utrecht.

Indien Gedeputeerde Staten menen dat het bestuur van een regionaal openbaar lichaam tekortschiet in de uitoefening van een toegekende bevoegdheid of opgedragen taak, kunnen zij dat bestuur een aanwijzing geven hoe deze bevoegdheid of taak moet worden uitgeoefend. Voldoet het bestuur niet tijdig aan de aanwijzing, dan oefenen Gedeputeerde Staten de bevoegdheid of taak uit.

De vakminister kan in overeenstemming met de Minister van Binnenlandse Zaken Gedeputeerde Staten uitnodigen een aanwijzing te geven. Voldoet het college niet aan deze uitnodiging, dan geven genoemde ministers de aanwijzing zelf.

433.

Actor	Provinciale Staten, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het (bij KB) aanwijzen van gemeenten waarvan de besturen een gemeenschappelijke regeling moeten treffen, wijzigen of opheffen
Periode	1984 -
Grondslag	Wet gemeenschappelijke regelingen, <i>Stb.</i> 1984/667, art. 99.1; art. 100.3
Opmerking	Aanwijzing gebeurt alleen als een zwaarwegend openbaar belang dit vereist. Een aanwijzing kan ook de toetreding tot of uittreding uit een regeling betreffen. Wanneer Provinciale Staten niet tijdig ingaan op de uitnodiging van de Kroon tot het verrichten van een aanwijzing, bereidt de Minister een KB voor.

Deze handeling komt te vervallen

434.

Actor	Provincie, Minister van Binnenlandse Zaken, Commissaris van de Koningin
Handeling	Het (bij KB) aan gemeenten opleggen van een onderlinge gemeenschappelijke regeling
Periode	1950 –
Grondslag	Wet gemeenschappelijke regelingen, <i>Stb.</i> 1950/K 120, art. 11.1-3; Wet gemeenschappelijke regelingen, <i>Stb.</i> 1984/667, art. 99.2 en 99.5; Kaderwet bestuur in verandering, art. 23.1; art. 24.1; art. 26

Product	Besluit van 7 juni 1995, tot oplegging van de Gemeenschappelijke regeling Bestuur Regio Utrecht, <i>Stb.</i> 1995/311
Opmerking	- De gemeenten kunnen in een samenwerkingsgebied liggen. - Onder 'opleggen' wordt ook verstaan de wijziging of opheffing van een bestaande regeling, de toetreding tot of de uittreding uit een regeling. Oplegging gebeurde tot 1984 door Provinciale Staten. Vanaf 1984 gebeurt het, op aanwijzing van Provinciale Staten, door Gedeputeerde Staten. Liggen de betrokken gemeenten echter in verschillende provincies, dan gebeurt het opleggen door de Kroon (de minister bereidt een KB voor). Bleven Provinciale Staten ten aanzien van het opleggen in gebreke, dan gebeurde het opleggen eveneens door de Kroon. De Commissaris treedt in de plaats van Gedeputeerde Staten (voor 1984: Provinciale Staten) wanneer het een regeling tussen uitsluitend burgemeesters betreft. Deze handeling komt te vervallen
435.	
Actor	Gedeputeerde Staten, Minister van Binnenlandse Zaken, Commissaris van de Koningin
Handeling	Het (bij KB) geven van opdracht aan besturen van gemeenten aan wie een onderlinge gemeenschappelijke regeling wordt opgelegd daarover in overleg te treden
Periode	1950 - 1984
Grondslag	Wet gemeenschappelijke regelingen, <i>Stb.</i> 1950/K 120, art. 12
Opmerking	Wanneer de regeling is opgelegd vanwege de Kroon, vindt ook de opdracht tot overleg vanwege de Kroon plaats. Bij een regeling tussen burgemeesters treedt de Commissaris van de Koningin in de plaats van Provinciale Staten. Deze handeling komt te vervallen
436.	
Actor	Minister van Binnenlandse Zaken, vakminister
Handeling	Het geven van een aanwijzing aan Gedeputeerde Staten ter zake van het opnieuw opleggen van een gemeenschappelijke regeling tussen gemeenten in een samenwerkingsgebied
Periode	1994 -
Grondslag	Kaderwet bestuur in verandering, art. 25.1
Opmerking	De Minister van Binnenlandse Zaken handelt in overeenstemming met de betrokken ministers.
437.	
Actor	vakminister, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het uitnodigen van Gedeputeerde Staten het bestuur van een regionaal openbaar lichaam een aanwijzing te geven hoe een bevoegdheid of taak moet worden uitgeoefend
Periode	1994 –
Grondslag	Kaderwet bestuur in verandering, art. 28.1
Opmerking	De vakminister handelt in overeenstemming met de Minister van Binnenlandse Zaken.
438.	
Actor	Gedeputeerde Staten, vakminister, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling	Het geven van een aanwijzing aan het bestuur van een regionaal openbaar lichaam hoe een bevoegdheid of taak moet worden uitgeoefend.

Periode	1994 -
Grondslag	Kaderwet bestuur in verandering, art. 28.3
Opmerking	Wanneer Gedeputeerde Staten geen gevolg geven aan de uitnodiging van de vakminister en de Minister van Binnenlandse Zaken tot het geven van een aanwijzing, geven zij, in overeenstemming met elkaar, de aanwijzing zelf. Deze handeling komt te vervallen

4.4 Geschillen en beroepsmogelijkheden

Voor geschillen met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen zijn in deze paragraaf aparte handelingen opgenomen.

Het in beroep gaan bij de Kroon door een lagere overheid tegen een ministeriële beslissing wordt behandeld in de andere hoofdstukken, bij het desbetreffende onderwerp.

Een door Provinciale Staten te maken verordening regelt de behandeling door Gedeputeerde Staten van administratieve geschillen die aan hun beslissing onderworpen zijn. De belanghebbenden kunnen hun standpunt in een vergadering van Gedeputeerde Staten toelichten, hetzij persoonlijk, hetzij door hun gemachtigden. De voorzitter van de vergadering kan, al of niet op verzoek van belanghebbenden, getuigen en deskundigen oproepen. Verschijnen deze niet, dan kunnen zij daartoe worden gedwongen.

Voor de behandeling van deze administratieve geschillen kunnen Gedeputeerde Staten uit hun midden kamers vormen, die elk uit ten minste drie leden bestaan; hiertoe kan ook, in zijn hoedanigheid van voorzitter, de Commissaris van de Koningin behoren. Uitspraken van deze kamers gelden als uitspraken van Gedeputeerde Staten.

Zodra lagere overheden onderling een geschil hebben, proberen Gedeputeerde Staten dit geschil bij te leggen. Lukt dat niet, dan dragen zij het geschil ter beslissing voor aan de Kroon, tenzij de beslissing is opgedragen aan de rechterlijke macht of aan een college dat met administratieve rechtspraak is belast.

Voorheen konden Provinciale Staten in hun verordeningen beroep openstellen op de Kroon tegen door Gedeputeerde Staten genomen besluiten krachtens die verordeningen of tegen nadere, door Gedeputeerde Staten gestelde regels.

Gemeenschappelijke regelingen

Gedeputeerde Staten beslissen in geschillen over intergemeentelijke gemeenschappelijke regelingen, alsmede over geschillen betreffende regelingen tussen een of meer gemeenten enerzijds en het bestuur van een openbaar lichaam of gemeenschappelijk orgaan anderzijds. In alle andere geschillen over gemeenschappelijke regelingen beslist de Kroon.

Bij een geschil over de vaststelling van een samenwerkingsgebied kan de Minister van Binnenlandse Zaken, wanneer spoed vereist is, in de plaats van Provinciale Staten treden en het samenwerkingsgebied vaststellen. Bij de beslissing van een geschil betreffende de vaststelling van een provinciegrensoverschrijdend samenwerkingsgebied, kan hij opdracht geven aan de betrokken provinciale besturen een besluit te nemen. Gebeurt dit niet tijdig, dan neemt hij het besluit tot vaststelling zelf.

Het geschil kan ook betrekking hebben op de bij zo'n besluit tot vaststelling gegeven bepaling welk van de betrokken provinciale besturen binnen het gebied de bevoegdheden in kwestie uitoefent.

Een besluit tot vaststelling dat de inzet is van een geschil kan overigens op verzoek van een belanghebbend bestuur door de Minister van Binnenlandse Zaken worden geschorst.

439.

Actor Provinciale Staten
Handeling Het machtigen van Gedeputeerde Staten tot het voeren van een rechtsgeding ten behoeve van de provincie
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet, art. 155.2
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

440.

Actor Commissaris van de Koningin
Handeling Het vertegenwoordigen van de provincie in rechtsgedingen
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet, art. 33
Opmerking Hij trad namens Gedeputeerde Staten op als eiser of verweerder
Deze handeling komt te vervallen

441.

Actor Commissaris van de Koningin
Handeling Het oproepen van getuigen en deskundigen bij administratieve geschillen die onderworpen zijn aan de beslissing van Gedeputeerde Staten
Periode 1962 -
Grondslag Provinciewet 1962, art. 110.1
Opmerking Hieronder valt ook het bevel de personen in kwestie door de openbare macht voor hen te laten brengen.
De Provinciewet noemt als actor 'de voorzitter van Gedeputeerde Staten'.
Deze handeling komt te vervallen

442.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het vormen van kamers uit eigen gelederen voor de behandeling van administratieve geschillen
Periode 1962 -
Grondslag Provinciewet 1962, art. 112.1
Opmerking Samenstelling en werkzaamheden worden door Gedeputeerde Staten geregeld.
Deze handeling komt te vervallen

443.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het beslissen in geschillen over de uitvoering van provinciale reglementen en besluiten
Periode 1945 - 1962
Grondslag Provinciale wet, art. 153
Opmerking Het betreft de geschillen waarin de beslissing niet aan anderen is opgedragen.

Deze handeling komt te vervallen

444.

Actor Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Handeling Het beslissen in een door een gemeente ingesteld beroep tegen een aanwijzing van de raad van Rijnmond
Periode 1965 - 1986
Grondslag Wet openbaar lichaam Rijnmond, art. 35
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

445.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het ter beslissing aan de Kroon voordragen van geschillen tussen lagere overheden
Periode 1945 -
Grondslag Provinciale wet, art. 147; Provinciewet 1962, art. 121
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

446.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB ter beslissing in een geschil tussen lagere overheden
Periode 1945 -
Grondslag o.a. Provinciale wet, art. 148; gemeentewet 1931, art. 235; Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.*1950/K 120, art. 6.2; art. 7.1; art. 21; art. 28; Provinciewet 1962, art. 86.1; art. 121; gemeentewet, zoals gewijzigd bij de wet van 2 maart 1966, *Stb.* 94, art. 105.4; Wet agglomeratie Eindhoven, art. 51.2; art. 86.1; Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 36.4; Gemeentewet, art. 264
Opmerking Een gemeente kan bijvoorbeeld beroep instellen tegen een beslissing van het provinciaal bestuur.

447.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het beslissen op een beroep, ingesteld door vanwege de Minister van Defensie aangewezen gezag, tegen de beslissing van een burgemeester inzake de sterkte of de soort van het krijgsvolk dat ter beteugeling van verstoring van de openbare orde is gevorderd
Periode 1945 - 1957
Grondslag gemeentewet 1931, art. 218.2

448.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het beslissen in geschillen omtrent de toepassing van een gemeenschappelijke regeling tussen gemeenten
Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 28.1
Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

449.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB ter beslissing in geschillen omtrent de toepassing van een gemeenschappelijke regeling

Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 42; art. 53; art. 75; art. 85

450.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het beslissen in geschillen betreffende de vaststelling van een samenwerkingsgebied

Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 4; Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, zoals gewijzigd *Stb.* 1984/668, art. I, sub D

451.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het schorsen van een besluit tot vaststelling van een samenwerkingsgebied

Periode 1984 -
Grondslag Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667, art. 4.5
Opmerking Op verzoek van een belanghebbend provinciaal bestuur kan een voorlopige voorziening worden getroffen.

Bezwaar en beroep Provinciefonds

452.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het bezwaar maken tegen de ontwerp-beschikking tot vaststelling van een uitkering uit het Provinciefonds

Periode 1948 -
Grondslag Besluit van 19 juni 1986 tot uitvoering van de artikelen 160d, derde lid, en 160h, tweede lid, van de Provinciewet, art. 4.1

Opmerking Het bezwaarschrift wordt ingediend bij de Minister van Binnenlandse Zaken.
Deze handeling komt te vervallen

453.

Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
Handeling Het beslissen op een bezwaarschrift van Gedeputeerde Staten tegen de ontwerp-beschikking tot vaststelling van een uitkering uit het Provinciefonds

Periode 1948 -
Grondslag Besluit van 19 juni 1986 tot uitvoering van de artikelen 160d, derde lid, en 160h, tweede lid, van de Provinciewet, art. 4.3

454.

Actor Gedeputeerde Staten
Handeling Het instellen van beroep bij de Kroon tegen de beschikking tot vaststelling van een uitkering uit het Provinciefonds

Periode 1948 -
Grondslag Besluit van 19 juni 1986 tot uitvoering van de artikelen 160d, derde lid, en 160h, tweede lid, van de Provinciewet, art. 6.1

Opmerking : **Deze handeling komt te vervallen**

455.
 Actor Minister van Binnenlandse Zaken, Minister van Financiën
 Handeling Het voorbereiden van een KB tot behandeling van een beroep door Gedeputeerde Staten tegen de vaststelling van een uitkering uit het Provinciefonds
 Periode 1948 -
 Grondslag Besluit van 19 juni 1986 tot uitvoering van de artikelen 160d, derde lid, en 160h, tweede lid, van de Provinciewet, art. 6.1
 Opmerking Het bezwaar moet zich richten tegen de vaststelling van het aantal eenheden (zoals het aantal inwoners of hectaren land van een gemeente). Tot dusverre vond een dergelijk beroep niet plaats.

Bezwaar en beroep Gemeentefonds

456.
 Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het beslissen op bezwaarschriften van gemeenten tegen de vaststelling van uitkeringen uit het Gemeentefonds
 Periode 1945 -
 Grondslag Financieele-Verhoudingsbesluit 1935, art. 13.2; art. 24.3, art. 25.4; art. 28.2; 36bis4; Financiële-Verhoudingsbesluit 1948, art. 6.2, art. 10.3; art. 12.2; art. 19; art. 26.2; Financiële-Verhoudingsbesluit 1953, art. 7.2; Financiële verhoudingsbesluit 1960, art. 17.3. 21.4; Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 22.1 1; art. 30.1

457.
 Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
 Handeling Het voorbereiden van AMvB's waarbij gemeentebesturen in de gelegenheid worden gesteld bij de Ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken bezwaar te maken tegen de vaststelling van gegevens die ten grondslag liggen aan verfijningen
 Periode 1984 -
 Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 30.1
 Opmerking Bezwaar wordt gemaakt bij de beide actoren, aangezien zij de beheerders van het Gemeentefonds zijn. Het bezwaarschrift wordt ingediend bij de Minister van Financiën.

458.
 Actor Minister van Financiën
 Handeling Het in overeenstemming met de Raad voor de gemeentefinanciën aanwijzen van deskundigen die onderzoek doen naar aanleiding van gemeentelijke bezwaarschriften betreffende verfijningen
 Periode 1984 -
 Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 32.1

459.
 Actor deskundigen, aangewezen door de Minister van Financiën in overeenstemming met de Raad voor de gemeentefinanciën
 Handeling Het onderzoeken van gemeentelijke bezwaarschriften betreffende verfijningen
 Periode 1984 -
 Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 32.2 en 32.4

Product verslag
Opmerking De deskundigen stellen een vooronderzoek in waaruit moet blijken of het bezwaarschrift kan leiden tot bijstelling van de gegevens in kwestie. Dit onderzoek omvat voorts een kostenraming van een vervolgonderzoek. De deskundigen brengen verslag uit aan de Minister van Financiën. Wanneer een gemeentebestuur op basis van de resultaten van het vooronderzoek het bezwaarschrift handhaaft, stellen de deskundigen een vervolgonderzoek in. Ook hiervan wordt aan de Minister van Financiën verslag uitgebracht.

460.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het voorbereiden van een KB tot behandeling van een beroep, ingesteld door een gemeentebestuur, tegen de vaststelling van een uitkering uit het Gemeentefonds
Periode 1984 -
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 34.1; art. 38.3

461.

Actor vakminister
Handeling Het beslissen op bezwaarschriften van gemeenten tegen de vaststelling van specifieke uitkeringen waarbij meer dan één departement betrokken is
Periode 1982 -
Grondslag Financiële-Verhoudingswet 1984, art. 39.2; MvT bij art. 39

462.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het beslissen op beroepschriften van Commissarissen van de Koningin tegen besluiten van Gedeputeerde Staten in het kader van uitkeringen uit het Gemeentefonds
Periode 1945 -
Grondslag Financiële-Verhoudingsbesluit, art. 24.3; Financiële-Verhoudingsbesluit 1948, art. 10.3

468.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het stellen van nadere regels omtrent de jaarlijks door gemeenten aan het CBS te verstrekken gegevens inzake de vastgestelde waarden van onroerende zaken.
Periode: 1997-
Grondslag: Besluit financiële verhouding Rijk-gemeenten, art. 2
Besluit financiële verhouding, art. 2

469.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling : Het kennisgeven van de provincies en gemeenten van:
1. de verwachte bedragen per eenheid over het uitkeringsjaar;
2. de verwachte uitkeringsfactor over het uitkeringsjaar;
3. de verwachte ontwikkeling van de uitkeringsfactor over de 4 jaren na het uitkeringsjaar.
Periode: 1998-
Grondslag: Besluit financiële verhouding Rijk-gemeenten, art. 3
Besluit financiële verhouding, art. 3

470.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het vaststellen van de historische vergoeding per gemeente voor huisvesting van onderwijs.
Periode: 1997-
Grondslag: Besluit integratie-uitkering huisvesting onderwijs en verrekening sportterreinen gemeentefonds, art. 2.2

471.

Actor Minister van Financiën, Minister van Binnenlandse Zaken
Handeling Het verstrekken van een uitkering aan gemeenten, in verband met de toevoeging aan het gemeentefonds van middelen betreffende onderwijs in de jaren 1997 t/m 2001.
Periode: 1997-
Grondslag: Besluit integratie-uitkering huisvesting onderwijs en verrekening sportterreinen gemeentefonds, art. 4.1

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Wet- en regelgeving

Onderstaande wet- en regelgeving is alfabetisch geordend. Echter: de besluiten die in hun aanhef met een datum worden aangeduid, staan onderling in de chronologische volgorde. Hetzelfde geldt voor de wetten waarvan de aanhef met een datumaanduiding begint.

Begrotingsvoorschriften 1931 en Rekeningsvoorschriften 1931, zoals gewijzigd bij het Besluit van 6 mei 1949, *Stb.* 1949/J195, en bij het Besluit van 1950/K261

Beschikking kasgeldlimiet provincies en gemeenten, *Stcrt.* 1981/38/p.3

Beschikking kasgeldlimiet waterschappen, *Stcrt.* 1981/38/p.3

Beschikking tot vaststelling van de bedragen per eenheid voor het uitkeringsjaar 1984, *Stcrt.* 11-2-1985/34

Beschikking tot vaststelling van de bedragen per eenheid voor het uitkeringsjaar 1985, *Stcrt.* 27-1-1986/26

Beschikking tot vaststelling van de bedragen per eenheid voor het uitkeringsjaar 1986, *Stcrt.* 8-4-1987/83

Beschikking tot vaststelling van de bedragen per eenheid voor het uitkeringsjaar 1995, *Stcrt.* 20-12-1995, 1996/p.2

Beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 5 januari 1950, nr. 32485

Beschikking van de Minister van Justitie a.i. van 27 december 1984, houdende plaatsing in het Staatsblad van de tekst van de wet gemeenschappelijke regelingen (*Stb.* 1984, 667), zoals deze is gewijzigd bij de wet van 20 december 1984, *Stb.* 668

Beschikking van de Minister van Justitie van 21 juni, houdende plaatsing in het Staatsblad van de tekst van de Wet algemene regels herindeling (*Stb.* 1984, 475), zoals deze laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 13 mei 1991, *Stb.* 315, *Stb.* 1991/317

Beschikking vaststelling tijdvak Wet KPL, *Stcrt.* 1981/38/p.3

Besluit adviescommissie KIR, *Stcrt.* 1998/227

Besluit agglomeratie Eindhoven, *Stb.* 1977/4

Besluit belangrijke aangelegenheden financiën lagere overheid, *Stcrt.* 1973/123/p.4

Besluit berekening liquiditeitspositie publiekrechtelijke lichamen, *Stb.* 1963/391

Besluit berekening liquiditeitspositie publiekrechtelijke lichamen, *Stb.* 1981/43

Besluit bijdrage overgang waardegrondslag, *Stb.* 1994/594

Besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995, *Stb.* 1994/363

Besluit financiële gegevens publiekrechtelijke lichamen, *Stb.* 1981/44

Besluit gegevens financiering lagere overheid, *Stb.* 1986/662

Besluit gegevens leningen publiekrechtelijke lichamen, *Stb.* 1964/59

Besluit gegevens liquiditeitspositie publiekrechtelijke gemeenten, *Stb.* 1963/393

Besluit gegevens liquiditeitspositie publiekrechtelijke provinciën, *Stb.* 1963/394

Besluit gegevens liquiditeitspositie publiekrechtelijke waterschappen, *Stb.* 1963/395

Besluit gegevensverstrekking gemeentelijke belastingheffing, *Stb.* 1995/346

Besluit gemeentelijke onroerend-goedbelastingen, *Stb.* 1971/616

Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen, *Stb.* 1990/574

Besluit integratie diverse uitkeringen Provinciefonds 1994-1998, *Stb.* 1995/393

Besluit integratie-uitkering kinderopvang Gemeentefonds, *Stb.* 1996/346

Besluit interdepartementale bijdragen achterstandsgebiedenbeleid, *Stb.* 1988/160

Besluit leningvoorwaarden lagere overheid, *Stb.* 1987/18

Besluit leningvoorwaarden publiekrechtelijke lichamen, *Stb.* 1963/392

Besluit sociale vernieuwing, *Stb.* 1990/619

Besluit uitkering Provinciefonds, *Stb.* 1995/212

Besluit uitkeringen beleidsplannen minderheden vier grote steden, *Stb.* 1987/303

Besluit van 7 Mei 1952, houdende wijziging van het Financiële-Verhoudingsbesluit 1948, *Stb.* 1952/244

Besluit van 13 Mei 1955 tot vaststelling van het reglement voor de Raad van advies voor de gemeentefinanciën, *Stb.* 1955/17

Besluit van 13 mei 1957 betreffende vrijstelling van gemeentelijke belastingen voor vertegenwoordigers van andere mogendheden en voor vertegenwoordigers en functionarissen van volkenrechtelijke organisaties, *Stb.* 1957/ 173

Besluit van 18 mei 1962, houdende uitvoering van de artikelen 183 en 185 van de Provinciewet, *Stb.* 1962/199

Besluit van 3 juli 1964 tot uitvoering van artikel 160 der Provinciewet, *Stb.* 1964/261

Besluit van 30 december 1964, houdende nadere regelen omtrent de werkwijze en de bevoegdheid van de Raad voor de Territoriale Decentralisatie, *Stb.* 1964/578

Besluit van 12 februari 1965, houdende bepaling van het tijdstip, waarop de Wet openbaar lichaam Rijnmond in werking treedt, *Stb.* 1965/54

Besluit van 4 mei 1965 tot vernietiging van een artikel der verordening, regelende de behandeling door Gedeputeerde Staten van Friesland van administratieve geschillen, *Stb.* 1965/197

Besluit van 21 augustus 1965, houdende bepaling van het tijdstip, waarop paragraaf 1 van Hoofdstuk III van de Wet openbaar lichaam Rijnmond in werking treedt, *Stb.* 1965/394

Besluit van 12 januari 1966 tot vaststelling van een nieuwe instructie voor de commissarissen des Konings in de provinciën, *Stb.* 1966/25

Besluit van 22 mei 1974, houdende aanwijzing van de rijkseigendommen, welke in eigendom, beheer en onderhoud overgaan op de gemeente Dronten en vaststelling van de voorwaarden en het tijdstip van overgang, *Stb.* 1974/335

Besluit van 22 mei 1981 tot uitvoering van artikel 160 der Provinciewet, *Stb.* 1981/413

Besluit van 22 mei 1983, houdende aanwijzing van de rijkseigendommen die in eigendom, beheer en onderhoud overgaan op de gemeente Lelystad en bepaling van de voorwaarden en tijdstippen van overgang, *Stb.* 1983/337

Besluit van 23 oktober 1985, houdende uitvoering van artikel 1 van de Rijkswet uitbreiding van de territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen, *Stb.* 1985/559

Besluit van 18 november 1985, houdende de inwerkingtreding van de rijkswet van 9 januari 1985 (*Stb.* 130) tot uitbreiding van de territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen, *Stb.* 1985/610

Besluit van 13 december 1985, houdende de inwerkingtreding van de rijkswet van 12 december 1985 (*Stb.* 664) tot vaststelling van een zee-grens tussen de Nederlandse Antillen en Aruba, *Stb.* 1985/665

Besluit van 19 december 1985, houdende de inwerkingtreding van de wet van 19 december 1985 (*Stb.* 690), tot intrekking van de Wet agglomeratie Eindhoven, *Stb.* 1985/691

Besluit van 19 december 1985, houdende inwerkingtreding van de Wet van 12 december 1985, *Stb.* 648, tot gemeentelijke indeling van de Waddenzee, *Stb.* 1985/688

Besluit van 19 februari 1986, houdende inwerkingtreding van de wet van 19 februari 1986 (*Stb.* 47), tot intrekking van de Wet openbaar lichaam Rijnmond (Wet opheffing openbaar lichaam Rijnmond), *Stb.* 1986/48

Besluit van 19 juni 1986 tot uitvoering van de artikelen 160d, derde lid, en 160h, tweede lid, van de Provinciewet, *Stb.* 1986/400

Besluit van 21 november 1988, houdende inwerkingtreding van de Wet tot voltooiing van de provinciale indeling van het IJsselmeer, *Stb.* 1988/527

Besluit van 12 juni 1991, houdende inwerkingtreding van de wet van 13 mei 1991, *Stb.* 315, houdende procedurele bepalingen met betrekking tot wijziging van de gemeentelijke of provinciale indeling, *Stb.* 1991/316

Besluit van 20 mei 1994 tot vaststelling van het tijdstip waarop de wet van 21 april 1994 houdende voorzieningen ter bevordering van de totstandkoming van regionaal bestuur in daartoe aangewezen gebieden (Kaderwet bestuur in verandering) in werking treedt, *Stb.* 1994/397

Besluit van 29 juli 1994, houdende inwerkingtreding van de Wet van 7 juli 1994, houdende samenvoeging van de gemeenten Sint Philipsland en Tholen (*Stb.* 543), de Wet van 7 juli 1994, houdende samenvoeging van de gemeenten Aardenburg en Sluis (*Stb.* 544) en de Wet van 7 juli 1994, houdende samenvoeging van de gemeenten Kortgene en Wissenkerke (*Stb.* 545), *Stb.* 1994/593

Besluit van 30 januari 1995, houdende goedkeuring van een overeenkomst inzake het onderhoud van de Rode Beek, de Grensgraaf, de vroegere Rigolbach en de Ruisscherbeek, *Stb.* 1995/207

Besluit van 7 juni 1995, tot oplegging van de Gemeenschappelijke regeling Bestuur Regio Utrecht, *Stb.* 1995/311

Besluit van den 28sten September 1850, houdende vaststelling van een reglement betreffende het hooger beroep aan de Hoogen Raad der Nederlanden, van de arresten in burgerlijke zaken, in eersten aanleg gewezen door het Hoog-Geregtshof van Nederlandsch Indie, *Stb.* 1850/ 62

Besluit van den 13den Maart 1928, tot uitvoering van artikel 118 en 123 der Provinciale Wet, *Stb.* 1928/57

Besluit verfijningen algemene uitkering 1984, *Stb.* 1984/179

Besluit voorbereidingskosten regionale verkeers- en vervoerplannen, *Stb.* 1995/281

Bijdrageregeling pre-gewesten 1981, *Stcrt.* van 5 juni 1981/105/p.8

Circulaire van 13 januari 1978, FB77/U630, betreffende diplomatieke en internationale vrijstellingen gemeentelijke belastingen

Circulaire van 12 augustus 1981, FB81/U594, betreffende diplomatieke en internationale vrijstellingen gemeentelijke belastingen

Circulaire van 18 juli 1984, BMV84/U829, betreffende aanvullende bijdragen en aanvullende uitkeringen

Circulaire van 21 mei 1985, BBS85/U542, DGBB, aan de Colleges van Gedeputeerde Staten betreffende Bestuurlijk/financieel model gemeentelijke herindelingen

Circulaire van 30 jan. 1987, no. BMV87/U12, betreffende het verlenen van vergunningen op grond van art. 4, lid 2, van de Wet financiering lagere overheid aan gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke lichamen en organen

Circulaire van 20 augustus 1987, FB87/U301, betreffende woonforensenbelasting, *Stcrt.* 172

Consolidatiebeschikking publiekrechtelijke lichamen, *Stcrt.* 1981/38/p.3

Deviezenbeschikking van 22 April 1949 in verband met het Grenscorrectiebesluit 1949, *Stb.* 1949/J 183

Financieel besluit openbaar lichaam Rijnmond, *Stb.* 1980/614

Financieel besluit openbaar lichaam Rijnmond 1965, *Stb.* 1966/61

Financieele-Verhoudingsbesluit, *Stb.* 1935/192

Financiële-Verhoudingsbesluit 1948, *Stb.* 1948/I 560

Financiële-Verhoudingsbesluit 1953, *Stb.* 1955/229

Financiële-Verhoudingsbesluit 1960

Financiële-Verhoudingsbesluit 1984, *Stb.* 1983/700

Financiële-Verhoudingswet 1929 = Wet van den 15den Juli 1929, houdende herziening van de financieele verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten en wijziging van eenige bepalingen der Provinciale wet en der gemeentewet, *Stb.* 1929/388

Financiële-Verhoudingswet 1960, *Stb.* 1961/217

Financiële-Verhoudingswet 1984, *Stb.* 1983/650

Gemeentelijke comptabiliteitsvoorschriften, *Stb.* 1982/594

gemeentewet 1851 = wet van den 29sten Junij 1851, regelende de zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der Gemeentebesturen, *Stb.* 1851/85

gemeentewet 1931 = wet van den 29sten Junij 1851, *Stb.* 85, regelende de zamenstelling, inrigting en bevoegdheid der Gemeentebesturen, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 31 januari 1931 (*Stb.* 41), *Stb.* 1931/89

Gemeentewet = wet van 14 februari 1992, *Stb.* 96

Grenscorrectiebeschikking Financiën I van de Minister van Financiën van 23 April 1949, *Stb.* 1949/J 182

Grenscorrectiebeschikking Financiën II van de Minister van Financiën van 9 mei 1949, *Stb.* 1949/J207

Grenscorrectiebeschikking Financiën III van de Minister van Financiën van 15 Augustus 1949, *Stb.* 1949/J 394

Grenscorrectiebeschikking Financiën IV van de Minister van Financiën van 30 September 1949, *Stb.* 1949/J 452

Grenscorrectiebesluit 1949, *Stb.* 1949/J 181

Grenscorrectiewet, *Stb.* 1951/434

Instelling adviescommissie Wet algemene regels herindeling, *Stcrt.* 1992/239

Instelling beheerscommissie gegevensbestand specifieke uitkeringen, *Stcrt.* 1981/100/p.9

Instelling adviescommissie ex artikel 285, tweede lid, Gemeentewet, *Stcrt.* 14-4-1994/72

Instellingsbeschikking begeleidingscommissie onderzoek herziening verdeelmaatstaven uitkering Gemeentewet, *Stcrt.* 1981/68/p.4

Instellingsbeschikking Commissie Ontwikkeling Beleidsanalyse, *Stcrt.* 1971/213/p.3

Instellingsbeschikking Werkgroep Herziening Gemeentewet, *Stcrt.* 1977/57/p.17

Kaderwet bestuur in verandering, *Stb.* 1994/396

Koninklijk Besluit van 24 november 1994, nr. 94.009312 houdende intrekking van het koninklijk besluit van 24 februari 1853, mededeelende het costume, hetwelk de burgemeesters, des verkiezende, bij plechtige gelegenheden kunnen dragen, *Stcrt.* 1994/246

Koninklijk Besluit van 16 november 1852, houdende bepalingen omtrent de door den Burgemeester te dragen onderscheidingsteekenen, *Stb.* 1852/ 201

Koninklijk Besluit van 24 februari 1853, mededeelende het costume, hetwelk de burgemeesters, des verkiezende, bij plechtige gelegenheden kunnen dragen, Nederlandse Staatswetten, Editie Schuurman en Jordens, deel 4, Zwolle 1990, p.311

Provinciale comptabiliteitsvoorschriften 1947, *Stb.* 1947/H 315

Provinciale comptabiliteitsvoorschriften 1979, *Stb.* 1979/324

Provinciale Wet = Wet van den 6den Julij 1850, regelende de zamenstelling en magt van de Provinciale Staten, *Stb.* 1850/39

Provinciale Wet 1928 = Besluit van den 27sten April 1928, houdende bekendmaking van den tekst der wet van den 6den Juli 1850 (Staatsblad no. 39), regelende de zamenstelling en macht van de provinciale Staten, zooals die luidt na de daarin, laatstelijk bij de wet van den 16den Maart 1928 (Staatsblad no. 68) gebrachte wijzigingen en aanvullingen, *Stb.* 1928/125

Provinciewet 1962 = Wet van 25 januari 1962, houdende nieuwe bepalingen met betrekking tot de inrichting, samenstelling en bevoegdheid van het provinciaal bestuur (Provinciewet), *Stb.* 1962, nr. 17

Provinciewet 1992 = Wet van 10 september 1992, houdende nieuwe bepalingen met betrekking tot provincies, *Stb.* 1992, nr. 550

Regeling van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en de Staatssecretaris van Financiën van 13 januari 1978, FBB/AZ en B, no. FB77/U630, *Stcrt.* 1978/42 (Beschikking diplomatieke vrijstellingen gemeentelijke belastingen)

Regeling kasgeldlimiet lagere overheid, no. 386-14127, *Stcrt.* van 24 dec. 1986/ 252

Regeling kasgeldlimiet provincies en gemeenten, *Stcrt.* 1985/234/p.11

Regeling modelstaten financieringsgegevens lagere overheid, no. 386-14127, *Stcrt.* van 24 dec. 1986/ 252

Regeling uitoefening bevoegdheden Commissaris der Koningin ten aanzien van de gemeente Lelystad, *Stcrt.* 1979/245/p.4

Regeling van de Minister en de Staatssecretaris van Financiën van 19 januari 1978, no. 078/94, *Stcrt.* 15 (Eerste uitvoeringsbeschikking gemeentelijke onroerend-goedbelastingen 1978)

Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken van 30 december 1993, nr. SVN92/12/U105, tot vaststelling van bedragen in het kader van de stimulering sociale vernieuwing, *Stcrt.* 250

Regeling van de Staatssecretarissen van Binnenlandse Zaken en van Financiën van 21 april 1986/FB85/U641 (Derde beschikking bijzondere internationale vrijstellingen gemeentelijke belastingen)

Regeling van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken van 13 januari 1978, no. FB77/U630 (Eerste beschikking bijzondere internationale vrijstellingen gemeentelijke belastingen)

Regeling van de Staatssecretarissen van Binnenlandse Zaken en van Financiën van 10 juli 1981/No FB81/U594C (Tweede beschikking bijzondere internationale vrijstelling gemeentelijke belastingen)

Regeling van de Staatssecretarissen van Binnenlandse Zaken en Financiën van 12 juli 1978/no. FB78/U294, *Stcrt.* 161 (Tweede Uitvoeringsbeschikking gemeentelijke onroerend-goedbelastingen)

Regeling vaste schuld lagere overheid, no. 386-14127, *Stcrt.* van 24 dec. 1986/ 252

Regeling vaststelling bedragen per eenheid Provinciefonds 1992, *Stcrt.* van 14 april 1994/72

Rijksbijdrageregeling pre-gewesten, *Stcrt.* van 20 april 1977/76/p.4

Rijkswet uitbreiding territoriale zee van het Koninkrijk in de Nederlandse Antillen, *Stb.* 1985/130

Rijkswet van 12 december 1985 tot vaststelling van een zeegrens tussen de Nederlandse Antillen en Aruba, *Stb.* 1985/664

Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing, *Stb.* 1993/682

Uitoefening bevoegdheden Commissaris van de Koningin in de provincie Gelderland in de gemeente Dronten, *Stcrt.* 1973/241/p.2

Uitoefening bevoegdheden Commissaris van de Koningin in Gelderland in de gemeente Dronten, *Stcrt.* 1974/178

Uitvoeringsbesluit stimulering sociale vernieuwing, *Stb.* 1993/737

Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag, *Stb.* 1963/238

Wet agglomeratie Eindhoven, *Stb.* 1976/344

Wet algemene regelen gemeentelijke indeling, *Stb.* 1984/475. (Deze wet is op grond van de Wet van 13 mei 1991, *Stb.* 1991/315, art. 91a en met ingang van 1 juli 1991 ‘Wet algemene regels herindeling’ gaan heten.)

Wet algemene regels herindeling: zie ‘Wet algemene regelen gemeentelijke indeling’ en ‘Beschikking van de Minister van Justitie van 21 juni 1991’

Wet financiering lagere overheid, *Stb.* 1986/660

Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1950/K 120

Wet gemeenschappelijke regelingen, *Stb.* 1984/667

Wet grenzen Nederlandse territoriale zee, *Stb.* 1985/129

Wet instelling provincie Flevoland, *Stb.* 1985/360

Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, *Stb.* 1963/239

Wet openbaar lichaam Rijnmond, *Stb.* 1964/427

Wet opheffing agglomeratie Eindhoven, *Stb.* 1985/690

Wet opheffing openbaar lichaam Rijnmond, *Stb.* 1986/47

Wet Raad voor het binnenlands bestuur, *Stb.* 1979/784

Wet Raad voor het binnenlands bestuur, *Stb.* 1986/104

Wet van 29 november 1935 tot verlaging van de openbare uitgaven, *Stb.* 1935/685

Wet van 15 Juli 1948 tot het treffen van een noodvoorziening voor de gemeentefinanciën, *Stb.* 1948/I 307

Wet van 21 April 1949, in zake bevoegdheid tot het treffen van voorlopige voorzieningen in verband met de verwezenlijking van bepaalde correcties in de Nederlands-Duitse grens, *Stb.* 1949/J 180

Wet van 24 Januari 1952 houdende voorzieningen ten aanzien van de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten, *Stb.* 1952/39

Wet van 8 Januari 1955 betreffende de financiële verhouding tussen het Rijk en de gemeenten voor de jaren 1953 tot en met 1957, *Stb.* 1955/17

Wet van 19 januari 1962 tot instelling van een gemeente Noordoostpolder en voorlopige indeling van die gemeente bij de provincie Overijssel, *Stb.* 1962/11

Wet van 25 juni 1964 tot instelling van een Raad voor de Territoriale Decentralisatie, *Stb.* 1964/236

Wet van 25 juni 1965, houdende goedkeuring van een besluit inzake toepassing artikel 4 Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, *Stb.* 1965/296

Wet van 22 maart 1967 tot goedkeuring besluit krachtens artikel 4, eerste lid, Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen (tijdvak 1 november 1965-1966), *Stb.* 1967/177

Wet van 22 maart 1967 tot goedkeuring beschikking ingevolge artikel 5 Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, *Stb.* 1967/178

Wet van 24 december 1970 tot wijziging van de bepalingen inzake gemeentelijke en provinciale belastingen, *Stb.* 1970/608

Wet van 25 maart 1971 tot instelling van een gemeente Dronten, *Stb.* 1971/342

Wet van 28 mei 1975, houdende goedkeuring beschikking ingevolge artikel 5 Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, *Stb.* 1975/318

Wet van 28 mei 1975, houdende goedkeuring beschikking ingevolge artikel 5 Wet kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen, *Stb.* 1975/319

Wet van 5 juli 1979 tot instelling van een gemeente Lelystad en nadere vaststelling van de grens van de gemeente Dronten, *Stb.* 1979/378

Wet van 8 november 1980 tot provinciale indeling van de Waddenzee, *Stb.* 1980/670

Wet van 6 juli 1983 tot instelling gemeenten Almere en Zeewolde, *Stb.* 1983/328

Wet van 22 december 1983, houdende regels inzake de financiële gevolgen voor provincies en gemeenten van rijksbeleid en inzake de uitkeringen uit 's Rijks kas aan provincies en gemeenten, *Stb.* 1983/649

Wet van 12 december 1985 tot gemeentelijke indeling van de Waddenzee, *Stb.* 1985/648

Wet van 17 november 1988, strekkende tot voltooiing van de provinciale indeling van het IJsselmeer, *Stb.* 1988/523

Wet van 13 mei 1991, houdende procedurele bepalingen met betrekking tot wijziging van de gemeentelijke of provinciale indeling, *Stb.* 1991/315

Wet van 7 juli 1994 tot samenvoeging van de gemeenten Sint Philipsland en Tholen, *Stb.* 1994/543

Wet van 7 juli 1994 tot samenvoeging van de gemeenten Aardenburg en Sluis, *Stb.* 1994/544

Wet van 7 juli 1994 tot samenvoeging van de gemeenten Kortgene en Wissenkerke, *Stb.* 1994/545

Wet van den 18den Maart 1932, houdende tijdelijke korting op de uitkeringen, bedoeld in artikel 3, onder b, van de wet van 15 Juli 1929 (*Stb.* no. 388) en in artikel 72 van de wet van 17 juni 1905 (*Stb.* no. 210), *Stb.* 1932/104

Wet van den 22sten December 1933, tot steun aan noodlijdende gemeenten, *Stb.* 1933/715

Literatuur

Aspecten van het burgemeestersambt, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Directoraat-generaal Openbaar Bestuur, Afdeling Kabinetszaken, 1996

Begroting Binnenlandse Zaken, Rijksbegroting 1998, 's-Gravenhage 1997

Besluit organisatorische inrichting DGOB, Staatscourant 241, 12 dec. 1995, p. 6

Betaalde verhoudingen, Advies Commissie Kostenverrekening en Informatierelaties

BFO in perspectief. De machinekamer van het binnenlands bestuur, Ministerie van Binnenlandse Zaken, Den Haag 1993

DGOB-bijdrage aan Introductiedossier minister Van Thijn

Groot onderhoud der steden; samenwerking en samenhang, rapport van de Visitatiecommissie Brinkman, februari 1998

Grote steden bulletin

Grote steden, grote kansen, rapport van de Externe Commissie Grote Stedenbeleid, januari 1989

Handelingen Tweede Kamer, 1988-2000, 21 062

L.W. Huberst en A.F.A. Korsten, *Besturen op niveau; Bestuur in grootstedelijke gebieden ter discussie*, Den Haag 1990

Jaarboek 1995 Grote-stedenbeleid, Rotterdam 1996

De organisatie van het directoraat-generaal openbaar bestuur, 1988

Over decentralisatie is nog nooit een vers geschreven. Rapport van de bijzondere commissie Vraagpunten Decentralisatie, 's-Gravenhage 1993

Otto van de Vijver, 'Kohnstamm: 'Coördinatie grotestedenbeleid moet inderdaad beter'', *Binnenlands Bestuur* nr. 9 (1998), p.13

Samen voor de stad; Advies inzake het grotestedenbeleid, Sociaal Economische Raad, Den Haag 1998

Een Schuyt, die tegen stroom wordt opgeroeyt, Adviesrapport van de Gemengde werkgroep grote steden, april 1982

Steden vergeleken, Verslag eerste fase studie grootstedelijke problematiek, VNG-studies nr.5, Den Haag 1984

Steden vergeleken, Verslag tweede fase studie grootstedelijke problematiek, VNG-studies nr.7, Den Haag 1986

Werkdocument Op weg naar een effectiever grotestedenbeleid, Centraal Planbureau, Den Haag
2000

Werkgroep Herziening Gemeentewet, Eindrapport van 20 oktober 1980, Staatsuitgeverij, 's-
Gravenhage 1980

Materiedeskundigen

Dhr. J.H. van Beurden (BFO/IFLO)

Dhr. H.S.K. Boerboom (BFO/FO)

Dhr. J. Bolte (BFO/BW)

Drs. W. J. Bringmann (GSIB/GSB)

Mr. R.G. van de Pol (BFO/BW)

Drs. N.J. van Putten (GSIB/GSB)

Mr. Drs. J.F. Schrijver (GSIB/IB)

Drs. W.M.C. van Zaalen (SROB-RFV)

NOTEN

ⁱ Op verzoek van het Algemeen Rijksarchief is ook de rol van de Provincie uitvoerig belicht, zowel in de tekstgedeelten als in de handelingenlijsten.

ⁱⁱ Met betrekking tot de indeling van provincies en gemeenten zijn in de loop der jaren tal van wetten ontworpen, aangezien de Grondwet voorschrijft dat de instelling van nieuwe gemeenten (en provincies), alsmede de wijziging van hun grenzen, bij wet geschiedt.

ⁱⁱⁱ Werkgroep Herziening Gemeentewet, Eindrapport van 20 oktober 1980, Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage 1980, p.3

^{iv} De Minister van Binnenlandse Zaken vervulde daarbij een coördinerende functie. Tot 1994 had het grote stedenbeleid geen hoge prioriteit. Wel waren er verscheidene initiatieven om de stedelijke problemen aan te pakken. Na een 'noodkreet' van de vier grote gemeenten kwam het grote stedenbeleid hoog op de agenda te staan. Dat leidde in 1994, op het Departement van Binnenlandse Zaken, tot de aanstelling van een Staatssecretaris voor Grote Stedenbeleid. Door de ingewikkelde materie, de samenhang met verscheidene beleidsterreinen, werd het ten slotte noodzakelijk geacht een aparte Minister voor Grote Stedenbeleid te benoemen (zie aldaar in het hoofdstuk 'Actoren').

^v Zie noot i.

^{vi} Het protocol werd op 22 maart 1949 ondertekend. De commissie voor de Westelijke grenzen van Duitsland - bestaande uit vertegenwoordigers van de Verenigde Staten van Amerika, België, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland, Luxemburg en Nederland - werd ingesteld bij besluit van de conferentie, gehouden te Londen in mei en juni 1948.

^{vii} Tractatenblad 1960, 67.

^{viii} Tractatenblad 1960, 68.

^x Waterschappen zijn openbare lichamen voor de waterstaatkundige verzorging van een bepaald gebied. De rol van het Rijk ten aanzien van de waterschappen wordt vervuld door de Minister van Verkeer en Waterstaat. (Zie daarvoor het 'Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Waterstaat', PIVOT-rapport nummer 28.) Op zijn voordracht benoemt, schorst en ontslaat de Kroon de voorzitters der waterschappen. Hierbij laat hij zich adviseren door Gedeputeerde Staten. De ambtseed wordt de voorzitters afgenomen door de Commissaris van de Koningin. De benoeming e.d. van de leden van het dagelijks bestuur vond lange tijd eveneens plaats door de Minister van Verkeer en Waterstaat. Vanaf 1991 is het algemeen bestuur der waterschappen daarmee belast.

*De handelingen en problematiek (voorbereiding wetgeving tot instelling openbare lichamen, benoeming van landdrosten, uitoefening van bevoegdheden, advisering met betrekking tot het bestuur) met betrekking tot de openbare lichamen in de IJsselmeerpolders komen aan bod in het hoofdstuk 'Landaanwinning en landinrichting', paragraaf 'Het voorlopig openbaar bestuur', in het 'Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Waterstaat', PIVOT-rapport nummer 28. Deze handelingen zijn inmiddels afgesloten met een eindjaartal.

^{xi} Handelingen Tweede Kamer, , 21 062, nr.

^{xii} Rapport Grote steden, grote kansen, januari 1989

^{xiii} De Wet agglomeratie Eindhoven noemt in art. 39, lid 1: volkshuisvesting, bedrijfsvestiging en werkgelegenheid, verkeer en vervoer, recreatie, milieuhygiëne, gezondheidszorg, maatschappelijke zorg, woonwagengzorg, onderwijs, cultuur, sport, brandweer en hulpverlening bij ongevallen en rampen.

^{xiv} Gemeentewet 1931, art. 272, sub b, c en h. Ten aanzien daarvan vonden art. 273a, 274 en 277-279 overeenkomstige toepassing. De agglomeratieraad kon bepalen dat deze bevoegdheid overging van de gemeenten naar de agglomeratie. In dat geval vond art. 276 van de gemeentewet 1931 overeenkomstige toepassing.

^{xv} Betaalde verhoudingen, Advies Commissie Kostenverrekening en Informatierelaties, p.21

^{xvi} 'Sommige concentreren zich sterk op taken als planning en coördinatie, andere houden zich in belangrijke mate bezig met uitvoering van een aantal gemeenschappelijke regelingen. Sommige hebben een apparaat met bestuurders die voor hun volledige werktijd in dienst zijn van het pre-gewest, elders is dat niet het geval. Een aantal pre-gewesten ziet zichzelf in wezen als voorlopers op de provincies-nieuwe-stijl, andere zien hun taak uitdrukkelijk als "verlengd lokaal bestuur".' (Algemene toelichting op de Rijksbijdrageregeling pre-gewesten, Stcrt. van 20 april 1977/76/p.4)

^{xvii} Het betrof daarbij belangen die de gemeentebesturen behartigden ingevolge het bepaalde in artikel 146, derde lid, van de Grondwet, ter uitvoering van wet of algemene regel van bestuur